

Glasnik HAZU

ISSN 1849-4838 (TISAK)
ISSN 1849-6091 (ONLINE)

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI GODINA VII.-IX. / BROJ 12 - 15 / ZAGREB, 2022. / CIJENA 25 KN / 3,32 €

TEME BROJA

Obnova Akademijinih zgrada stradalih u potresima 2020. godine

COVID-19 u Hrvatskoj – Dvije godine velepošasti krunatog virusa

ZNANSTVENA

VIJEĆA HAZU

Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku

ZNANSTVENI

ZAVODI HAZU

Jadranski zavod HAZU u Zagrebu

MUZEJI, GALERIJE

I ZBIRKE HAZU

Schneiderov fotografiski arhiv

PROJEKTI HAZU

Tradicionalizam i inovacije u Dubrovniku od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća – Intrada

BLAGO KNJIŽNICE,

ARHIVA I ZBIRKI HAZU

Tkonski zbornik

IZLOG IZDANJA HAZU

Radovi Zavoda za povjesne znanosti HAZU u Zadru

MEĐUNARODNA SURADNJA

Inozemna pomoć Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti nakon potresa

U FOKUSU

Umjetnina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Nacionalnom muzeju moderne umjetnosti

IZJAVE HAZU

KRONIKA

*Novi članovi HAZU
Nagrade i priznanja
Dogadjanja u HAZU u 2020. i 2021.*

SADRŽAJ / Content

GLASNIK HAZU (godište VII. – IX, br. 12 – 15; siječanj 2020. – prosinac 2021.)

GLASNIK HAZU

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Godina VII. – IX., broj 12-15., Zagreb, 2022.

Nakladnik / Publisher:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Za nakladnika /For the Publisher:

akademik Dario Vretenar, glavni tajnik HAZU

Glavni urednik / Editor-in-Chief:

akademik Ivan Gušić

Urednik / Editor:

prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

Uredništvo / Editorial Board:

prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić, dr. sc. Alemko Gluhak, akademik Ivan Gušić, prof. dr. sc. Vjera Katalinić, dr. sc. Ana Lederer, dr. sc. Bojan Marotti, prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, prof. dr. sc. Snježana Paušek Baždan

Tajnik uredništva / Secretary of the Editorial Board:

Marijan Lipovac

Nakladničko vijeće /Publishing Board:

predsjednik HAZU: akademik Velimir Neidhardt

potpredsjednici HAZU: akademik Davor Miličić i akademik Frano Parač

glavni tajnik HAZU: akademik Dario Vretenar, tajnici Akademijinih razreda: akademik Ferdo Bašić, akademkinja Vida Demarin, akademik Gordan Družić, akademik Ignac Lovrek, akademik Darko Novaković, akademik Mladen Obad Šćitaroci, akademik Pavao Pavličić, akademik Goran Pichler, akademik Stanislav Tuksar

Lektorica i korektorkica / Copy Editing and Proof-Reading:

Maja Silov Tovernič

Prevoditelj / Translation into English:

Ana Bizjak

Autor logotipa, likovnog rješenja i vizualnog identiteta

Glasnika HAZU / Author of Logo, Visual and Brand Identity :

Zoran Filipović, LIKARIJA d.o.o.

Layout / Graphic Design and Typesetting:

Ivana Čukelj

Tisk / Printed by:

Stega tisk d.d.

Adresa uredništva / Editorial Office:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Uredništvo Glasnika HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

E-mail: glasnik@hazu.hr

Telefon+Telefaks / Phone+Fax: 385/01/4895366

Marketing, pretplata / Marketing; Subscriptions:

glasnik@hazu.hr

Glasnik HAZU izlazi dva puta godišnje.

Cijena jednog broja 25 kuna.

Godišnja pretplata: 40 kuna (uključena poštarnina).

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

IBAN Žiro računa:

Državni proračun HR1210010051863000160

Redakcija ovog broja zaključena je 30. ožujka 2022.

Tiskanje Glasnika HAZU novčano su potpomogli

Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

2 Uvodna riječ predsjednika HAZU /Foreword by President of the Croatian Academy of Sciences and Arts

Akademik Velimir Neidhardt

5 Teme broja / Features

Obnova Akademijinih zgrada stradalih u potresima 2020. godine

Akademik Mladen Obad Šćitaroci i akademik Dario Vretenar

13 COVID-19 u Hrvatskoj – Dvije godine velepočasti krunatog virusa

Alemka Markotić i Krunoslav Capak

21 Znanstvena vijeća HAZU

Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku HAZU
Akademik Mirko Zelić, Mladen Zeljko i Zlatko Đurić

27 Znanstveni zavodi HAZU / Institutes for Scientific Research

Jadranski zavod HAZU u Zagrebu

Vesna Skorupan Wolff

33 Muzeji, galerije i zbirke HAZU / Museums, Galleries and Collections of the Croatian Academy

Schneiderov fotografski arhiv
Indira Šamec Flaschar

39 Projekti HAZU / Academy Projects

Tradicionalizam i inovacije u Dubrovniku od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća – (Intrada)

Zdenka Janečković Römer

43 Blago Knjižnice, Arhiva i zbirki HAZU / The Treasures of the Academy Library, Archives and Collections

Tkonski zbornik
Tihomil Maštrović

47 Izlog izdanja HAZU / Academy Editions

Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru
Tado Oršolić

51 Međunarodna suradnja / International Collaboration

Inozemna pomoć Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti nakon potresa

53 U fokusu / In Focus

Umjetnine Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Nacionalnome muzeju moderne umjetnosti

Nikola Albanež

56 Izjave HAZU / Public Statements by the Croatian Academy of Sciences and Arts

70 Kronika / Past Events

Novi članovi HAZU (izabrani 2020.)

Nagrade i priznanja

Događanja u HAZU u 2020. i 2021.

Preminuća

108 Suradnici u ovom broju / Contributors in this Issue

108 Popis likovnih priloga / Figures and Tables

Uvodna riječ predsjednika HAZU

Akademik Velimir Neidhardt,
predsjednik Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti

Od početka 2020. cijeli svijet trpi posljedice pandemije bolesti COVID-19, a Hrvatsku su istodobno pogodila i dva razorna potresa, 22. ožujka 2020. u Zagrebu i 29. prosinca 2020. u okolini Petrinje. Potresi su nanijeli goleme štete na širem zagrebačkom području, među kojima i u samom gradu Zagrebu, na mnogim kulturno-povijesnim znamenitostima od nacionalne važnosti. I Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti izravno je pogodena tim udarom prirode, a njezina palača i još desetak zgrada teško su oštećeni toga kobnog ožujskog nedjeljnog jutra, kao i posljednjih dana 2020. Cjelokupna Akademija, svi članovi i djelatnici, našli su se iznenada pred teškoćama nezabilježenima u povijesti najviše hrvatske znanstvene i umjetničke ustanove. Virus, a zatim i potresi uzrokovali su radikalnu promjenu načina života i rada, međutim Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ponijela se u skladu sa svojom misijom i tradicijom podnoseći sudbinu svoje domovine i svojega naroda.

Zaokupljenost tim elementarnim problemima nije zaustavila temeljni rad Akademije koji se uspješno prilagodio novim okolnostima. Epidemiološke mjere onemogućile su u velikom dijelu 2020. i 2021. održavanje javnih skupova, pa ih je Akademija morala organizirati u virtualnoj sferi, uz pomoć internetskih komunikacijskih platformi. Dio izložbi Akademijinih muzejsko-galerijskih jedinica također je organiziran virtualno.

Potresi su Akademiji nametnuli velike probleme oko zaštite oštećenih zgrada, zbrinjavanja vrijednog

inventara, preseljenja pojedinih Akademijinih jedinica iz teško stradalih prostora u sigurnije okruženje, nalaženja finansijske pomoći, prijave šteta te pripremnih radova za opsežnu obnovu.

Od potresa pa do kraja 2020. izvedeni su žurni popravci oštećenja na većini zgrada, pri čemu je, među ostalim, uklonjeno stotinjak dimnjaka te su izvedena dva nova pokrovna ostakljenja atrija u Knjižnici HAZU. Za sve te radove Akademija je utrošila 1,4 milijuna kuna vlastitih sredstava. Istodobno se radilo na priprema za obnovu te je na natječaju za dodjelu besporavnih finansijskih sredstava iz europskog Fonda solidarnosti za provedbu mjera zaštite kulturne baštine prijavljeno i ugovorima potvrđeno 419 milijuna kuna s PDV-om za konstruktivnu obnovu osam Akademijinih zgrada i preventivnu zaštitu umjetnina. Projektira se cjelovita obnova, što, osim ojačanja konstrukcije zgrada kako bi one mogle podnijeti i jači potres bez oštećenja, podrazumijeva osvremenjivanje i modernizaciju interijera. Nažalost, obnova teče otežano i usporeno zbog brojnih nepoznаницa i administrativnih nejasnoća, nedostatka kvalitetnih stručnjaka za rad na kulturnim dobrima i iskusnih izvođača radova s iskustvom na obnovi povijesnih zgrada. Za sada se ne zna iz kojih će izvora Vlada Republike Hrvatske financirati nastavak iz konstruktivne u cjelovitu obnovu naših zgrada. No obnova i osvremenjivanje Akademijinih zgrada unaprijedit će ne samo rad Akademije već će to biti velik prinos kulturi i dugoročnom očuvanju vrijednih kulturnih dobara od nacionalne važnosti koje Hrvatska akademija brižno čuva ●

Foreword by the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts

From the beginning of 2020, the whole world has suffered the consequences of the COVID-19 pandemic, and at the same time Croatia was hit by two devastating earthquakes, on 22 March 2020 in Zagreb and on 29 December 2020 in Petrinja area. The earthquakes caused tremendous damage in the wider Zagreb area, and also in the city of Zagreb, including many cultural and historical monuments of national importance. The Croatian Academy of Sciences and Arts was also directly struck by that force of nature – the Academy palace and ten other buildings were seriously damaged on that catastrophic Sunday morning in March, as well as in the last days of 2020. The entire Academy, including all its members and employees, was suddenly faced with difficulties unprecedented in the history of the most prominent Croatian scientific and artistic institution. The virus, and then the earthquakes, caused a radical change in our private and work lives. Nonetheless, the Croatian Academy of Sciences and Arts acted according to its mission and tradition, sharing the destiny of its homeland and its people.

Preoccupation with those elementary problems did not stop the fundamental work of the Academy, which successfully adapted to new circumstances. Due to epidemiological measures, public gatherings were banned in much of 2020 and 2021, so the Academy had to organize them in the virtual sphere, with the help of online communication platforms. Some exhibitions set up by the Academy's museum and gallery units were also organized virtually.

The earthquakes imposed great problems on the Academy regarding the protection of damaged build-

ings and valuable inventory, relocation of some Academy units from severely damaged areas to a safer environment, finding financial assistance, reporting damage and preparing for extensive reconstruction.

Urgent repairs on most of the buildings were completed by the end of 2020. Among other things, around one hundred chimneys were removed and two new glass sheets were fitted in the atrium of the Academy Library. The Academy spent 1.4 million HRK of its own funds to pay for those works. Simultaneously, preparations for reconstruction and applications for grants were in course. As a result, 419 million HRK, including VAT, were contracted with the EU Solidarity Fund for the protection of cultural heritage and structural reinforcement of eight Academy buildings and protection of artworks. A complete reconstruction is being designed, which, in addition to reinforcing the structure of the buildings, so that they can withstand a stronger earthquake without damage, includes the modernization of the interior. Unfortunately, the reconstruction process is slow and hindered by many unknowns and administrative ambiguities, the lack of high-quality experts to work on cultural assets and contractors with experience in the restoration of historical buildings. It is still not known which sources will be used by the Government of the Republic of Croatia to continue with the complete reconstruction of damaged Academy buildings. Regardless of the source, reconstruction and modernization of Academy buildings will not only improve the work of the Academy, but it will also greatly contribute to the long-term preservation of valuable cultural assets of national importance, carefully treasured by the Croatian Academy. ●

Obnova Akademijinih zgrada stradalih u potresima 2020. godine

Akademik Dario Vretenar i akademik Mladen Obad Šćitaroci

U potresu koji je 22. ožujka 2020. pogodio Zagreb (uz potres s epicentrom kod Petrinje 29. prosinca 2020.) stradalo je i devet zgrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – te im predstoji višegodišnja obnova tijekom koje će se ukloniti štete od potresa, uz njihovo istodobno unaprjeđenje i osuvremenjivanje. Sve se zgrade nalaze unutar povijesne urbane cjeline Zagreba. Sedam zgrada zaštićena su pojedinačna kulturna dobra – palača HAZU i palača Vranyczany-Dobrinović na Trgu Nikole Šubića Zrinskoga, palača Priester i Knjižnica HAZU na Strossmayerovu trgu, Gliptoteka (nekadašnji industrijski sklop od četiri zgrade) u Medvedgradskoj ulici, palača Drašković (Preporodna dvorana, nekadašnji Narodni dom) na Gornjem gradu i vila Ehrlich-Marić (Hrvatski muzej arhitekture) na spoju ulica Vladimira Nazora i Ivana Gorana Kovačića. Dvije su zgrade unutar granica zaštite Donjega grada – u Gundulićevoj i u Ulici Ante Kovačića. Za osam zgrada izrađuje se projektna dokumentacija – za sedam zgrada projekti cijelovite obnove, a za jednu zgradu projekt konstrukcijske obnove.

Sve pojedinačno zaštićene zgrade svrstane su među najreprezentativnije zgrade i interijere XIX. stoljeća u Zagrebu i Hrvatskoj. U tim se zgradama čuvaju brojne zaštićene umjetničke, kulturno-povijesne, knjižnične, arhivske i druge zbirke od nacionalne važnosti te su u njih smještene Akademijine muzejsko-galerijske i znanstvene jedinice. Do potresa, gotovo svakodnevno, u Akademijinim zgradama

odvijala su se javna događanja – znanstveni skupovi, predavanja, predstavljanja knjiga, koncerti, otvorenja izložbi, razne svečanosti prigodom važnih povijesnih događaja, Noći muzeja, edukacijski programi i druge aktivnosti.

Od potresa pa do kraja 2020. godine izvedeni su žurni popravci oštećenja na većini zgrada. Uklonjeno je stotinjak dimnjaka oštećenih u potresu i popravljeni su pokrovi oštećeni uslijed urušavanja dimnjaka. Izvedena su dva veća zahvata – postavljanje novih staklenih piramida (svjetlici) u Knjižnici HAZU (razbijeni uslijed pada dimnjaka) te velikog dimnjaka visine 25 m za centralno grijanje palače Vranyczany-Dobrinović. Od Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode ishođena su rješenja s mjerama zaštite te su slijedom toga izrađeni staticki, konzervatorski i restauratorski elaborati. Za sve te radove Akademija je utrošila 1,4 milijuna kuna vlastitih sredstava. Istodobno se radilo na pripremama za obnovu – napravljen je pregled postojećeg stanja korištenja zgrada (gradivo, oprema i radni prostori zaposlenika), izrađeni su programi obnove za pojedine zgrade i programi za obnovu i unaprjeđenje zgrada ili prostora muzejsko-galerijskih jedinica te brojne druge pripremne aktivnosti. Iz najugroženijih zgrada, palače Priester na Strossmayerovu trgu i Hrvatskog muzeja arhitekture u vili Ehrlich-Marić, iseljeni su zaposlenici i arhivsko gradivo. Gradivo Arhiva HAZU smješteno je privremeno u palaču HAZU i Knjižnicu HAZU.

Nakon što je Ministarstvo kulture i medija 26. siječnja 2021. objavilo poziv za dodjelu bespovratnih finansijskih sredstava iz europskog Fonda solidarnosti za provedbu mjera zaštite kulturne baštine, Akademija je do 22. veljače 2021. prijavila devet zgrada koje ispunjavaju kriterije objavljenog natječaja te sedam pokretnina koje imaju status pojedinačno zaštićenih zbirki. U prijavi Ministarstvu kulture i medija na natječaj za dodjelu sredstava ukupno je prijavljeno i ugovorima potvrđeno približno 410 milijuna kuna s PDV-om za obnovu osam zgrada te približno 9 milijuna kuna s PDV-om za preventivnu zaštitu pokretnina/umjetnina, što je ukupno 419 milijuna kuna s PDV-om.

Nakon zahtjevne i dugotrajne procedure koja podrazumijeva izradu dokumentacije za provedbu javne nabave, odobrenje Ministarstva kulture i medija te provedbu zakonom propisanog postupka odabira izrađivača projektne dokumentacije – ugovori za izradu projekata za cijelovitu obnovu zgrada potpisani su od kolovoza do prosinca 2021. Prema potpisanim ugovorima, projektna dokumentacija treba biti završena u razdoblju od kraja veljače do početka svibnja 2022. Za izradu projektne dokumentacije iz Fonda solidarnosti očekuje se isplata 6,8 milijuna kuna, dok će Akademija osigurati 2,7 milijuna kuna (bez PDV-a).

Planirana je cijelovita obnova zgrada, što – osim ojačanja konstrukcije zgrada kako bi one mogle podnijeti i jači potres bez oštećenja – podrazumijeva osvremenjivanje i modernizaciju interijera, tim više što sve zgrade imaju većim dijelom javnu namjenu s mujejsko-galerijskim i knjižnično-arhivskim sadržajima te znanstvenim zbirkama. Sve su zgrade stare stotinjak godina, s izuzetkom palače Drašković, koja je izgrađena prije 180 godina. Iako su bile u nekoliko navrata obnavljane, nikad nisu bile konstrukcijski ojačavane ni cijelovito obnovljene. Poseban su problem stare i dotrajale instalacije, koje je u cijelovitoj obnovi potrebno izmijeniti i osvremenitit.

Uza sve to, rad na obnovi zgrada i nakon godinu i pol dana od potresa otežan je i usporen uslijed brojnih nepoznanica i administrativnih nejasnoća, nedostatka kvalitetnih stručnjaka za rad na kulturnim dobrima i iskusnih izvođača radova s iskustvom na obnovi povijesnih zgrada.

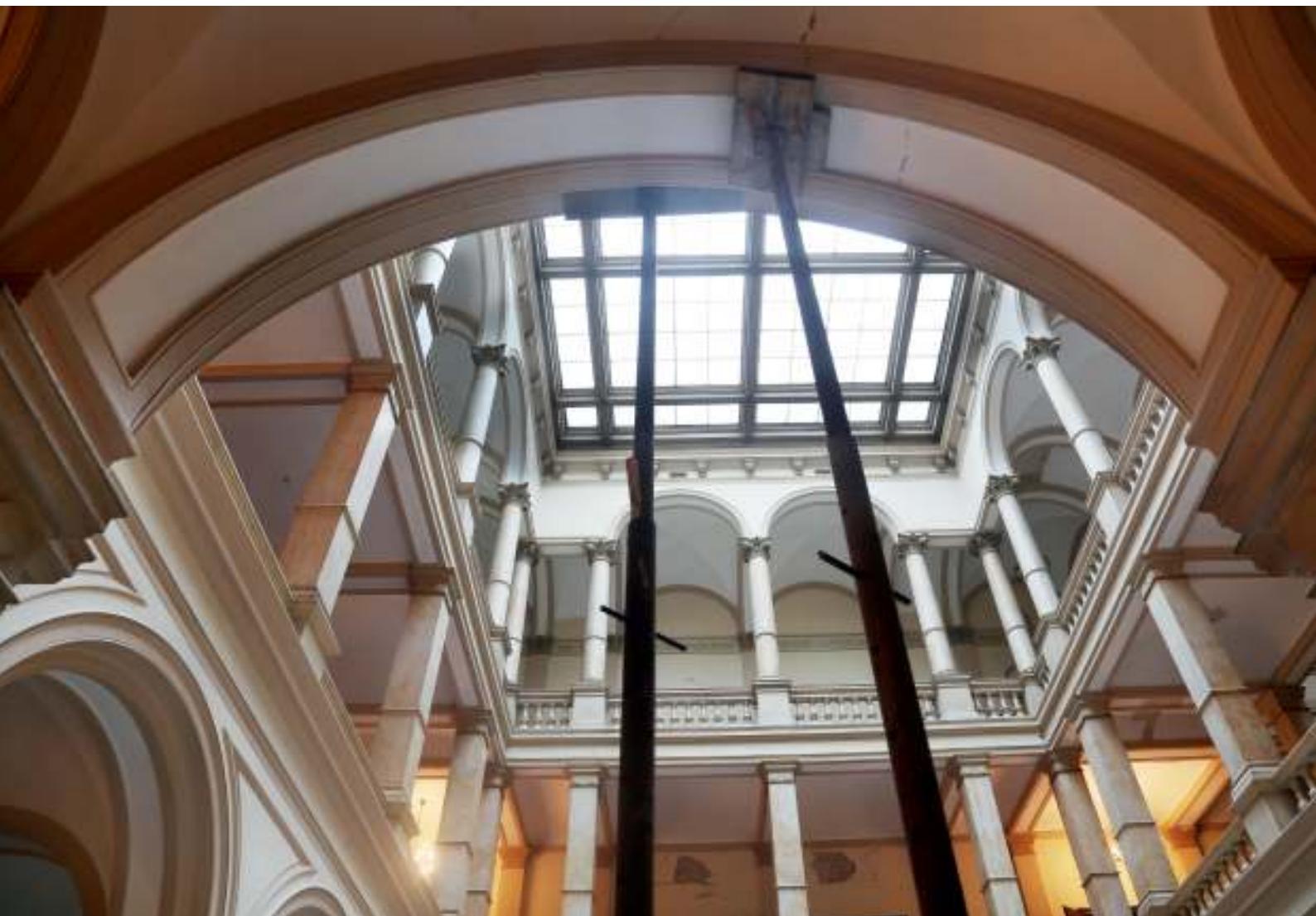
Provedba obnove zgrada podrazumijeva tri glavne aktivnosti – izradu projektne dokumentacije, izvedbu građevnih radova ojačanja konstrukcije zgrada i izvedbu cijelovite obnove. Za prve dvije aktivnosti s Ministarstvom kulture i medija ugovoren je već navedeni iznos novca, a za treću aktivnost cijelovite obnove do sada nisu osigurana sredstva. Do svibnja 2022. dovršit će se projektna dokumentacija za sve Akademijine zgrade, čime će prva aktivnost biti

TEME BROJA

provedena. Od početka raspisa natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava u siječnju 2021. godine bilo je jasno da u 18 mjeseci, koliko je bilo određeno za korištenje novca iz europskog Fonda solidarnosti, nije moguće provesti zahtjevnu proceduru javne nabave, izraditi opsežnu projektну tehničku dokumentaciju i izvesti radove konstrukcijskog ojačanja uz prethodnu provedbu postupka javne nabave. U tom vremenu bilo je realno izraditi projektну dokumentaciju te u rijetkim slučajevima i manje zahtjevne izvedbe radova. Najavljeni produžetak roka za korištenje sredstava iz Fonda solidarnosti Europske unije do lipnja 2023. daje nadu da će se uspjeti napraviti konstrukcijska obnova Akademijinih zgrada, dok će za potpun dovršetak cjelovite obnove biti potrebno osigurati novac iz vlastitih ili drugih izvora.

Obnova i osuvremenjivanje Akademijinih zgrada unaprijedit će ne samo rad Akademije kao najviše znanstvene i umjetničke institucije već će to biti velik prinos kulturnom životu grada i dugoročnom očuvanju vrijednih kulturnih dobara od nacionalne važnosti. Obnova Akademijinih zgrada dio je cjelokupne obnove povijesne urbane cjeline Zagreba, poglavito izgradnje Donjega grada nakon potresa godine 1880., nastaloga kao idealnoga srednjoeuropskoga grada kraja XIX. stoljeća. Akademija je u svibnju 2020. objavila Izjavu o obnovi Zagreba nakon potresa 22. ožujka 2020. kao cilj kojemu valja težiti. ●

The Restoration of Academy Buildings Damaged by the 2020 Earthquakes

In the earthquake that hit Zagreb on 22nd March 2020 as well as in the earthquake with epicentre near Petrinja on 29th December 2020, nine buildings belonging to the Croatian Academy of Sciences and Arts were damaged, and hence face yearlong restoration. These buildings are located within the Zagreb historic urban centre, and hold the status of protected cultural goods. They house numerous protected art, cultural-historic, library, archival and other collections of national meaning, as well as Academy museums and research institutes.

At the invitation of the Ministry of Culture and Media of 26 January 2021, the Academy had by the end of February 2021 applied for the allocation of the European Union Solidarity Fund grants for the restoration of nine buildings; eight out of nine have been accepted for funding. Contracts regarding the restoration of nine buildings, amounting to approximately 55 million euro, and around 1.2 million euro for preventive artwork protection, have been signed with the Ministry of Culture and Media. Out of the total amount, a payment of approximately one million euro is expected from the EU Solidarity Fund, for the needs of drafting project documentation, whilst the Academy will ensure

360,000 euro (excl. VAT) of its own funds.

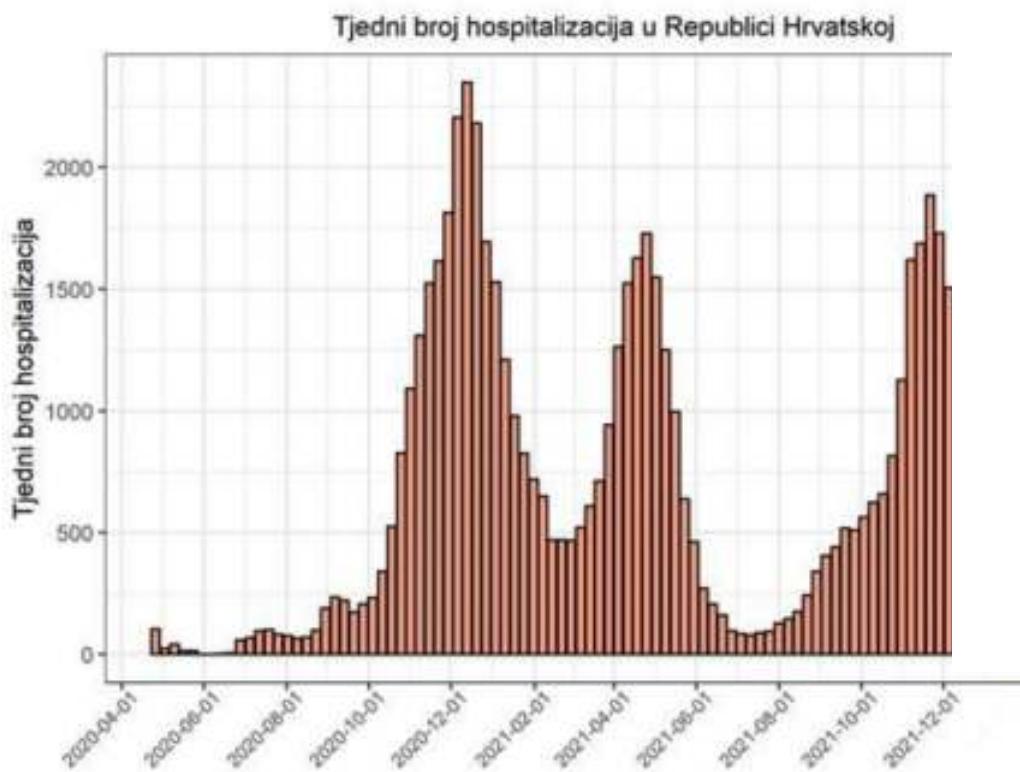
An overall restoration of the buildings is planned. Apart from the reinforcement of the building construction, in order for the buildings to be able to survive an even stronger earthquake without suffering any damage, this also includes the modernisation of the interior. The implementation of the restoration of the buildings includes three main activities: project documentation drafting; the execution of building works regarding the reinforcement of the building construction; the execution of overall restoration. For the first two activities, the aforementioned amount has already been agreed upon with the Ministry of Culture and Media, whereas for the third activity – the one including overall restoration, no funds have so far been ensured.

The restoration and modernisation of Academy buildings will not only enhance the operation of the Croatian Academy of Sciences and Arts, but also considerably contribute to the cultural life of the city, and the long-term preservation of valuable cultural goods of national meaning. ●

KRETANJE BROJA AKTIVNIH SLUČAJEVA OD POČETKA EPIDEMIJE DO 25. PROSINCA 2021.

CHANGE IN THE NUMBER OF ACTIVE CASES FROM THE BEGINNING OF THE EPIDEMIC UNTIL DECEMBER 25 2021

TJEDNI BROJ BOLESNIKA HOSPITALIZIRANIH ZBOG COVID-19 U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 26.04.2020. DO PROSINCA 2021.

WEEKLY NUMBER OF PATIENTS HOSPITALIZED BECAUSE OF COVID-19 IN THE UNIVERSITY HOSPITAL FOR INFECTIOUS DISEASES „DR. FRAN MIHALJEVIĆ“, ZAGREB

Covid-19 u Hrvatskoj – dvije godine velepošasti krunatog virusa¹

Alemka Markotić i Krunoslav Capak

Kada je prije dvije godine u Kini započela pandemija/velepošast uzrokovana SARS-CoV-2 virusom ili, hrvatski rečeno, krunatim virusom, malo tko je mogao predvidjeti da će tako dugo trajati te da će poprimiti ovakve svjetske razmjere i posljedice. Do sada je tim virusom u svijetu inficirano preko 470 milijuna ljudi s više od šest milijuna službeno zabilježenih smrti. Brojke su, nažalost, sigurno i puno veće u cijelom svijetu, s obzirom na to da ne postoji ujednačenost, a ponegdje ni adekvatna mogućnost bilježenja svih inficiranih, oboljelih i umrlih.

Još od 1918., od velike pandemije gripe, kada je, kako se pretpostavlja, umrlo preko 50 milijuna ljudi, svijet se nije suočio s takvom velepošašću. Bez obzira na modernu tehnologiju i u novije vrijeme neviđenu sinergiju znanosti, industrije i ekonomskih potpora istraživanjima i inovacijama u razvoju dijagnostike, cjepiva i lijekova, svijet se suočio i suočava se sa snagom virusa, koji je, unatoč svim svjetskim naporima, napravio ne samo razorne poremećaje u zdravstvenim sustavima nego i u ekonomskim, društvenim i finansijskim sferama.

Prisjetimo se kratko početka i tijeka događanja. Općinska zdravstvena komisija u gradu Wuhanu, u provinciji Hubei, u Kini izvjestila je 31. prosinca 2019. o skupini bolesnika s upalom pluća (uključu-

jući sedam teških slučajeva) nepoznate etiologije, a sve je dovedeno u vezu s veleprodajnom tržnicom plodova mora, ribe i živih životinja Huanan u Wuhanu. Kineski Centar za kontrolu bolesti izvjestio je 9. siječnja 2020. da je novi koronavirus (kasnije nazvan SARS-CoV-2, virus koji uzrokuje COVID-19) otkriven kao uzročnik u 15 od 59 slučajeva upale pluća. Europski centar za kontrolu bolesti (ECDC) objavio je 9. siječnja 2020. sažetak procjene prijetnje vezane uz virusnu upalu pluća u skupine bolesnika koja je vjerojatno povezana s novim koronavirusom u Wuhanu u Kini, a već je 17. siječnja 2020. objavio svoju prvu procjenu rizika od novog koronavirusa. Do 20. siječnja 2020. zabilježena su izvješća o potvrđenim slučajevima iz tri zemlje izvan Kine: Tajlanda, Japana i Južne Koreje. Svi su ti slučajevi izvezeni iz Kine. Grad Wuhan zaključan je 23. siječnja 2020. te je stavljen u strogu izolaciju, zabranjena su putovanja u Wuhan i iz njega, a kretanje unutar grada bilo je ograničeno. Prvi europski slučaj prijavljen je u Francuskoj 24. siječnja 2020., a bolesnik je doputovao iz Kine. U isto vrijeme cijeli svijet suočava se sa zastrašujućim slikama oboljelih i umrlih i iscrpljenim zdravstvenim djelatnicima u pretrpanim bolnicama u Kini, a vrlo brzo i u Italiji. Širom svijeta počele su se uvoditi stroge epidemiološke mjere

¹ Naziv za pandemiju koronavirusa koji je predložio akademik Drago Štambuk, književnik i liječnik po struci

radi ograničavanja daljnog širenja virusa, što je od samog početka u RH koordinirao Stožer Civilne zaštite Republike Hrvatske, a u isto vrijeme pokušavalo se detektirati sve moguće oblike prijenosa virusa među ljudima, ali i s posebnim osvrtom na širenje među životinjama i sa životinja. Vrlo brzo zapaženo je da virus ima značajnu sposobnost mutiranja, što je rezultiralo pojavom cijelog niza varijanti virusa od manjeg ili većeg značenja, od kojih su pojedine varijante označene kao varijante koje izazivaju zabrinutost (*alpha* B.1.1.7; *beta* B.1.351; *gamma* B.1.1.248; *delta* B.1.617.2; *omicron* B.1.1.5.29) uzrokovale nove valove pandemije s brojnim oboljelima i umrlima. Ono što je bilo za tijek pandemije iznimno važno jest brz razvoj dijagnostike SARS-CoV-2 virusa, nepunih mjesec dana od njegova otkrića, te brz razvoj molekularnih, antigenskih i seroloških testova koji su znatno pomagali u otkrivanju zaraženih i širenju zaraže. S druge strane za kliničare je bio iznenadujući raspon simptoma i znakova bolesti koji su se pojavljivali kod bolesnika pokazujući sposobnost virusa da izazove poremećaje praktično na razini svih organa i organskih sustava i da je riječ o «bolesti s tisuću lica». Dodatni klinički izazov predstavljaju i dugoročno će predstavljati brojne kronične posljedice nakon preboljene bolesti COVID-19. Svjetlo na kraju tunela unijeli su iznimno brz razvoj cjepiva i široka kampanja cijepljenja u cijelom svijetu.

Dodatne su komplikacije međutim donijeli i začudni otpori cijepljenju u cijelom svijetu koji su kao medij počeli snažno koristiti internetske mreže te su, potpomognuti više ili manje marginalnim i ekstremnim političkim čimbenicima, počeli stvarati opasnu infodemiju. Sve je veći međunarodni angažman u razvoju i proizvodnji antivirusnih lijekova, od kojih su se prvi u zadnjih godinu dana pojavili i na tržištu. Ono što je jasno jest da antivirusne lijekove ne treba smatrati alternativom cijepljenju.

DINAMIKA EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE BOLESTI COVID-19 U REPUBLICI HRVATSKOJ U PROTEKLE DVije GODINE

Prvi slučaj bolesti COVID-19 u Republici Hrvatskoj (RH) službeno je registriran 25. veljače 2020., a radio se o bolesniku s blagim oblikom bolesti. Dinamika epidemije može se u RH podijeliti u pet razdoblja (valova): **početak epidemije u veljači 2020. do kraja rujna 2020.** – obuhvaća prvotno širenje virusa, razdoblje u kojemu je Hrvatska strogim mjerama uspjela svesti brojku dnevnih slučajeva na 0 te ponovni rast broja slučajeva tijekom ljetnih mjeseci; **početak listopada 2020. do kraja veljače 2021.** – kada se bi-

lježi izrazito povećanje broja slučajeva sve do sredine prosinca, nakon čega se počinje smirivati epidemiološka situacija; **ožujak 2021. do kraja srpnja 2021.** – broj slučajeva ponovno raste tijekom ožujka i travnja, iako u manjoj mjeri nego u prethodnom razdoblju, te nakon toga pada sve do srpnja 2021.; **kolovoz 2021. do kraja prosinca 2021.** – iako su brojevi nakon trećeg vala počeli rasti već u ljetu 2021. i taj se trend nastavio sve do listopada 2021., rast je bio vrlo blag, te je vrhunac četvrtog vala zabilježen tek početkom studenoga 2021., kada su zabilježene rekordne brojke potvrđenih slučajeva.

Važno je spomenuti da je gotovo svako razdoblje obilježila drugačija varijanta virusa SARS-CoV-2 koji uzrokuje bolest COVID-19, što je i očekivano s obzirom na to da se radi o RNA virusu koji lako mutira. Prva dva razdoblja u Hrvatskoj (početak epidemije u veljači 2020. do kraja veljače 2021.) prevladavala je izvorna, *wuhanska* varijanta virusa SARS-CoV-2. Treće razdoblje (ožujak 2021. do kraja srpnja 2021.) prevladavala je *alfa* varijanta, prvi put otkrivena u Velikoj Britaniji, povećanje brojeva u četvrtom razdoblju (kolovoz 2021. do kraja prosinca 2021.) nastalo je zbog širenja *delta* varijante, izvorno otkrivene u Indiji, dok je povećanje brojeva u petom razdoblju izazvano *omicron* varijantom iz Južnoafričke Republike.

POČETAK EPIDEMIJE U VELJAČI 2020. DO KRAJA RUJNA 2020.

Nakon već spomenutog prvog zabilježenog slučaja bolesti COVID-19, Hrvatska bilježi jednoznamenkasti dnevni porast broja slučajeva sve do sredine ožujka 2020., kada broj slučajeva počinje brže rasti, nakon čega je započeo *lockdown*. Najveći dnevni porast broja slučajeva od ožujka do lipnja bio je 1. travnja 2020., kada je broj novooboljelih iznosio 96. Najveći broj aktivnih slučajeva dosegnut je 14. travnja 2020., kada je iznosio 1.258 aktivnih slučajeva. Nakon toga je broj aktivnih slučajeva u padu, a 24. travnja 2020. broj ozdravljenih slučajeva nadmašio je broj aktivnih slučajeva. Pozitivan epidemiološki trend nastavio se tijekom cijelog svibnja i prve polovice lipnja 2020. Dana 23. svibnja 2020. prvi put nije zabilježen dnevni porast ukupnog broja slučajeva, a najdulje razdoblje bez evidentiranih novozaraženih osoba jest 5. – 9. lipnja 2020., kada 5 dana zaredom nije bilo nijednog evidentiranog slučaja. U istom je razdoblju preminulo 107 osoba od ukupno zabilježenih 2.255 slučajeva (do 17. lipnja 2020.), što čini udio od 4,7%. Najmanji broj aktivnih slučajeva zabilježen je 15. lipnja 2020. te je iznosio 7. Najveći dnevni porast preminulih osoba bio je na dan 19. travnja 2020. i iznosio je 8. Od sredine lipnja 2020. godine ukupni broj slučajeva,

kao i broj aktivnih slučajeva, ponovno počinje rasti te je u razdoblju od 18. lipnja 2020. do kraja rujna zabilježen rast i pad broja aktivnih slučajeva u dva navrata: prvi u razdoblju 18. lipnja – 15. srpnja 2020., kada se broj aktivnih slučajeva popeo na 1.207, nakon čega je pao sve do 10. kolovoza 2020., kada opet počinje rasti, s vrhuncem 5. rujna 2020., kada iznosi 2.771, nakon čega ponovno postupno pada. Najveći broj zabilježenih slučajeva u tom je razdoblju bio na dan 3. rujna 2020. i iznosi je 369. Broj preminulih osoba iznosi 173 u razdoblju od sredine lipnja do kraja rujna 2020. te je nešto veći u odnosu na razdoblje početka epidemije, kada iznosi 107. Do kraja rujna u Hrvatskoj je zbog bolesti COVID-19 preminulo ukupno 280 osoba.

POČETAK LISTOPADA 2020. DO KRAJA VELJAČE 2021.

Iako je krajem rujna 2020. djelovalo da se situacija smiruje, u listopadu te godine broj slučajeva ponovno počinje rasti. Ovaj put prati se veliko dnevno povećanje i do nekoliko tisuća novozaraženih osoba, a najviše na dan 10. prosinca 2020., kada je zabilježeno 4.620 novozaraženih. Usporedbe radi, od 25. veljače 2020. do 23. srpnja 2020. ukupno su oboljele 4.634 osobe. Vrlo je značajan i porast broja preminulih osoba u ovom razdoblju: od ukupnog broja preminulih na dan 28. veljače 2021. koji iznosi 5.526 umrlih, 280 osoba preminulo je do 30. rujna, dok je 5.246 oboljelih preminulo u razdoblju od 1. listopada 2020. do 28. veljače 2021. Najveći zabilježeni dnevni broj preminulih osoba jest 92 (16. prosinca 2020.) Broj aktivnih slučajeva također se znatno povećao u tom razdoblju, što je u velikoj mjeri opteretilo bolnički sustav. Nakon kratkog platoa broja aktivnih slučajeva početkom studenog 2020. godine, njihov ponovni rast prati se u nadolazećem razdoblju te se 12. prosinca 2020. doseže broj od 25.270 aktivnih slučajeva. Ključno je napomenuti da tada cjepivo još nije bilo dostupno kako bi se pozitivan učinak cijepljenja protiv bolesti COVID-19 na sprječavanje težih kliničkih oblika bolesti odrazio i na popunjenošt bolničkih kapaciteta i kretanje broja umrlih od bolesti COVID-19.

OŽUJAK 2021. DO KRAJA SRPNJA 2021.

Godinu dana od pojave prvog slučaja bolesti COVID-19 u ožujku 2021. broj potvrđenih slučajeva ponovno počinje rasti. Iako je broj potvrđenih slučajeva bio manji u odnosu na prethodno razdoblje, pritisak kovidpacijenata kojima je potrebna bolnička

skrb opet je porastao. Maksimalni zabilježeni broj slučajeva u ovom razdoblju bio je 3.217 na dan 8. travnja 2021., a maksimalan broj aktivnih slučajeva zabilježen je na dan 24. travnja 2021., kada je iznosi 16.347. Ukupni broj potvrđenih slučajeva u navedenom razdoblju bio je 119.648. Maksimalan broj preminulih zabilježen je na dan 2. svibnja 2021., kada su preminule 52 osobe, a ukupno je u navedenom razdoblju preminulo 2.719 osoba.

KOLOVOZ 2021. DO KRAJA PROSINCA 2021.

U ovom je razdoblju zabilježen znatno sporiji rast broja slučajeva, te je, iako brojevi rastu još od ljeta 2021., vrhunac bio tek u studenome, kada je 10. studenoga 2021. zabilježen i tada rekordan broj od 7.315 slučajeva u jednom danu. Rekordan je bio i broj aktivnih slučajeva 13. studenoga 2021. – 39.995. Unatoč tome, broj preminulih osoba u jednome danu nije uspio nadmašiti rekordan broj od zime 2020. Najviše je preminulih u promatranom razdoblju zabilježeno 2. prosinca 2021., kad je preminulo 76 osoba. U ovom razdoblju epidemije bila su 312.742 potvrđena slučaja, a preminulo je 3.736 osoba.

COVID-19 U REPUBLICI HRVATSKOJ – IZAZOV ZA INFETOLOŠKU STRUKU I SOLIDARNOST CJELOKUPNE HRVATSKE MEDICINE

Hrvatska i svjetska infektologija nije se gotovo cijelo stoljeće suočila s takvim izazovom kao što je COVID-19 još od pandemija španjolske gripe i kolere. Tijekom XX. stoljeća možda je najveći sličan izazov bila epidemija velikih boginja, tijekom koje su i djelatnici Klinike za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević u Zagrebu bili uključeni u liječenje bolesnika na Kosovu. Ono što je definitivno bila početna hrvatska prednost u liječenju i zbrinjavanju bolesnika s bolešću COVID-19 jesu klinike i odjeli za infektivne bolesti raspoređeni u cijeloj Hrvatskoj. Kliniku za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević u Zagrebu, kao referentni centar za infektivne bolesti RH i stožernu instituciju za liječenje i dijagnostiku infektivnih bolesti, odmah na početku pandemije Ministarstvo zdravstva RH imenovalo je je centralnom kliničkom ustanovom za liječenje i zbrinjavanje bolesnika s bolešću COVID-19, osobito najtežih, koji su zahtijevali liječenje u jedinicama intenzivnog liječenja. Izniman doprinos tijeku epidemije donijelo je i uspostavljanje PCR-dijagnostičkog testa u Klinici oko tjedan dana nakon što je prvi test postavljen u Njemačkoj, a mjesec dana prije prvog

TIJEKOM POTRESA U ZAGREBU 22.OŽUJKA 2020., 86 BOLESNIKA, UKLJUČUJUĆI 22 BOLESNIKA S COVID-19 EVAKUIRANI SU IZ OŠTEĆENIH BOLNIČKIH ZGRADA. NA SLICI SU PRIPADNICI HRVATSKE VOJSKE KOJI POSTAVLJAJU PRIVREMENI ŠATOR. (FOTOARHIVA: A. MARKOTIĆ)

DURING THE EARTHQUAKE IN ZAGREB, MARCH 22 2020, 86 PATIENTS, INCLUDING 22 PATIENTS WITH COVID-19, WERE EVACUATED FROM DAMAGED HOSPITAL BUILDINGS. IN THE PICTURE ARE MEMBERS OF THE CROATIAN ARMY SETTING UP A TEMPORARY TENT. (PHOTO ARCHIVE: A. MARKOTIĆ)

slučaja bolesti COVID-19 u RH, za što je najzaslužniji dr. sc. Ivan-Christian Kurolt. Vrlo brzo u dijagnostiku se uključuje i Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) te dvije institucije usko surađuju u dalnjem širenju dijagnostičkih centara za dokazivanje bolesti COVID-19 u RH. Liječenje i zbrinjavanje bolesnika u klinikama i odjelima za infektivne bolesti pridonijelo je sprječavanju značajnog širenja intrahospitalnih infekcija uzrokovanih virusom SARS-CoV-2 u velikim kliničkim centrima i scenarija koje se vidjelo u Italiji i drugim zemljama u svijetu. Time se dobilo na vremenu za dodatnu organizaciju kliničkog rada te nabavu dijagnostičke i zaštitne opreme. Svoj veliki obol sve-mu dala je i Klinička bolnica Dubrava, koja je zbog potrebe širenja kliničkih kapaciteta organizirana kao COVID-19 bolnica s velikom dinamikom zaprimanja bolesnika. Vrlo brzo u sve se uključuju i djelatnici svih KBC-ova u Hrvatskoj, klinika i bolnica, postupno organizirajući izolacijske odjele, a kratko vrijeme bolesnici su kratkotrajno premještani i u dvoranu Arene

Zagreb, smještajnog prostora kojim je koordinirao KBC Sestre milosrdnice. Definitivno snažnu potporu u liječničkom i sestrinskom kadru te u potrebnoj infrastrukturi u dalnjem razvoju epidemije dali su KBC Zagreb, Split, Rijeka i Osijek. Tijekom prethodnih dviju godina u svim kovidcentrima i odjelima hospitalizirano je preko 73.000 bolesnika. S manjim odmakom valovi hospitaliziranih bolesnika pratili su valove inficiranih osoba. U Klinici za infektivne boklesti Dr. Fran Mihaljević najveći broj zabilježen je u razdoblju od rujna 2020. do siječnja 2021., od ožujka do svibnja 2021., te od rujna 2021. do veljače 2022., s oko 10% umrlih u odnosu na broj hospitaliziranih bolesnika. U razdobljima u kojima je hospitaliziran najveći broj bolesnika liječen je i najveći broj bolesnika u Jedinici za intenzivno liječenje, a primarno onih koji su trebali ekstrakorporalnu membransku oksigenaciju (ECMO), za što je Klinika i referentni centar RH. U Klinici je tijekom epidemije hospitalizirano preko 160 djece. Većinom se radilo o hospitalizaciji najteže oboljelih

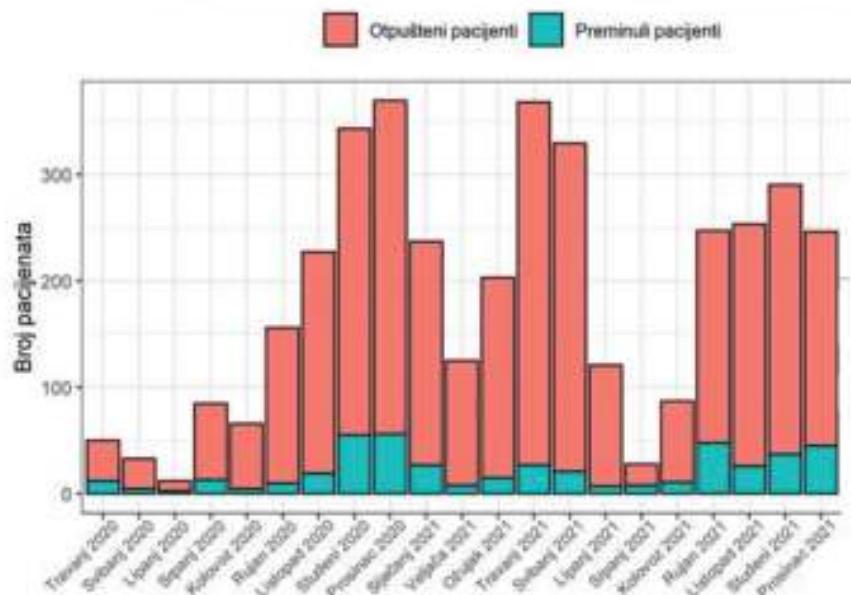
u Jedinici intenzivnog liječenja, a tek se u zadnjem valu bilježi i značajniji broj hospitaliziranih u ostalim kovidodjelima. U Klinici su hospitalizirani i bolesniči uglavnom stariji od 50 godina, s prosjekom oko 65 i više godina, osim u zadnjem razdoblju, kada se hospitaliziraju i nešto mlađi bolesnici, uključujući već spomenuto i djecu. Pokraj svega navedenog, treba istaknuti i dva potresa, koja su dodatno otežala zbrijanjavanje bolesnika. Tijekom potresa u Zagrebu 22. ožujka 2020., 86 bolesnika, uključujući 22 bolesnika s bolešću COVID-19, privremeno je evakuirano iz oštećenih zgrada, a u pomoć su odmah pritekli pripadnici Hrvatske vojske. Značajna oštećenja infrastrukture pretrpjela je i sisačka infektologija, gdje su u pomoć pritekli KB Dubrava, Klinika za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević te KBC Zagreb, a i mnogi drugi.

STRUČNA I ZNANSTVENA AKTIVNOST HAZU TIJEKOM PANDEMIJE BOLESTI COVID-19

HAZU se od samog početka pandemije uključila u borbu protiv bolesti COVID-19 preko svojih članova te kroz različite stručne i znanstvene skupove. Simpozij *Novi koronavirus iz Kine: biosigurnosna prijetnja i izazov za zdravstvene djelatnike* bio je prvi simpozij održan na tu temu u Hrvatskoj u organizaciji Hrvatskog društva za biosigurnost i biozaštitu, Hrvatskog liječničkog zborna, HAZU i Klinike za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević Zagreb. Zbog iznimnog interesa stručne i znanstvene zajednice, simpozij je istodobno održan u dvije dvorane u HAZU povezane videolin-kom te na kanalu YouTube.

Uslijedio je cijeli niz stručnih i znanstvenih skupova uglavnom u organizaciji Razreda za medicinske znanosti i Razreda za prirodne znanosti, a posebno treba istaknuti i aktivnost nedavno preminulog akademika Daniela Rukavine kroz Zavod za biomedicinske znanosti u Rijeci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Popis skupova i termini održavanja navedeni su u tablici. ●

Mjesečni broj pacijenata u Klinici za infektivne bolesti s obzirom na ishod

NAZIV SKUPA	VRIJEME ODRŽAVANJA
BIOSIGURNOSNA PRIJETNJA I IZAZOV ZA ZDRAVSTVENE DJELATNIKE	14. VELJAČE 2020.
UNIRI COVI-19 MESSAGES: CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS	RUJAN – STUDENI 2020.
COVID-19 MESSAGES I ADVANCEMENT IN VIROLOGY RESEARCH-AN OPPORTUNITY TO IMPROVE INTERNATIONAL IMPACT OF THE UNIVERSITY OF RIJEKA	24. RUJAN 2020.
COVID-19 MESSAGES II HIGHER EDUCATION IN COVID-19 CRISIS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	6. LISTOPADA 2020.
COVID-19 MESSAGES III STEM FOR HUMAN SPECIES SURVIVAL	22. LISTOPADA 2020.
COVID-19 MESSAGES IV BRAVE NEW WORLD: DEMOCRACY, RIGHTS AND JUSTICE IN COVID19 ERA	12. STUDENOGA 2020.
COVID-19 MESSAGES V COVID -19 FROM STUDENT PERSPECTIVE: IMPACT, ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS	27. STUDENOGA 2020.
SARS-COV-2 U SKLOPU KONCEPTA „JEDNO ZDRAVLJE“	26. STUDENOGA 2020.
E-SIMPOZIJ COVID-19 – DANAS I SUTRA: MEDICINSKI ASPEKTI	3. PROSINCA 2020.
4TH RIJEKA FORUM ON NEURODEGENERATIVE DISEASES AND COVID-19	10. – 11. PROSINCA 2020.
POST-COVID ERA: THE NEW AND UNKNOWN FIELD	7. – 8. TRAVNJA 2021.
PRIMIJENJENA GENOMIKA U COVID-19	27. TRAVNJA 2021.
EKSPOSOM – ENDOGENI I EGZOGENI ČIMBENICI ZDRAVLJA I BOLESTI	11. STUDENOGA 2021.
ZOONOTSKA OBILJEŽJA PANDEMIJE SARS-COV-2	26. STUDENOGA 2021.

Iako je velepošast krunatog virusa trenutno u kontroliраној фази са падом у броју оболjелих и hospitalизираних, уз огромно зnanje te уз развијену diјагностiku, cjepiva i pojedine terapeutike, борба са вирусом још nije завршена и још су увјек mnoga iznenađenja moguća, osobito у svjetlu najnovijih ratnih i migracijskih događanja u Еuropi. ●

Covid-19 in Croatia

When the pandemic caused by the SARS-CoV-2 virus began two years ago in China, few could have predicted that it would last so long and take on such global proportions and consequences. To date, the virus has infected over 470 million people worldwide with more than six million officially recorded deaths. Unfortunately, the numbers are certainly much higher in the whole world, given that there is no uniformity, and in some places there is no adequate possibility to record all infected, sick and dead. The first case of COVID-19 in the Republic of Croatia (RH) was officially registered on 25 February 2020, and it was a patient with a mild form of the disease.

The dynamics of the epidemic in the Republic of Croatia can be divided into five periods (waves): from the beginning of the epidemic in February 2020 to the end of September 2020 – it includes the initial spread of the virus, the period in which Croatia managed to reduce the number of daily cases to 0 and during the summer months; from the beginning of October 2020 to the end of February 2021 – there was a marked increase in the number of cases until mid-December, after which the epidemiological situation began to stabilize; from March 2021 to the end of July 2021 – the number of cases increased again during March and April, although to a lesser extent than in the previous period, and then decreased until July 2021; and from August 2021 to the end of December 2021. Although the numbers after the third wave began to grow in the summer of 2021 until October 2021, the growth was very mild, and the peak of the fourth wave was recorded in early November 2021 with record numbers of confirmed cases. The number of cases started to rise, breaking records again. It is important to mention that almost every period was marked by a different variant of the SARS-CoV-2 virus that causes COVID-19 disease, which is to be expected for an RNA virus that mutates easily. Croatian and global virologists have not faced such a challenge as the one posed by COVID-19 for almost a century, i.e., since the Spanish flu and cholera pandemics. During the 20th century, perhaps the biggest similar challenge was the smallpox epidemic, when the staff of the University Hospital for Infectious Diseases "Dr Fran Mihaljević" (UHID), Zagreb was also involved in the treatment of patients in Kosovo. The initial Croatian advantage in the treatment and care of

patients with COVID-19 were definitely clinics and departments for infectious diseases located throughout Croatia. UHID, as the reference center for infectious diseases of the Republic of Croatia and the central institution for treatment and diagnosis of infectious diseases, was selected at the beginning of the pandemic by the Ministry of Health as the central clinical institution for treatment and care of patients with COVID-19, including patients which required treatment in intensive care units. The Dubrava Clinical Hospital, which was organized as a COVID-19 hospital with a high dynamics of patient admission due to the need to expand clinical capacity, also gave significant contribution. Employees of all clinical hospital centers (CHC) in Croatia and clinics and hospitals were quickly involved in everything, gradually organizing isolation wards, and for a short time the patients were briefly transferred to the "Arena" center coordinated by CHCV "Sisters of Mercy". Undoubtedly, strong support in the medical and nursing staff and the necessary infrastructure in the further development of the epidemic was given by CHCs: Zagreb, Split, Rijeka and Osijek. During these two years, over 73,000 patients were hospitalized in all COVID centers and wards. From the very beginning of the pandemic, the Croatian Academy of Sciences and Arts has been involved in the fight against COVID-19 through the works of its members and through various professional and scientific conferences.

The symposium "New coronavirus from China: Bio-safety threat and challenge for health professionals", organized by the Croatian Society for Biosafety and Biosecurity, Croatian Medical Association, Croatian Academy of Sciences and Arts and the Clinic for Infectious Diseases Dr Fran Mihaljević, Zagreb, was the first symposium held on this topic in Croatia. Due to the exceptional interest of the professional and scientific community, the symposium was held simultaneously in two Academy halls, with video link connections and on the YouTube channel. The symposium was followed by a series of professional and scientific conferences, mostly organized by the Department of Medical Sciences and the Department of Natural Sciences, and the activity of the recently deceased Full Academy Member Daniel Rukavina through the Academy Institute of Biomedical Sciences in Rijeka. ●

Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku HAZU

Akademik Mirko Zelić, Mladen Zeljko i Zlatko Đurić

Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku nastalo je spajanjem Znanstvenog vijeća za naftu i plin i Znanstvenog vijeća za energetiku. Naime, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti na svojem je skupštinskom zasjedanju, održanome u travnju 2017., donijela odluku o spajanju Znanstvenog vijeća za naftu i plin i Znanstvenog vijeća za energetiku u novo Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku, pa Znanstveno vijeće djeluje pod tim nazivom.

Znanstveno vijeće za naftu i plin najstarije je vijeće u HAZU i osnovano je 1969. pod nazivom Znanstveni savjet za naftu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a Znanstveno vijeće za energetiku HAZU osnovano je godine 1993.

ZNANSTVENI SAVJET ZA NAFTU

Prilikom proslave 100-godišnjice osnivanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 1966. održan je u prosincu u Zagrebu i Sisku znanstveni simpozij o nafti. Tijekom simpozija oblikovala se među prisutnim stručnjacima iz naftnoga gospodarstva, znanstvenicima s fakultetom i institutom te članovima i suradnicima Akademije ideja da se u njezinu okviru formira znanstveno tijelo koje bi se sa svih aspekata bavilo proučavanjem problematike vezane uz naftu i prirodni plin. Tadašnji Akademijin glavni tajnik

akademik Miroslav Karšulin, kao jedan od inicijatora ideje, dogovorio je u rujnu 1968. s predstvincima naftnoga gospodarstva, fakulteta i instituta osnovne teze za osnivanje i djelatnost Znanstvenog savjeta za naftu kao stalnog tijela pri JAZU.

Dana 23. listopada 1968. osnovan je Osnivački odbor u čijem su sastavu bila 33 stručnjaka i znanstvenika: Vilim Boranić, Stanko Borčić, Andelko Bubanj, Marijan Cuculić, Radovan Filjak, Dragutin Fleš, Milan Herak, Ivan Ilić, Hrvoje Iveković, Ivan Jerman, Vera Johanides, Ivan Jurković, Miroslav Karšulin, Ferdinand Kirigin, Stjepan Koren, Ante Kučar, Svetislav Lazić, Mirko Malez, Ivica Marinić, Donko Mirković, Leo Nikler, Andrej Nowinski, Ivan Pernat, Živko Pletikapić, Boris Prohaska, Radmilo Protić, Dušan Reljić, Ivo Steiner, Vladimir Stipetić, Vinko Škaric, Teodor Varičak, Josip Vučković i Stjepan Žinić. Na tom skupu detaljno su razrađene teze o svrsi i načinu djelovanja Savjeta.

Osnivačka skupština Znanstvenog savjeta za naftu održana je 18. travnja 1969. u palači Akademije u Zagrebu. Skupštini je nazočilo 110 sudionika. Taj je događaj početak sustavnog zajedničkog djelovanja pod okriljem Akademije na unapređivanju znanstvenoga rada pri traganju za ugljikovodicima, na razradi naftnih i plinskih ležišta, metodama pridobivanja ugljikovodika te njihove prerade i korištenja u praksi. Glavni utemjelitelj Savjeta za naftu bila je tvrtka INA –

Industrija nafte koja je ujedno dala i velik prinos obogaćivanju programa i djelokruga aktivnosti Savjeta, a kasnije Znanstvenog vijeća. Uz INA-u, utemeljitelji su bile sljedeće tvrtke i ustanove: Institut za geološka istraživanja; Institut Ruđer Bošković; Geofizika; Rudarsko-geološko-naftni fakultet; Energoinvest Sarajevo; Naftagas; INA – Rafinerija nafte Sisak; INA – Naftaplin; RGN institut; Geološki zavod Ljubljana; Petrolinvest Sarajevo; OKI – Zagreb; INA – Rafinerija Zagreb; Nafta – Poslovno udruženje Zagreb; Samoupravna interesna zajednica za znanost Republike Hrvatske.

Statutom su predviđene ove kategorije članstva: redovni članovi, izvanredni članovi, članovi suradnici, utemeljitelji (pojedinci i organizacije) te pridruženi i počasni članovi. Najviši organ Savjeta jest njegov Plenum, koji čine svi redovni članovi, članovi utemeljitelji, pojedinci te po jedan predstavnik članova utemeljitelja. Na Plenumu Savjeta donosi se Statut, bira se Izvršni odbor te se donose planovi rada i sve odluke organizacijske prirode.

Izdavačka djelatnost posebno je važna za javno djelovanje Savjeta i prezentaciju rezultata njegova rada u znanstvenoj i stručnoj javnosti te za vrednovanje njegova rada u društveno-ekonomskom razvoju zemlje.

ZNANSTVENO VIJEĆE ZA NAFTU I PLIN

Promjenama i proglašenjem neovisnosti Republike Hrvatske 1991. Znanstveni savjet za naftu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti mijenja naziv u Znanstveni savjet za naftu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Promjenom ustroja i naziva Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 1996. mijenja ime Znanstvenog savjeta za naftu u Znanstveno vijeće za naftu pri istoj akademiji, odnosno HAZU.

Znanstveno vijeće za naftu i plin u svojem postojećem nazivu postoji od godine 2011., kada su članovi Znanstvenog vijeća na svojoj godišnjoj skupštini prihvatali i izglasali promjenu imena dodavši i termin *plin* u naziv.

Nakon 48 godina rada u Znanstveno vijeće primljena su ukupno 683 člana. Tijekom prvih 20 godina rada (1969. – 1989.) proglašeno je 19 počasnih članova.

Osim objavljivanja radova u časopisu *Nafta*, tijekom proteklih 48 godina članovi Znanstvenog vijeća objavili su brojne knjige, skripta, priručnike i rječnike i organiziran je velik broj znanstvenih skupova i kongresa, kako domaćih, tako i međunarodnih, na kojima je predstavljen velik broj znanstvenih i stručnih radova.

Treba naglasiti da za aktivnost Znanstvenog vijeća na naftu i plin treba posebno zahvaliti i svim njegovim predsjednicima, akademicima Ivanu Jurkoviću, Hrvoju Požaru, Branku Sokaču, Velimiru Kranjecu, Josipu Tišljaru i Mirku Zeliću.

Uz to što je Znanstveno vijeće za naftu najstarije znanstveno vijeće u HAZU, ono je, kako se često naglašava, i najaktivnije znanstveno vijeće, što se očituje u organizaciji brojnih predavanja, okruglih stolova i znanstveno-stručnih međunarodnih skupova, od kojih svakako izdvajamo međunarodni znanstveno-stručni skup koji se svake dvije godine održavao u Poreču, Cavtat, Zadru, a nekoliko posljednjih godina i u Šibeniku.

ZNANSTVENO VIJEĆE ZA ENERGETIKU

Znanstveno vijeće za energetiku (ZVE) Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti osnovano je 21. siječnja 1993. Svrha osnivanja ZVE-a jest analiza prilika u energetskom sektoru Republike Hrvatske i promišljanje budućnosti, odnosno pozicioniranja Republike Hrvatske unutar europskih i svjetskih energetskih tokova.

Od samog osnutka Znanstveno vijeće počelo je s aktivnim djelovanjem, primarno kroz organizaciju stručnih skupova, okruglih stolova ili predavanja na teme iz područja energetike. Članovi vijeća stručnjaci su iz najvažnijih energetskih tvrtki, zatim s fakulteta, instituta i državne uprave koja je u djelokrugu svojih ovlasti i obveza imala sektor energetike. Broj članova Vijeća najčešće je brojio oko 70.

Predsjednik Znanstvenog vijeća za energetiku, od njegova osnutka 1993. pa do prestanka njegova rada, bio je akademik Božo Udovičić.

ZNANSTVENO VIJEĆE ZA NAFTNO-PLINSKO GOSPODARSTVO I ENERGETIKU

Ovo Znanstveno vijeće posvećuje najveću pozornost istraživanju i proizvodnji vlastitih energenata jer su vlastiti izvori energenata okosnica sigurnosti i gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. U tom pogledu Znanstveno vijeće za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku nastoji dati relativno velik prinos, kako na znanstveno-stručnoj, tako i na praktično-tehnološkoj osnovi.

Zadaća je Znanstvenog vijeća za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: poticanje, unapređivanje, pomaganje i organiziranje znanstvenih istraživanja koja se odnose na područje naftnog i plinskog gospodarstva kao i energetike općenito, odnosno na sve faze istraživačko-proizvodnih procesa ukupne primarne energije, odnosno njezine učinkovitosti, te na stalnu brigu o zaštiti okoliša. Riječ je o istraživanju ugljikovodika; pridobivanju, sabiranju i transportu ugljikovodika; istraživanju geotermalnih voda, proizvodnji i uporabi geotermalne energije; prijevozu i skladištenju nafte, prirodnoga plina i naftnih derivata; nafti i prirodnom plinu u energetici te njihovu gospodarskom, političkom i društvenom značenju; petrokemiji; preradi nafte i proizvodnji naftnih proizvoda, njihovoј potrošnji te uvozu i izvozu; nafti i plinu u dugoročnoj energetskoj bilanci Hrvatske; proizvodnji energije iz konvencionalnih i nekonvencionalnih izvora; prijenosu i distribuciji energije; obnovljivim izvorima energije; energetskoj učinkovitosti; energetskom planiranju; zaštiti okoliša; ekonomici energetskog gospodarstva.

U svojem radu Znanstveno vijeće postupa sukladno načelu da su sva znanstvena istraživanja, od fundamentalnih i primijenjenih do razvojno-tehnoloških, međusobno povezana. Vijeće glavno težiše u svojem radu polaže na mogućnosti prenošenja znanstvenih rješenja neposredno na odgovarajuće procese proizvodnje radi njihova usavršavanja.

Sudjelovanjem u razvoju i promicanju znanstvenoga rada u društvenim tijelima i gospodarstvu Znanstveno vijeće podupire obrazovanje mlađih znanstvenih kadrova te stvara uvjete koji će omogućiti širok i svestran kreativni rad znanstvenicima na temeljima modernoga znanstvenog pristupa.

Ovo Znanstveno vijeće okuplja više od 700 članova i djeluje u sedam sekcija, i to:

- I. Sekciji za geologiju, geofiziku i geokemiju;
- II. Sekciji za naftno rudarstvo;
- III. Sekciji za preradu nafte;
- IV. Sekciji za petrokemiju;
- V. Sekciji za proizvodnju, prijenos i distribuciju energije;
- VI. Sekciji za obnovljive izvore energije, energetsku učinkovitost i zaštitu okoliša;
- VII. Sekciji za energetsko planiranje i ekonomiku energetskog gospodarstva.

Na koncu, ako znamo da je energetika okosnica energetskog razvoja svake zemlje, pa i Republike Hrvatske, tada je zadaća ovog Znanstvenog vijeća ukazati na nužnost vlastitog energetskog razvoja postići maksimalni stupanj energetske neovisnosti, što je garancija tehnološkog i gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. ●

Scientific Council for Oil and Gas Economy and Power Supply

The Scientific Council for Oil and Gas Economy and Power Supply was formed in 2017 by a merger between the Scientific Council for Oil and Gas - one of the oldest councils in the Academy - and the Scientific Council for Energy. It is also the most numerous scientific council with over 600 members.

On the occasion of the 100th anniversary of the founding of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts in 1966, a symposium on oil was held in December in Zagreb and Sisak. During the symposium, an idea was formed among participating experts from the oil industry, researchers from the faculty and the institute and Yugoslav Academy members and associates to establish a scientific unit within the Academy which would study and deal with all the issues related to oil and natural gas.

In September 1968, Full Academy Member Miroslav Karšulin, the then Secretary General of the Yugoslav Academy, as one of the initiators, agreed with representatives of the oil industry, faculties and institutes on the basics for the formation and operation of the Scientific Council for Petroleum as a permanent body of the Yugoslav Academy (JAZU).

The establishment of the Scientific Council for Petroleum, whose successor is the current Scientific Council, was proposed on 23 October 1968, when the Founding Committee consisting of 33 eminent experts and scientists was formed. The founding assemblies of all five sections of the Council were held on 11 and 18 February 1969. The Statute of the Council was adopted at the JAZU Presidency session held on 22 January 1969.

The following sections were proposed and their heads were elected: Section I for geology, geophysics and geochemistry, Section II for petroleum mining, Section III for oil and gas refining, Section IV for petrochemicals, Section V for oil industry economics.

The founding assembly of the Scientific Council for Petroleum was held on 18 April 1969 in the Academy Palace. The assembly was attended by 110 participants, among whom, in addition to members of the Council, were representatives of political entities and the Zagreb City Assembly, chambers of economy, other academies of sciences and arts, scientific institutions and the business sector.

Over the years, the Scientific Council has brought together many eminent members in the field of energy, especially in the area related to hydrocarbon extraction. Council presidents who contributed to its activities were: Ivan Jurković, Hrvoje Požar, Branko Sokač, Velimir Kranjec, Josip Tišljarić, Božo Udovičić and Mirko Zelić.

Presently, the Scientific Council is organized in 7 sections: Section for geology, geophysics and geochemistry, Section of petroleum mining, Section for oil refining, Section for petrochemicals, Section for the production, transmission and distribution of energy, Section for renewable energy sources, energy efficiency and environmental protection, Section for energy planning and economics of the energy economy. Research and publishing activities of the Scientific Council and results achieved through efforts of all its members are important for the evaluation of the Council's work in the scientific and professional community and for Croatia's socio-economic development. ●

COMPARATIVE MARITIME LAW, 48 (2009) 163

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 49 (2010) 164

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 53 (2014) 168

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 54 (2015) 169

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 55 (2016) 170

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 56 (2017) 171

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 50 (2011) 165

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 51 (2012) 166

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 52 (2013) 167

POREDBENO POMORSKO PRAVO = COMPARATIVE MARITIME LAW, 53 (2014) 168

Jadranski zavod HAZU u Zagrebu

Vesna Skorupan Wolff

Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, utemeljen 1945., jedan je od rijetkih zavoda u Europi usmjerenih na znanstveno proučavanje pomorskog prava i međunarodnog prava mora. U okviru znanstvenoistraživačke djelatnosti Zavoda proučavaju se, analiziraju i prate domaći, europski i međunarodni izvori pomorskog i transportnog prava i prava mora, uključujući pravne propise, sudsku i arbitražnu praksu te znanstvenu i stručnu pravnu literaturu.

Znanstvenoistraživačka djelatnost Zavoda odvija se i kroz dugogodišnji rad na znanstvenim projektima podržanim od Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te Hrvatske zaklade za znanost. U okviru svoje stručne djelatnosti Zavod pruža stručna mišljenja, savjete i druge oblike pomoći odgovarajućim državnim tijelima i institucijama. U tom pogledu posebice je važan doprinos Zavoda u izradi i unapređenju hrvatskoga pomorskopravnog zakonodavstva. U Jadranskom se zavodu od 1958. uređuje ugledni časopis *Poredbeno pomorsko pravo – Comparative Maritime Law*. Autori radova istaknuti su domaći i strani stručnjaci pravnih disciplina, sveučilišni profesori, suradnici iz drugih znanstvenih ustanova, suci trgovačkih sudova, pravni eksperti pomorskoga gospodarstva, stručnjaci iz osiguranja te mladi autori koji se uključuju u znanstveni rad.

Akademik Jakša Barbić imenovan je, odlukom Predsjedništva HAZU, voditeljem Jadranskoga zavoda u mandatnom razdoblju od četiri godine počevši od 29. siječnja 2021.

POVIJEST JADRANSKOG ZAVODA

Jadranski institut utemeljen je 28. svibnja 1945. sa zadaćom da znanstveno proučava pitanja jadranskog primorja sa zemljopisnog, povjesnog, etnografi-

skog te prometnog, gospodarskog i urbanističkog motrišta. Njegove početne aktivnosti bile su prvenstveno usmjerene na pitanja razgraničenja bivše SFRJ s Italijom na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1947. Uz velik broj stručnih studija i opsežnu dokumentaciju, rezultati toga rada ogledaju se u i brojnim institutskim publikacijama toga doba.

Krajem 1948. Jadranski institut postaje znanstvenoistraživačka jedinica Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a njegovo sjedište preseljeno je iz Sušaka u Zagreb. Uz prijašnje zadaće, Institutu je tada povjerenio da obrađuje i pitanja iz područja pomorskoga prava, ekonomike pomorstva, ribarstvenoga prava i ekonomike ribarstva.

Nakon što je okupio brojne znanstvene djelatnike i stručnjake, Institut je započeo rad na stvaranju pomorskog zakonodavstva. Njegovi suradnici sudjelovali su u donošenju Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova iz 1959., Zakona o upisu pomorskih brodova i čamaca iz 1965. te triju zakonskih tekstova usvojenih 1966. – Zakona o spašavanju na moru i unutrašnjim plovnim putovima, Zakona o vađenju potonulih stvari i Zakona o naknadi štete zbog sudara brodova.

Od samoga početka djelovanja Jadranski institut razvio je bogatu izdavačku djelatnost. Uz niz zapuženih djela iz područja jadranske problematike te nekoliko monografija na francuskom i hrvatskom jeziku, 1958. pokrenuta je i tromjesečna periodična publikacija – Uporedno pomorsko pravo i pomorska kupoprodaja radi znanstvene i praktične obrade problema pomorskoga prava i pravila pomorske kupoprodaje.

Tijekom sljedeća dva desetljeća objavljena su u serijama ili izvan njih brojna vrijedna djela, među kojima četiri knjige u seriji *Jadranske monografije* te

sedam knjiga u seriji *Prinosi proučavanju ekonomike ribarstva i ribarstvenog prava*. Od 1968. najveći dio aktivnosti u Institutu usmjeren je na pripreme za donošenje opsežnog Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, koje će potrajati sljedećih devet godina. Taj zakon, kao intelektualna i stručna tvorevina znanstvenika i suradnika Jadranskog zavoda, predstavlja kodifikaciju koja je jedan od najmodernijih nacionalnih pomorskih kodeksa u svijetu.

Suradnici Instituta sudjelovali su u radovima na međunarodnoj unifikaciji pomorskoga prava i kodifikaciji prava mora, posebice putem izrade pripremnih tekstova za članove naših delegacija na međunarodnim konferencijama. Pridonijeli su izradi niza međunarodnih pravnih instrumenata, među kojima su konvencije – o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova iz 1952., o građanskoj i kaznenoj nadležnosti kod sudara brodova iz 1952., o ograničenju odgovornosti vlasnika morskih brodova iz 1957., četiri Ženevske konvencije o pravu mora iz 1958., o odgovornosti poduzetnika nuklearnih brodova iz 1962., o intervenciji na otvorenome moru u slučaju onečišćenja naftom iz 1969., o prijevozu putnika i njihove prtljage morem iz 1974., o međunarodno-m multimodalnom prijevozu robe iz 1980., o pravu mora iz 1982. i o uvjetima za upis brodova iz 1986.

U skladu s promjenom težišta znanstvenog istraživanja, Institut je 1974. dobio naziv Zavod za pomorsko pravo, historiju i ekonomiku pomorstva, a pod nazivom Jadranski zavod djeluje od 28. veljače 1992. i usmjeren je na znanstveno proučavanje pomorskoga i transportnog prava te međunarodnoga prava mora.

Tijekom proteklih desetljeća njegovi su članovi sudjelovali u radu više međunarodnih organizacija i tijela, poglavito Međunarodne pomorske organizacije (IMO), Konferencije UN-a o pravu međunarodne trgovine (UNCITRAL), Konferencije UN-a za trgovinu i razvoj (UNCTAD) i Međunarodnog pomorskog odabora (CMI). Suradnici Jadranskog zavoda zaslužni su za to što Hrvatska ima *Pomorsku enciklopediju* i *Pomorski leksikon* – u svjetskim razmjerima jedinstvena leksikografska izdanja. Velik prinos znanstvenici i suradnici Jadranskog zavoda dali su i u pripremi *Pravne enciklopedije*, a u Zavodu se radilo i na prijevodu Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi na engleski jezik.

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske u Jadranskom zavodu razmatralo se pristupanje međunarodnim instrumentima u području pomorstva, transporta i prava mora. Djelatnici Zavoda sudjelovali su u izradi nacrta Pomorskog zakonika Republike Hrvatske iz 1994., njegove novele iz 2004., kao i svih njegovih kasnijih izmjena i dopuna. Uz pitanja unifikacije međunarodnoga pomorskoga prava i

međunarodnopravne zaštite mora od onečišćenja, u središtu pozornosti njegovih djelatnika posljednjih godina jest implementacija pomorskog prava Europske unije i problematika razgraničenja između država čije obale leže sucelice ili međusobno graniče.

Dosadašnjem djelovanju Zavoda nezaobilazan doprinos dali su istaknuti pojedinci – enciklopedist akademik Vladislav Brajković, akademik Juraj Androssy, akademik Natko Katičić, akademik Vladimir Ibler, akademik Dragovan Šepić, prof. dr. sc. Branko Jakaša, član suradnik HAZU dr. sc. Branko Kojić, znanstveni savjetnik, dr. sc. Emilio Pallua, član suradnik HAZU, te prof. emeritus Vladimir-Đuro Degan, član suradnik HAZU. Uz znanstvena usmjerena, oni su svojom požrtvovnošću i entuzijazmom znatno pridonijeli bogatoj znanstvenoj i izdavačkoj djelatnosti te ugledu Jadranskog zavoda.

DANAŠNJA DJELATNOST JADRANSKOG ZAVODA

Danas je Jadranski zavod znanstvenoistraživačka jedinica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koja se bavi znanstvenim proučavanjima pomorskoga i transportnog prava te međunarodnoga prava mora. On ima dragocjeno mjesto jedine znanstvenoistraživačke jedinice na području pravnih znanosti u našoj Akademiji i jedan je od rijetkih pravnoznanstvenih zavoda u Europi specijaliziranih u spomenutim pravnim granama.

Znanstveno osoblje Zavoda izučava i prati nacionalne, europske i međunarodne izvore pomorskog i transportnog prava i prava mora, uključujući pravne propise, sudsku i arbitražnu praksu te znanstvenu i stručnu pravnu literaturu, a rezultate svojih istraživanja redovito objavljuje u domaćim i stranim publikacijama. Znanstvenici Zavoda sudjeluju na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima, seminarima i konferencijama s izlaganjima i predavanjima iz područja svojeg užeg znanstveno-stručnog interesa. Kao gostujući predavači djelatnici Zavoda također povremeno sudjeluju u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi visokoobrazovnih institucija u zemlji i inozemstvu.

Prema potrebi, Zavod pruža nadležnim državnim tijelima stručnu pomoć u izradi propisa, pri odlučivanju o pristupanju međunarodnim instrumentima u području pomorstva, transporta i prava mora, u implementaciji propisa prava Europske unije, te pri njihovim stručnim prijevodima i tumačenjima. Posebice se ističe suradnja s Ministarstvom pomorstva Republike Hrvatske i doprinos djelatnika Zavoda u izradi nacrta Pomorskog zakonika Republike Hrvatske iz 1994., novele Pomorskoga zakonika Republike Hrvatske iz 2004., te svih njegovih naknadnih izmjena i dopuna.

Jadranski zavod blisko surađuje i s gospodarskim subjektima iz područja pomorstva, transporta i osiguranja te sa strukovnim udrugama, osobito s Hrvatskim društvom za pomorsko pravo i Hrvatskom društvom za transportno pravo. Znanstvenici Zavoda povremeno sudjeluju u hrvatskim delegacijama na diplomatskim konferencijama iz područja pomorstva, transporta i prava mora te putem Hrvatskog društva za pomorsko pravo u radu Međunarodnog pomorskog odbora (*Comité Maritime International – CMI*).

U specijaliziranoj knjižnici Jadranskog zavoda stručno se obrađuje gradivo iz vlastitog fonda (preko 20 tisuća jedinica iz pozitivnoga prava, povijesti prava te političke povijesti jadranske obale). Knjižnica je uključena u ažuriranje Hrvatskog portala znanstvenih časopisa HRČAK, a u 2012. pridružila se realizaciji digitalnog repozitorija Akademije na putu prema Europeani – najvećoj europskoj digitalnoj knjižnici. Osim znanstvenicima Zavoda, knjižnica je na raspolaganju drugim zainteresiranim znanstvenicima i studentima.

Jadranski zavod od 1958. kontinuirano objavljuje znanstveni časopis koji u početku izlazi pod nazivom *Uporedno pomorsko pravo i pomorska kpoprodaja*, a od 1992. pod nazivom *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*. Časopis objavljuje znanstvene i stručne rade iz područja pomorskog i transportnog prava, prava osiguranja i međunarodnog prava mora, zatim originalne tekstove pomorskih i transportnih konvencija te dugih međunarodnih unifikacijskih instrumenata i njihove stručne prijevode, prikaze domaćih i stranih sudskih i arbitražnih odluka, izvješća sa znanstvenih i stručnih skupova te prikaze novoobjavljenih knjiga iz relevantnih područja. Autori rada i čitalačka publika istaknuti su domaći i strani stručnjaci pravnih disciplina, sveučilišni profesori, suradnici iz drugih znanstvenih ustanova, suci trgovačkih sudova, pravni eksperti pomorskog gospodarstva, stručnjaci iz osiguranja te mladi autori koji se uključuju u znanstveni rad. Časopis ima međunarodno uredništvo i razmjenjuje se s 12 domaćih i 9 međunarodnih časopisa. Indeksiran je u bazama Academic Search Complete (EBSCO), Heinonline, DOAJ, CEEOL, ERIH Plus, AFSA Database i dr. te na servisima Hrčak, Google Scholar, Scientific Commons i dr.

Znanstvenoistraživačka djelatnost Zavoda odvija se i kroz dugogodišnji kontinuirani rad na znanstvenim projektima. Od 1991. do danas u Jadranskom je zavodu uspješno provedeno sedam višegodišnjih znanstvenih projekata uz potporu Ministarstva znanosti (četiri iz međunarodnog i tri iz pomorskog prava) te jedan uspostavni znanstvenoistraživački projekt uz potporu Hrvatske zaklade za znanost.

Rezultati rada na tim projektima ponudili su rješenja za brojne interpretativne probleme koje u praksi stvaraju određeni pravni pojmovi, načela, instituti i zakonske odredbe te su omogućili nastanak i razvoj bogate pravne doktrine u području pomorskog prava i prava mora.

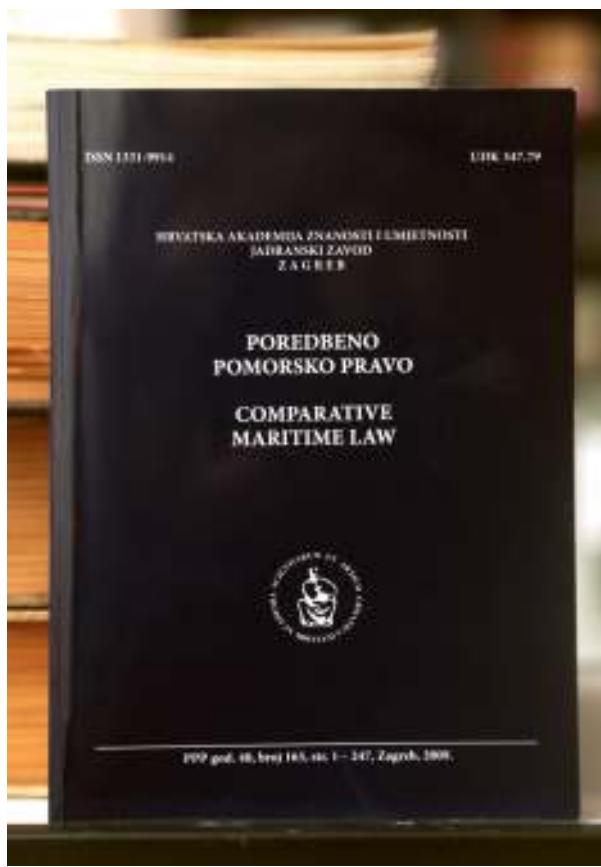
Od 1995. Jadranski zavod svake tri do četiri godine organizira tradicionalni znanstveni skup o aktualnim temama iz pomorskog prava i međunarodnog prava mora koji okuplja istaknute znanstvenike i stručnjake iz Hrvatske i susjednih zemalja. Na taj način Zavod pridonosi da se u ozračju uvijek recentnih i iscrpnih znanstvenih rasprava razmijene mišljenja o brojnim pitanjima pomorskog imovinskog prava, pomorskog upravnog prava, prava pomorskog osiguranja, pomorskog radnog prava te pitanja vanjskih granica Republike Hrvatske, razgraničenja pomorskih prostora jadranskih država i drugi problemi prava mora. Znanstveni skupovi koje Zavod organizira pružaju ne samo iznimski intelektualni pravnički doživljaj nego kroz prinose svih hrvatskih teoretičara i istaknutih praktičara pomorskog prava osiguravaju rezultate koji služe za davanje prijedloga i mišljenja za unaprjeđenje znanosti i zakonodavstva pomorskog prava i prava mora.

Ustav Republike Hrvatske navodi da „more, morska obala i otoci...“ imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske. Svojim djelovanjem Jadranski zavod ostvaruje misiju Akademije kroz kontinuirana sustavna istraživanja važnih pitanja za pomorskopravnu struku koja se odnose na more, morsku obalu, plovidbu, zaštitu mora od onečišćenja i sl., a time se očituje i briga Akademije o jadranskoj orientaciji i pomorskim djelatnostima koje su nesumnjivo od osobite važnosti za Republiku Hrvatsku kao pomorsku zemlju.

U Jadranskom zavodu odgojio se niz znanstvenika. Samo od 1985. sedam njegovih mlađih suradnika steklo je magisterij, a jedanaest doktorat pravnih znanosti. Neki od njih potom su prešli raditi na fakultete i druge ustanove u zemlji i u inozemstvu. Danas je u Zavodu, uz voditelja akademika Jakšu Barbića, zaposleno troje djelatnika sa znanstvenim zvanjima, jedna znanstvena novakinja, jedna asistentica, voditeljica knjižnice i administrativna tajnica.

Za osobit doprinos unaprjeđenju pomorske znanosti i obrazovanja Jadranskom je zavodu 2011. dodijeljena nagrada Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, a 2018. njegovim znanstvenicama dr. sc. Adriani Vincenci Padovan i dr. sc. Vesni Skorupan Wolff Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture dodijelilo je priznanje za unaprjeđenje pomorskog zakonodavstva. ●

The Adriatic Institute of the Croatian Academy of sciences and Arts in Zagreb

The Adriatic Institute, established in 1945, is one of few European institutes focused on the study of maritime law and international law of the sea. Scientific research activities of the Institute include the study, analysis and examination of domestic, European and international sources of maritime and transport law and the law of the sea, including legal regulations, judicial and arbitration practice, and scientific and professional legal literature. In addition, the Institute conducts its scientific research activities through scientific projects supported by the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia and the Croatian Science Foundation.

Since 1958, the Adriatic Institute has issued a reputable journal *Poredbeno pomorsko pravo – Comparative Maritime Law*. The journal publishes scientific and professional papers in the field of maritime and transport law, insurance law and the international law of the sea, original texts of maritime and transport conventions and other international unification instruments, as well as their translations, reviews of domestic and foreign judicial and arbitration decisions, reports from scientific and professional conferences and reviews of newly published books in relevant fields. Authors and readers are prominent domestic and foreign experts in legal disciplines, university professors, associates from other

scientific institutions, commercial court judges, legal experts in maritime economy, insurance experts and young authors involved in scientific work. The journal has an international editorial board and it is referenced in relevant international bibliographic databases.

The Institute closely cooperates with legal and maritime faculties in the Republic of Croatia, with professional associations and numerous businesses linked with the sea and maritime affairs. International academic and professional collaboration is continuously developed too. The Institute has a specialized library with more than 20 thousand titles, open to the staff and to the interested public.

As part of its professional activities, the Institute provides expert opinions, advice and other forms of assistance to relevant state authorities and institutions. In this regard, the Institute's contribution to the drafting and improvement of Croatian maritime legislation is particularly important. In 2011, the Adriatic Institute was awarded by the Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure for its exceptional contribution to the improvement of maritime science and education, and in 2018 its researchers, Dr Adriana Vincenci Padovan and Dr Vesna Skorupan Wolff, received the recognition from the Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure for improving maritime legislation. ●

ARTUR SCHNEIDER KRAJ KAPELE SV. JURJA U LIJEVIM ŠTEFANKIMA, 1939.
FOTO: ĐURO GRIESBACH, INV. BR. SFA-1843

Schneiderov fotografski arhiv

Indira Šamec Flaschar

Od svojega osnutka 1884. Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znaniosti i umjetnosti posvećena je očuvanju, sustavnom istraživanju te populariziranju umjetničkih ostvarenja europskih starih majstora. Osim iznimno bogate umjetničke zbirke, Galerija posjeduje i kulturološki vrijedan, sadržajno vrlo raznovrstan, no u velikom broju slučajeva tek fragmentarno sačuvan fotografski materijal. Unutar toga korpusa svojom se cjelovitošću, količinom i stupnjem obrađenosti gradiva izdvaja *Schneiderov fotografski arhiv*. Ta velika fotodokumentacijska cjelina okuplja više od dvije i pol tisuće želatinskih negativa na staklu i nitroceluloznom filmu nastalih tridesetih godina XX. stoljeća u okviru višegodišnjeg projekta inventariziranja, atribuiranja i fotodokumentiranja slikarskog, kiparskog i graditeljskog naslijeđa Hrvatskoga primorja, Dalmacije i kontinentalne Hrvatske.

Projekt je utemeljen pod okriljem Akademije u vremenu stasanja institucionalne skrbi za kulturno naslijeđe, kao prvi pokušaj njegova sustavnog dokumentiranja. Kampanju je osmislio i pokrenuo tadašnji upravitelj Galerije, ugledni i utjecajni hrvatski povjesničar umjetnosti akademik Artur Schneider. Zahvaljujući dobro promišljenoj strategiji upravljanja i vođenja terenskog rada na dvjestotinjak odabranih istraživačkih postaja, od gradova do zaselaka, kao i angažiranju iskusnih i pouzdanih stručnih suradnika, fotografa Stanisława Noworyte, Ljudevita i Đure Griesbacha te kolega povjesničara umjetnosti Željka Jiroušeka, konzervatora Ljube Karamana i

restauratora Ferde Goglje, Schneider je u burnom međuratnom razdoblju uspješno realizirao projekt unatoč čestim prekidima prouzročenima financijskim i političkim razlozima. O opravdanosti toga velikog truda uloženog u evidentiranje baštine govori veliko zanimanje ustanova i pojedinaca za snimljeni materijal, koje ni danas ne jenjava. Snimke iz Schneiderova fotoarhiva nezaobilazan su izvor obavijesti o izgledu i stupnju očuvanosti spomeničke baštine prije Drugoga svjetskog rata i stoga se često koriste u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti u pripremnim radovima i konzervatorskim istraživanjima povijesnih slojeva spomenika te pri utvrđivanju pristupa zaštitnim zahvatima i prezentaciji umjetnina. Nerijetko su one i jedino vizualno svjedočanstvo o baštini koja je u međuvremenu izmijenjena, propala ili nestala, poput nekadašnje župne crkve sv. Mihuela u Mihovljalu kraj Zlatara ili franjevačke crkve u Senju, stradalih u Drugom svjetskom ratu, ili pak župne crkve sv. Ivana Nepomuka u Glini, potpuno razorene neprijateljskim miniranjem u Domovinskom ratu godine 1991. Važnost Schneiderova Arhiva očituje se i pri aktualnoj obnovi objekata oštećenih u nedavnim velikim potresima. Osim u konzervatorskoj praksi, snimke imaju važnu ulogu i u povijesnoumjetničkim istraživanjima, posebice onima hrvatskih i slovenskih barokista. Naposljetku, riječ je o vrijednom fotografskom gradivu koje je, pripadajući korpusu sada već povijesnih fotografskih tehnika i procesa s početka XX. stoljeća, samo po sebi postalo dio domaće stvaralačke baštine.

ĐURO GRIESBACH I ARTUR SCHNEIDER PRI DOKUMENTIRANJU
RELJEFA U DVORIŠTU NOVE CRKVE U ŠIBENIKU 1931.

Schneiderov se arhiv još od početka oblikovanja njegova fonda čuva u Strossmayerovoj galeriji starih majstora. Uz šezdesetak kutija fotografskih, većinom staklenih, negativa, on okuplja osamnaest albuma s kontaktnim kopijama, tristotinjak „rasutih“ fotografskih otisaka različitih formata, popise snimljenih objekata, inventarnu knjigu negativa te popratna obavijesna pomagala i dokumentaciju o začetku i tijeku projekta. Budući da se ta cjelina po svim svojim obilježjima razlikuje od gradiva koje je središnji predmet interesa Strossmayerove galerije, ona nije uvrštena u njezin zbirni fond. Nije priključena ni muzejskoj dokumentaciji ni neformalno ustrojenom galerijskom arhivu nego egzistira u okviru specijalne muzejske knjižnice, što se pri promišljanju osvremenjivanja prezentacije gradiva pokazalo kao sretna okolnost. Naime, budući da je skrb o Schneiderovu fotoarhivu povjerena informacijskom stručnjaku, knjižničaru, u osmišljavanju procesa digitalizacije osim o epistemičkim i materijalnim značajkama cjeline povelo se računa i o njezinu informacijskom potencijalu te o mogućnostima njezine prezentacije

u mrežnom okruženju. Ulaganjem znatnih profesionalnih napora i finansijskih sredstava negativi iz Schneiderova arhiva digitalizirani su, čime se rukovanje krhkim izvornicima svelo na najmanju moguću mjeru, a uvrštavanjem digitaliziranog sadržaja u Akademijin Digitalni repozitorij (DiZbi.HAZU) snimke su postale javno dostupne.

U povodu okončanja projekta digitalizacije 2016., u 10. dvorani Strossmayerove galerije od 13. listopada do 13. studenoga održana je studijska izložba *Tragom baštine: Schneiderov fotografijski arhiv* autorica Ivane Gržina i Indire Šamec Flaschar. Na izložbi su predstavljeni rezultati dotadašnje obrade, istraživanja i revalorizacije Arhiva, s posebnim naglaskom na važnost digitalizacije u zaštiti, očuvanju i promicanju kulturnog naslijeđa. O izložbi i samoj digitalizaciji referirano je u okviru više samostalnih i grupnih izlaganja te objavljenih radova. Metapodaci koji prate virtualni repozitorij Fotoarhiva sustavno se ažuriraju u skladu s najnovijim spoznajama o spomeničkoj baštini koju on dokumentira. ●

SELA KRAJ SISKA, ŽUPNA CRKVA SV. MARIJE MAGDALENE, 1939.,
FOTO: ĐURO GRIESBACH, INV. BR. SFA-1825., STRADALA U
POTRESU 2020.

GLINA, ŽUPNA CRKVA SV. IVANA NEPOMUKA, INTERIJER S
OLTAROM I PROPOVJEDAONICOM, 1939. FOTO: ĐURO GRIESBACH,
INV. BR. SFA-1560., RAZORENA MINIRANJEM 1991.

ARTUR SCHNEIDER I ĐURO GRIESBACH IZNAD ROŠKOG SLAPA, 1931.

KRAVARSKO, ŽUPNA CRKVA UZVIŠENJA SVETOG KRIŽA, 1939. FOTO: ĐURO GRIESBACH,
INV. BR. SFA-1729., STRADALA U POTRESU 2020.

IZLOŽBA TRAGOM BAŠTINE – SCHNEIDEROV FOTOGRAFIJSKI ARHIV, STROSSMAYEROVA GALERIJA STARIH MAJSTORA, X. DVORANA, 13. LISTOPADA – 13. STUDENOGA 2016., FOTO: HRVOJE GRŽINA

Schneider's Photographic Archive

Schneider's Photographic Archive contains more than 2500 gelatine negatives on glass and nitro-cellulose film created in the 1930s as part of a multi-year project of making inventory, attribution and photo documentation of the painting, sculptural and architectural heritage of the Croatian Littoral, Dalmatia and continental Croatia. The project was established under the auspices of the Academy at a time when institutional care for cultural heritage was maturing, as the first attempt at its systematic documentation. The campaign was conceived and led by the then director of the Gallery, eminent and influential Croatian art historian and Full Academy Member Artur Schneider. Thanks to a well-thought-out strategy for managing and leading field work on 200 selected research stations, from cities to hamlets, as well as hiring experienced and reliable professional associates, photographers Stanislav Noworyta, Ljudevit and Đuro Griesbach, and fellow art historians Željko Jiroušek, conservator Ljubo Karaman and restorer Ferdo Goglia, Schneider successfully implemented the project in the turbulent interwar period despite frequent interruptions caused by financial and political reasons. The justification of that great effort invested in the record-

ing of heritage is evidenced by the great interest of institutions and individuals in the recorded material, which has not subsided to this day. Images and recordings from Schneider's photo archive are an indispensable source of information about the appearance and degree of preservation of monumental heritage before the Second World War and are therefore often used in conservation and restoration preparatory activities, in conservation research of historical monuments and in determining access to conservation processes and presentation of artworks. They often represent the only visual evidence of a heritage that has changed, perished or disappeared in the meantime. The importance of Schneider's Archive is also evident in the ongoing reconstruction of buildings damaged in recent major earthquakes. Apart from conservation practice, the images and recordings also play an important role in art history research, especially that of Croatian and Slovenian Baroque experts. Finally, they represent valuable photographic material which, belonging to the corpus of now historical photographic techniques and processes from the beginning of the 20th century, has in itself become part of Croatian creative heritage. ●

Projekt *Tradicionalizam i inovacije u Dubrovniku od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća* (Intrada)

Zdenka Janeković Römer

U okviru rada na projektu *Tradicionalizam i inovacije u Dubrovniku od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća* (Intrada) (Hrvatska zaklada za znanost, IP-2018-01-5527, 2019-2023.) istražuju se različiti aspekti tradicionalizma i njihove posljedice na politiku, društvo i stanovništvo predmodernog Dubrovnika, za koji je karakteristična sumnjičavost prema svemu onome što nije čvrsto ukorijenjeno u tradiciji. Tradicionalizam je bitno utjecao na život dubrovačke općine/Republike u predmodernom razdoblju, kako na politiku i institucije tako i na gospodarstvo, društvene običaje i kulturu. Cilj projekta jest interdisciplinarno istražiti i objasniti snažan utjecaj tradicionalizma na društvo, ali isto tako i promjene i inovacije do kojih je došlo pod utjecajem drugih sredina i gibanja unutar samog dubrovačkog društva. Prednost je projekta istraživanje koje obuhvaća oko šest stoljeća, od srednjega vijeka do novovjekovlja, što omogućuje jasan uvid u brojne promjene. Dubrovnik za takvo istraživanje pruža izvanredne mogućnosti zbog izuzetno bogate dokumentiranosti različitih aspekata života, no nije zanemarena ni šira perspektiva, od-

nosno komparacija s drugim politički, gospodarski, društveno ili teritorijalno bliskim sredinama.

Voditeljica projekta jest prof. dr. sc. Zdenka Janeković Römer, znanstvena savjetnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Suradnici su: akademkinja Nella Lonza, znanstvena savjetnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, prof. dr. sc. Vesna Miović, znanstvena savjetnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, dr. sc. Relja Seferović, znanstveni savjetnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, doc. dr. sc. Lovro Kunčević, viši znanstveni suradnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, doc. dr. sc. Rina Kralj Brassard, nezaposlena, bivša viša znanstvena suradnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, doc. dr. sc. Ivana Lazarević, nezaposlena, bivša viša znanstvena suradnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, prof. dr. sc. Slavica Stojan, umirovljena znanstvena savjetnica Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, doc. dr. sc. Irena Ipšić, Sveučilište u Dubrovniku, doc. dr. sc. Marinko Marić, Sveučilište

u Dubrovniku, dr. sc. Arijana Violić Koprivec, Sveučilište u Dubrovniku, dr. sc. Zrinka Pešorda Vardić, viša znanstvena suradnica Hrvatskog instituta za povijest, dr. sc. Maja Katušić, znanstvena suradnica Hrvatskog instituta za povijest, doc. dr. sc. Kristina Puljizević, Hrvatsko katoličko sveučilište, dr. sc. Domagoj Madunić, samozaposlen, Vedran Stojanović, samozaposlen, doktorand.

U dvije i pol godine trajanja projektni tim radio je na sljedećim temama: djelovanje mletačke uprave u XIII. stoljeću i pravni izvori o tome, komunalni razvoj Dubrovnika, političke, gospodarske, društvene i vjerske promjene u XIV. stoljeću, društveno značenje trgovaca-pučana, vjerska i društvena uloga bratovština, djelovanje nadbiskupa Beccadellija u Dubrovniku i njegov kulturni krug, odjeci Tridentskog sabora na dubrovačke crkvene prilike, diplomatski odnosi Dubrovačke i Mletačke Republike u XVII. stoljeću, povezanost krajolika i ljetnikovaca Omble s književnim djelima nastalim na tom prostoru u ranom novom vijeku, propovjedi i molitve te obredni oficiji u razdoblju XVI. – XVI-II. stoljeća, uloga dragomana i diplomatski odnos Dubrovnika s dragomanima Porte, zemljani otoka Lastova u XVII. stoljeću, karitativna i zdravstvena skrb i fiskalna politika Republike u ranom novom vijeku, obrambeni sustav Venecije i Dubrovnika u XVII. stoljeću, genealogija mljetskih obitelji, demografski procesi na području Trebinjsko-mrkanske biskupije u XIX. stoljeću, epidemije i protuepidemijsko djelovanje u XIX. stoljeću, boravak i djelovanje Francuza u Dubrovniku, također u XIX. stoljeću, ženska zanimanja i zapošljavanje u XIX. i početkom XX. stoljeća. U svim tim temama istraživalo se ono što je osnovna istraživačka nit projekta – kako je kroz sva spomenuta vremenska razdoblja i problematiku Dubrovačka općina/Republika nastojala ostvariti ravnotežu između tradicionalizma, kojem je bila poslovično sklona, i nužnih promjena, odnosno inovacija.

U okviru projekta, od 1. srpnja 2019. do 31. prosinca 2021. voditeljica i suradnici na projektu, unatoč bitno otežanim uvjetima rada, obavili su vrlo opsežne istraživačke radove u arhivima i knjižnicama u Dubrovniku, Zagrebu, Kotoru, Zadru, Veneciji, Firenci, Parmi, Vatikanu, Sarajevu i Stocu. Obavljen je i nekoliko terenskih istraživanja na području Dubrovačko-neretvanske županije te Crne Gore. Neka istraživačka putovanja nisu mogla biti ostvarena zbog mjera protiv epidemije bolesti COVID-19 i iz administrativnih razloga.

Projektni tim objavio je u dvije i pol godine tri monografije i 32 izvorna znanstvena rada. Objavljene su i tri transkripcije izvornoga gradiva. Načinjeno je nekoliko baza podataka na temelju arhivskoga gradiva.

Članovi projektnog tima sudjelovali su na 20 međunarodnih i domaćih konferencija te na 6. kongresu hrvatskih povjesničara. Održane su dvije projektne radionice (*Metodološki okvir i stanje istraživanja tradicionalizma i inovacije u predmodernim društvima*, 22. – 23. svibnja 2021., te *Nositelji, oblici i dinamike tradicionalizma u predmodernom Dubrovniku*, 29. svibnja 2021.). Realizirane su tri studentske radionice, održana su predstavljanja projekta, niz javnih predavanja i radijskih i TV intervjuja te je objavljen niz novinskih članaka. Realizirana je izložba *Covid i kuga* (Dubrovnik, Lazaret), koja je i nagrađena. ●

Project “Traditionalism and Innovation in Dubrovnik from the Middle Ages to the 19th Century” (Intrada)

The project is led by Professor Zdenka Janeković Römer, PhD, scientific advisor at the Academy Institute for Historical Sciences in Dubrovnik. The project team, including the team lead, consists of fifteen scientists from the Academy Institute for Historical Sciences in Dubrovnik, the University of Dubrovnik, the Croatian Institute of History, the Croatian Catholic University and several self-employed and unemployed colleagues. The associates conduct research on traditionalism and innovation in the history of the Dubrovnik Republic expressed in different areas from the Middle Ages to the 19th century. Despite difficulties, research papers were published in archives and libraries in Dubrovnik, Zagreb, Kotor, Zadar, Venice, Florence, Vatican, Sarajevo, Stolac. Extensive archival material and literature were collected. In two and a half years, the project team published

three monographs and 32 original research papers. Three transcripts of the original material were also published. Several databases were created based on the collected documentary material. The team lead and associates participated in 20 international and national conferences and in the 6th Congress of Croatian Historians. Two project workshops were held (“Methodological framework and state of play in the research on traditionalism and innovation in premodern societies”, on 22 – 23 May 2021, and “Protagonists, forms and dynamics of traditionalism in premodern Dubrovnik”, on 29 May 2021. Other events were also held, including three student workshops, project presentations, a series of public lectures and radio and TV interviews, and several newspapers articles were published. The exhibition *Covid and the Plague* was staged and awarded. ●

Tkonski zbornik

Tihomil Maštrović

UArhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, među najvrednijim djelima pisanim glagoljicom, čuva se *Tkonski zbornik*, nazvan po mjestu u kojem ga je Ivan Kukuljević Sakcinski pronašao – Tkonu na otoku Pašmanu u neposrednoj blizini Zadra, točnije, u knjižnici tamošnjeg benediktinskog samostana sv. Kuzme i Damjana na brdu Čokovac. *Tkonski zbornik* važan je hrvatskoglagoljski kodeks XVI. stoljeća, a sadrži posebno zanimljivo srednjovjekovno književno blago; prikazanja, pjesme, apokrife, propovijedi i različite zapise. Taj glagoljski rukopis, čiji su autori iskazali visoku estetsku svijest i široku književnu kulturu, sadrži stihova: 1.892, pisan je kurzivnom glagoljicom na 170 listova papira, a nastao je u vremenu između godine 1509. i 1529., negdje na modruškom području u doba vladanja modruškog kneza Bernardina Frankopana (1481. – 1529.), upravo u doba kada je tamošnji biskup bio Zadranin Šimun Kožičić (1460. – 1536.).

Nedvojbena je povezanost *Tkonskog zbornika* s biskupom Šimunom Kožičićem, jednim od najzaslužnijih i najplodnijih glagoljaških pisaca, osobito zaslužnog za izdavanje knjiga namijen-

jenih glagoljašima. Taj je Zadranin, odmah poslije senjskih svećenika Baronića i Bedričića, osnovao godine 1529. tiskaru za glagoljaške knjige na Rijeci. Ponijevši svoj interes za glagoljicu još iz Zadra, zadužio je hrvatsku kulturu promicanjem hrvatskoga jezika i pisma. U Zadru se spominje kao kanonik već godine 1502., a 1509. papa Julije II. imenovao ga je biskupom u Modrušu – utvrđenom gradu na istočnim obroncima Velike Kapele – koji je pod knezom Bernardinom Frankopanom bio važno crkveno i gospodarsko središte s visokim kulturnim ambicijama, ali je, nažalost, bio pod neposrednim udarima Turaka, od kojih je godine 1493., odmah poslije Krbavskе bitke, užasno postradao, da bi poslije bitke kod Mohača godine 1526. i poslije pada Jajca dospio u turske ruke, a sam se Kožičić povukao u bolje zaštićenu Rijeku.

Kao obrazovani humanist, Šimun Kožičić skupio je bogatu knjižnicu koja se danas čuva u biblioteci Angelica u Rimu. U njegovu literarnu aktivnost, dobro poznatu i talijanskim humanistima, ubrajaju se jedno tiskano djelo i razni drugi rukopisi. Važno je Kožičićovo povjesno djelo pod naslovom *Knjižice*

od žitja rimskih arhijereov i cesarov u kojem, u zanimljivoj posveti trogirskom biskupu Tomi Nigeru, prijatelju Marka Marulića, objašnjava svoje napore oko glagoljskih izdanja moleći ga da završi neki, sigurno na latinskom pisan, spis „od hrvacke zemlje i od hvali njeje”, koji bi on preveo na hrvatski i potom tiskao. Nije dakle slučajno da je baš u Modrušu postojalo ozračju naročite brige za prošlost, jezik i pismo hrvatskog naroda.

Tkonski zbornik sadrži i dva crkvena prikazanja: *Uskrstvo Isukrstovo i Muke spasitelja našega*, koja svojim postankom idu, kako je to još Franjo Fancev zaključio, svakako u XV. stoljeće: „jer u ovom rukopisu i ona su, kao i traktat o ispovijedi, samo prijepisi sa starijeg predloška”. Oba dramska djela iz *Tkonskog zbornika*, kao i raniji *Plačevi*, vezana su uz događaje objedinjene tzv. uskrsnim ciklusom. Vezujući taj glagoljski rukopis uz zadarsko područje, Fancev nadalje smatra da su spomenuta prikazanja prepisana u *Tkonski zbornik* iz knjižice što ju je godine 1492. Matej Zadranin štampao kod mletačkog tiskara koji se zvao Pelegrin de Bononia.

Prikazanja iz *Tkonskog zbornika* nedvojbeno pokazuju da se u XV. stoljeću crkveno kazalište razvijalo na hrvatskom jeziku. Prikazanje *Muke spasitelja našega* iz *Tkonskog zbornika* prilagođeno je scenskom kazivanju, što se jasno vidi već iz samoga glagoljskog rukopisa, pisanog pregledno te precizno, grafički podijeljenog na književni i dramski dio, time što su diaskalije, upute glumcima, ispisane crvenom bojom kako bi se razlikovale od ostalog teksta. U drugom dramskom djelu *Tkonskog zbornika – Uskrstvu Isukrstovu*, od uobičajenih osmeraca što se u pravilu koriste, odstupa se i prelazi na prozu kada govoriti Sotona ili njegovi drugovi (Garijel, Polelos i Viliton). Moguće je da se anonimni autor toga dramskog djela poveo za onim srednjovjekovnim crkvenim dramama u kojima su ličnosti iz viših slojeva govorile latinski, a vojnici, sluge, pa i demoni – narodnim jezikom.

Na osnovi dramske strukture navedenih prikazanja i poznavanja hrvatskih kulturnih prilika u XVI. stoljeću i ranije, može se pretpostaviti da je recitiranje skazanja bilo iznimka, a da je predstavljanje na pozornici, uz podjelu uloga pojedincima, bilo redovito. Poput sličnih europskih dramskih ostvarenja naše su se rane drame, i crkvene i svjetovne, prikazivale na trgovima i uopće vani na javnim mjestima. Njihovo bogatstvo nije bilo samo izraz svijesti o vlastitim mogućnostima nego mu poticaje moramo tražiti i u životom kazališnom životu. Kao dobra ilustracija može poslužiti onaj fragment u prikazanju *Muka Spasitelja našega* iz *Tkonskog zbornika* koji predstavlja neku vrstu scenskog dodatka s vrazima koji odbijaju Isusu otvoriti vrata pakla. Autor prikazanja tu je scenu prozno obradio odstupivši od osmeračkog dvosti-

ha, možda ponajviše zato što je proznom obradom toga dijela kod gledateljstva želio pojačati interes, a ujedno stanovitim prekidom, predahom, odmoriti publiku između ozbiljnih biblijskih scena.

Tkonski zbornik čuva ogromno leksičko bogatstvo; premda pisan pretežno čakavštinom, taj glagoljski zbornik sadrži i brojne kajkavizme, što dokazuje da je pisan na frankopanskim posjedima (među kojima je bio i Modruš). Utvrđeno je da su u tom rukopisu prisutni kajkavizmi na svim razinama: fonološkoj, morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj, a nakon preciznijih jezičnih istraživanja može se zaključiti da je *Tkonski zbornik* rukopis sastavljen od različitih dijelova koji nisu nastali u istom razdoblju, ni na istome mjestu, međutim koristili su ga vjernici i u sjevernim i u južnim hrvatskim krajevima, čime je iznova potvrđeno višestoljetno jedinstvo hrvatske jezične i kulturne baštine. ●

The Tkon Anthology

The Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts holds one of the most valuable texts written in Glagolitic script, *the Tkon Anthology* (*Tkonski zbornik*), named after the place where Ivan Kukuljević Sakcinski discovered it, i.e., Tkon on the island of Pašman near Zadar, more precisely, in the library of the then Benedictine Monastery of Saint Cosmas and Damian located on Čokovac Hill. *The Tkon Anthology* is an important Croatian 16th century code written in Glagolitic script which contains particularly interesting mediaeval literary treasure; religious plays, poems, apocrypha, sermons and various other writings. This Glagolitic manuscript with 1,892 verses, whose authors demonstrated a high level of aesthetical awareness and broad literary culture, was written in cursive Glagolitic alphabet on 170 sheets of paper. It has been dated between 1509 and 1529, somewhere in Modruš area during the rule of Prince Bernardin Frankopan (1481 – 1529), i.e., in the period when a native of Zadar Šimun Kožičić (1460 – 1536) was the bishop.

The Tkon Anthology contains two religious plays: *the Resurrection of Jesus Christ* and *the Anguish of Our Saviour*, dated to the 15th century. Both plays from the manuscript, and an earlier work *Cries*, are linked to the events from the so-called Easter cycle. Religious plays

from *the Tkon Anthology* clearly demonstrate that the 15th century religious theatre was developed in the Croatian language. The religious play *Anguish of Our Saviour* from *the Tkon Anthology* is adapted for performance on stage, as the Glagolitic manuscript clearly demonstrates – written in a precise and tidy manner, it was graphically divided in literary and drama part, and stage directions for actors were written in red to distinguish them from the rest of the text.

The Tkon Anthology holds precious lexical treasure; although it was written mainly in the chakavian dialect, this Glagolitic script also contains numerous kajkavian elements, which proves that it was written on the estates of the Frankopan family (Modruš was one of them). It was confirmed that the manuscript contains kajkavian dialect features on all levels: phonological, morphological, lexical and syntactic. Based on more precise linguistic research, it can be concluded that the manuscript *Tkon Anthology* was formed from different parts, created neither in the same period nor in the same place, but used by worshippers both in the northern and the southern Croatian lands, which once again confirms a centuries-long unity of the Croatian linguistic and cultural heritage. ●

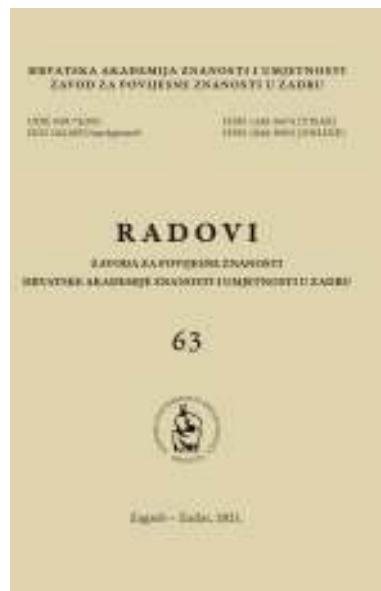

Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru

Tado Oršolić

Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru izlaze u tiskanom i elektroničkom izdanju kao znanstveni godišnjak. Prvi je to znanstveni časopis godišnjak tiskan na hrvatskom jeziku u Zadru. Pokretanje časopisa vezano je uz osnivanje Akademije Zavoda u Zadru (1953.), kada je godinu poslije tiskan i prvi broj pod naslovom *Radovi Instituta JAZU u Zadru*. Od tada do 1983. izlazi u kontinuitetu, a nakon prekida do 1989. ponovno se neprekidno tiska svake godine. Zbog svoje vrsnoće i međunarodne indeksiranosti u bazama podataka, svrstava se u red istaknutih znanstvenih časopisa u Hrvatskoj. Objavljuje znanstvene i stručne članke s naglaskom na tematiku iz prošlosti sjeverne Dalmacije, odnosno Hrvatske, a od 90-ih godina XX. stoljeća i hrvatske povijesti u Bosni i Hercegovini i drugim povijesnim hrvatskim zemljama. U časopisu su primarno zastupljene teme iz povijesnih znanosti, odnosno pomoćnih povijesnih znanosti, ali i arheologije, povijesti umjetnosti, književne, glazbene i kazališne povijesti, etnologije, geografije, demografije i ostalih disciplina koje pripadaju povjesnoj znanosti u širem smislu riječi.

Radovi su sukladno promjeni naziva Zavoda nekoliko puta mijenjali naziv. Prvi broj časopisa tiskan je 1954. pod naslovom *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, od 1974. naslovljen je kao *Radovi Centra JAZU u Zadru*, zatim od 1979. kao *Radovi Zavoda JAZU u Zadru*, i konačno od 1991. do danas nose naslov *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*. U dosadašnjoj izdavačkoj djelatnosti Zavoda tiskana su ukupno 63 broja *Radova* (zaključno s 2021. godinom). Urednici prvog broja iz 1954. bili su Josip Badalić i Vjekoslav Maštrović. Od 1955. (sv. 2) do 1978. (sv. 25) urednici su Grga Novak i Vjekoslav Maštrović, a zatim od 1979. (sv. 26) do 1983. Vjekoslav Maštrović, Mate Suić i Ivo Vinski. Nakon kraćeg prekida u izlaženju između 1983. i 1989. ponovno započinje kontinuirano izlaženje *Radova* od 1989. (sv. 31), kada je glavni i odgovorni urednik Mate Suić, a od 1991. (sv. 33) imenovani su tehnički urednici: Milko Brkovića Zlatko Begonja od 2009. (sv. 51) i Tado Oršolić od 2015. (sv. 59). Od 2000. (sv. 42) glavni je i odgovorni urednik Franjo Šanjek, a od 2017. (sv. 59) Nenad Cambi. Za urednika (zamjenika glavnog

i odgovornog urednika) od 2019. (sv. 61) imenovan je Tado Oršolić. U uredništvu *Radova* zastupljeni su ugledni akademici i znanstvenici, a od 2006. (sv. 48) u uredništvo su uvršteni i međunarodni članovi.

Dr. sc. Vjekoslav Maštrović kao urednik (1954. – 1983.) dvadeset devet godina sudjelovao je u uređivanju dvadeset dvaju izdanja, od kojih je osam dvostrukog *Radova*. On je svakako jedan od najzaslužnijih urednika koji su od samog početka tiskanja pridonošili ugledu i znanstvenoj kvaliteti časopisa. Tijekom tog razdoblja objavljeni su vrijedni znanstveni radovi iz zadarske i hrvatske povijesti.

Časopis je 2011. svrstan u kategoriju časopisa A1, koji su po vrsnoći izjednačeni s časopisima s međunarodno priznatom recenzijom. Treba naglasiti kako su *Radovi* jedan od tri časopisa iz područja humanističkih znanosti, polja povijesti iz Hrvatske indeksirani u međunarodnoj bazi podataka *Web of Science Core Collection* (WoSCC) u citatnom indeksu *Arts and Humanities Citation Index* (A&HCI), gdje je ukupno indeksirano preko 12.500 časopisa iz cijelog svijeta. *Radovi Zavoda u Zadru* indeksirani su i u sljedećim bazama podataka: Scopus, Historical Abstract i European Reference Index for Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS). U domaćim bazama, u digitalnom (pdf) obliku na portalu znanstvenih časopisa Hrčak u otvorenom pristupu (CC-BY-NC), dostupni su brojevi objavljeni od 1981. (br. 27-28) do posljednjeg broja. U znanstvenoj i stručnoj zajednici vlada velik interes za digitalizirane *Radove* objavljene na portalu Hrčak, o čemu svjedoči i 994.193 posjeta. U Digitalnoj zbirci Hrvatske akademije DIZBI dostupni su svi brojevi *Radova* od prvog broja. U bazi podataka EBSCO Publishing (Sjedinjene Američke Države) postavljeni su brojevi od 2000. do posljednjeg broja. Od 2017. *Radovima* je dodijeljen DOI (digitalni identifikator objekta koji se koristi za identifikaciju svih vrsta građe – knjiga, časopisa, zbornika s konferencija i dr.).

Radovi koji se objavljaju u *Radovima* iz sfere su društveno-humanističkih znanosti iz polja povijesti, arheologije, povijesti umjetnosti, a zatim i geografije, etnologije, politologije i slično, a objavljaju se radovi najčešće vezani uz prošlost Zadra i šire okolice te sjeverne Dalmacije, ali i općenito uz hrvatsku prošlost, prošlost Hrvata iz Bosne i Hercegovine i ostalih zemalja. Časopis je prvotno koncepcijski i urednički zamislijen da se u njemu objavljaju radovi s temama iz prošlosti Zadra s okolicom te sjeverne Dalmacije, pa u prvih dvadeset brojeva dominiraju teme iz tog područja. U kasnijim brojevima, posebno od 1990., objavljaju se radovi iz opće hrvatske povijesti sa širem područja Hrvatske, ali i Bosne i Hercegovine i ostalih hrvatskih povjesnih zemalja.

U časopisu se objavljaju radovi sljedeće kategorizacije: izvorni znanstveni članak, prethodno priopćenje, pregledni rad, stručni rad, izlaganja sa znanstvenog skupa te kritike, osvrti i prikazi. Postupak recenzije, uz dvostruko slijepu recenziju, provodi Razred za društvene znanosti Hrvatske akademije, koji na prijedlog recenzenta i uredništva odlučuje prihvata li se članak ili ne prihvata za objavljivanje ili se pak vraća autoru na doradu.

U *Radovima* su svoje članke objavljivali ugledni akademici i znanstvenici iz znanstvenih polja povijesti, arheologije, povijesti umjetnosti, geografije, književnosti i lingvistike, a među autorima se mogu spomenuti: Grga Novak, Mate Suić, Ivo Petričoli, Vjekoslav Maštrović, Stjepan Antoljak, Ivo Perić, Seid Tralić, Vinko Foretić, Ante Stregačić, Oliver Fijo, Ivo Fisković, Jakša Ravlić, Roman Jelić, Branimir Gušić, Šime Batović, Tihomil Maštrović, Zdenko Brusić i mnogi drugi istaknuti znanstvenici. Kao kuriozitet spomenut će se da je dr. sc. Lovorka Čoralić iz Hrvatskog instituta za povijest od godine 1993. (br. 35) neprekidno u svakom broju *Radova* objavljivala znanstveni rad (kao autor ili suautor) te je do br. 63/2021. objavila 30 znanstvenih radova. Ukupno je do br. 62/2021. u *Radovima Zavoda* objavljeno 1.019 znanstvenih i stručnih radova, prosječno 16,5 radova po jednom broju, te više stotina prikaza i ocjena knjiga. U dosadašnja šezdeset tri broja tiskane su 25.383 stranice, najviše 907 str. u broju 37. iz 1995. koji je bio posvećen dr. sc. Vjekoslavu Maštroviću.

Časopis se razmjenjuje s domaćim i stranim časopisima koji objavljaju članke iz područja društveno-humanističkih znanosti. U inozemstvo se časopis šalje u razmjenu sa 101 stranim časopisom, najviše sa zemljama u okruženju i iz Europe, ali i s nekoliko časopisa iz Sjedinjenih Američkih Država te s jednim iz Japana. U zemlji se časopis šalje u razmjenu sa 104 časopisa. Od samog početka i prvoga broja, tiskanje časopisa financijski potpomaže Grad Zadar, a od 1991. do posljednjeg broja i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. *Radovi* se tiskaju u nakladi od 400 primjeraka.

Na portalu Hrčak u nadolazećem razdoblju predviđa se postavljanje i objava digitaliziranih brojeva *Radova* od 1954. i prvog broja do 1979. (br. 26.), čime bi se oni učinili još pristupačnijim ukupnoj znanstvenoj i stručnoj zajednici i svim drugim zainteresiranim za proučavanje prošlosti zadarskoga kraja i sjeverne Dalmacije te općenito hrvatske povijesti. Na taj bi se način u potpunosti omogućio uvid u ranije brojeve u kojima su zastupljeni članci, koji, unatoč tome što su objavljeni prije više desetaka godina, i danas po svojoj vrsnoći ulaze u red iznimno kvalitetnih znanstvenih radova. ●

Research Papers of the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar

The journal *Research Papers of the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar* is published annually in printed and electronic format. It is the first scientifical journal in the Croatian language published in Zadar. The first issue was published in 1954, a year after the foundation of the Academy Institute in Zadar, with a title *Research Papers of the JAZU Institute in Zadar*. In 1974 the title was changed to *Research Papers of the JAZU Centre in Zadar*, and from 1979 the journal was called *Research Papers of the JAZU Institute in Zadar*. Finally, in 1991, the journal was given its current title, *Research Papers of the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar*. In the period from 1954 to 2021, 63 issues of the journal were published. The journal publishes scientific and professional articles with an emphasis on topics from the past of northern Dalmatia and Croatia, as well as Croatian history in Bosnia and Herzegovina and other historical Croatian countries. Topics from historical or auxiliary historical sciences are primarily represented, as well as those pertaining to archaeology, art history, literary history, music and theatre history, ethnology, geography, demography and other disciplines that belong to historical science in the broadest sense of the word.

Thanks to its excellence and indexation in international databases, it is considered one of the leading scientific journals in Croatia. The journal is listed un-

der A1 category, which places it next to internationally recognized peer-reviewed journals. *Research Papers* are indexed in international databases such as: *Web of Science Core Collection* (WoSCC), *Arts and Humanities Citation Index* (A&HCI), *Scopus*, *Historical Abstract and the European Reference Index for Humanities and the Social Sciences* (ERIH PLUS). They are available in digital (pdf) format at the *Hrčak* Portal of scientific journals, in the Croatian Academy Digital Collection DIZBI (from the first issue of *Research Papers*) and in the EBSCO Publishing database.

Starting from 1954, the editors were: Josip Badalić and Vjekoslav Maštrović (1955 – 1978), Grga Novak and Vjekoslav Maštrović (1955 – 1978), Vjekoslav Maštrović, Mate Suić and Ivo Vinski (1979 – 1983). From 1989 the editors-in-chief were Mate Suić, Franjo Šanjek (2000 – 2017) and Nenad Cambi (since 2017). In 2019, Tado Oršolić was appointed as editor (deputy editor-in-chief). The journal editorial board gathers eminent academy members and scholars, and from 2006 international members too.

The journal is exchanged with domestic and foreign journals that publish articles in the field of social sciences and humanities. It is sent abroad in exchange with 101 foreign journals, mostly from neighbouring countries and Europe, but also with several journals from the United States and one from Japan. In Croatia, the journal is exchanged with 104 journals. ●

Inozemna pomoć Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti nakon potresa

Foreign Aid to the Croatian Academy of Sciences and Arts after the Earthquake

Suočena s posljedicama razornog potresa u Zagrebu 22. ožujka 2020., Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti obratila se 5. svibnja 2020. pismom stranim akademijama i drugim institucijama te svojim dopisnim članovima s molbom za financijsku pomoć. Solidarnost i prijateljstvo iz inozemstva nisu izostali. Najveću pomoć Hrvatskoj akademiji dala je Vlada Republike Bugarske, koja je donirala 50.000 eura, dok je Austrijska akademija znanosti donirala 15.000 eura, Makedonska akademija znanosti i umjetnosti 5.000 eura, Znanstveni institut gradiščanskih Hrvata iz Beča 1.300 eura, a kemijska fondacija CIRFC iz Strasbourg-a 1.000 eura. Veleposlanstvo Azerbajdžana u Hrvatskoj doniralo je 3.745 kuna.

Pomoć je poslalo i 20 dopisnih članova HAZU iz Hrvatske, Njemačke, Švicarske, Austrije, Irske, Njemačke, Japana, Francuske, Slovenije, Mađarske, Indije, Australije, Kanade te Bosne i Hercegovine. Među njima se ističe Mirjan Damaška iz SAD-a, koji je Hrvatskoj akademiji donirao 10.000 dolara.

Financijska pomoć Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti stigla je i iz Hrvatske. Najveći iznos, milijun kuna, uplatio je Grad Zagreb, dok je naftna kompanija INA d. d. donirala 800.000 kuna, tvrtka Vindija 10.000 kuna, a tvrtka Belupo 3.000 kuna. Ukupno je Hrvatskoj akademiji do kraja 2021. za saniranje posljedica potresa donirano oko 2,5 milijuna kuna. ●

Faced with the consequences of a devastating earthquake that hit Zagreb on 22 March 2020, the Croatian Academy of Sciences and Arts turned to foreign academies and other institutions, and to its corresponding members, with a letter sent on 5 May 2020 and asked for financial assistance. Friends from abroad showed their solidarity. The Croatian Academy received the largest donation, 50,000 EUR, from the Government of the Republic of Bulgaria, while the Austrian Academy of Science donated 15,000 EUR, the Macedonian Academy of Sciences and Arts 5,000 EUR, the Scientific Institute of the Burgenland-Croatian National Minority 1,300 EUR, and the CIRFC Chemistry Foundation from Strasbourg 1,000 EUR. The Embassy of Azerbaijan in Croatia donated 3,745 HRK.

In addition, financial aid was received from 20 corresponding members of the Croatian Academy from Germany, Switzerland, Austria, Ireland, Japan, France, Slovenia, Hungary, India, Australia, Canada, and Bosnia and Herzegovina. A special acknowledgement goes to Mirjan Damaška from the USA who donated 10,000 USD.

Financial assistance to the Croatian Academy of Sciences and Arts arrived from Croatia too. The largest amount, one million HRK, was received from the City of Zagreb, while INA - Oil Industry d.d. donated 800,000 HRK, Vindija 10,000 HRK, and Belupo 3,000 HRK. By the end of 2021, the Croatian Academy received a total of 2.5 million HRK in donations to repair the damage caused by the earthquake. ●

Umjetnine Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Nacionalnome muzeju moderne umjetnosti

Nikola Albanež

Utvrdjivanje vlasništva nad slikom *Mlada patricijka* autora Vlahe Bukovca (naslikanom 1890. u Parizu) izazvalo je nesporazume, stoga i prijepore između dviju ustanova – Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) i Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti (NMMU) – oko Akademijinih slika u toj muzejskoj ustanovi.

Kako bi se razjasnile nedoumice koje su posljedica različitoga tumačenja povijesnih činjenica, valja ne samo jasno i nedvosmisleno izložiti (I.) njihovu genealogiju nego i naglasiti (II.) što obje strane očekuju, kakav točno ishod priželjkaju.

Kada govorimo o sklopu povijesnih činjenica, kao najbitniju valja izdvojiti ishodišnu, na koju se nadovezuju sve koje su potom uslijedile: biskup Josip Juraj Strossmayer, utemeljitelj Akademije, darovao je Bukovčevu sliku *Mlada patricijka* HAZU (tadašnjoj JAZU) 1891. godine. Tu Strossmayerovu odluku i čin, dakako, nitko ne spori. Različito tumačenje nastaje tek nakon prenašanja slike u Modernu galeriju. Moderna galerija tada se nalazila pod nadležnošću Akademije i u pravnom pogledu nije bila samostalni subjekt. Dokument naslovljen „Uprava Strossmaye-

rove galerije, Zagreb“ i datiran „22. VIII. 1947.“ sasvim je jasan i može ga se smatrati reversom – pismenom potvrdom kojom se jamči povratak onoga što je posuđeno; u njemu piše: „Potvrđuje se da je Moderna galerija u Zagrebu primila na pohranu, izlaganje i upravu umjetničke predmete koji su vlasništvo Strossmayerove galerije u Zagrebu“. U popisu koji slijedi (među više stotina umjetnina) pod br. 291 navodi se *Patricijka* Vlahe Bukovca.

U međuvremenu je Moderna galerija – odlukom od 1973. o tadašnjoj „ourizaciji“ – postala samostalna ustanova; to međutim ne znači i nikako ne može značiti da su i umjetnine koje su se u tom trenutku zatekle u Modernoj galeriji promijenile vlasnika.

Korisno je podsjetiti na tekst Vinka Zlamalika, dugogodišnjeg upravitelja Strossmayerove galerije, koji je u katalogu izložbe *Sto godina Strossmayerove galerije*, u poglavljju „Donacija jugoslavenski i slavenski umjetnici“ izložio povijest djelovanja dviju ustanova koja ih blisko povezuje još od trećeg desetljeća (XX. stoljeća), kada je „Značajan broj slika i skulptura modernih umjetnika (...) potakao JAZU da se u okviru Strossmayerove galerije formira Odjel

za modernu umjetnost kao i posebna grafička zbirka. (...) Dana 2. svibnja 1934. Uprava JAZU utančila je sporazum s delegatima 'Hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer' da u Modernu galeriju '... uđu sva ona djela što će ih nabavljati: Banovina, Općina grada Zagreba, Hrvatsko društvo umjetnosti Strossmayer (HDUS) i Strossmayerova galerija slika. Poslije izvjesnog vremena (koje će se još tačnije odrediti) prelazila bi djela iz MG u Strossmayerovu uz neosporno sačuvano pravo vlasništva navedenih ustanova'. Pri tome je dogovoren da u Strossmayerovojoj galeriji ostanu sva djela hrvatskih umjetnika nastala prije godine 1914. i djela mrtvih umjetnika. 'Izlučena djela predat će se Modernoj galeriji privremeno do kraja godine, uz potrebno osiguranje i čuvanje prava vlasništva'. Tako je godine 1934. započela redovna djelatnost MG kao zasebne ustanove u prostorijama nekadašnjeg Seljačkog doma na Zrinskom trgu 12. Propozicije ocrtanog utanačenja striktno su poštovane."

Zatim u godini 1947. dolazi do temeljite promjene u statusu i djelovanju Moderne galerije. Zlamalik izvještava: „Predsjedništvo JAZU donijelo je odluku '... da u Akademijinoj zgradi ostane samo Galerija starih majstora, a da se majstori XIX. i XX. vijeka izlože u zasebnoj Galeriji modernih majstora'“ te naglašava (u kontekstu jubilarne izložbe 1984. godine): „nužno je upozoriti na to da su brojni antologiski ostvaraji, premda vlasništvo Strossmayerove galerije, ostavljeni u nedavno za javnost otvorenoj stalnoj postavi Moderne galerije“.

Za ilustraciju odnosa među ustanovama u vrijeme kada dolazi do premještanja slike o kojoj je riječ, odlično će poslužiti i dopis Ministarstva prosvjete, Odjela za kulturu i umjetnost, iz ožujka 1946. u kojem Ivo Frol, pomoćnik ministra, piše (između ostalog): „U najskorije vrijeme otvorit će se za javnost Moderna galerija u Zagrebu. U želji i namjeri da Moderna galerija bude istinski odraz razvitka moderne hrvatske umjetnosti obraća se ovo Ministarstvo Naslovu (Akademija, op. aut.) da se Modernoj galeriji posude za izlaganje radovi navedeni u prilogu (slijedi popis s 21 umjetninom, op. aut.), a koji su kao vlasništvo Akademije bili do sada izlagani u Strossmayerovoj

galeriji. Radovi ostaju i nadalje vlasništvo Akademije znanosti i umjetnosti i ne otuđuju se. (...) Ako Naslov želi, bit će na izloženim umjetninama vidno označeno da su te umjetnine vlasništvo Akademije.“ Može li jasnije i eksplicitnije?

*

Nakon genealogije događaja i odluka relevantnih za donošenje zaključka o vlasništvu nad umjetnim, nimalo manje važno nije naglasiti koja su očekivanja dviju strana. Naime, HAZU smatra kako je dovoljno utvrditi pravo vlasništva, što znači da bi slika i nadalje ostala izložena u NMMU.

Utvrđivanje vlasništva služi da istaknemo ulogu provenijencije – kako se u stručnoj terminologiji povijesti umjetnosti naziva utvrđivanje povijesti pojedine umjetnine; drugim riječima, koje je njezino podrijetlo, odakle ona potječe i gdje se sve nalazila tijekom svojega trajanja sve do aktualnoga trenutka – jer je ona od temeljne važnosti za svaki razgovor i razmatranje predmeta o kojemu je riječ. Tu važnost naglašavamo ne samo u pravnom nego i u kulturno-loškom pogledu. Premda su autori i njihova djela nedvojbeno od primarnoga interesa, popratni sklop koji čine društvene okolnosti, mecene ili naručitelji djela, galeristi i kolezionari, kao i načini ulaska u javne zbirke (bilo to darovnicama bilo pak otkupom), nikako ne može biti zanemaren u bilo kojoj kulturno uređenoj sredini.

Polazeći od navedenih premissa, slučaj *Mlade patricijke* Vlahe Bukovca, odnosno sukob oko vlasništva nad njom, pokazuje se potpuno izlišnim, za njega pravoga razloga nema. Naime, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ne zahtijeva, niti je u ijednom trenutku zahtijevala, oduzimanje umjetnine iz prostora NMMU, gdje je ona izložena na razgledanje posjetiteljima Muzeja. Radi se isključivo o utvrđivanju vlasništva, a to nipošto nije isto. I zato HAZU može samo ponoviti: ako postoji minimum spremnosti na suradnju koja uključuje obvezu poštivanja pravomoćne sudske presude u korist HAZU, onda slučaj *Mlade patricijke* neće izazivati daljnje nepotrebne prijepore između dviju ustanova, pa tako ni u hrvatskoj javnosti. ●

Croatian Academy Artworks in the National Museum of Modern Art

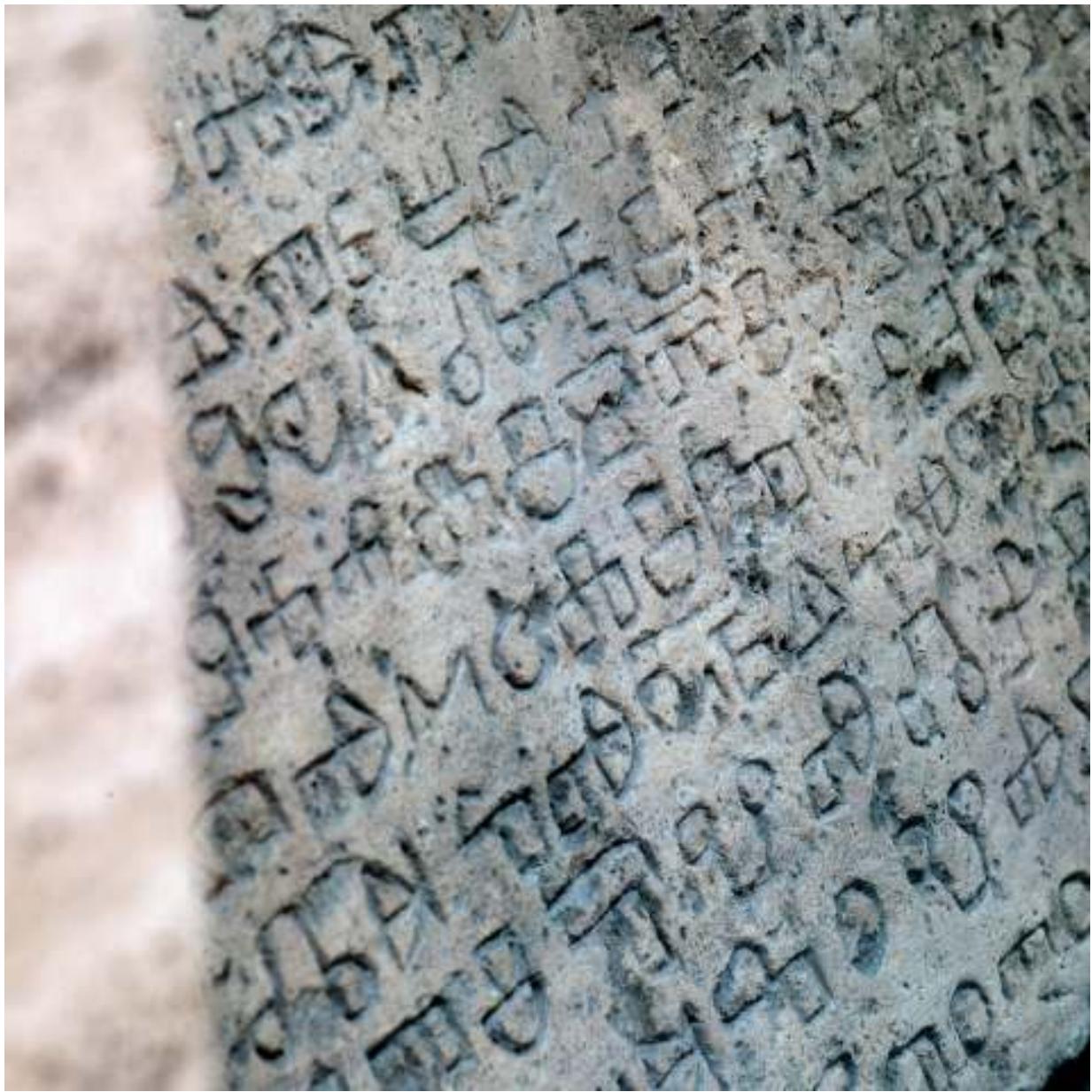
The process of determining the ownership of the painting *Young Patrician Lady* by Vlaho Bukovac (painted in 1890 in Paris) caused misunderstandings and disputes between two institutions – the Croatian Academy of Sciences and Arts and the National Museum of Modern Art – over the Academy's paintings kept in that museum.

The establishment of ownership serves to recognize the role of provenance – the term used in professional art history terminology to describe the process of determining the history of a particular work of art; in other words, its origin, where it comes from and where it has been throughout its life up to the present moment – since it is fundamental for any discussion and reflection about the object in question.

Starting from the above-mentioned premises, the case of Vlaho Bukovac's *Young Patrician Lady*, i.e., the dispute regarding its ownership, turns out to be completely unnecessary, there is no real reason for it. Indeed, the Croatian Academy of Sciences and Arts does not demand, nor has it ever demanded, the removal of the painting from the National Museum of Modern Art where it is displayed to visitors. The matter in question is the establishment of ownership, which is not the same thing. Therefore, the Croatian Academy can only repeat: if there is a minimum of willingness to cooperate, which implies the obligation to comply with a final court judgment in favour of the Croatian Academy of Sciences and Arts, then the case of *Young Patrician Lady* will not provoke further unnecessary disputes, neither between the two institutions, nor in the public sphere. ●

Izjave HAZU

*Statements by the Croatian
Academy of Sciences and Arts*

**IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI O EPIDEMIJI
KORONAVIRUSA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti prva je u Hrvatskoj organizirala znanstveni skup o koronavirusu, koji je bio održan još uoči prodora virusa u Europu i koji je izazvao veliku pozornost struke i javnosti sublimiravši sve bitno i do tada aktualno o koronavirusu kao novome patogenu s kojim se čovječanstvo, nažalost, mora suočiti.

U međuvremenu se epidemija proširila našim okružjem, a potom je zahvatila i Hrvatsku.

Članovi Razreda za medicinske znanosti HAZU aktivno prate krizu i nastoje pridonijeti njezinu prevladavanju, a neki od nas velikim neposrednim angažmanom i eksperimentnim znanjem pomažu u praćenju i zbrinjavanju zaraženih te obaveštavanju javnosti preciznim informacijama i smirujućim obraćanjem preko službenih medija.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti moli sve građane Republike Hrvatske da ne obraćaju pozornost na neprovjerene javne objave i preporuke osoba koje nisu ovlašteni eksperti. Preporučujemo da se prate i slijede preporuke Ministarstva zdravstva i Nacionalnog stožera civilne zaštite, koji su u svrhu borbe s epidemijom okupili naše vodeće mjerodavne stručnjake – epidemiologe, infektologe i ostale.

Od inozemnih izvora, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti preporučuje građanima da prate kao mjerodavna jedino priopćenja Svjetske zdravstvene organizacije (WHO, <https://www.who.int>) i Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC, www.ecdc.europa.eu) te mrežnu stranicu američkoga Centra za kontrolu bolesti i prevenciju (CDC, <https://www.cdc.gov>), koji dnevno objavljuju pouzdane informacije i preporuke temeljene na izvještajima vodećih epidemiologa obrazovanih za krizne situacije.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ovim putem želi iskreno zahvaliti i pružiti punu podršku zdravstvenim djelatnicima koji se svim snagama i s velikim entuzijazmom trude osigurati sve potrebne uvjete za kontrolirano praćenje bolesti te zbrinjavanje i liječenje ugroženih i zaraženih osoba.

Članovi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti uviđaju da Vlada Republike Hrvatske, Nacionalni stožer civilne zaštite i hrvatska zdravstvena zajednica čine sve da se građani, u granicama mogućega, osjećaju sigurno i zaštićeno, te su uvjereni da ćemo svi zajedno, držeći se propisanih uputa, uz veliku samodisciplinu i odgovornost prema sebi i bližnjima, uspješno prebroditi ovu krizu s najmanjim mogućim posljedicama.

U Zagrebu, 17. ožujka 2020.

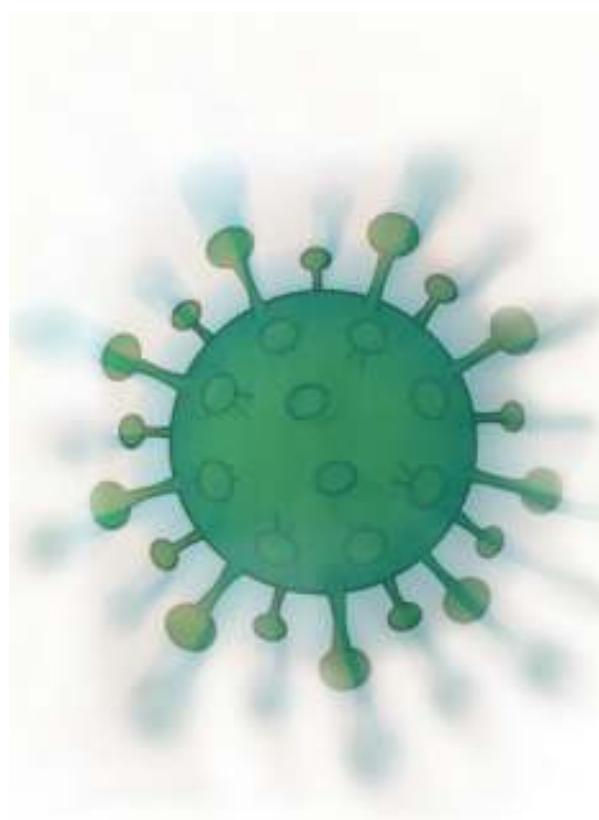
**HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI**

**THE STATEMENT BY THE CROATIAN
ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ON
THE CORONAVIRUS EPIDEMIC IN THE
REPUBLIC OF CROATIA**

In this statement, the Croatian Academy of Sciences and Arts kindly asks all Croatian citizens not to pay attention to unverified public announcements and recommendations made by persons who are not authorized experts. Instead, the Academy recommends to follow instructions of the Ministry of Health and the National Civil Protection Headquarters. Among foreign sources, the Academy recommends that citizens follow only the announcements of the World Health Organization, the European Centre for Disease Prevention and Control, and the website of the US Centers for Disease Control and Prevention.

The Academy sincerely thanks and provides full support to healthcare professionals who are investing great effort and enthusiasm to ensure all the necessary conditions for controlled monitoring of the disease and care and treatment of vulnerable and infected persons. The Academy believes that, if we follow the instructions, with great self-discipline and responsibility towards ourselves and others, we will successfully overcome this crisis with the least possible consequences.

Zagreb, 17. March 2020
**CROATIAN ACADEMY OF
SCIENCES AND ARTS**

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI O OBNOVI ZAGREBA NAKON POTRESA 22. OŽUKA 2020.

Obnova Donjega grada – idealnoga grada XIX. stoljeća

U razornom potresu koji je zadesio Zagreb 22. ožujka 2020. teško je stradalo povijesno središte grada. Uništene su ili oštećene brojne zgrade, vrijedna arhitektonska ostvarenja i urbano tkivo nastajalo stoljećima, a osobito tijekom druge polovice XIX. i početkom XX. stoljeća, kada je izgrađen Donji grad.

Glavno je pitanje kako pristupiti obnovi središta grada, u kojemu se nalaze brojna kulturna dobra, koje je prepoznato i zaštićeno kao kulturno-povijesna i ambijentalna cjelina. Povijesnu jezgru grada potrebno je obnoviti tako da zadrži obilježja zagrebačke urbanokulturne prepoznatljivosti srednjoeuropskoga grada. Obnova mora afirmirati povijesni urbani karakter bez obezvrjeđivanja prepoznatnih i prihvaćenih vrijednosti središta grada, koristeći se suvremenim zahvatima i tradicionalnim znanjima. Valja prizvati u svijest činjenicu da je Donji grad jedan od europskih modela idealnoga grada – uzimajući u obzir raspored i omjer njegovih javnih i privatnih površina, kako u makro-kompoziciji "perivojne potkove", tako i u proporcioniranju odnosa javnog i privatnog u strukturi blokova. Te vrijednosti idealnoga grada u međuvremenu su teško narušene i ova nesreća pruža mogućnost da se rehabilitiraju.

Multidisciplinarni model obnove

Zagreb ima priliku obnoviti i osnažiti zapušteno povijesno tkivo grada, afirmirati njegova identitetska obilježja te ga učiniti sigurnijim i otpornijim nego što je bio do sada. Prilika je pokazati da je moguć takav model urbane obnove koji uvažava graditeljsko i kulturno-povijesno naslijeđe koje su naraštaji Zagrepčana gradili i stvarali te istodobno model koji osvremenjuje grad u skladu s tehnoškim dostignućima i suvremenim potrebama njegovih stanovnika. Velik je to izazov. Moguće ga je uspješno riješiti razboritim, stručno relevantnim, znanstveno utemeljenim, umjetničko kreativnim, tehnološki suvremenim, multidisciplinarnim, politički odgovornim i dugoročno održivim pristupom.

Osim graditeljskoj, kulturno-povijesnoj i komunalno-tehničkoj obnovi, posebnu pozornost potrebno je posvetiti ljudima, kojima treba osigurati odgovarajući smještaj tijekom obnove. Obnova grada ne podrazumijeva samo fizičku obnovu zgrada i gradskoga tkiva već i tradicijsku obnovu života, što nije moguće bez stanovnika koji su u nekoliko naraštaja živjeli i radili u povijesnim dijelovima grada.

Javni interes i opće dobro

Jedna od najznačajnijih vrijednosti života u gradu jest zaštita javnog interesa građana i zajednice, što u obnovi grada znači očuvati opće javno dobro kao najvišu vrijednost zajedništva u urbanom životu građana. Zaštitu javnog dobra, kao i drugih ciljeva sveobuhvatne i sustavne obnove grada, treba osnažiti odgovarajućim i poticajnim pravnim dokumentima, donošenjem kvalitetnih zakona, propisa i mjera.

Vrsnoća – uvjet urbane obnove

Očekivanu sustavnu višegodišnju obnovu i revitalizaciju Gornjega grada, Kaptola i Donjega grada, kao i drugih dijelova Zagreba stradalih u potresu, nije moguće zadovoljavajuće provesti bez vrsnih stručnjaka i odgovarajuće stručne institucije – zavoda za obnovu grada kao središnjega i koordinacijskoga mesta gdje se usklađuju svi interesi i iskazane potrebe, gdje se brine o programima, projektima, građenju i nadzoru, ne zaboravljajući krajnji cilj – suvremenu obnovu grada uz afirmaciju naslijeđenih vrijednosti i prepoznatljivost slojeva tisućljetne prošlosti. Slični zavodi za obnovu povijesnih dijelova grada poznati su širom Europe, posebice u gradovima pod zaštitom UNESCO-a koji rade na sustavnom unaprjeđenju, obnovi i održavanju. Jedan je od njih i dubrovački Zavod za obnovu grada, osnovan upravo nakon potresa, kada je grad trebalo sustavno i stručno obnoviti u skladu sa svjetskim standardima. Takav pristup potreban je i Zagrebu, koji baštini dugu tradiciju urbanističkog sustavnog promišljanja, koje je uvijek do sada obuhvačalo i obnovu naslijeđenih vrijednosti.

Obnovu i osnaženje grada valja promišljati kroz usporedne procese. Jedan je žuran i kratkotrajan, s ciljem da se čim prije vrati život u grad povratkom stanovnika i otvaranjem sadržaja gdje je god to moguće. Drugi je dugoročan i sveobuhvatan proces obnove i osnaženja, vođen na multidisciplinaran način, stručno relevantan, znanstveno utemeljen, koji slijedi europska i svjetska iskustva, uz očuvanje i unaprjeđenje naslijeđenih identitetskih vrijednosti Gornjega grada, Kaptola i Donjega grada, ne zanemarujući ni grad na medvedničkim brežuljcima koji se razvio iz nekadašnjih seoskih naselja u ambijentu kulturnog krajolika Parka prirode Medvednica.

Povijesna i europska iskustva

Sustavno urbanističko promišljanje Zagreba pratimo od sredine XIX. stoljeća. O tome su do sada napisani brojni znanstveni i stručni radovi te su izrađeni planovi, studije i projekti, stoga u razmišljanju o obnovi i uređenju grada ne treba kretati od početka. Ne treba zaboraviti na iskustva drugih gradova koji su se obnavljali ili se još obnavljaju nakon potresa. U promišljanje obnove grada valja uklju-

čiti i svjetski prepoznate suvremene metodološke pristupe u urbanističko-arhitektonskom, tehničko-inženjerskom, kulturno-konzervatorskom te sociološko-društvenom pogledu. Treba izbjegići eksperimentiranje bez znanstveno i stručno utemeljene analize i provjere.

Sve velike obnove i rekonstrukcije gradova bile su moguće uz pomoć jasnog političkog koncepta, uz razrađeni dugoročni finansijski program s jasno prepoznatim izvorima financiranja, uz pravni okvir koji omogućuje provedbu, uz stručno znanje i uz pozitivno društveno-kulturno ozračje.

Prva urbana modernizacija Zagreba – kraj XIX. stoljeća

U Hrvatskoj baštinimo 25 stoljeća urbane kulture. Pratimo li početak Zagreba od prapovijesnog naselja na Gradecu i od rimske Andautonije, onda je to više od 2.500 godina. Tijekom minulih stoljeća gradovi su se gradili, mijenjali, razarali i ponovno obnavljali. Unatoč svemu, u tom dugom vremenskom rasponu prepoznajemo umijeće nasljeđivanja i kreativno umijeće stvaranja novoga – bilo da se radilo o obnovi i rekonstrukciji bilo pak o novoj gradogradnji.

Nakon potresa 1880. Zagreb je nakon nekoliko stoljeća, od nastanka srednjovjekovnih gradova Gradeca i Kaptola, preskočio prag urbanom modernizacijom. Od srednjovjekovnoga maloga grada periferijskih obilježja, krajem XIX. i početkom XX. stoljeća izgrađen je suvremeni srednjoeuropski grad – idealni grad kasnog XIX. stoljeća. Bio je to veliki napredak, velik skok u odnosu na dotadašnji grad. Pitanje je bi li se dogodio tako velik skok da nije bilo potresa koji je pokrenuo sveobuhvatan proces urbanizacije i urbanističkog promišljanja s vizijom. Sada, nakon stoljeća i pol, pred novim smo pragom urbane modernizacije. Sada je prilika, ali i obveza da ga preskočimo.

Druga urbana modernizacija Zagreba – sredina XX. stoljeća

Prva urbana modernizacija krajem XIX. stoljeća otvorila je put modernističkom urbanističkom i arhitektonskom promišljanju XX. stoljeća, koje je ostvarilo tada suvremenu i svjetski prepoznatljivu arhitekturu i urbanizam. U drugoj urbanoj modernizaciji sredinom XX. stoljeća, na premisama rezultata međunarodnog natječaja za urbani razvoj Zagreba iz 1930., grad je, preskočivši Savu, izgradio Novi Zagreb, novi idealni grad na premisama CIAM-a.

Treća urbana modernizacija Zagreba – prva polovica XXI. stoljeća

Sada očekivana treća urbana modernizacija treba otvoriti tri puta XXI. stoljeća – jedan kojim će se reafirmirati blago Gornjega grada te osuvremeniti i osnažiti povijesni idealni grad s prijeloma XIX. i XX. stoljeća, drugi kojim

će se afirmirati i unaprijediti kulturni krajolik Medvednice te treći put koji će promatrati Zagreb XXI. stoljeća kroz novi urbani razvoj. Ta tri puta traže istodobno i uskladeno promišljanje i djelovanje. Svaki put treba imati svoju jasnu viziju, ali i viziju cjeline, pri čemu se ne smije izgubiti u pojedinostima i marginalnim raspravama, što bi moglo onemogućiti oživotvorene treće urbane modernizacije.

Osim otklanjanja šteta od potresa i povratka stanovnika u njihove domove, Zagreb treba rješavati glavne infrastrukturne izazove – kako one u povijesnom gradu, tako i one u drugim dijelovima grada o kojima se raspravlja cijelo stoljeće kao što su gradska željezница, prometno rasterećenje tranzitnih zelenih valova obilaznicom oko šireg gradskog središta, sjeverna prometna tangenta, Sava, zagrebačka urbanistička os kao nastavak Zrinjevca do i preko obilaznice, kao i druge teme. Sadašnje je tkivo grada nabujalo te se, unatoč administrativnom prividnom usmjeravanju, otelo kontroli urbanističkog logičnog razmišljanja i pristojnog ponašanja, pa je postalo neprotročno i oslabljeno. Kao što povijesni dio grada mora dobiti ojačanja konstruktivnog sustava, tako i gradu u cjelini trebaju nova prostorna, infrastrukturna i ekološka ojačanja koja će omogućiti ne samo dovršavanje započetih dijelova grada nego i održivost u budućnosti.

Pred velikim odlukama

Sada je trenutak za nove urbanističke vizije, bez odgađanja. Cijelo se stoljeće o njima raspravlja, sada valja donijeti odluke koje treba ugraditi u novi GUP, ali ne u izmjene i dopune postojećega. Novi Generalni urbanistički plan Zagreba treba afirmirati urbanistička razmišljanja od prije pola stoljeća kada se još promišljao urbanizam s vizijom – gradotvorni urbanizam koji je promišljao grad u cjelini i koji se nije prvovažno bavio samo izgradnjom zgrada i popunjavanjem parcela. Iz urbanističkih promišljanja s vizijom, koja trebaju uključiti i ranije spomenute izazove, potrebno je donijeti stručne i političke odluke dugoročnog trajanja za kontinuiranu provedbu, neovisno o promjenama političkog vođenja grada. Ne učini li se to, neće se preskočiti novi prag razvitka Zagreba i neće se ostvariti treća urbana modernizacija. Ostat ćemo na stanju prije potresa 22. ožujka 2020., a to nije željeni cilj kojim bismo bili zadovoljni.

Urbana obnova – uljudan odnos prema prostoru i građanima

Znali smo tijekom prošlosti urbanističko promišljanje temeljiti na logičnom razmišljanju i pristojnom ponašanju u prostoru te uz mudro i razborito političko vođenje postići vrijedna i prepoznatljiva ostvarenja, što dokazuje brojno hrvatsko urbano kulturno naslijede prepoznato na svjetskoj razini. Učinimo sve da i ovaj put u zajedništvu i stručno kompetentno pokažemo da smo u stanju osnažiti

Zagreb kao kulturni, suvremen, siguran i sretan grad XXI. stoljeća, koji zna čuvati i afirmirati naslijedene vrijednosti, ali i uljubno graditi i usmjeravati grad na suvremen način.

U Zagrebu, 4. svibnja 2020.
HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

THE STATEMENT ON THE RECONSTRUCTION OF ZAGREB AFTER THE EARTHQUAKE ON 22 MARCH 2020

In this statement, the Croatian Academy of Sciences and Arts expresses its views about the reconstruction of Zagreb after the earthquake and advocates for a multidisciplinary reconstruction model that respects public interest and general good, with excellence as a must. The Academy emphasizes that reconstruction is an opportunity for the implementation of third urban modernization of Zagreb, as part of which the main infrastructural challenges will be addressed and the historical centre reaffirmed. The historical core has to be restored in such a way to maintain Zagreb's recognizable urban and cultural features of a Central European city. Reconstruction must assert the city's historical urban character without devaluing recognized and accepted values of the city centre, using both modern practices and traditional know-how.

The third urban modernization should open three 21st century roadmaps – the first to reaffirm the treasure of the Upper Town and modernize and strengthen historically ideal city at the turn of the 20th century, the second to affirm and improve the cultural landscape of Medvednica, and the third to observe the 21st century Zagreb through new urban development. Those three roadmaps require coordinated planning and actions. Each roadmap needs to have its own clear vision, but also a vision of the whole, which should not be lost in details and marginal discussions.

In addition to damage repairs and ensuring that citizens can return to their homes, Zagreb has to resolve its main infrastructural challenges, both in the old town and in other parts of the city, which have been discussed for an entire century, such as the urban railway, a bypass around the wider city centre area to ensure traffic decongestion of green waves, the northern ring road, the river Sava, Zagreb urbanistic axes leading to and across the bypass as a continuation of Zrinjevac, etc. Just as the historical part of the city needs to be structurally reinforced, the whole city needs new urban, infrastructural and environmental solutions which will ensure the completion of initiated projects in certain parts of the city, but also provide sustainability for the future. This will strengthen Zagreb as a cultural, modern, safe and happy city of the 21st century, a city that knows how to preserve and foster its inher-

ited values, while it grows sustainably and is directed in a modern way.

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI O KLIMATSKIM PROMJENAMA

Izjavom o klimatskim promjenama obuhvaćeno je pet tema: dokumentiranje klimatskih promjena, analiza njihovih uzroka, izrada projekcija za sljedećih osamdesetak godina, uvažavanje posljedica klimatskih promjena te istraživanje načina kako se valja suočiti s tim promjenama.

Mjerenjima je nedvojbeno utvrđeno da je prosječna temperatura pri površini Zemlje porasla tijekom proših stotinjak godina za otprilike 1 °C. S globalnim zatopljenjem bile su povezane i druge promjene u klimatskom sustavu: češća pojave toplinskih valova, intenziviranje kišnih epizoda i produljenje sušnih razdoblja, smanjenje površine prekrivene snijegom na sjevernoj hemisferi, smanjenje površine leda u moru (napose u području Arktika), smanjenje ledenih pokrova na Grenlandu i zapadnoj Antarktici te brojnih ledenjaka širom svijeta, povećavanje kiselosti oceana i globalno podizanje morske razine.

Pri analizi uzroka klimatskih promjena uzimaju se u obzir podatci prikupljeni tijekom posljednjih stotinjak godina s jedne strane te rezultati dobiveni računalnim modeliranjem s druge strane. Usporedba empirijskih i teorijskih nalaza pokazala je da je recentno globalno zatopljenje dijelom povezano s prirodnim procesima ali i da su u posljednje vrijeme dominantnu ulogu preuzeli antropogeni procesi. Naime, zbog ljudske aktivnosti, a napose zbog izgaranja fosilnih goriva, dolazi do povećanja koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi. Budući da staklenički plinovi dobro propuštaju Sunčeve zračenje do površine Zemlje, ali apsorbiraju dugovalno zračenje što ga emitira Zemlja, dolazi do porasta temperature uz Zemljinu površinu.

Za izradu klimatskih projekcija koriste se računalni modeli koji su verificirani pomoću povijesnih podataka. Pri tome valja pretpostaviti kakva će biti emisija stakleničkih plinova u budućnosti, pa se razmatra cijeli niz scenarija – od onih optimističnih (koji polaze od pretpostavke da će se buduće emisije stakleničkih plinova znatno smanjiti) pa do pesimističnih (koji se zasnivaju na pretpostavci da će se nastaviti s emisijom stakleničkih plinova u skladu s dosadašnjom praksom). Prema aktualnim klimatskim projekcijama, do kraja ovog stoljeća može se очekivati daljnji porast prosječne temperature za 0,3 – 1,7 °C u slučaju realizacije optimističnog scenarija, odnosno za 2,6 – 4,8 °C u slučaju da se ostvari pesimistični scenarij. To će dovesti do promjena vrijednosti brojnih drugih klimatskih parametara, kako prosječnih tako i ekstremnih.

Zbog ljudske aktivnosti klimatske se promjene danas odigravaju velikom brzinom i stoga znatno utječu na ljude i ekosustave koji su prilagođeni ranijim, relativno stabil-

nim klimatskim prilikama. Očekuje se da će te promjene dovesti do daljnog povećanja smrtnosti uslijed toplinskih valova, pojave različitih bolesti i širenja infektivnih zaraza. Očekuje se i veća opasnost od poplava, suša i požara širom svijeta te od epizoda eutrofikacije i anoksije u oceanima. Posljedično, doći će do promjena u poljoprivredi i ribarstvu, do uništavanja infrastrukture te do smanjenja produktivnosti, što će ugroziti ekonomski prilike. Ekonomski i društveni poremećaji potiču migracije i često dovode do ratnih sukoba i smanjenja razine sigurnosti u svijetu.

Način na koji bi ljudi trebali reagirati na recentne klimatske promjene može se sažeti u tri riječi: istraživanje, ublažavanje i prilagodba. Prvenstvena svrha dalnjih istraživanja klimatskih promjena jest povećanje pouzdanosti klimatskih projekcija. Kad je riječ o ublažavanju klimatskih promjena, smatra se da bi neto emisiju stakleničkih plinova trebalo do sredine ovog stoljeća svesti na nulu – ako se želi postići da se buduće promjene klime razviju prema optimističnom scenariju. Nапослјетку, budući da se klimatske promjene ne mogu izbjegći, ma koliko ih uspjeli ublažiti, nužno je pripremiti se za prilagodbu. Sve tri navedene aktivnosti zahtijevaju nastavak intenzivne međunarodne suradnje ali i angažman svake pojedine države. To se odnosi i na Hrvatsku, koja bi trebala nastaviti s donošenjem potrebnih zakona i niza drugih dokumenata te ujedno intenzivirati rad na odgovarajućim projektima – primjerice, na izgradnji sustava retencija i navodnjavanja, na uspostavljanju brzih željezničkih veza unutar cijele države te na obnovi potresom pogodjenih područja uz unapređenje ne samo zaštite od potresa nego i energetske učinkovitosti zgrada. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti spremna je pomoći u izradi potrebnih dokumenata te u realizaciji projekata koji će biti posvećeni klimatskim promjenama – bez obzira na to radi li se o istraživanju, ublažavanju ili prilagodbi.

U Zagrebu, 27. svibnja 2020.
**HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI**

THE STATEMENT ON CLIMATE CHANGE

The statement covers five topics: climate change documentation, analysis of its causes, preparation of projections for the next eighty or so years, consideration of climate change consequences and exploration of approaches to confront climate change. It is stressed that average temperature at the earth surface had risen by about 1 °C over the past hundred years and that it had been accompanied by a number of other changes in the climate system. By analysing the data and modelling results, it has been concluded that present global warming is partly related to natural processes, but also that anthropogenic processes have recently taken over the leading role due to the man-induced emission of greenhouse gases. According to the

state-of-the-art climate projections, it could be expected that by the end of this century the average temperature will further increase by 0.3–1.7 °C in the case of optimistic scenario of greenhouse gas emissions, or by 2.6–4.8 °C in the case of pessimistic scenario. This will lead to the changes of both average and extreme values of many other climatic parameters. Climate change is developing at high rates and it has a significant impact on people and ecosystems, since both have adapted to earlier, relatively stable climate. It is expected that the impact will intensify in the future. Consequently, it is important that people react to climate change and this can be done in three ways: by research, mitigation and adaptation. The three approaches stress the need to continue the widespread international cooperation, but also to maintain and intensify activities in each individual state – including Croatia.

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI O SEIZMIČKOJ AKTIVNOSTI I NJENIM IMPLIKACIJAMA

Tijekom proteklih stotinjak godina mnogo se doznaло o potresima – kako nastaju, kako se valovi uzrokovani potresima rasprostiru unutrašnjošću Zemlje i kako djeluju na zgrade na raznim udaljenostima od epicentra potresa. Opažanja učinaka potresa služe da se procijeni intenzitet potresa koji se iskazuje pomoću EMS ljestvice s 12 stupnjeva. Intenzitet potresa se smanjuje udaljavanjem od epicentralnog područja. Instrumentalna (seismografska) mjerena osnova su za izračun magnitude potresa koja je povezana s energijom oslobođenom u njegovu žarištu.

Zahvaljujući Potresnom odboru koji je tadašnja Jugoslavenska, danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti utemeljila nakon zagrebačkog potresa 1880., akademiku Andriji Mohorovičiću koji je 1906. pokrenuo instrumentalna mjerena u Zagrebu, kao i seismologima koji su nakon toga djelovali na Geofizičkom zavodu u Zagrebu, relativno se puno zna o potresima i seizmičnosti Hrvatske. Najjači potresi nakon uspostave seismografskih opažanja dogodili su se u području Imotskog (1942., magnitude M = 6,2), Makarske (1962., M = 6,1), Stona i Slanog (1996. M = 6,0) i Petrinje (2020. M = 6,2). Položaje žarišta potresa može se povezati s rasjedima u Zemljinoj kori. Tektonska energija koja se tijekom vremena nakuplja na rasjedima, povremeno se oslobada u vidu potresa od kojih većinu ljudi ne osjete. Međutim, na nekim rasjedima većina se energije oslobodi nakon nakupljanja tijekom i više stotina godina što dovodi do pojave vrlo jakih potresa.

Potresi ne pokazuju nikakvu periodičnost niti se zbivaju po nekom pravilu. Na nekim mjestima se događa jedan jači potres nakon kojeg ne slijedi gotovo niti jedan naknadni potres, drugdje se nakon jačeg potresa događa u kraćem ili duljem vremenskom intervalu veliki broj naknadnih, slabih

jih potresa. Neki put glavnom potresu prethodi određeni broj prethodnih, slabijih potresa. Nemoguće je unaprijed znati kakav će se tip seizmičke aktivnosti razviti na nekom aktiviranom rasjedu. Također se ne može predvidjeti mjesto i vrijeme jakog potresa, ali se može procijeniti potresna opasnost, tj. vjerojatnost da se na nekom mjestu u zadanom razdoblju dogodi potres koji će premašiti zadane (projektne) parametre trešnje tla (npr. intenzitet potresa).

Na osnovi procjene parametara seizmičke opasnosti, moguće je provesti protupotresnu gradnju. Uspješnost takvog pristupa dobro je vidljiva na mnogim primjerima iz svijeta ali i iz Hrvatske. U Hrvatskoj je danas protupotresna gradnja regulirana europskim normama. Jedina efikasna metoda da se sačuvaju ljudski životi i da se oštećenja postojećih zgrada smanje na najmanju moguću mjeru je njihovo konstrukcijsko ojačavanje, što bi trebalo uvesti kao obvezu pri održavanju građevina. Pri tome se zgrada može ojačati tako da „izdrži“ potres određene razine trešnje, o čemu ovisi i cijena građevinskog zahvata. Zgrade koje su dio kulturne baštine te one od posebnog povijesnog interesa svakako bi trebalo ojačati tako da budu otporne na potres što većega očekivanog intenziteta. Kada je riječ o zgradama čije ispravno održavanje nije rentabilno, treba razmisliti o urbanistički prihvatljivim alternativama – dakle, o ponovnoj izgradnji uz upotrebu suvremenih materijala odnosno o podizanju odgovarajućih novogradnja.

Recentni potresi, kao i pandemija i poplave u Hrvatskoj, podsjetili su i na potrebu da se građani educiraju o prirodnim katastrofama, kako o potresima tako i o ugrozama povezanima sa zdravstvenim krizama i klimatskim promjenama. Tu bi edukaciju trebalo provoditi od najranije životne dobi s time da se pri tom obuhvati (a) razumijevanje pojave, (b) zaštita od pojave, te (c) saniranje posljedica pojave. Stoga bi valjalo osvremeniti nastavne planove i programe te organizirati odgovarajuće obrazovanje nastavnika uz pomoć najboljih pripadnika relevantnih struka – ponajprije geofizike, građevinarstva, arhitekture, medicine i komunikologije.

U Zagrebu 5. siječnja 2021.
HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

THE STATEMENT ON SEISMIC ACTIVITY AND ITS IMPLICATIONS

As large parts of Croatian territory are threatened by earthquakes, seismic hazard must be considered in all development plans, building codes, and building design. The only way to prevent loss of life and damage in future large events is earthquake resistant design in accordance with the modern building codes for new structures, and seismic reinforcement and retrofitting of existing buildings. Education on the nature of earthquakes and the

ways to decrease their impact is seen as a prerequisite for raising earthquake awareness and ensuring safety in an earthquake-prone country.

IZJAVA ODBORA ZA NORMU HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U POVODU PROGLAŠENJA TZV. BUNJEVAČKOG JEZIKA JEDNIM OD SLUŽBENIH JEZIKA U SUBOTICI

Odbor za normu hrvatskoga standardnog jezika progovrava zbog pokretanja postupka za proglašenje tzv. „bunjevačkog jezika“ jednim od službenih jezika u Subotici. Ne osporavajući pravo svake etničke i nacionalne zajednice na vlastiti jezik, kao ni potrebu za njegovanjem dijalekata kojim govore manjinske skupine poput Bunjevaca, ističemo da se službeni status u pravilu daje standardnim jezicima (kao što su ostali službeni jezici u Subotici – srpski, mađarski i hrvatski), a ne nestandardiziranim idiomima poput novoštokavskog ikavskog dijalekta kojim u svakodnevnoj komunikaciji govore Bunjevci. Kada govore standardnim jezikom, Bunjevci u Vojvodini služe se većinom hrvatskim jezikom, a u manjoj mjeri srpskim. Proglašenje bunjevačkog govora službenim u Subotici može biti shvaćeno samo kao dio političkoga plana identitetskoga rastakanja hrvatske bunjevačke zajednice u Vojvodini.

U Zagrebu, 8. ožujka 2021.
ODBOR ZA NORMU HRVATSKOGA
STANDARDNOG JEZIKA HRVATSKE
AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

THE STATEMENT OF THE ACADEMY COMMITTEE FOR THE NORM OF THE STANDARD CROATIAN LANGUAGE REGARDING THE DECLARATION OF THE SO-CALLED BUNJEVCI LANGUAGE AS ONE OF THE OFFICIAL LANGUAGES IN SUBOTICA

The Academy Committee for the Norm of the Standard Croatian Language protests against the initiation of the process of declaration of the so-called Bunjevci language as one of the official languages in Subotica. Without denying the right of every ethnic and national community to their language, nor the need to preserve dialects spoken by minority groups such as Bunjevci, the Academy emphasizes that the official status is normally given to standard languages (as is the case with other official languages in Subotica – Serbian, Hungarian and Croatian), rather than to non-standardized idioms such as the new štokavian ika-

vian dialect spoken by Bunjevci in their daily communication. When they speak a standard language, Bunjevci in Vojvodina mostly speak Croatian, and, to a lesser extent, Serbian. The declaration of the Bunjevci dialect as an official language in Subotica can only be interpreted as part of the political agenda to dissolve the identity of the Croatian Bunjevci community in Vojvodina.

Zagreb, 8 March 2021

THE ACADEMY COMMITTEE FOR THE NORM OF
THE STANDARD CROATIAN LANGUAGE

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI O MEŠTROVIĆEVOM SPOMENIKU INDIJANCIMA U CHICAGU

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti obraća se javnosti izjavom u povodu inicijative *Chicago Monuments Project* vezane uz revidiranje društveno-političkog aspekta čikaških javnih spomenika, među kojima je i spomenik Indijancima (*Indijanac s kopljem* i *Indijanac s lukom*) akademskog kipara te redovitog i počasnog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Ivana Meštrovića. Spomenuti spomenici od godine 1928. uokviruju s obje strane zapadni ulaz u Grant Park u blizini Avenije Michigan u Chicagu, a postali su predmet javne rasprave i revizije zbog „romantiziranog i reduciranih prikazivanja američkih Indijanaca“.

Sa željom za vođenje otvorene rasprave o ispravnoj kontekstualizaciji i valorizaciji spomenika Indijancima ističemo važnost Meštrovićeve memorizacije američkih Indijanaca prikazane na spomenicima u Chicagu, lišene ideoloških, superiornih i političkih konotacija događaja iz američke povijesti. U donošenju vrijednosnog suda o Meštrovićevim *Indijancima*, u skladu sa smjernicama inicijative *Chicago Monuments Project*, spomenik Indijancima mora se promatrati u smislu Meštrovićeva umjetničkog rukopisa i stila te međuratnog monumentalizma i neoklasicizma toga doba. Taj kontinuitet možemo vidjeti na njegovim ratnim spomenicima i spomenicima velikanima na kojima nastoji komemorirati i prenijeti svoju umjetničku ideju: ideja *Vidovdanskog hrama*, izvedba *Spomenika Povijesti Hrvata*, *Spomenika Grgura Ninskog* u Splitu, *Spomenika zahvalnosti Francuskoj* u Beogradu, *Mauzoleja Petra Petrovića Njegoša* u Crnoj Gori i dr. U *Spomeniku Indijancima* Meštrovićev je monumentalizam stiliziran u dodiru sa stilskim značajkama art-decoa. Stanoviti reduktionizam i romantizam figura posljedica je prenošenja i svođenja spomenika na osnovnu poruku – veličanje i odavanje počasti Indijancima i njihovo važnoj ulozi u američkoj povijesti. Kao potvrdu tome navodimo izvadak iz Meštrovićevih političkih memoara *Uspomene na političke ljude i događaje* u kojem zaključuje kako „neke figure sasvim iščeznu, a neke

ostanu, tako rekuć gole i dobiju natprirodne dimenzije. One onda dobiju općeljudsko značenje, a ne neko specifično, ovoga ili onoga plemena.“

Sagledavši estetske, etičke te kulturno-povijesne vrijednosti spomenika Indijancima, možemo zaključiti kako Meštrovićev spomenik ne svjedoči iznošenju netočnih i/ili ponižavajućih karakteristika američkih Indijanaca niti selektivno i jednostrano predstavlja pogled na određenu dionicu američke povijesti, odnosno ne želi izazvati sukob među skupinama ljudi. *Spomenik Indijancima* ne svjedoči političku ideologiju, već je u njemu upisan Meštrovićev umjetnički ideal, bez izraženih ideoloških i povijesnih atributa. Kiparsko oblikovanje i njegovo vlastito shvaćanje prikaza Indijanaca nadjačava politički program.

U kontekstu društvenih i političkih promjena koje su u posljednje vrijeme zahvatile Sjedinjene Američke Države otvoren je put prema sagledavanju vrijednosti Meštrovićeva *Spomenika Indijancima* u Chicagu u raspravi o reviziji povijesnih događaja i istina te ostvarenju društvene i političke jednakosti. U želji za vođenjem otvorenog dijaloga koju je iskazala inicijativa *Chicago Monuments Project*, u ovoj izjavi navedeni su argumenti koji ukazuju na Meštrovićevu zamišljenu namjeru i značenje *Spomenika* te ne potvrđuju iskazanu zamjerku o „romantiziranom i reduciranim prikazivanju američkih Indijanaca“. Sukladno tome, konačni zaključak rasprave ne smije biti usmјeren prema micanju ili rušenju *Spomenika Indijancima* iz prvobitnog ambijenta, već odavanju priznanja i boljem posredovanju recepcije umjetničke vizije Ivana Meštrovića lokalnoj zajednici.

U Zagrebu, 31. ožujka 2021.

HRVATSKA AKADEMIJA

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

THE STATEMENT ON MEŠTROVIĆ'S MONUMENT TO INDIANS IN CHICAGO

The Croatian Academy of Sciences and Arts has issued a statement regarding the Chicago Monuments Project initiative to re-examine the socio-political aspect of public monuments in Chicago, including the monument to Indians (*The Bowman and the Spearman*), work of the Croatian sculptor Ivan Meštrović installed in Chicago in 1928. The statement emphasizes the importance of Meštrović's remembrance of American Indians represented on the monuments in Chicago, without ideological, superiority or political connotations about events from American history.

Meštrović's monument does not portray inaccurate and/or degrading characteristics of the American Indians, nor does it selectively and unilaterally present a view of a certain section of American history. In other words, it does not want to provoke conflict between groups of

people. The final conclusion of the discussion about the revision of historical events should not be directed towards removing monuments to Indians from their original environment or demolishing them, but to giving recognition and ensuring better mediation for the reception of Ivan Meštrović's artistic vision in the local community.

IZJAVA ZNANSTVENOG VIJEĆA ZA TURIZAM I PROSTOR O PRIJETNJI SRAZA TURIZMA I HRVATSKOG PROSTORA

Turizam je u Hrvatskoj u 2021. potvrdio svoju vitalnost i važnost jer se ove sezone na velika vrata vratio u gospodarsku i društvenu dinamiku zemlje. Naime, povratak na pretpandemijske brojke u sezoni 2021., a ponekad i premašaj dometa rekordne 2019. godine, nije bio ni rijetkost ni iznimka u brojnim tipovima smještaja i u mnogim primorskim mjestima u Hrvatskoj, a zavidnu je snagu iskazao i kontinentalni turizam. Čak i u uvjetima suzdržane društvenosti koja, nesumnjivo, karakterizira produženo stanje pandemijskog opreza što se, ekonomski promatrano, ogleda u raznim tipovima ograničavanja u pružanju usluga, turistički dolasci, noćenja i turistička potrošnja u velikom su broju smještajnih objekata i/ili mjesta na obali i otocima narasli. Usprkos činjenici da je, zbog kratkog vremenskog horizonta u kojem se sagledavaju učinci turizma, u intrapandemijskom razdoblju nemoguće govoriti o trendovima u razvoju potražnje, lako je uočiti da povratak turizma i oporavak turističkog tržišta nisu osjetili samo oni koji su zemljopisno bliži važnim emitivnim tržištima već i oni koji su se okrenuli autonomnoj potražnji, sigurnijem i intimnijem boravku te višoj kvaliteti ponude. Turistička kriza iz godine 2020. pokazala je da izvanske krize i katastrofe mogu preko noći srušiti projekcije rasta potražnje. Istodobno, ona je u 2021. proizvela pozitivan učinak na strani hrvatske ponude koja je u općem rastu kvalitete usluga i razumne politike cijena našla algoritam za uspješnu borbu protiv turističkog kolapsa. Tom se pozitivnom turističkom kolektivnom duhu pridružio i javni sektor, koji je prihvatio svoj dio odgovornosti za sprečavanje i kontrolu nepogoda kakve su požari koji ljeti haraju Sredozemljem. Stoga se Hrvatska ove godine našla u društvu zemalja koje nisu tražile pomoći za borbu protiv požara već se solidarizirala s onim zemljama koje su ljetni požari teško poharali te je pružila i konkretnu pomoći i drugim državama. Unatoč činjenici da hrvatski turizam, u intrapandemijskom razdoblju, prepoznaće i oblikuje tržišne odgovore na krizu potražnje, stanje u prostoru, u kojem se razrješava turistička ponuda i potražnja, i dalje izaziva ozbiljnu zabrinutost. Naime, XXI. stoljeće na hrvatskoj obali obilježeno je nekretninskom ekspanzijom, kaotičnom urbanizacijom, stvaranjem linearnih dužobalnih naselja i pretjeranim gomilanjem smještajnih kapaciteta bez ikakve ideje o kraju i koncu kaotične urba-

nizacije obale i održivom upravljanju resursima. Nažalost, takvi su primjeri vidljivi diljem obale i u 2021. godini. Neki od zamišljenih i prihvaćenih projekata ne dovode u pitanje samo njihovu prostornoplansku promišljenost nego i njihovu etičnost, jer uništavaju opstanak pojedinih mjesnih identiteta i samu bit krajobraznih obilježja lokacija koje nastoje turistički valorizirati.

Takve situacije nisu i ne mogu biti lokalni problemi nego pitanja najviše nacionalne razine jer pokazuju da se u Hrvatskoj, unatoč proklamiranim strategijama, još uвijek neodgovorno gospodari prostorom, najvećim i najvrjednijim nacionalnim resursom. Turistički razvoj, kao što smo se osvjedočili i u aktualnoj pandemijskoj situaciji, u stalnoj je i dinamičnoj promjeni. Upravo zbog toga postulati za njegov održivi razvoj moraju biti postojani. Temeljno i postojano razvojno stajalište trebalo bi glasiti: sve ono što je dobro za turizam mora biti dobro za lokalnu zajednicu, ali i za društvo u cjelini. Zbog toga Znanstveno vijeće za turizam i prostor Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ističe da je i na društvenoj i na političkoj razini nužno učvrstiti odlučnost da se turistički razvoj konačno prestane zasnivati na nepovratnom trošenju prostora kao najdragocjenijeg nacionalnog bogatstva. Tome nasuprot, želi se takav turizam koji, donoseći nove vrijednosti, pridonosi oplemenjivanju hrvatskog prirodнog i kulturnog prostora.

Želimo turizam koji neće poticati puzajuću kolonizaciju i dramatičnu devastaciju nacionalnog prostora, turizam koji hrvatski prostor neće učiniti lakim plijenom vehemennog tržišta koje ga želi jednokratno konzumirati, turizam po kojem Hrvatska neće doživjeti „paradoks resursa“ prema kojem kolonizacija prostora kao najvećeg resursa zemlje postaje uzrokom njezine traumatične devastacije i pauperizacije. Očekujemo opću spoznaju da u konačnom i ograničenom prostoru ni turistički rast ne može biti beskonačan. I onda kada ga nazivamo održivim, turistički rast ima svoj limes koji se ne smije prijeći. Na tom tragu budući razvoj turizma valja, iz paradigmе rasta, početi prevoditi u paradigmу plodonosnog procvata. Zbog toga smo uvjereni da u postpandemijskom vremenu zauvijek odlazi u prošlost onakva prekomjerna saturacija sezonskim turizmom kakvu smo iskusili u pretpandemijskom desetljeću, a koja nesmiljeno iscrpljuje i prirodu i kulturu i koja je u brojnim turističkim odredištima postala nepodnošljiva, jednako lokalnom stanovništvu kao i turistima. Isto kao što hipertrofirajuća izgradnja amorfног i metastazirajućег gradbenog tkiva pritiše prostor obale i otoka, tako je i jadranski akvatorij izložen neodrživom ekoloшком otisku ekspandirajućeg nautičkog turizma, čija je prekomjernost, u vrijeme sezone, već sada teško podnošljiva.

Posebno nas mora zabrinuti nedostatak infrastrukture koja bi odgovorila na potrebe zbrinjavanja golemih količina tekućeg i krutog otpada s tih plovila za to ne postoji baš nikakva infrastruktura. Pogubne posljedice tog stanja vidljive su na površini mora, u vodenom stupu i u podmorju, ali nas brinu još više one koje se ne mogu registrirati golin

okom. Također, upozorenje valja uputiti i nacionalnim parkovima i parkovima prirode, koji su se ponegdje, umjesto u područja zaštite, prometnuli u područja vulgarne komercijalizacije i u kojima se, suprotno zakonu, obavljaju djelatnosti koje profitiraju na neodrživoj eksploraciji zaštićene prirode. Umjesto proklamirane zaštite, edukacije i rekreacije, nacionalni parkovi i parkovi prirode, dakle instituti nacionalne zaštite najvrjednijih prirodnih fenomena, često su uzroci njihove trajne degradacije i devastacije. Nažalost, izostalo je naše uvjerenje da će kratka turistička cenzura izazvana pandemijom biti prijelomni trenutak katarzičnog suočenja s onim društvenim vrijednostima kakve danas, kao zajednica, projiciramo u svoj fizički prostor. Jer svaki fizički prostor projekcija je društvenog prostora. Naše urbanističko i arhitektonsko nasljeđe, naši baštinjeni plemeniti krajolici, naša očuvana primarna priroda – sve su to monumentalna svjedočanstva uređenosti prethodnih društvenih zajednica i mjerilo visokih socijalnih, humanih i kulturnih vrijednosti kojima su bile nadahnute. Ako svoj današnji socijalni prostor prepoznajemo u odrazu današnjeg fizičkog prostora, moramo se neizbjježno upitati: kakovim mi to vrijednostima služimo, kakovom cilju stremimo? Razmatrajući ovakvo stanje, Znanstveno vijeće za turizam i prostor Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti poziva hrvatsku javnost i državnu vlast da s povećanim marom i odgovornošću prate i usmjeruju prostorni i turistički razvoj u Hrvatskoj, posebice na obali i otocima. Od odgovornosti za prijetnje hrvatskom prostoru neće biti amnestirane ni pozvane struke koje participiraju u turističkim i prostornim razvojnim projektima, a koje sve češće zanemaruju služenje zajedničkom dobru. Odnos turizma i prostora mora se sustavno postaviti u središte znanstvenog i stručnog interesa. Istodobno nadležne institucije koje skrbе o društvenim pravilima kojima se uređuju odnosi turizma i prostora moraju najprije odlučno krenuti u postupak konvergencije neusklađenih strategija, zakona i praksi.

Ako smo svjesni da je upravljanje prostorom eminentno političko pitanje, iz čega proizlazi i politička moć nad prostorom, onda je jasno da je za promjenu aktualnog stanja u prostoru i turizmu nužna promjena političkog htijenja. Ako smo svjesni da su procesi prostornog i turističkog razvoja eminentno stručna pitanja, onda je jasno da u njima moramo zajamčiti veću prisutnost kompetentne struke koja će strateške, legislativne i provedbene metode i alate znati uskladiti s današnjim spoznajama. Ako smo svjesni da je upravljanje prostorom i turizmom javno pitanje od najvećeg nacionalnog značaja, onda je jasno da se za promjenu aktualnog stanja mora više slušati sve snažniji i sve zabrinutiji glas javnosti. S tom svješću, bit ćemo voljni i sposobni sve to i učiniti!

U Zagrebu, 21. rujna 2021.
ZNANSTVENO VIJEĆE ZA TURIZAM I PROSTOR
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

THE STATEMENT OF THE SCIENTIFIC COUNCIL FOR TOURISM AND SPACE ON THE CLASH BETWEEN TOURISM AND THE CROATIAN SPACE

The statement expresses serious concern about the current situation on the Croatian coast which, due to tourism demand and supply, is characterized by real estate expansion, chaotic urbanization, the creation of linear coastal settlements and excessive accumulation of accommodation capacities without any idea about the end of the chaotic urbanization of the coast and sustainable resource management. Certain projects that have been accepted bring into question not only their spatial planning considerations, but also their ethics, as they destroy local identities and the very essence of the landscape features of destinations they are trying to evaluate in terms of tourism. This demonstrates that the Croatian space, the biggest and the most valuable national resource, continues to be irresponsibly managed, regardless of proclaimed strategies.

The fundamental and sustainable development rationale should be: all that is good for tourism has to be good for the local community, and for society as a whole. Therefore, the Scientific Council for Tourism and Space of the Croatian Academy of Sciences and Arts emphasizes the need for adamant determination, both at the social and political level, to finally stop tourism development based on the irreversible consumption of space as the most precious national treasure. We need tourism that, by bringing new values, contributes to the enrichment of Croatian natural and cultural space, tourism that will not encourage creeping colonization and dramatic devastation of the national space, tourism that will not make Croatian space an easy prey for the vehement market that wants to consume it at once. A general understanding is expected that in a finite and limited space, tourism growth cannot be infinite. On that note, the future development of tourism should, from the paradigm of growth, begin to translate itself into the paradigm of fruitful prosperity.

The relationship between tourism and space has to be placed in the focus of scientific and professional interest. Simultaneously, the competent institutions that take care of social rules governing the relationship between tourism and space, have to, first of all, initiate a process of convergence of uncoordinated strategies, laws and practices, with a change in political will, greater presence of competent professionals and listening to the voice of the public.

**IZJAVA ODBORA ZA NORMU
HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I
UMJETNOSTI U VEZI S PRISTUPANJEM
REPUBLIKE SRBIJE EUROPSKOJ UNIJI**

Uzimajući u obzir činjenicu da kulturna i javna tijela Republike Srbije, kao i institucije koje se financiraju iz proračuna Republike Srbije, učestalo već godinama potiču postojanje hrvatskoga jezika i njegove povijesti, te prisvajaju hrvatsku književnu baštinu, a osobito hrvatsku književnost Dubrovnika, obrazlažući to tezom da su dubrovački pisci navodno pisali na srpskom jeziku; također, zbog činjenice da se u obrazovnom programu u školama Republike Srbije hrvatski jezik lažno prikazuje kao srpski jezik koji se samo naziva hrvatskim imenom, Odbor za normu hrvatskoga standardnog jezika donosi ovu izjavu kojom se Vladi Republike Hrvatske predlaže da u pristupnim pregovorima kao jedan od uvjeta za pristupanje Republike Srbije Europskoj uniji zatraži da Vlada Republike Srbije javno i nedvosmisleno prizna hrvatski jezik kao poseban i neovisan standardni jezik i jedan od službenih jezika Europske unije.

U Zagrebu, 6. listopada 2021.
ODBOR ZA NORMU HRVATSKOGA
STANDARDNOG JEZIKA HRVATSKE
AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

**THE STATEMENT OF THE ACADEMY
COMMITTEE FOR THE NORM OF THE
STANDARD CROATIAN LANGUAGE ON
THE ACCESSION OF THE REPUBLIC OF
SERBIA TO THE EUROPEAN UNION**

Given the fact that cultural and public entities of the Republic of Serbia, as well as institutions financed from the budget of the Republic of Serbia, have repeatedly denied the existence of the Croatian language and its history, and appropriated Croatian literary heritage, especially Croatian literature of Dubrovnik, claiming that Dubrovnik writers wrote in Serbian; moreover, due to the fact that the educational programme in schools of the Republic of Serbia falsely presents the Croatian language as a Serbian language which is only called by the Croatian name, the Committee for the Norm of the Standard Croatian Language issues this statement proposing to the Government of the Republic of Croatia to request that the Government of the Republic of Serbia, in its accession negotiations with the EU, publicly and unequivocally recognizes the Croatian language as a separate and independent standard language and one of the official languages of the European Union.

Zagreb, 6 October 2021
THE ACADEMY COMMITTEE FOR
THE NORM OF THE STANDARD
CROATIAN LANGUAGE

Kronika / Past Events

Novi članovi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (izabrani 2020.)

I. RAZRED ZA DRUŠTVENE ZNANOSTI

Akademik Andelko Akrap, r. 1954.

Akademkinja Nella Lonza, r. 1959.

IV. RAZRED ZA MEDICINSKE ZNANOSTI

Akademik Željko Kaštelan, r. 1964..

Akademik Bojan Jelaković, r. 1961.

Na skupštini Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koja je zbog pandemije koronavirusa održana dopisnim putem 16. studenoga 2020. za nove redovite članove Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabrani su:

Za dopisne članove Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabrani su:

Ranjan Deka, Josef Eberhardsteiner, Željko Ivezić, Boris A. Novak, Smiljan Radić Clarke, Kristijan Ramadan, Jadranka Skorin-Kapov i Zrinka Stahuljak.

V. RAZRED ZA FILOLOŠKE ZNANOSTI

Akademik Milan Mihaljević, r. 1955..

VII. RAZRED ZA LIKOVNE UMJETNOSTI

Akademik Kuzma Kovačić, r. 1952.

Za članove suradnike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabrani su:

u Razredu za društvene znanosti: Hrvoje Petrić i Martina Basarac Sertić; u Razredu za matematičke, fizičke i kemijske znanosti: Nikola Basarić i Marijana Đaković; u Razredu za prirodne znanosti: Iva Tolić; u Razredu za medicinske znanosti: Hrvoje Gašparović, Mislav Vrsalović i Ljubo Barbić; u Razredu za likovne umjetnosti: Gordana Bakić; u Razredu za glazbenu umjetnost i muzikologiju: Krešimir Seletković; u Razredu za tehničke znanosti: Hrvoje Pandžić.

VI. RAZRED ZA KNJIŽEVNOST

Akademik Drago Štambuk, r. 1950.

Nagrade i priznanja

Prizes and Commendations

ODLIKOVANJA

Veljed predsjednika Republike Franje Tuđmana s lenthom i Danicom kao izraz najvišeg priznanja Republike Hrvatske za iznimani doprinos u promicanju hrvatskih državnih i nacionalnih interesa u zemlji i inozemstvu, posebice za promicanje državljanskog jedinstva i nacionalnog zajedništva, državotvornosti i duhovnih vrednota hrvatskog naroda, posmrtno je dobio počasni član HAZU kardinal Franjo Kuharić (1919. – 2002.).

Veljed kralja Dmitra Zvonimira s lenthom i Danicom za iznimani doprinos neovisnosti i cjelovitosti Republike Hrvatske te izgradnji i napretku hrvatske države posmrtno je dobio akademik Ljudevit Jonke (1907. – 1979.), predsjednik Matice hrvatske u doba Hrvatskog proljeća.

NAGRADA VLADIMIR NAZOR:

Akademkinja Dubravka Oraić Tolić primila je Nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo za književnost.

ORDERS

The Grand Order of the President of the Republic of Croatia Franjo Tuđman with sash and the Morning Star, the highest order offered by the Republic of Croatia for exceptional contribution to the promotion of Croatian state and national interests in the country and abroad, especially for the promotion of state and national unity, statehood and spiritual values of the Croatian people, was posthumously awarded to Honorary Member of the Croatian Academy Cardinal Franjo Kuharić (1919 – 2002).

The Grand Order of King Dmitar Zvonimir with sash and Morning Star for exceptional contribution to the independence and integrity of the Republic of Croatia and to state building and progress of the Croatian state was posthumously awarded to Full Academy Member Ljudevit Jonke (1907 – 1979), President of *Matica hrvatska* during the Croatian Spring.

VLADIMIR NAZOR AWARD:

Full Academy Member Dubravka Oraić Tolić received the *Vladimir Nazor* Award for lifetime achievement in literature.

NAGRADA HAZU

Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2019., u povodu Dana HAZU 29. travnja 2020., dobili su: za područje društvenih znanosti prof. dr. sc. Stjepan Matković i prof. dr. sc. Marko Trogrić, za područje matematičkih, fizičkih i kemijskih znanosti prof. dr. sc. Vernesa Smolčić, za područje medicinskih znanosti dr. sc. Felix Wensveen, za područje filoloških znanosti izv. prof. dr. sc. Ivan Andrijanić, za područje književnosti izv. prof. dr. sc. Dolores Grmača, za područje likovnih umjetnosti prof. mr. sc. Mario Beusan, za područje glazbene umjetnosti i muzikologije izv. prof. mr. art. Ante Knešaurek, a za područje tehničkih znanosti prof. dr. sc. Igor Kuzle.

Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2020., u povodu Dana HAZU 29. travnja 2021., dobili su: za područje društvenih znanosti prof. dr. sc. Miroslav Akmadža, za područje matematičkih, fizičkih i kemijskih znanosti dr. sc. Ivo Piantanida, za područje prirodnih znanosti dr. sc. Jadranka Šepić i prof. dr. sc. Ivica Kisić, za područje medicinskih znanosti doc. dr. sc. Vedran Velagić, za područje filoloških znanosti dr. sc. Vera Blažević Krezić, za područje književnosti prof. dr. sc. Evelina Rudan, za područje likovnih umjetnosti Boris Ljubičić, za područje glazbene umjetnosti i muzikologije dr. sc. Sanja Majer-Bobetko, a za područje tehničkih znanosti prof. dr. sc. Hrvoje Kozmar.

CROATIAN ACADEMY AWARD

The winners of the Croatian Academy of Sciences and Arts Award, bestowed for the highest scientific and artistic achievements in the Republic of Croatia in 2019 and presented on the occasion of the Croatian Academy Day marked on 29 April 2020, are: for social sciences Professor Stjepan Matković, PhD and Professor Marko Trogrić, PhD, for mathematical, physical and chemical sciences Professor Vernesa Smolčić, PhD, for medical sciences Dr Felix Wensveen, for philological sciences Associate Professor Ivan Andrijanić, PhD, for literature Associate Professor Dolores Grmača, PhD, for fine arts Professor Mario Beusan, for music and musicology Associate Professor Ante Knešaurek, and for technical sciences Professor Igor Kuzle, PhD.

The winners of the Croatian Academy of Sciences and Arts Award, bestowed for the highest scientific and artistic achievements in the Republic of Croatia in 2020 and presented on the occasion of the Croatian Academy Day marked on 29 April 2021, are: for social sciences Professor Miroslav Akmadža, PhD, for mathematical, physical and chemical sciences Dr Ivo Piantanida, for natural sciences Dr Jadranka Šepić and Professor Ivica Kisić, PhD, for medical sciences Assistant Professor Vedran Velagić, PhD, for philological sciences Dr Vera Blažević Krezić, for literature Professor Evelina Rudan, PhD, for fine arts Boris Ljubičić, for music and musicology Dr Sanja Majer-Bobetko, and for technical sciences Professor Hrvoje Kozmar, PhD.

Događanja u HAZU u 2020. i 2021.

Events at the Croatian Academy in the Period 2020 and 2021

KNJIGA O DIOKLECIJANU KAO GRADITELJU

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 6. veljače 2020. predstavljena je knjiga *Veliki rimski graditelj / The Great Roman Constructor Imperator Diocletianus Dalmata* autora akademika Andrije Mutnjakovića koju je na hrvatskom i engleskom jeziku objavio nakladnik Art studio Azinović. Knjiga istražuje i sintetizira jedinstveni graditeljski pothvat rimskoga cara ilirskoga podrijetla Dioklecijana, čime se ujedno želi pridonijeti razumijevanju hrvatskog identiteta i kao baštinika rimske kulture Ilira. „Naš identitet ne oblikuje se samo ‘od stoljeća sedmog’ već smo baštinići i kulturu naroda Ilira koji je prije obitavao na prostoru na koji smo se doselili“, izjavio je akademik Mutnjaković. Istaknuo je da je graditeljski opus cara Dioklecijana neobrađena tema i kod nas i u svijetu, a akademik Mutnjaković predstavio ga je i analizirao u devet poglavlja. U prvom poglavlju pod nazivom „Salona“ donosi informacije o Dioklecijanovu ilirskom podrijetlu i zavičaju, a ostala poglavlja posvećena su Dioklecijanovim termama i slavoluku u Rimu te gra-

diteljskim pothvatima u Antiohiji, Palmiri, Tebi, Sirmiju, Nikomediji i Splitu, gdje je Dioklecijan sagradio palaču kao idealan antički grad.

Autor je u knjizi nastojao sagledati moguće autentične arhitektonске koncepcije Dioklecijanovih građevina na osnovi sinteze onodobnih opisa i višestoljetnih saznanja brojnih istraživača. „Tema knjige nisu arheološka istraživanja, konzervatorski zahvati, morfološka istraživanja, kao ni aktualno stanje razvalina, nego ona obuhvaća teoretske, grafičke, plastične i digitalne restauracije mogućeg izvornog izgleda Dioklecijanovih građevina i urbanih ambijenata“, rekao je akademik Mutnjaković. Stoga knjiga obuhvaća teoretske, grafičke, plastične i digitalne restauracije mogućeg izvornog izgleda Dioklecijanovih građevina i urbanih ambijenata. (M. L.)

THE BOOK ON DIOCLETIAN AS A CONSTRUCTOR

The book *Veliki rimski graditelj / The Great Roman Constructor Imperator Diocletianus Dalmata*, written by Full Academy Member Andrija Mutnjaković and published in Croatian and English by Art Studio Azinović, was presented at the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts on 6 February 2020. It explores and synthesizes the unique architectural endeavour of Diocletian, Roman emperor of Illyrian origin, and seeks to contribute to the understanding of Croatian identity as the heir to the Roman culture of the Illyrians. “Our identity started developing in the 7th

century, but we also inherited the Illyrian culture that existed here when we arrived,” Mutnjaković explained. He pointed out that the topic of Diocletian as a constructor was still unexplored both in Croatia and elsewhere. Mutnjaković presented and analysed this topic in nine chapters. The first chapter entitled “Salona” provides information on Diocletian’s Illyrian origin and homeland, while other chapters focus on Diocletian’s baths and the triumphal arch in Rome and on construction projects in Antioch, Palmyra, Thebes, Sirmium, Nicomedia and Split, where Diocletian built his palace as an ideal ancient town.

Based on a synthesis of descriptions from Diocletian’s era and on knowledge gained by numerous researchers over the centuries, the author attempted to portray possible authentic architectural concepts of Diocletian’s buildings. “The book is not about archaeological research, conservation works, morphological research, nor the current state of the ruins, but it includes theoretical, graphic, plastic and digital restorations of a possible original appearance of Diocletian’s buildings and urban areas,” Mutnjaković added. Hence, the book contains theoretical, graphic, plastic and digital restorations of a possible original design of Diocletian’s buildings and urban areas. (M. L.)

PRVI SIMPOZIJ O KORONAVIRUSU

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatskog društva za biosigurnost i biozaštitu Hrvatskog liječ-

ničkog zbora te Klinike za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević, 14. veljače 2020. u palači HAZU održan je simpozij *Novi koronavirus iz Kine: biosigurnosna prijetnja i izazov za zdravstvene djelatnike*. Bio je to prvi simpozij o toj temi održan jedanaest dana prije prvog slučaja zaraze koronavirusom u Hrvatskoj. Sudjelovali su istaknuti stručnjaci i znanstvenici s područja epidemiologije, infektologije, mikrobiologije i javnog zdravstva koji su nastojali na jednome mjestu objediniti znanja o tada još uvijek nedovoljno istraženom novom koronavirusu. Na simpoziju je istaknuto da su koronavirusi skupina odavno poznatih virusa od kojih većina uzrokuje običnu prehladu, dok novi soj koronavirusa SARS-CoV-2 izaziva nešto težu kliničku sliku i u određenom postotku slučajeva dovodi do smrtnog ishoda. Uz epidemiološke i kliničke značajke novih koronavirusa, na simpoziju je bilo riječi i o intenzivnom liječenju bolesnika s teškim respiratornim infekcijama koje mogu uzrokovati novi koronavirusi te o njihovoj molekularnoj dijagnostici. Izlaganja su, među ostalim, održali ravnateljica Klinike za infektivne bolesti Dr. Fran Mihaljević i članica suradnica HAZU Alemka Markotić, koja je podsjetila na uzroke i posljedice ranijih epidemija zaraznih bolesti – od kuge u srednjem vijeku do ebole, dok je akademik Josip Madić govorio o koronavirusima u veterinarskoj medicini. O novom koronavirusu kao globalnoj prijetnji govorila je voditeljica Ureda Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj Antoinette Kaić Rak.

Na simpoziju je govorio i ministar zdravstva Vili Beroš, koji je izvijestio o rezultatima sastanka ministara zdravstva zemalja Europske unije održanog 13. veljače u Bruxellesu. Beroš je sazvao sastanak kao ministar države koja trenutno predsjeda Viјecem Europske unije radi osiguranja bolje koordinacije mjera za suzbijanje opasnosti

od širenja koronavirusa. Na sastanku je ukazano na moguće probleme u nabavi lijekova i medicinske opreme iz Kine. Beroš je izrazio zadovoljstvo što je u kratkom vremenu organiziran takav sastanak istaknuvši da je to i uspjeh hrvatske diplomacije. (M. L.)

FIRST SYMPOSIUM ON CORONAVIRUS

The symposium *New Coronavirus from China: Biosafety Threat and a Challenge for Health Workers*, organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Croatian Society for Biosafety and Biosecurity of the Croatian Medical Association and the University Hospital for Infectious Diseases "Dr Fran Mihaljević", was held in the Academy Palace on 14 February 2020. It was the first symposium on this topic, held eleven days before the first recorded case in Croatia. It gathered renowned experts and researchers in epidemiology, infectious diseases, microbiology and public health who wanted to collect knowledge about the new virus which was still insufficiently explored at the time. It was emphasized at the symposium that coronaviruses are a group of already known viruses most of which cause the common cold, while the new strain of the coronavirus, COVID-19, causes a more serious clinical picture and in certain percentage of cases leads to lethal outcome. In addition to epidemiological and clinical characteristics of the new coronaviruses, the focus was also on intensive care of patients with serious respiratory infections that can be caused by the new coronaviruses, as well as on their molecular diagnostics. In her presentation, Alemka Markotić, Director of the University Hospital for Infectious Diseases "Dr Fran Mihaljević" and Associate Member of the Croatian Academy, reminded the participants of the causes and consequences of previous epidemics of infectious diseases, from the plague in the Middle Ages to Ebola, while Full Academy Member Josip Madić talked about coronaviruses in veterinary medicine. Antoinette Kaić Rak, head of the WHO Office in the Republic of Croatia, spoke about the new coronavirus as a global threat.

Minister of Health Vili Beroš also spoke at the symposium and he informed the participants about the results of the EU health

ministers meeting held on 13 February in Brussels. Beroš called for that meeting as the health minister of the member state presiding over the Council of the European Union in order to ensure a better coordination of measures to contain the spread of the coronavirus. Potential difficulties with the purchase of medicines and medical equipment from China were also discussed at the meeting. Beroš expressed his content that such a meeting was organized on short notice, pointing out that it was also a merit of the Croatian diplomacy.

ISTRORUMUNJSKI JUČER, DANAS, SUTRA

U sklopu ciklusa predstavljanja istaknutih hrvatskih znanstvenika koji zajednički organiziraju Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Hrvatska zaslada za znanost, 3. ožujka 2020. u Knjižnici HAZU predavanje na temu *Istrorumunjski jučer, danas, sutra* održao je akademik Goran Filipi. Kako je istaknuo, Istrorumunji su vjerojatno potomci balkanskih Vlaha koje kao Vlahe ili Morlaki spominju mnogobrojni srednjovjekovni dokumenti iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, no u povjesnim dokumentima to su nazivi i za neke druge etničke skupine, primjerice za pravoslavno stanovništvo Dalmatinske zagore, tako da se ne može i ne smije svaki zapis koji govorи o Vlasima ili Morlacima odmah povezati s rumunjskim etnikumom, kao što često rade rumunjski znanstvenici.

„Prvi se put vlaški stočari u Istri spominju u XII. stoljeću, no današnji su istrorumunofoni vjerojatno potomci Vlaha koji su koncem XV. i početkom XVI. stoljeća iz unutrašnjosti Dalmacije, s područja oko Dinare i južnog Velebita, dovedeni najprije

na otok Krk, a zatim i u Istru, na područja opustošena opetovanim kugama i malarijama. O tome da su pristigli upravo iz Dalmatinske zagore svjedoči i znatan broj čakavskih elemenata u istrorumunjskim govorima kojih u istarskim autohtonim čakavskim idiomima nema, primjerice misa koja je u svim čakavskim govorima u Istri maša“, kazao je akademik Filipi.

Danas postoji oko 125 govornika istrorumunjskog jezika koji jezik nazivaju prema selu u kojem žive, a govore i čakavski dijalekt hrvatskog koji nazivaju „po našo“. Postoje zapisi da su se krajem XVII. stoljeća nazivali Rumerima, što je nastalo od naziva Romanus, Rimljani, dok se danas nazivaju prema svojim selima, a nacionalno se izjašnjavaju kao Hrvati ili regionalno kao Istrani. Okolno stanovništvo naziva ih Čićima ili Vlasima, a njihov jezik vlaški. Akademik Filipi pojasnio je da rumunjski znanstvenici smatraju da je postojao prarumunjski jezik iz kojeg su nastala četiri dijalekta, od koji je jedan istrorumunjski. Najsličniji je dačko-rumunjskom dijalektu, što je zapravo književni rumunjski jezik, no čak su oko 80 posto riječi posuđenice, tako da je istrorumunjski lakše razumjeti onome tko poznaje čakavski nego rumunjski. Velik broj govornika istrorumunjskog živi u Americi i mnogi posjećuju mjesta svojih predaka. (M. L.)

ISTRO-ROMANIAN YESTERDAY, TODAY, TOMORROW

On 3 March 2020, in the Academy Library, Full Academy Member Goran Filipi gave a lecture *Istro-Romanian Yesterday, Today, Tomorrow* as part of the cycle that presents distinguished Croatian scientists, organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Croatian Science Foundation. As he explained, Istro-Romanians are probably descendants of the Balkan Vlachs referred to as Vlachs or Morlachs in numerous mediaeval documents from Croatia and Bosnia and Herzegovina. However, in historical documents some other ethnic groups are also referred to with the same name, for example, the Orthodox population in Dalmatinska Zagora. Therefore, it is wrong to automatically link every document that mentions Vlachs or Morlachs with the

Romanian ethnicity, as is often done by Romanian scientists.

“Vlach cattlemen are first mentioned in Istria in the 12th century, but contemporary Istro-Romanians probably descend from Vlachs who, at the end of the 15th or the beginning of the 16th century, were brought from the Dalmatian hinterland around Dinara and the southern Velebit first to the island of Krk, and then to Istria, areas devastated by multiple plague and malaria outbreaks. The theory of their arrival from Dalmatinska Zagora is confirmed by a significant number of chakavian elements in the Istro-Romanian discourse, which are not present in autochthonous Istrian chakavian idioms, for example, *misa* is pronounced as *masha* in all Istrian chakavian dialects”, said Filipi.

Today, there are around 125 speakers of Istro-Romanian who call their language by the name of the village they live in, and they also speak a chakavian Croatian dialect. There are records that at the end of the 17th century they called themselves Rumeri, a name that originates from Romanus, Roman, while today they call themselves after their villages and declare themselves as Croats or regionally as Istrians. The neighbouring population calls them Vlachs, and their language Vlach language. Full Academy Member Filipi explained that Romanian scientists assume that one pre-Romanian language gave origin to four dialects, one of them being Istro-Romanian. It is most similar to the Dacian-Romanian dialect, which is actually a literary Romanian language, but as many as 80 percent of the words are borrowed, so people who are familiar with the chakavian dialect understand Istro-Romanian better than those who speak Romanian. Many Istro-Romanian speakers live in America and many of them visit the birthplaces of their ancestors.

ANGIOLOGIJA 2020 (CROVASCULAR 2020)

U organizaciji Razreda za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Kliničkog bolničkog centra *Sestre milosrdnice* i Hrvatskog kardiološkog društva 6. ožujka 2020. u Preporodnoj dvorani HAZU održan je peti po redu znanstveni simpozij iz područja vaskularne medicine 5.

hrvatski vaskularni dan: *Angiologija 2020 (CROVASCULAR 2020)*. Kako je istaknuo predsjednik Organizacijskog odbora simpozija prof. dr. sc. Mislav Vrsalović, pročelnik Zavoda za bolesti krvnih žila Klinike za bolesti srca i krvnih žila Kliničkog bolničkog centra *Sestre milosrdnice*, cilj je simpozija kroz interdisciplinarni pristup, uz sudjelovanje specijalista raznih kliničkih struka te liječnika i specijalista obiteljske medicine, upoznati se s racionalnim dijagnostičkim postupnicima i optimalnim terapijskim mogućnostima vaskularnih bolesti.

Ovogodišnje teme uključivale su čimbenike kardiovaskularnog rizika u svjetlu novih smjernica Europskoga kardiološkog društva (dislipidemija, arterijska hipertenzija, šećerna bolest, fizička aktivnost), antitrombotsko liječenje u angiologiji (u bolesnika s periferijskom arterijskom i venskom tromboembolijskom bolešću te u bolesnika s fibrilacijom atrija podvrgnutih endovaskularnim intervencijama), endovaskularno liječenje periferne arterijske i cerebrovaskularne bolesti i endovaskularni pristup bolestima aorte te akutne vaskularne sindrome (plućna embolija, akutni koronarni sindrom, ishemski moždani udar). Prof. dr. sc. Mislav Vrsalović kazao je da su vaskularne bolesti česte u općoj populaciji, uz relativno visoke stope mortaliteta. Iako od iznimnog javnozdravstvenog značenja, nedovoljno su prepoznate, uz zabrinjavajuće nisku informiranost opće populacije. Uz visok mortalitet, imaju veliku stopu recidiva te kronični karakter. Stoga je cilj skupa povećati svijest za navedene bolesti u zdravstvenoj zajednici te potom kapitalno, preko zdravstvenih djelatnika i medija, i u općoj populaciji, istaknuo je Vrsalović. Govoreći o Hrvatskom vaskularnom danu (CROVASCULAR) pokrenutom prije pet godina, rekao je da je to jedinstveni događaj u Hrvatskoj koji pokriva sve aspekte vaskularnih bolesti. Zamišljen je kao platforma za razmjenu znanja i iskustava iz područja vaskularne medicine (angiologije), a njeguje interdisciplinarnost, timski rad te holistički pristup angioškom bolesniku, što je osnova stručnog i znanstvenog napretka koji u koničnici vodi uspješnom liječenju bolesnika.

Ssimpozij tradicionalno uključuje nastavnike i kliničare s medicinskim fakultetom u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku te iz hrvatskih kliničkih bolničkih centara i kliničkih bolnica. Tradicionalno ga budi

Hrvatska lječnička komora te je oslobođen uplate kotizacije, čime se dokida monopol na znanje i znanstvene spoznaje iz područja kardiovaskularne medicine. (M. L.)

ANGIOLOGY 2020 (CROVASCULAR 2020)

The fifth vascular medicine symposium *Angiology 2020 (CROVASCULAR 2020)*, organized by the Academy Department of Medical Sciences, University Hospital Centre *Sisters of Mercy* and the Croatian Cardiac Society, was held in the Revival Hall on 6 March 2020. The President of the Organising Committee, Professor Mislav Vrsalović, PhD, head of the Institute for Vascular Diseases at the *Sisters of Mercy* Cardiovascular Clinic, explained that the symposium aimed to offer an interdisciplinary approach through the participation of specialists from different clinical professions and general practitioners, to get acquainted with rational diagnostic procedures and optimal therapeutic possibilities for vascular diseases.

This year the topics included cardiovascular risk factors in light of new guidelines by the European Society of Cardiology (dyslipidemia, arterial hypertension, diabetes, physical activity), antithrombotic treatment in angiology (in patients with peripheral arterial and venous thromboembolic disease and in patients with atrial fibrillation undergoing endovascular interventions), endovascular treatment of peripheral arterial and cerebrovascular disease and endovascular approach to aorta diseases and acute vascular syndromes (pulmonary embolism, acute coronary syndrome, ischemic stroke). Professor Vrsalović said that vascular diseases were common in general population, with relatively high mortality rates. "Although extremely important for public health, they are insufficiently recognized, and general population is very poorly informed. Along

with high mortality, they are characterized by a significant recurrence rate and they are chronic. Therefore, the objective of this symposium is to raise awareness about vascular diseases in the health community, and then, through health professionals and the media, in general population", Vrsalović emphasized. The Croatian Vascular Day (CROVASCULAR) was initiated five years ago as a unique event in Croatia, covering all aspects of vascular diseases. It is envisaged as a platform to exchange knowledge and experience from vascular medicine (angiology), fostering interdisciplinarity, team work and holistic approach to angiology patients as a basis for professional and scientific progress leading to successful treatment.

The symposium included professors and clinicians from Zagreb, Split, Rijeka and Osijek Schools of Medicine, as well as from Croatian university and clinical hospitals. As usual, the Croatian Medical Chamber will assign points for attending the symposium, and there is no participation fee, which puts an end to monopoly on knowledge and scientific insight pertaining to cardiovascular medicine.

KONCERT ZAGREBAČKIH SOLISTA POSVEĆEN OBNOVICI ZAGREBA I 250. OBLJETNICI ROĐENJA LUDWIGA VAN BEETHOVENA

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 7. lipnja 2020. održan je koncert Zagrebačkih solista posvećen obnovi Zagreba i 250. obljetnici rođenja Ludwiga van Beethovena. Zagrebački solisti izveli su Beethovenovu *Petu simfoniju* u obradi za gudače što ju je, posebno za ansambl Zagrebačkih solista, napisao njihov koncertni majstor Sreten Krstić.

Prije početka koncerta nazočnima se obratio predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je poručio da Hrvatska akademija i Zagrebački solisti tim koncertom prizivaju ponovni procvat glazbenog života, s posebnim naglaskom na potrebu očuvanja kulturne baštine i umjetničkih simbola Zagreba i Hrvatske. „Posljedice potresa i istovjetne dramatične okolnosti svjetske pandemije koronavirusa zaustavile su i kulturni život koji se premještao u virtualnu sferu svjedočenja snage duha i im-

ginacije. No već danas povoljna epidemiološka situacija u Hrvatskoj omogućava da kultura ponovno poprima svoje uobičajene načine djelovanja. Tim koncertom i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, poslije tromjesečne stanke, u svojoj ranjenoj palači nastavlja svoje uobičajene javne aktivnosti kao pokrovitelj i domaćin svjetske prizvadbe vrijednog umjetničkog djela“, rekao je akademik Neidhardt podsjetivši da je potres 22. ožujka 2020. teško oštetio vrijednu sakralnu, kulturno-povijesnu i arhitektonsku baštinu Zagreba, kao i palaču HAZU te druge Akademijine objekte. „Svjesni smo neizvjesnosti povratka na stanje prije potresa, te smo zatražili pomoći grada i države, naših dopisnih članova i akademija diljem svijeta. Koristim ovu prigodu da uime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti kao najviše znanstvene i umjetničke institucije u Hrvatskoj pozovem hrvatsku, europsku i svjetsku javnost da pomogne našem glavnom gradu Zagrebu. Vjerujemo da se obnova grada od potresa neće svesti samo na vidanje rana već da će ujedno biti u funkciji iskoraka i novog procvata Zagreba, slično godini 1880., kad je Zagreb nakon potresa u dvadeset godina pretvoren u modernu srednjoeuropsku aglomeraciju. Neka naš tisućljetni grad Zagreb, koji je, kako pjeva August Šenoa, živ, ponosit, jak, prkosit, iz ove teške situacije izade još ljepši i snažniji, da bude i dalje ponos svih Zagrepčana i svih Hrvata, u domovini i svijetu“, poručio je akademik Neidhardt.

Koncert u palači HAZU izravno se prenosio na digitalnim platformama *Večernjeg lista*, koji je bio i medijski pokrovitelj, a osim na programu Hrvatske radiotelevizije, prikazat će se i na jednoj od najvećih američkih kablovske platformi *Comsat*. Uoči koncerta prikazan je i kratak film o stradanju Zagreba i palače HAZU u potresu koji je pripremila udruga Unimedia. (M. L.)

ZAGREB SOLOISTS' CONCERT DEDICATED TO RECONSTRUCTION OF ZAGREB AND 250TH ANNIVERSARY OF LUDWIG VAN BEETHOVEN'S BIRTH

The concert of Zagreb Soloists dedicated to the reconstruction of Zagreb and the 250th anniversary of Ludwig van Beethoven's birth was held in the Academy Palace on 7 June 2020. Zagreb Soloists performed Beethoven's *Fifth Symphony* adapted for strings especially for their ensemble by the concertmaster Sreten Krstić.

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt addressed the audience before the concert and said that the Academy and Zagreb Soloists were wishing for the revival of musical life, with a special emphasis on the need to preserve cultural heritage and artistic symbols of Zagreb and Croatia. "Consequences of the earthquake and the global coronavirus pandemic have stopped cultural life which had to move to a virtual sphere, witnessing the strength of spirit and imagination. Today, however, the epidemiological situation in Croatia has become more favourable, which made it possible for culture to regain its normal forms. With this concert, after a three-month break, the Croatian Academy of Sciences and Arts continues its usual public activities in the wounded Academy Palace as a sponsor and host of the world première of this valuable artistic work," Neidhardt said, adding that the earthquake on 22 March 2020 seriously damaged Zagreb's valuable religious, cultural, historical and architectural heritage, including the Croatian Academy Palace and other Academy buildings. "We are aware of the uncertainty regarding the return to the previous state, before the earthquake, and therefore we asked the city, the government, our corresponding members and academies around the world for assistance. I'm taking this opportunity on behalf of the Croatian Academy of Sciences and Arts as the highest scientific and artistic institution in Croatia to ask the Croatian, European and global public to help our capital, Zagreb. We believe that post-earthquake renovation will not be limited to healing the wounds, but it will also be a step forward towards a

new revival of Zagreb, similarly to the year 1880, when Zagreb, twenty years after the earthquake, turned into a modern Central European agglomeration. May our millennial city of Zagreb, alive, proud, strong, defiant, as sung by August Šenoa, come out of this difficult situation even more beautiful and strong, and may it continue to be the pride of all its citizens and all Croats, in the homeland and abroad", Neidhardt concluded.

The concert held in the Academy Palace was directly broadcast on digital platforms of the *Večernji List* daily, media sponsor of the event, and it will be shown of the Croatian Radio Television and on one of the largest American cable platforms Comsat. A short film prepared by Unimedia association about Zagreb earthquake and damage caused to the Academy Palace was played before the concert.

47. DANI HVARSKOGA KAZALIŠTA, 2020.

Zbog pandemije izazvane koronavirusom prebačeni s tradicionalnoga termina u svibnju, 47. *Dani hvarskoga kazališta*, u organizaciji Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Književnog kruga Split, Grada Hvara i Hvarskoga pučkog kazališta, održali su se od 21. do 24. listopada 2020. u gradu Hvaru. Kao jedinstvena i važna kulturna manifestacija u okviru koje se od 1974. sustavno proučavaju hrvatska književnost i kazalište, usprkos svim okolnostima, i godine 2020. okupila je brojne ugledne teatrologe, književne povjesničare i kazališne umjetnike, koji su iz različitih znanstvenih i praktično-kazališnih motrišta istražili nove i važne teme povijesnih, ali i aktualnih suvremenih aspekata produkcije hrvatskoga kazališta te otvorili još jedan dijalog o važnim pitanjima hrvatske kazališne i književne tradicije. Iznimno izazovnom pokazala se

tema znanstvenoga skupa *Sučeljavanja u hrvatskoj književnosti i kazalištu* okupivši tridesetak sudionica i sudionika iz Hrvatske i inozemstva koji su tijekom trodnevnoga rada u svojim izlaganjima pokazali koliko je sučeljavanja i polemičkih prijepora još neistraženo u povijesti naše književnosti i kazališta dotaknuvši se i onih u dinamičnom suvremenom kazališnom životu.

Sukladno već gotovo polustoljetnoj tradiciji, *Dani hvarskoga kazališta* uvijek podrazumijevaju i bogat prateći kazališni i glazbeno-scenski program, te su i 2020. održana dva recitala: u spomen na akademika Jakšu Fiamenga, Milan Lakoš održao je pjesničku večer *Hvar Jakši u spomen*, a u programu *Taljenje Talije – pjesnici o kazalištu* stihove su kazivali i glazbu izvodili Enes Kišević, Tahir Mujičić, Milan Lakoš, Zoran Kelava Žbore i Igor Paro. Na pozornici Hvarskoga kazališta glasovita amaterska kazališna družina *Hvarsko pučko kazalište* izvela je obnovljenu predstavu *Šaka zemje* koju je, prema stihovima Jure Franičevića Pločara, godine 1998. režirao Hvaranin podrijetlom, prerano preminuli redatelj Marin Carić. Predstavljen je i zbornik radova s *46. Danā hvarskoga kazališta*. (A. L.)

47TH HVAR THEATRE DAYS 2020

Traditionally held in May, but due to the coronavirus pandemic, the 47th Hvar Theatre Days were held from 21 to 24 October in the town of Hvar. The event was organized by the Department of Literature of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Split Literary Circle, the Town of Hvar and the Hvar Theatre. This unique and important cultural event, initiated in 1974 with the objective to facilitate systematic studies of Croatian literature and theatre, was held in 2020 despite all the unfavourable circumstances. It gathered numerous renowned theatrologists, literary historians and theatre artists who, starting from different scientific and practical theatre perspectives, analysed new and important topics of both historical and current contemporary aspects of Croatian theatre production, while opening a fresh dialogue on important issues of Croatian theatre and literary tradition. The symposium topic *Confrontations in Croatian Literature and Theatre* proved to

be extremely challenging. Nearly thirty participants from Croatia and abroad worked on their presentations throughout the event and showed how much confrontation and polemical controversy is still unexplored in the history of Croatian literature and theatre, including those related to the dynamic contemporary theatrical life.

In accordance with its almost half a century long tradition, Hvar Theatre Days are always accompanied by a rich theatrical and musical programme. Two recitals were performed in 2020: Milan Lakoš held a poetry evening dedicated to Full Academy Member Jakša Fiamengo *Hvar Jakši u spomen*, and the programme *Taljenje Talije – pjesnici o kazalištu* included poetry readings and musical performances by Enes Kišević, Tahir Mujičić, Milan Lakoš, Zoran Kelava Žbore, Igor Paro. On the Hvar Theatre stage, the famous amateur theatre company Hvar Folk Theatre performed a revival of the play *Šaka zemje* (*A Handful of Earth*), directed based on Jure Franičević Pločar's verses in 1998 by Marin Carić, prematurely deceased native of Hvar. The proceedings from the 46th Hvar Theatre Days were also presented.

HRVATSKA KULTURA I SVETI JERONIM

Pod pokroviteljstvom Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a u povodu 1600. godišnjice smrti svetog Jeronima, 3. i 4. studenoga 2020. u Knjižnici HAZU u Zagrebu održan je međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup *Hrvatska kultura i sveti Jeronim*. Organizatori skupa bili su Filozofski fakultet i Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, a sudjelovali su vodeći poznavatelji djela svetog Jeronima i svetojeronske tradicije čija su izlaganja bila posvećena ulozi toga sveca u hrvatskoj kulturi u europskom kontekstu. Sveti Jeronim za hrvatski povijesni prostor tradicionalno je vezan zbog vlastita navoda da je rođen „u gradiću Stridonu, koji su Goti razrušili, na nekadašnjoj granici Dalmacije i Panonije“. Bio je jedan od najvažnijih ljudi za hrvatsku kulturu i duhovnost, pa mu se, zahvaljujući njegovu ogromnom autoritetu kao prevoditelju Biblije na latinski, pripisivao pronalažak glagoljskog pisma, a ponekad i prijevod Biblije na njegov materinski jezik, tj. na hr-

vatski, iako je živio prije doseljenja Hrvata u današnju domovinu. Zahvaljujući tome, hrvatski jezik uspijevalo se stoljećima očuvati kao liturgijski jezik, što je prava rijekost u okvirima Katoličke crkve. Hrvatski renesansni pisci kao Marko Marulić, Petar Pavao Vergerije Stariji, Vinko Pribojević, Petar Zoranić i znateni protestantski teolog Matija Vlačić Ilirik u svojim su djelima veličali svetog Jeronima, a Marulić je energetično dizao svoj glas protiv onih koji su tog velikana držali Italcem. Na imaginarnom putovanju u romanu *Planine* Petru Zoraniću sveti je Jeronim vodič, kao što je Dante u *Paklu Vergilije*, a svoja djela svetom Jeronimu posvećivali su i likovni umjetnici poput Andrije Alešija i Ivana Meštrovića. Potaknut tom tradicijom, zagrebački nadbiskup kardinal Juraj Haulik osnovao je 1868. Hrvatsko književno društvo svetog Jeronima koje djeluje i danas.

Skup je otvorio tajnik Razreda za književnost HAZU akademik Pavao Pavličić, koji je ustvrdio da sveti Jeronim – zbog toga što se ne zna gdje je točno bio njegov rodni Stridon – pripada cijelom svijetu, ali ipak najviše Hrvatima. Obnašatelj dužnosti prodekan Filozofskog fakulteta doc. dr. sc. Tomislav Galović u pozdravnom je govoru podsjetio na privilegije pape Inocenta IV. senjskom biskupu iz 1248. i krčkom biskupu iz 1252., kojima je odobrio uporabu liturgije na hrvatskom jeziku i glagoljici, čiji se izum pripisivao svetom Jeronimu.

Zbog epidemioloških mjera, na skupu je sudjelovalo desetak izlagača, dok je dio izlaganja odsutnih izlagača bio pročitan, a dio održan putem komunikacijskih platformi.

Akademik Dragutin Feletar svoje je izlaganje posvetio tezama o *Štrigovi kao rodnomu mjestu svetog Jeronima*, dok je Ivan Bodrožić govorio o *svetom Jeronimu kao širitelju biblijske kulture i evandeoskog načina života*. Tema izlaganja Vinka Grubišića bila je uloga *Petra Pavla Vergerija Starijeg u približavanju svetog Jeronima renesansnim konceptcijama*, Anto Mišić predstavio je *Jeronimova pisma u hrvatskom prijevodu*, dok je Zrinka Jelaska govorila o jezikoslovnim postavkama *svetog Jeronima u spisu O vječnom djevičanstvu Marijinu*, a Daniel Mičin o kontekstu *Erazmova baselskog izdanja Jeronimovih djela 1516*. Tema Nike Bilića bila je *Jeronimova Judita*, a tema Jasenke Gudelj *Sveti Jeronim*

i povijesne skjavonske bratovštine u Italiji: lica identiteta. Ines Ivić govorila je o *razvoju i formiranju ikonografije svetog Jeronima na istočnoj obali Jadrana u kasnom srednjem vijeku*. Mirjana Matijević Sokol održala je izlaganje o temi *Sveti Jeronim i Vulgata – njihova najranija prisutnost na hrvatskom prostoru*, akademkinja Anica Nazor o *Transitu svetog Jeronima*, a Iva Kurelac o *svetom Jeronimu i šibenskom humanističkom krugu*. Tema Dolores Grmače bila je *Sveti Jeronim od kulta u hrvatskoglagolskoj tradiciji do lika u Planinama Petra Zoranića*, dok je Dean Slavić obradio temu *Sveti Jeronim u Starčevićevim Pismima Magjarolacah*, a Borna Puškarić govorio je o *Hrvatskom književnom društvu svetoga Jeronima*. Nella Arambašin u izlaganju je obradila temu *Hieronymopolis: prostor između slika i pisma kao uzor prijevoda*, dok je Cvijeta Pavlović govorila o *motivima svetog Jeronima u hrvatskoj postmodernističkoj književnosti na primjeru pjesništva Jakše Fiamenga*. (M. L.)

CROATIAN CULTURE AND ST JEROME

The international interdisciplinary symposium *Croatian Culture and St Jerome* was held on 3 and 4 November 2020 in the Library of the Croatian Academy in Zagreb, under the auspices of the Academy Department of Literature, to mark the 1600th anniversary of St Jerome's death. The organizers were the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences and Faculty of Philosophy and Religious Studies, and participants leading connoisseurs of St Jerome's work and tradition, whose lectures focused on the saint's role in Croatian culture in the European context. St Jerome is traditionally connected with the Croatian historical areas since, as he stated himself, he was born "in a small town Stridon, destroyed by the Goths, on the border between Dalmatia and Pannonia". He was one of the

most important figures for Croatian culture and spirituality, and given his great authority as the man who translated the Bible into Latin, he was attributed with the invention of the Glagolitic alphabet and at times even with the translation of the Bible into his mother tongue, i.e., Croatian, although he lived before the Croats settled in their current homeland. Thanks to that, the Croatian language was used in liturgy for centuries, a true rarity in the context of the Catholic Church. Croatian Renaissance writers such as Marko Marulić, Petar Pavao Vergerije Sr, Vinko Pribojević, Petar Zoranić, and eminent protestant theologian Matija Vlačić Ilirk, glorified St Jerome in their works. In addition, Marulić energetically contradicted those who considered that great man an Italian. On an imaginary journey in the novel *Mountains*, St Jerome is Petar Zoranić's guide, as Virgil was to Dante in *Hell*. Artists such as Andrija Aleši and Ivan Meštrović also dedicated their works to this saint. Encouraged by this tradition, in 1868, Cardinal Juraj Haulik, the Archbishop of Zagreb, founded the Croatian Literary Society of St Jerome, which remains active to this day.

The symposium was opened by Full Academy Member Pavao Pavličić, Secretary of the Academy Department of Literature, who stated that St Jerome belonged to the entire world, since the exact location of his birthplace Stridon is still unknown. Nonetheless, he belongs to the Croats most. In his introductory speech, Acting Vice-Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Assistant Professor Tomislav Galović, PhD, recalled the privilege given by Pope Innocent IV to the Bishop of Senj, dated to 1248, and to the Bishop of Krk, dated to 1252, to use liturgy in the Croatian language and in Glagolitic script, whose creation was attributed to St Jerome.

Due to epidemiological measures, only ten lecturers physically participated in the symposium, while other presentations were either read or presented by means of virtual communication platforms. Full Academy Member Dragutin Feletar focused his lecture on the theses about Štrigova as St Jerome's birthplace, while Ivan Bodrožić spoke about St Jerome as a disseminator of biblical culture and evangelical way of life. The topic of Vinko Grubišić's presentation was the role of Petar Pavao Vergerije Sr in

bringing St Jerome closer to Renaissance concepts, while Anto Mišić presented *Jerome's letters translated in Croatian*. Zrinka Jelaska talked about St Jerome's linguistic postulates in the scripture *About the Perpetual Virginity of Mary*, and Daniel Miščin talked about the *context behind Erasmus's Basle Edition of Jerome from 1516*. The title of Niko Bilić's presentation was *Jerome's Judith, and Jasenka Gudelj* gave a presentation titled *St Jerome and Historical Schiavoni Fraternity in Italy: Faces of Identity*. Ines Ivić talked about the creation and development of St Jerome iconography on the eastern Adriatic coast in the late Middle Ages. Mirjana Matijević Sokol gave a presentation titled *St Jerome and Vulgata – Their Earliest Presence in Croatia*, Full Academy Member Anica Nazor talked about *The Transit of St Jerome*, and Iva Kurelac focused on *St Jerome and Šibenik humanistic circle*. Dolores Grmača's topic was *St Jerome from the Cult in Croatian Glagolitic Tradition to the Protagonist in the Novel Mountains by Petar Zoranić*, Dean Slavić focused on *St Jerome in Starčević's Letters Magjarolacab, and Borna Puškarić* talked about the *Croatian Literary Society of St Jerome*. Nella Arambašin's presentation focused on the topic *Hieronymopolis: Space between Images and Letters as a Translation Model*, while Cvijeta Pavlović spoke about the motif of *St Jerome in Croatian post-modern literature on the example of Jakša Fiamengo's poetry*.

30. OBLJETNICA USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 8. prosinca 2020. održan je okrugli stol *Ustavne promjene i političke nagodbe – Republika Hrvatska između ustavne demokracije i populizma* organiziran u povodu 30. obljetnice Ustava Republike Hrvatske kako bi se kritički osvijetlili, analizirali i racionalizirali prijelomni ustavnopravni i politički trenutci razvitka u Republici Hrvatskoj kao ustavnodemokratskoj republici. Skup je održan kao videokonferencija i bio je to 60. okrugli stol u organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava koje vodi akademik Jakša Barbić. Kako je u uvodnoj riječi napomenuo

organizator skupa akademik Arsen Bačić, Hrvatska nije više laboratorijskog eksperimentiranja, kao u starom režimu 1945. – 1974. „Hrvatska je 1990. dobila priliku izgrađivati se kao ustavna demokracija, no 1991. – 1995., zbog ratnog stanja, zamrzala je vrijednosno pozitivne potencijale konstitucionalizma i proživljavala je stanje ustava bez konstitucionalizma. Ipak, od statusa problematične demokracije došla je do statusa polukonsolidirane demokracije. Iako nikad nije gajila kult konstitucionalizma, Hrvatska bi u iduće desetljeće trebala ući s više odvražnosti u obrani svih njegovih načela“, rekao je akademik Bačić. Prof. dr. sc. Branko Smerdel istaknuo je da bi se Hrvatska trebala vratiti idealima božićnog Ustava i u sadašnjim okolnostima krize demokratskog konstitucionalizma u svijetu, krize Europske unije te krize izazvane migrantskim valom i pandemijom izazvanom koronavirusom. „Popravljanju Ustava, osnivanju druge ili treće hrvatske republike treba pristupiti uzimajući u obzir ograničenja i vrijednost demokratske paradigmе, kao najbolje što je dosad ponuđeno. Moramo uzeti u obzir i tehnološki razvoj koji nam ukazuje da je možda gotovo s modelom deliberativne demokracije, s obzirom na to da nam tehnološke mogućnosti nude novi tip ustavnog ustrojstva“, rekao je Smerdel.

Predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović govorio je o razvitku hrvatskog ustavnog sudovanja i upozorio da Ustavni sud može skrenuti u politički konformizam svojim aktivizmom, bilo da postane kreator političkih zbivanja ili da ga se optuži da služi kao smokvin list političkih struktura, dok bi se u slučaju njegova samoograničavanja realan život previše udaljio od pravnog sustava. „Pitanje je gdje je granica u postupanju Ustavnog suda kao medijatora društvenih zbivanja. On sam mora pronaći ravnotežu u kojoj će balansirati“, poručio je Šeparović.

Prof. dr. sc. Sanja Barić održala je izlaganje

nje *Ustav, ali najljepši* istaknuvši da se Ustav često doživljava pejorativno. „Ne poštujemo ustav samo ako je najljepši nego shvaćamo da je život pod ustavom najljepši. Sadržaj ustava mora biti što je ljepši mogući“, dodala je Sanja Barić rekavši da uspješan ustavni poredak svakako mora uzeti u obzir potrebu za sigurnošću, instinkte, emocije, težnje za osobnim nagnućima, ali i ostvarenje općeg dobra, odnosno razum.

Na skupu je govorio i nekadašnji predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, koji je predstavio svoj prijedlog ustavnih promjena iz 2014., a koji, prema njegovim riječima, možda jednom bude inspiracija za dogradnju Ustava. (M. L.)

30TH ANNIVERSARY OF THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF CROATIA

The round table on the topic Constitutional changes and political deals – the Republic of Croatia between constitutional democracy and populism was held on 8 December 2020. It was organized by the Scientific Council for Government Administration, Judicature and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts to mark the 30th anniversary of the Constitution of the Republic of Croatia and with the objective to critically explain, analyse and rationalize crucial constitutional and political moments in the development of the Republic of Croatia as a constitutional democracy. The event was held in video-conference format and it was the 60th round table organized by the Scientific Council for Government Administration, Judicature and the Rule of Law led by Full Academy Member Jakša Barbić. As the organizer, Full Academy Member Arsen Bačić, said in his introduction, Croatia is no longer a laboratory for constitutional experimentation as it used to be in the old regime from 1945 to 1974. “In 1990 Croatia got an opportunity to develop itself as constitutional democracy, but from 1991 to 1995, due to the state of war, it froze the positive potential of constitutionalism and lived a state of constitution without constitutionalism. However, Croatia has progressed from the status of a problematic democracy to the status of a semi-consolidated democracy. Although it never pursued a cult of con-

stitutionalism, Croatia should enter the next decade with more boldness in defending all its principles”, said Bačić. Professor Branko Smerdel, PhD, stated that Croatia should return to the ideals of the Christmas Constitution in the current global crisis of democratic constitutionalism, the crisis in the European Union, the migrant crisis and the coronavirus pandemic. “Repairing the Constitution, forming the second or the third Croatian republic, should be approached while taking in consideration the limitations and the value of democratic paradigm as the best one offered so far. We also have to consider technological growth which indicates that deliberative democracy model might be over since technologies offer a new kind of constitutional structure”, said Smerdel.

The President of the Constitutional Court Miroslav Šeparović talked about the development of the Croatian constitutional administration of justice, warning that the Constitutional Court could turn towards political conformism through its activism, either by becoming a creator of political events or by being accused of serving as a fig leaf for political structures. On the other hand, if it became self-delimitating, the real life would become too distant from the legal system. “The question is where is the limit in the Constitutional Court acting as a mediator of social events. It has to find its own balance”, Šeparović concluded.

Professor Sanja Barić, PhD, held a presentation entitled *Constitution, but the most beautiful one*, emphasizing that the Constitution is often treated pejoratively. “Rather than respecting the constitution only if it is the most beautiful one, let us understand that life under the constitution is most beautiful. The content of the constitution has to be as beautiful as possible”, added Sanja Barić, explaining that a successful constitutional system has to consider the need for safety, instincts, emotions, aspirations towards personal inclinations, but also the common good, i.e., the reason.

Former President of the Republic of Croatia Ivo Josipović also participated in the meeting and presented his proposal of constitutional changes from 2014, which, in his words, might one day inspire a constitutional upgrade.

25 GODINA DAYTONSKO-PARIŠKOGL MIROVNOG SPORAZUMA

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Velimir Neidhardt govorio je 15. prosinca 2020. na otvorenju međunarodne konferencije *Naslijeđe mira – 25 godina Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma* održane u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Ministarstva vanjskih i europskih poslova u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u formatu videokonferencije. U svojem govoru akademik Neidhardt kazao da je u središtu poslanja Hrvatske akademije u njezinih 160 godina postojanja očuvanje i definiranje identiteta hrvatskog naroda zabilježenog na njegovu kulturno-povijesnom etničkom prostoru, pa tako i briga i odgovornost za sunarodnjake diljem svijeta, a posebno u Bosni i Hercegovini. „U tom povjesno turbulentnom prostoru na jugoistočnim rubovima europskog atlasa, tijekom stoljeća iznjedrene su i Hrvatska i Bosna i Hercegovina u raznolikim državnim asocijacijama. Danas je prva u Europi, a druga je pred njezinim vratima. Hrvatska, koja je kroz povijest bila bedem Europe, danas teži potpuno otvoreno osnažiti prostor BiH kao neosvojivu citadelu mira i sigurnosti cijele jugoistočne Europe. Otapanje povijesnih okidača sukoba i vladavina prava jest *conditio sine qua non*“, rekao je akademik Neidhardt. Po njegovim riječima, povijesnoj povezanosti dviju država danas svjedoči i najmanje trećina stanovništva Hrvatske koje je podrijetlom iz Bosne i Hercegovine.

Podsjetivši na 25. godišnjicu potpisivanja Daytonsko-pariškog sporazuma, istaknuo je činjenicu da je jedan od trojice potpisnika, prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, bio redoviti član HAZU. „Tada i danas naše oči uprte su u prijateljsku Bosnu i Hercegovinu, u postignuća mira, u ravnopravnost

njezinih državljana kroz prizmu pravne funkcionalnosti i garantirane konstitutivnosti naroda. Tako gledamo na civilizacijski preduvjet razvojno obećavajuće i dugoročne jednadžbe mira na ovim prostorima. Pitamo se bi li duh Daytonsko-pariškog sporazuma kroz temeljna načela Ustava BiH potvrdio svoj željeni originalni oblik u današnjem stanju konstitutivnih prava triju naroda. Već dugi niz godina svjedoci smo pritužbi, posebice od najmanje brojnog, ali autohtonog naroda, Hrvata, o pravednosti, prvenstveno izbornog zakona. Kako vrijeme odmiče, očekivani princip prepričanja da se o otvorenim pitanjima dogovore tri naroda postaje sve nedjelotvorniji i sve manje ostvariv, slično putu u entropiju zatvorenog sustava. Hoće li međunarodna zajednica, iako deklarativno prisutna, nešto poduzeti ili će i dalje dopuštati da neki modeli kao ekvivalenti majorizacije izazovu dugoročno nestajanje brojčano najmanjih? Posljedice su nesagleđive, ne samo za Bosnu i Hercegovinu. Bez Hrvata u Bosni i Hercegovini Republika Hrvatska može postati sljedeće područje interesnih prekravanja. Izvire li to ponovo povijesni usud Hrvatske kao bedema Europe? Nadajmo se da nije tako“, zaključio je akademik Neidhardt. (M. L.)

25TH ANNIVERSARY OF DAYTON-PARIS PEACE AGREEMENT

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt gave a speech at the opening of the international conference *The Legacy of Peace – 25 Years of the Dayton-Paris Peace Agreement*, organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Ministry of Foreign and European Affairs and held on 15 December 2020 at the National and University Library in Zagreb in video conference format. In his speech, Full Academy Member Neidhardt said that the central mission of the Croatian Academy in 160 years of its existence was to preserve and define the identity of the Croatian people recorded in their cultural and historical ethnic space, as well as to show care and responsibility toward compatriots around the world, and especially in Bosnia and Herzegovina. “This historically turbulent area on the south-eastern edges of the European atlas has given birth to Croatia

and Bosnia and Herzegovina, both of which belonged to different state associations in course of centuries. The first one is now in Europe, and the second one is awaiting its accession. Throughout its history, Croatia has been the bulwark of Europe and today it aims to strengthen Bosnia and Herzegovina as an invincible citadel of peace and security of the entire south-eastern Europe. Resolution of historical triggers of conflicts and the rule of law is *conditio sine qua non*”, said Neidhardt. In his words, the historical connection between the two countries is demonstrated by the fact that at least one third of the Croatian population originates from Bosnia and Herzegovina.

Recalling the 25th anniversary of the Dayton-Paris Agreement, he emphasized that one of the three signatories, the first Croatian President Franjo Tuđman, was a full member of the Croatian Academy. “Then and today, our eyes are focused on friendly Bosnia and Herzegovina, on peace achievements, on the equality of its citizens through the prism of legal functionality and guaranteed constituency of the peoples. That is how we perceive the civilization precondition for the development of a promising and long-term peace equation in this region. We wonder whether the spirit of the Dayton-Paris Agreement would confirm its desired original form through the fundamental principles of the Constitution of Bosnia and Herzegovina in the current state of constitutive rights of the three peoples. For many years, we have witnessed complaints, especially from the least numerous, but indigenous people, Croats, about justice, primarily with regard to the election law. As time goes by, the expected principle to let three peoples agree on open issues is becoming more and more ineffective and less feasible, like a path to the entropy of a closed system. Will the international community, although declaratively present, take action or will it continue to allow some models, as equivalents of overvoting, to cause the long-term disappearance of the least numerous people? The consequences would be immeasurable, not only for Bosnia and Herzegovina. Without Croats in Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia could become the next area exposed to interest-led alterations. Is the Croatian historical destiny repeating itself, will Croatia be the bulwark

of Europe once again? Let us hope it is not so”, Neidhardt concluded.

10. JUBILARNI BOŽIĆNI KONCERT

U atriju palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 22. prosinca 2020. održan je 10. jubilarni Božićni koncert, zbog epidemioloških mjera bez nazočnosti publike, ali uz izravan prijenos na Hrvatskoj televiziji. Na koncertu su sudjelovali Katarina Kutnar, koja je na Guarnerijevoj violinini *King* i uz klavirsku pratnju Katarine Krpan izvela djelo Fritza Kreislera *Preludij i Allegro na način Pugنانija*, zatim Tamara Coha Mandić (flauta), Žarko Perišić (fagot) i Mirjana Krišković (harfa), koji su izveli djelo Andreja Joliveta *Pastorales de Noël*, te nakraju članovi Simfonijskog orkestra i Zbora Hrvatske radiotelevizije s hrvatskim božićnim pjesmama u obradi Tomislava Fačinija pod ravnjanjem dirigenta Davora Kelića.

Prije početka koncerta televizijskim gledateljima obratio se predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Velimir Neidhardt, koji je kazao da se tradicionalni Božićni koncert u palaci HAZU u suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom po deseti put održava uoči 160. godišnjice otako je Hrvatski sabor na prijedlog biskupa Josipa Jurja Strossmayera 1861. osnovao Akademiju. „Kao i na prvom od koncerata u Akademijinu atriju prije deset godina, u središtu je opet Guarnerijeva violina *King*, koju je svjetski violinistički majstor, naš Zlatko Baloković, donirao Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti“, rekao je akademik Neidhardt osvrnuvši se i na događaje koji su obilježili 2020., pandemiju izazvanu koronavirusom i razorni potres u Zagrebu koji je teško oštetio i neorenesansnu palaču HAZU sagrađenu godine 1880. na južnoj strani

Zrinjevac: „Svjesni vječne snage umjetnosti, potisnimo hirovite pojavnosti potresa i pandemije i zaželimo ugodnije slike suživota sa Zemljinom prirodom i svemirom, u znaku biblijske repatice, svetih kraljeva i snoviđenja ideala boljega svijeta. Uz zahvalu svim umjetnicima i Hrvatskoj radioteleviziji na ostvarenju ovoga koncerta, u ozračju radosnoga slavlja želimo diljem Hrvatske i širom svijeta čestit Božić i da svima na tom mladom ljetu bude veselja i svega obilja“, zaključio je akademik Neidhardt. (M. L.)

10th JUBILEE CHRISTMAS CONCERT

The 10th jubilee Christmas Concert was held in the atrium of the Croatian Academy of Sciences and Arts on 22 December 2020. Due to the epidemiological measures, it was held without audience, but it was broadcast live on the Croatian television. Katarina Kutnar on the Guarneri King violin, accompanied by Katarina Krpan on the piano, played Fritz Kreisler's *Praeludium and Allegro in the Style of Pugnani*, while Tamara Coha Mandić (flute), Žarko Perišić (bassoon) and Mirjana Krišković (harp) played André Jolivet's *Pastorales de Noël*. At the end, the Croatian Radiotelevision Symphony Orchestra and Choir, conducted by Davor Kelić, performed Christmas carols arranged by Tomislav Fačini.

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt addressed the viewers before the concert and explained that the 10th jubilee Christmas Concert, traditionally held in the Academy Palace in cooperation with the Croatian Radiotelevision, was also organized to mark the 160th anniversary of the Croatian Academy, founded by the Croatian Parliament in 1861, at the initiative of Bishop Josip Juraj Strossmayer. “Once again, the focus is on the Guarneri King violin, donated to the Croatian Academy of Sciences and Arts by the world-famous violin master Zlatko Baloković, just like it was at the first concert in the Academy atrium ten years ago”, said Neidhardt. He commented the events that marked 2020, the coronavirus pandemic and the devastating earthquake in Zagreb that severely damaged the Neo-Renaissance Academy palace built in 1880 on the south side of Zrinjevac. “Aware of the eternal

power of art, let us suppress capricious occurrences such as the earthquake and the pandemic, and wish each other more pleasant images of coexistence with the earth's nature and the universe, in the sign of the biblical shooting star, the wise kings and dreams of a better world. We thank the performers and the Croatian Radio and Television for the realization of this concert and in the spirit of festive celebration we wish everyone in Croatia and around the world a merry Christmas and a cheerful and abundant new year”, Neidhardt concluded.

IZLOŽBA O OTVORENJU STROSSMAYEROVE GALERIJE

Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti pripremila je 13. siječnja 2021. virtualnu izložbu *Sjat će ti ime za velike čine: biskup Strossmayer na svečanosti otvorenja Galerije slike i posvećenja Akademijine palače 1884. godine*. Izložba ocrtava tijek višednevnih svečanosti kojima je u studenome 1884. obilježeno posvećenje Akademijine palače i otvorenje njezine Galerije slike, kao i zanimljivih okolnosti koje su im prethodile. Sastavni je dio izložbe i poglavje o povijesti nastanka Galerije i uz nju usko povezane gradnje palače, potom ono o dopremi Strossmayerovih umjetnina iz Đakova u Zagreb, a posebice je aktualna cjelina o Velikom zagrebačkom potresu 1880. te njegovim posljedicama za grad i novosagrađenu Akademijinu palaču. Raznovrsno gradivo prikupljeno je iz dvadesetak baštinskih ustanova i od privatnih imatelja. Uz multimediju prezentaciju sadržaja, atraktivnosti projekta pridonosi funkcionalnost interaktivnosti. Autorice su virtualne izložbe Indira Šamec Flaschar, viša knjižničarka, i Ivana Gržina, viša kustosica u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU.

Trijumfalna svečanost otvorenja Strossmayerove galerije bila je događaj kojim je Zagreb simbolički prešao iz potresom preoblikovana srednjoeuropskoga grada u važnu kulturnu metropolu. Pomno pripremana ceremonija upriličena 9. studenoga 1884. bila je puna pažljivo odvaganih političkih gesti, pamtljivih govora, memorabilija i rituala. Dugotrajnim i temeljitim istraživanjem ona je sada detaljno rekonstruirana u virtualnom ambijentu. (M. L.)

EXHIBITION ON STROSSMAYER GALLERY INAUGURATION

On 13 January 2021, the Strossmayer Gallery of Old Masters of the Croatian Academy of Sciences and Arts prepared a virtual exhibition *Your name shall glow for great acts: Bishop Strossmayer at the Gallery of Fine Arts inauguration ceremony and the Academy Palace consecration in 1884*. The exhibition shows the course of several ceremonial events which took place in November 1884, i.e. the consecration of the Academy Palace and the inauguration of its Gallery of Fine Arts, as well as interesting circumstances that preceded those events. The exhibition consists of the chapter on the history of the Gallery and closely linked construction of the Palace, the chapter on bringing Strossmayer's artworks from Đakovo to Zagreb, and a very interesting chapter about the Great Zagreb Earthquake of 1880 and how it affected the city and the newly built Academy Palace. Various exhibits were gathered from around twenty heritage institutions and private owners. The project is attractive thanks to multimedia presentation of the content, but also thanks to its functional interactivity. The authors of the virtual exhibition are Indira Šamec Flaschar, senior librarian, and Ivana Gržina, senior curator at the Strossmayer Gallery of Old Masters.

The triumphant inauguration ceremony of the Strossmayer Gallery was an event that symbolically transformed Zagreb from an earthquake-struck Central European city into an important cultural metropolis. The meticulously prepared ceremony held on 9 November 1884 was filled with carefully thought-out political gestures, memorable speeches, memorabilia, and rituals. By virtue of long and thorough research, it has now been reconstructed in detail in a virtual environment.

POMOĆ BUGARSKE VLADE HRVATSKOJ AKADEMIJI

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Velimir Neidhardt primio je 18. siječnja 2021. bugarsku veleposlanicu Genku Georgievu u povodu odluke bugarske Vlade, koja je 30. prosinca 2020. donirala Hrvatskoj akademiji 50.000 eura za obnovu njezinih zgrada u Zagrebu stradalih u potresima.

Akademik Neidhardt zahvalio je bugarskoj Vladi i osobno veleposlanici Georgievoj na toj donaciji istaknuvši da se radi o velikoj pomoći s obzirom na to da će obnova palače HAZU i zgrada Hrvatske akademije iziskivati velika sredstva. Također je istaknuo da se radi o još jednom izrazu stoljetnog prijateljstva hrvatskog i bugarskog naroda.

U pisanoj obavijesti o donaciji bugarske Vlade veleposlanica Georgieva podsjetila je na veze Hrvatske akademije s Bugarima koje počinju još uoči njezina osnutka 1861. „U svom pismu hrvatskom banu Josip Šokčeviću 1860. u kojem obavještava da je položio prvi prinos za osnutak Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, biskup Josip Juraj Strossmayer nastoji da ta ustanova otvoriti vrata i Bugarima *potomcima Ivana Egzarha i cara Simeona*. Od tog trenutka Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti postala je duboko povezana s Bugarskom i znanošću u Bugarskoj, da bi kasnije Bugari imali svoje stalne i dopisne članove te Akademije. Među njima su prof. dr. Marin Drinov, prof. dr. Lubomir Miletić, prof. dr. Stefan Bobčev, prof. dr. Vasil Zlatarski i prof. dr. Georgi

Zlatarski, koju su osnovali i Bugarsku akademiju znanosti te radili na njenom povezivanju s Hrvatskom.

Ove duboke veze biskupa Josipa Jurja Strossmayera (a i Franje Račkog) s Bugarskom obilježavaju se svake godine od strane Veleposlanstva Republike Bugarske u Zagrebu i Uprave HAZU na Dan narodnih buditelja Bugarske. Zbog toga sam teška srca vidjela štetu koju su potresi 2020. naijeli zgradu HAZU i obavijestila o tome Vladu Republike Bugarske. Uzimajući u obzir važnost Akademije kao institucije, simbol bliskosti Bugara i Hrvata, 30. prosinca 2020. godine Vlada Republike Bugarske donijela je Rješenje o donaciji 50.000 eura kao početnu pomoć za obnovu zgrade HAZU“, napisala je u svojem dopisu veleposlanica Georgieva. (M. L.)

BULGARIAN GOVERNMENT HELPS CROATIAN ACADEMY

On 18 January 2021 the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt welcomed the Bulgarian Ambassador Genka Georgieva, following the Bulgarian Government decision made on 30 December 2020 to donate 50,000 EUR to the Croatian Academy for the renovation of Academy buildings damaged in Zagreb earthquakes.

Full Academy Member Neidhardt thanked the Bulgarian Government and Ambassador Georgieva for the donation, emphasizing that their help was much appreciated since reconstruction of the Academy Palace and other Academy buildings would require a lot of funding. He added that the donation was another example of friendship between Croatian and Bulgarian people.

In the Bulgarian Government letter about the donation, Ambassador Georgieva recalled that connections between the Croatian Academy and Bulgaria initiated right before its foundation in 1861. “In his letter to the Croatian Ban Josip Šokčević written in 1860, informing him about the first contribution to establish the Academy of Sciences and Arts in Zagreb, Bishop Josip Juraj Strossmayer expressed his wish for the institution to open its door to Bulgarians, *descendants of Ivan Egzarh and Tsar Simeon*. From that moment, the Croatian Academy of Sciences and Arts has been profoundly

connected with Bulgaria and Bulgarian science, and over time several Bulgarians became permanent or corresponding members of that Academy. Among them are the founders of the Bulgarian Academy of Sciences, Professor Marin Drinov, PhD, Professor Lubomir Miletić, PhD, Professor Stefan Bobčev, PhD, Professor Vasil Zlatarski, PhD, and Professor Georgi Zlatarski, PhD, who engaged in establishing connections with Croatia.

These profound connections between Bishop Josip Juraj Strossmayer (and also Franjo Rački) with Bulgaria are marked every year by the Embassy of the Republic of Bulgaria in Zagreb and by the Croatian Academy Board on the Day of the Bulgarian Revival Leaders. For this reason, I was devastated to see the damage caused to the Academy building by the 2020 earthquakes, and I informed the Bulgarian Government about it. Given the importance of the Academy as an institution, the symbol of closeness between Bulgarians and Croats, on 30 December 2020 the Government of the Republic of Bulgaria adopted the decision to “donate 50,000 EUR as initial help to rehabilitate the Academy building”, Ambassador Georgieva wrote in her letter.

PREDAVANJE O POTRESIMA U ZAGREBU I KOD PETRINJE

Znanstveno vijeće za zaštitu prirode Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti organiziralo je 5. veljače 2021. predavanje *Seizmotektonske značajke epicentralnih područja, koseizmičke deformacije na površini i seizmološka opažanja serija potresa kod Zagreba i Petrinje 2020./2021.*, koje je u obliku videokonferencije održao član suradnik HAZU, seismolog prof. dr. sc. Marijan Herak, redoviti profesor u trajnom zvanju na Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. On je u svojem predavanju opisao geodinamski okvir u kojem se na području Hrvatske događaju potresi, prostorni raspored seizmičnosti i glavne seizmogene izvore na području Hrvatske, s naglaskom na zagrebačko i petrinjsko epicentralno područje. Opisao je i povijesnu i recentnu seizmičnost u ta dva područja, mehanizme pomaka u žarištima glavnih i većih naknadnih potresa te preliminarne lokacije žarišta tisuća

zabilježenih naknadnih potresa. Herak je iznio podatke da su na području Zagreba nakon razornog potresa 22. ožujka 2020. u razdoblju do 6. rujna zabilježena 2.383 potresa bez obzira na magnitudu. „Ako se zadrži ovakvo opadanje seizmičke aktivnosti, ona će se vratiti na prosječnu približno za tri do četiri godine, no nakon godinu dana te potrese ne bismo trebali ozbiljno doživljavati. Na području Petrinje je od 28. prosinca 2020. do 9. siječnja 2021. zabilježeno 2.109 potresa i sadašnjim tempom seizmička aktivnost vratit će se na pozadinsku razinu za približno 45 godina. To međutim ne znači da ćemo se jako tresti sljedećih 45 godina, već se radi o tome da je to područje prije potresa bilo gotovo aseizmičko“, rekao je Herak istaknuvši da je zbog toga petrinjski potres mogao biti iznenadenje, za razliku od zagrebačkog, s obzirom na to da je Zagreb na seizmički vrlo aktivnom području. Prema Herakovim riječima, ne postoji zavisnost potresa u Petrinji s onim u Zagrebu, ali i da bi o tome trebalo ozbiljno razmisliti da je zagrebački potres bio jačine petrinjskog. „Ne isključujem mogućnost da je jednostavno tektonski režim bio takav da je okinuo dva rasjeda koji su bili zreli za pucanje“, dodao je Herak. Iznio je i podatke prema kojima na svjetskoj razini jaki potres u deset posto slučajeva prethodi još jačem potresu, kao što je bio slučaj u Petrinji, dok je, prema Hrvatskom katalogu potresa, takva preliminarno određena vjerojatnost između pet i deset posto, s time da svaki potres na neko vrijeme povećava potresnu opasnost na nekom mjestu. Spomenuo je i da je nakon potresa u Petrinji došlo do fokusiranja energije između Medvednice i Žumberačkog gorja, zbog čega je došlo do znatnih šteta na zgradama u Zaprešiću.

Marijan Herak pojasnio je da prognoziranje budućih potresa danas nije moguće

jer se ni na koji način ne može izmjeriti deformacija stijena u budućem žarišnom području, i to na dubinama 10 – 15 km. „No fundamentalni razlog je taj što su potresi fraktali, a njih karakterizira deterministički kaos, što znači da su uzrok i posljedica ne nužno povezani veličinom. Kod Petrinje je 28. prosinca rasjed počeo pucati i stao je nakon jednog kilometra te je uzrokovao potres magnitude pet stupnjeva. Da nije stao, ta bi pukotina nastavila dalje i prouzročila bi potres snage 6,3 stupnja. U trenutku pucanja rasjeda potres ne zna koja će mu biti magnituda, pa to ne mogu znati ni seismolozi. No što bi bilo bitno bolje u Zagrebu da smo javili da za pola sata počinje potres? Ljudi bi u panici navalili i puno bi ih poginulo, a zgrade bi jednako stradale. Zadaća seismologa nije predviđanje potresa nego upoznavanje potresa kako bi se u skladu s njihovim spoznajama gradile zgrade. Seismolozi ne znaju hoće li se nakon jednog potresa dogoditi jači potres, jedino mogu dati odgovor na pitanje kolika je vjerojatnost da nakon nekog potresa uslijedi jači unutar sljedećih nekoliko dana. Na takvo pitanje odgovor postoji i daje ga statistička obrada dostupnih podataka u katalogu potresa“, rekao je Marijan Herak. Spomenuo je i da u povijesti europske seismologije gotovo da nema presedana da su se u nekoj zemlji u jednoj godini dogodila dva razorna potresa, i to tijekom pandemije. Istaknuo je da su hrvatski seismolozi u oba slučaja reagirali u skladu sa standardima i mogućnostima, za što su dobili pohvale i iz svijeta, te da će imati puno posla u sljedećim godinama, a možda i desetljećima, zbog mnoštva prikupljenih podataka o oba potresa iz 2020. „Prikupljena znanja značit će da ćemo se moći bolje oduprijeti novim potresima“, zaključio je Herak. (M. L.)

LECTURE ON ZAGREB AND PETRINJA EARTHQUAKES

On 5 February 2021 the Scientific Council for Environmental Protection of the Croatian Academy of Sciences and Arts organized a lecture *Seismic and Tectonic Features of Epicentral Areas, Co-seismic Deformations on the Surface and Seismologic Observations of a Series of Earthquakes in Zagreb and Petrinja 2020/2021*. The video-conference lecture was given by Associate

Member of the Croatian Academy, Professor Marijan Herak, PhD, seismologist and tenured professor at the Geophysics Department of the Faculty of Science in Zagreb. He described a geodynamic framework in Croatia which is prone to earthquakes, the spatial seismicity schedule and main seismogenic sources, with emphasis on Zagreb and Petrinja epicentral areas. Professor Herak also described historical and recent seismicity in those two areas, shifting mechanisms in the sources of main earthquakes and stronger subsequent aftershocks and preliminary epicentre locations of thousands of recorded aftershocks.

Herak explained that in the period between the devastating earthquake which occurred on 22 March and 6 September 2020, a total of 2838 earthquakes were recorded in Zagreb area. “If seismic activity continues declining in this manner, it will return to average in approximately three to four years, but after one year those earthquakes should not present a serious danger. From 28 December 2020 until 9 January 2021, a total of 2109 earthquakes were recorded in Petrinja area, and if seismic activity continues in the same pace, it will return to previous state in approximately 45 years. However, it does not mean the ground will shake violently for the next 45 years, but rather that the area was almost aseismic prior to the earthquake”, said Herak. Because of that, he added, Petrinja earthquake could have been a surprise, as opposed to Zagreb earthquake, which was not so surprising, since Zagreb is located in a seismically very active area. According to Herak, Petrinja and Zagreb earthquakes are not connected, but such an assumption should have been taken into serious consideration if Zagreb earthquake had been as strong as the one in Petrinja. “I do not exclude a possibility that the tectonic regime was such to have provoked two faults which were ready to rupture”, Herak added. He also presented data according to which, at global level, a strong earthquake precedes an even stronger earthquake in ten percent of cases, as was the case in Petrinja, while according to the Croatian Earthquake Catalogue such a preliminary probability is between five and ten percent. Each earthquake, however, increases the seismic hazard at that location for some time. He added that after Petrinja

earthquake, the energy accumulated between Medvednica and Žumberak mountains, which caused significant damage to buildings in Zaprešić.

Marijan Herak explained that it is not possible to predict future earthquakes, as rock deformation in future epicentres cannot be measured in any way, at depths of 10 to 15 kilometres. "But the main reason is due to the fact that earthquakes have become fractal, characterised by deterministic chaos, which means that cause and effect are not necessarily linked by size. On 28 December, a fault began to rupture in Petrinja area and it stopped after one kilometre, causing a magnitude 5 earthquake. If it had not stopped, the break would have continued, causing a 6.3 earthquake. At the moment of rupture, seismologists do not know the magnitude of the earthquake. We should ask ourselves: What would have happened in Zagreb if seismologists had announced the earthquake half an hour before it occurred? People would have started panicking and a lot of them would have been killed, while buildings would have suffered the same amount of damage. Seismologists' task is not to predict earthquakes, but to understand them, so that buildings can be constructed accordingly. Seismologists do not know whether a stronger earthquake will occur after a previous one, and the only answer they can give is how likely it is to expect a stronger earthquake several days after the first one. This question can be answered by analysing available statistical data in the earthquake catalogue", said Marijan Herak. He added that in the history of European seismology there were almost no precedents of two devastating earthquakes hitting a country in one year, and in the midst of a pandemic. He pointed out that Croatian seismologists reacted in accordance with standards and capabilities in both cases, for which they received praise both in Croatia and abroad, adding that they will have a lot of work in the coming years, maybe even decades, due to the multitude of data collected on both 2020 earthquakes. "The knowledge we have gathered will help us prepare for new earthquakes in the future", Herak concluded.

KRLEŽINI DANI U OSIJEKU 2020.

Trideset i prvi po redu *Krležini dani u Osijeku 2020.*, tradicionalno rezervirani za prosinac, zbog poznatih su epidemioloških okolnosti bili odgođeni za travanj 2021., kada su s uspjehom i održani krenuvši u nov istraživački ciklus koji će u nekoliko idućih izdanja biti posvećen proučavanju novije hrvatske kazališne povijesti, točnije njezinim trima posljednjim desetljećima. Ciklus usmjeren na istraživanje hrvatske dramske književnosti i kazališta od državnoga osamostaljenja do danas započet je razmatranjem devedesetih godina XX. stoljeća pod nazivom *Devedesete u hrvatskoj dramskoj književnosti i kazalištu, prvi dio*, a pozivu na sudjelovanje odazvalo se tridesetak sudionika različitih znanstvenih i istraživačkih profila i interesa. Njihova su izlaganja ukazala na iznimnu plodnost odabrane krovne teme, dovoljno daleke da je se može trezveno razmatrati s potrebnom znanstvenom distancicom, ali i dovoljno bliske da joj se pristupa sa stanovitom istraživačkom ostrašćenošću. Osim znanstvenoga skupa, u sklopu je *Danā* otvorena i izložba Hrvatskoga narodnog kazališta u Varaždinu i autora Marijana Varjačića *VI. Bijenale kazališnoga plakata*, predstavljen je zbornik s prethodnoga jubilarnog tridesetog skupa *Krležini dani u Osijeku 2019. Tri desetljeća Krležinih dana u Osijeku* te drugo izdanje *Povijesti hrvatskoga kazališta* Nikole Batušića, *Antologija suvremene hrvatske drame* na poljskom jeziku, lutkarstvu posvećena studija *Duša u stvari* Livije Kroflin, monografija *Slikar u kazalištu – Zlatko Kauzlarić Atač* Martine Petranović i monografija o opernoj solistici Branki Beretovac *Kristalni plov* Hrvojke Mihanović Salopek. Gledatelji su imali prilike pogledati dvije kazališne predstave, *Dječaka koji je govorio Bogu* Damira Mađarića u izvedbi osječkoga HNK i Štajgu Ivane Šojat u izvedbi Gradskoga kazališta Joza Ivakić iz Vinkovaca. Riječju, u najboljoj maniri vlastite tridesetogodišnje tradicije, *Krležini dani u Osijeku* i u nadasve turbulentnim društvenim okolnostima iznova su ovjerili opravdanost svojega postojanja u oba svoja temeljna vida – istraživačkom (skup, knjige) i umjetničkom (predstave, izložba).

(M. P.)

KRLEŽA DAYS IN OSIJEK 2020

Due to epidemiological reasons, the 31st Krleža Days in Osijek, planned for December 2020, were postponed until April 2021 when they were held with success, initiating a new research cycle dedicated to the study of recent history of the Croatian theatre, i.e., its last three decades. The cycle dedicated to the study of the Croatian drama and theatre from independence until present day began with an overview of *The 1990s in the Croatian Drama and Theatre, Part One*, which gathered nearly thirty participants of various scientific and research profiles and interests. Their presentations pointed to the exceptional fruitfulness of the selected main topic, remote enough to be reflected upon soberly with the necessary scientific distance, but also close enough to be approached with a certain research zeal. In addition to the symposium, Krleža Days hosted the exhibition of the Croatian National Theatre in Varaždin by Marijan Varjačić, *The 6th Theatre Poster Biennale*. Other events include the presentation of the proceedings from the 30th anniversary, *Krleža Days in Osijek 2019. Three Decades of Krleža Days in Osijek* and of the second edition of the *History of the Croatian Theatre* by Nikola Batušić, as well as *The Anthology of the Contemporary Croatian Drama* in Polish, the study dedicated to puppetry *The Soul in Matter* by Livija Kroflin, Martina Petranović's monograph *A Painter in the Theatre – Zlatko Kauzlarić Atač* and Hrvojka

Mihanović Salopek's monograph *Kristalni plov* about opera soloist Branka Beretovac. The visitors had an opportunity to see two plays, *The Boy Who Talked to God* by Damir Mađarić, performed by the Croatian National Theatre in Osijek and *Štajga* by Ivana Šojat, performed by the Civic Theatre Jozef Ivakić from Vinkovci. In a nutshell, following the best manner of their own thirty-year-long tradition, Krleža Days in Osijek reaffirmed the justification of their existence even in these extremely turbulent social circumstances, and in both of their basic forms - research (symposium, books) and art (plays, exhibitions).

DONATORSKI KONCERT ZA KULTURNE INSTITUCIJE SISKA, PETRINJE I GLINE

U atriju palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 4. svibnja 2021. održan je donatorski koncert za kulturne institucije Siska, Petrinje i Gline u povodu 160. obljetnice osnutka HAZU na kojem su nastupili Zagrebački solisti, Monika Leskovar, Martina Zadro i Petrit Çeku. Koncert je održan u suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom i pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija, a zbog epidemioloških mjeru održan je bez nazočnosti publike te se mogao pratiti u izravnom televizijskom prijenosu.

Zagrebački solisti izveli su IV. stavak *Simfonije u G-duru* Josepha Haydna u obradi za gudače Sretena Krstića, *Simfoniju u d-molu* Luigija Boccherinija te, zajedno s Monikom Leskovar na violončelu, *Elegiju* Rudolfa Matza, dok je sopranistica Martina Zadro izvela *Ave Mariju* iz opere *Otello* Giuseppe Verdi, a gitarist Petrit Çeku *Asturiju* Isaaca Albeniza.

Prije početka koncerta televizijskim gledateljima obratio se predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je podsjetio da se 29. travnja navršilo 160 godina otako je Hrvatski sabor, na prijedlog biskupa Josipa Jurja Strossmayera, utemeljio Akademiju. „Kao najvišoj znanstvenoj i umjetničkoj instituciji u nas, Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti priliči da, s obzirom na svoje poslanje, pripomogne potresom oštećenim kulturnim ustanovama Petrinje, Siska i Gline, kao što je i prošle godine pridonjela nastrandalom glavnom gradu Zagrebu

konzertom Zagrebačkih solista. Tada su se zvuci *Pete simfonije* Ludwiga van Beethovena iz ovog atrija širili po cijelom svijetu“, rekao je akademik Neidhardt. U stankama između pojedinih dijelova koncerta u popratnom televizijskom programu govorili su izaslanica ministricе kulture i medija dr. sc. Iva Hraste Sočo, ravnatelj Glazbene škole *Fran Lhotka* u Sisku Tomislav Ivšić, ravnatelj Hrvatskog doma Petrinja Milan Herceg te organizatori glazbenih festivala u Sisku i Petrinji, pijanist Karlo Ivančić i muzikologinja Valentina Badanjak Pintarić. Oni su govorili o naporima poduzetima za obnovu zgrada njihovih institucija stradalih u potresu te o obnovi glazbenog i kulturnog života na Banovini. (M. L.)

FUND-RAISING CONCERT FOR CULTURAL INSTITUTIONS IN SISAK, PETRINJA AND GLINA

The fund-raising concert for cultural institutions in Sisak, Petrinja and Glina was held in the atrium of the Croatian Academy Palace on 4 May 2021 to mark the Academy's 160th anniversary. The performers were Zagreb Soloists, Monika Leskovar, Martina Zadro and Petrit Çeku. The concert was held in cooperation with the Croatian Radio Television and under the auspices of the Ministry of Culture and Media. Due to epidemiological measures, it was held in live broadcast, without audience.

Zagreb Soloists performed the 4th movement of Joseph Haydn's *Symphony in G Major* adapted for strings by Sreten Krstić, Luigi Boccherini's *Symphony in D Minor* and Rudolf Matz's *Elegy* with Monica Leskovar on cello. Soprano Martina Zadro sang *Ave Maria* from Giuseppe Verdi's *Otello* and guitarist Petrit Çeku played *Asturias* by Isaac Albeniz.

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt addressed the viewers before the concert,

recalling that 29 April marked 160 years since the Croatian Parliament founded the Academy at Bishop Josip Juraj Strossmayer's proposal. “It is the mission of the Croatian Academy of Sciences and Arts, as the highest scientific and artistic institution in our country, to help cultural institutions in Petrinja, Sisak and Glina damaged in earthquakes, just as it helped the City of Zagreb last year with another Zagreb Soloists' concert. On that occasion, the sounds of Ludwig van Beethoven's 5th Symphony played in this atrium spread around the world”, Neidhardt said. During concert breaks, the viewers were addressed by the delegate of the Minister of Culture and Media Dr Iva Hraste Sočo, principal of *Fran Lhotka* Music School in Sisak Tomislav Ivšić, principal of the Open University *Hrvatski dom Petrinja* Milan Herceg, and by the organizers of music festivals in Sisak and Petrinja, pianist Karlo Ivančić and musicologist Valentina Badanjak Pintarić. They talked about the efforts to reconstruct the buildings of their institutions damaged in the earthquake and about the revival of the musical and cultural scene in Banovina.

ZNANSTVENA KONFERENCIJA IDENTITET HRVATA BOKE KOTORSKE

U organizaciji Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar*, Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje i Zavoda za povjesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, u četvrtak, 6. svibnja 2021. u Institutu *Pilar* održan je znanstveni skup *Identitet Hrvata Boke kotorske*, čiji je rad nastavljen u Tivtu u Crnoj Gori, 8. svibnja 2021., gdje su doneseni i zaključci s toga skupa.

Pokrovitelji skupa bili su Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo kulture i medija i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Supokrovitelji su Croatia Airlines i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, a duhovnu potporu skupu pružila je Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine na čelu s uzoritom kardinalom Vinkom Puljićem. Skupu su nazočili izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministar znanosti i obrazovanja

Radovan Fuchs, izaslanica predsjednika Hrvatskoga sabora, saborska zastupnica Zdravka Bušić, izaslanica ministricе kulture i medija, posebna savjetnica Iva Hraste-Sočo, izaslanik ministra vanjskih poslova, državni tajnik MVEP-a Frano Matušić, NJ. E. Boro Vučinić, veleposlanik Crne Gore u Republici Hrvatskoj, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, Milan Bošnjak, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu, Srećko Đuranović, predsjednik Zajednice bokeljskih Hrvata, Željko Jozic, ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje, Željko Tanjić, rektor HKS-a, Tado Oršolić, upravitelj Zavoda HAZU u Zadru, te izlagaci.

Polazni cilj skupa bila je izrada kritički provjerene javne slike o identitetu Hrvata Boke kotorske s baštinskim uporištima i razvojnom horizontima; drugi je cilj bio suradnjom iskusnih eksperata iz različitih znanstvenih područja interdisciplinarno umrežiti dobivene rezultate koji se odnose na Boku kotorskou i hrvatsku zajednicu u njoj, a treći i središnji cilj donošenje zaključaka koji će sadržavati znanstveno provjerene i utemeljene činjenice iz hrvatske kulture Boke kotorske s preporukom za njihovo uključivanje u predmetne kurikule u Republici Hrvatskoj. Nakana skupa bila je pružiti i intelektualnu potporu Hrvatima Boke u njihovoj sadašnjoj i budućoj održivosti i perspektivama u Crnoj Gori. (T. O.)

SCIENTIFIC CONFERENCE IDENTITY OF BOKA KOTORSKA CROATS

A scientific conference *Identity of Boka Kotorska Croats*, organized by the Institute of Social Sciences Ivo Pilar, the Croatian Catholic University, the University of Zagreb Faculty of Croatian Studies, the Insti-

tute of Croatian Language and Linguistics and the Institute for Historical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zadar, was held on Thursday, 6 May 2021, at the Ivo Pilar Institute. The work continued on 8 May 2021 in Tivat, Montenegro, where the conclusions of this conference were adopted.

The conference was held under the auspices of the Ministry of Science and Education, the Ministry of Foreign and European Affairs, the Ministry of Culture and Media and the Central State Office for Croats Abroad. The co-sponsors were Croatia Airlines and the Croatian National Council in Montenegro, while spiritual support was provided by the Bishops' Conference of Bosnia and Herzegovina, led by Cardinal Vinko Puljić. The event was attended by the envoy of the Prime Minister of the Republic of Croatia and Minister of Science and Education Radovan Fuchs, envoy of the President of the Croatian Parliament, MP Zdravka Bušić, envoy of the Minister of Culture and Media, special adviser Iva Hraste-Sočo, envoy of the Minister of Foreign Affairs, State Secretary Frano Matušić, His Excellency Boro Vučinić, Ambassador of Montenegro to the Republic of Croatia, State Secretary of the Central State Office for Croats Abroad Zvonko Milas, Milan Bošnjak, special adviser for matters concerning the Croatian national minority abroad, Srećko Đuranović, President of the Boka Croats Association, Željko Jozic, Director of the Institute of Language and Linguistics, Željko Tanjić, Rector of the Croatian Catholic University, Tado Oršolić, Director of the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar, and conference presenters.

The first objective was to develop a critically verified public image of Boka Kotorska Croats and their identity, with heritage background and development horizons. The second objective was to benefit from the cooperation of experts in different fields to create an interdisciplinary network of obtained results pertaining to Boka Kotorska (the Bay of Kotor) and the Croatian community in that area. The third and central objective was to adopt a conclusion containing scientifically founded and verified facts about the culture of Boka Croats, with a recommendation to include them in subject curricula in the Republic of Croatia. In addition, the

conference was aimed at providing intellectual support to Boka Croats in their current and future sustainability and prospects in Montenegro.

OBNOVA POVIJESNOG SREDIŠTA ZAGREBA NAKON POTRESA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za arhitekturu, urbanizam i uređenje prostora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 27. svibnja 2021. u palači HAZU održana je znanstveno-stručna konferencija *Obnova povijesnog središta Zagreba nakon potresa* na kojoj su, uživo i putem interneta, sudjelovali arhitekti, povjesničari umjetnosti, sociolozi, ekonomisti, građevinari, geodeti, seismolozi i eksperti drugih komplementarnih struka kako bi se ukazalo na višeslojnost problema obnove. U izlaganjima su razmotreni povijesni i baštinski aspekt zagrebačkih potresa 1880. i 2020., buduće perspektive obnove, iskustva dosadašnjeg urbanističkog planiranja na području povijesnog središta Zagreba i smjernice za buduće postupanje te identitetska pitanja urbaniteta, problemi interpolacija u povijesnom ambijentu, problemi održivosti i sigurnosti rekonstrukcije zgrada, teme konzervatorskih ograničenja i kriterija, tretmana javnih prostora, sociološki i ekonomski aspekt te demografski procesi unutar povijesnog središta grada.

Konferenciju je vodio predsjednik Znanstvenog vijeća za arhitekturu, urbanizam i uređenje prostora akademik Branko Kincl, a otvorio ju je predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je kazao da potresi otvaraju prilike za novi urbanistički razvoj i nove ideje, što svjedoče primjeri Zagreba 1880., Skoplja 1963., Banje Luke 1969., Dubrovnika i Kotora 1979. „Zagreb je kao hrvatska metropola zasluzio i očekuje urbanistički studijski i nadasve valorizacijski rad. Ne učini li se to, neće se preskočiti novi prag razvjeta Zagreba i neće se ostvariti treća urbana modernizacija. Ostat ćemo u stagnantnom stanju od prije potresa 22. ožujka 2020., a to nije željeni cilj kojim bismo bili zadovoljni. Učinimo sve da i ovaj put u zajedništvu, stručno i kompetentno pokažemo da smo u stanju osnažiti Zagreb kao kulturni, suvremen, siguran i sretan grad XXI. stoljeća, koji zna čuvati i afirmirati naslijedene vrijednosti, ali i uljudno usmjeravati i

graditi našu metropolu na suvremen način”, zaključio je akademik Neidhardt.

Komparativnu analizu urbanog razvoja i arhitektonske baštine Zagreba nakon potresa 1880. i 2020. dao je prof. dr. sc. Dragan Damjanović, koji je, među ostalim, spomenuo da bi neke zgrade trebalo sačuvati kao podsjetnik na lanjski potres – kao rješenje predložio je teško oštećenu crkvu u Granešini koju tamošnja župa više ne namjerava koristiti. Dr. sc. Snješka Knežević upozorila je na neke od problema na području Zelene potkove, među ostalim i na intervencije u prostoru tijekom Adventa.

Prof. dr. sc. Ivan Rogić kazao je da Zagrebu treba obnova, a ne prigodno krpanje, a upozorio je i na opasnost da centar grada ostane bez stalnih stanovnika. O zelenoj i učinkovitoj obnovi Zagreba govorio je dr. sc. Julije Domac, dok je doc. dr. sc. Alen Žunić istaknuo važnost uvođenja implementacije „pametnoga grada“ kroz suživot digitalnih alata i fizičkog prostora. O potencijalnim učincima obnove Zagreba na ubrzanje oporavka od kovidkrize i održivi ekonomski rast govorio je dr. sc. Damir Novotny. Suvremene geodetske metode dokumentiranja stvarnog stanja objekata stradalih u potresu za potrebe izrade projekta sanacije predstavio je izv. prof. dr. sc. Almin Đapo, dok je član suradnik HAZU prof. dr. sc. Marijan Herak govorio o potresnoj opasnosti u gradu Zagrebu, a prof. dr. sc. Zlatko Karač o konzervatorskim aspektima obnove povijesnog središta Zagreba nakon potresa.

Izv. prof. dr. sc. Josip Atalić održao je izlaganje *Procjena štete i karakter oštećenja, kategorizacija konstruktivne obnove, seizmički rizici i mogući pristupi*, a Nikola Majhen o konsolidaciji povijesnih objekata. Naslov izlaganja člana suradnika HAZU Nenada Fabijanića bio je *Ulična dvoličnost... ili vice versa*, a prof. dr. sc. Feđe Vukića *Potres i identitet grada*. (M. L.)

RECONSTRUCTION OF ZAGREB'S HISTORIC CENTRE AFTER THE EARTHQUAKE

The scientific conference *Reconstruction of Zagreb's Historic Centre after the Earthquake*, organized by the Scientific Council for Architecture, Urban Planning and Landscaping of the Croatian Academy of Sciences and Arts, was held in the Academy Palace on 27 May 2021. It gathered, either in person or online, architects, art historians, sociologists, economists, civil engineers, surveyors, seismologists and experts from other complementary professions, pointing out the complexities of reconstruction. The presentations discussed the historical and heritage aspects of Zagreb earthquakes of 1880 and 2020, future reconstruction perspectives, previous urban planning experiences in the historic centre of Zagreb and guidelines for future action, as well as urban identity issues, problems of interpolation in the historic environment, reconstruction sustainability and security, conservation restrictions and criteria, treatment of public spaces, sociological and economic aspects and demographic processes within the historic city centre.

The conference was led by the President of the Scientific Council for Architecture, Urban Planning and Landscaping, Branko Kincl, and it was opened by the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt who said that earthquakes create opportunities for new urban development and new ideas, which was the case with Zagreb in 1880, Skopje in 1963, Banja Luka in 1969, Dubrovnik and Kotor in 1979. “Zagreb as the Croatian metropolis deserves and expects urban planning studies and, most of all, valorisation efforts. If we fail to do so, the next development threshold will not be reached and Zagreb will not see its third urban modernization. We will remain in a stagnant state before the earthquake of 22 March 2020, and that is not the goal we wish to achieve. Let us do everything to show, once again in unity, professionally and competently, that we are able to empower Zagreb as a cultural, modern, safe and happy city of the 21st century, a city that knows how to preserve and affirm its inherited values, while directing and building our metropolis in a modern way”, Neidhardt concluded.

A comparative analysis of Zagreb's urban development and architectural heritage after the 1880 and 2020 earthquakes was given by Professor Dragan Damjanović, PhD, who stated, among other things, that some buildings should be preserved as a reminder of the last year's earthquake, proposing to do so with the heavily damaged church in Granešina which the parish no longer intends to use. Dr Snješka Knežević warned about certain issues in the Green Horseshoe area, such as interventions occurring in that area during Advent.

Professor Ivan Rogić, PhD, said that Zagreb needed real reconstruction, and not just patching up, warning about the risk that the city centre might be left without permanent residents. Dr Julije Domac spoke about green and efficient reconstruction of Zagreb, while Assistant Professor, Dr Alen Žunić emphasized the importance of implementing the “smart city” concept through coexistence of digital tools and physical space. Dr Damir Novotny spoke about potential impact that the reconstruction of Zagreb might have on the acceleration of recovery from the Covid crisis and on sustainable economic growth. Modern geodetic methods of documenting the actual condition of buildings damaged in the earthquake for the needs of rehabilitation projects were presented by Associate Professor, Dr Almin Đapo. Associate Academy Member, Professor Marijan Herak, PhD, talked about earthquake hazard in the city of Zagreb, while Professor Zlatko Karač, PhD, presented conservation aspects regarding the reconstruction of Zagreb's historic centre after the earthquake.

Associate Professor Josip Atalić, PhD, gave a presentation entitled “Damage assessment and the nature of damage, categorization of constructive reconstruction, seismic risks and possible approaches”, while Nikola Majhen gave a presentation on the consolidation of historic buildings. The title of Associate Academy Member Nenad Fabijanić's presentation was “Street hypocrisy... or vice versa”, and Professor Feđa Vukić, PhD, gave a presentation entitled “Earthquake and the identity of the city”.

CRTAČKI DNEVNIK EDE MURTIĆA

U povodu 100. obljetnice rođenja velikana hrvatske apstrakcije akademika Ede Murtića Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti priredio je izložbu njegovih crteža iz fundusa te publikaciju *Crtački dnevnik / Edo Murtić* iz edicije *Crtački dnevnići hrvatskih umjetnika* u izdanju Kabineta grafike. Predstavljanje *Crtačkog dnevnika* i otvorenje izložbe održani su 31. svibnja 2021. u Kabinetu grafike. Izložba i *Crtački dnevnik* donose stotinjak Murtićevih intimnih crtačkih zapisa nastalih od ranih osamdesetih do 2001., izabranih iz umjetnikove donacije Kabinetu grafike, kojem je od 1997. do smrti 2005. bio i voditelj. Na otvorenju su govorili autora izložbe i upraviteljica Kabineta grafike Vesna Kedmenec Križić, voditelj Kabinetu grafike akademik Igor Fisković, akademik Zlatko Keser te autor predgovora *Crtačkog dnevnika* Milan Bešlić. On je kazao da je Murtić prije svega bio slikar, ali da je impresivan i njegov crtački opus, posebno onaj koji je ostvaren u blokovima malog formata. „Može se ustvrditi da je Murtić crtač – ne samo po golemu crtačkom opusu već i po činjenici da se kontinuirano izražavao u crtežu kroz dugo stvaralačko razdoblje počev od prvih skica i manjih crteža iz mladenačkih dana kao i crteža stvaranih iskusnom rukom velikoga majstora u zrelim muževnim godinama. Knjiga je tako koncipirana od impresivne serije crteža prepoznatljivog Murtićeva rukopisa s namjerom da se na svakoj stranici rastvori svojim likovnim bogatstvom i listanjem rasprostre u jedinstvenom crtačkom umijeću. *Crtački dnevnik* iz fundusa Kabineta grafike HAZU još jače podertava značenje crteža u Murtićevu opusu i argumentira tvrdnju da je crtež medij koji medij slike nije potisnuo jer pokazuje

da je njihovo prožimanje čvrst pleter jednoga djela i istoga likovnoga rukopisa“, kazao je Bešlić. Rekao je da je Murtiću predložak za njegove crteže uvijek bio pejaž i da je cijeli život ostao dječak fasciniran morem. (M. L.)

EDO MURTIĆ'S DRAWING DIARY

On the occasion of the 100th anniversary of birth of the great Croatian abstract artist and Full Academy Member Edo Murtić, the Graphic Art Cabinet of the Croatian Academy of Sciences and Arts has prepared an exhibition of his drawings from the Cabinet holdings and published *Edo Murtić's Drawing Diary* in the edition *Croatian Artists' Drawing Diaries*. *The Drawing Diary* was presented and the exhibition was opened in the Cabinet of Graphics on 31 May 2021. The exhibition and the *Drawing Diary* bring around one hundred Murtić's intimate drawings from early 1980s to 2001, selected from the artist's donation to the Cabinet of Graphics which he led from 1997 to 2005, the year of his death. Opening speeches were given by the author of the exhibition and director of the Cabinet of Graphics Vesna Kedmenec Križić, head of the Cabinet of Graphics Full Academy Member Igor Fisković, Full Academy Member Zlatko Keser and the author of the foreword for the *Drawing Diary* Milan Bešlić. He said that Murtić was first of all a painter, but his drawings, especially the ones in small format, are impressive. “It can be argued that Murtić is a drawer - not only for his vast oeuvre, but also for the fact that he continuously expressed himself in drawing throughout a long creative period starting from the first sketches and smaller drawings created in his youth, to drawings created by the experienced hand of a great master in his mature years. Thus, the book consists of an impressive series of drawings with recognizable Murtić's signature, revealing its artistic richness on each page and unfolding its unique drawing art. *The Drawing Diary* from the Graphic Art Cabinet holdings underlines the significance of drawings in Murtić's oeuvre and supports the thesis that drawing as a medium was not suppressed by painting, as it demonstrates how they are closely intertwined.”

Bešlić said. He added that Murtić always used landscapes as a template for his drawings and that he remained a boy fascinated by the sea throughout his life.

KLINIČKA PSIHONEURO-ENDOKRINOIMUNOLOGIJA

U Preporodnoj dvorani Narodnog doma Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 15. lipnja 2021. predstavljena je knjiga *Klinička psihoneuroendokrinoimunologija*, kojoj su autorice akademkinja Vida Demarin, dr. Sanja Toljan i suradnici, a izdavač Razred za medicinske znanosti HAZU i Orlando Medicus. Knjigu su predstaviti recenzenti akademik Marko Pećina i prof. dr. Robert Trotić te akademkinja Vida Demarin i dr. Sanja Toljan.

Psihoneuroendokrinoimunologija (PNEI) je znanstvena disciplina nastala kao rezultat istraživanja utjecaja stresa na zdravlje, pri čemu se naglašavaju povezanost i interakcija između psihe, uma i tijela – organa i organskih sustava. Ideja o toj povezanosti prisutna je u medicini već niz godina i rezultati niza bazičnih istraživanja svakim je danom ponovo potvrđuju, no njezina translacija u kliničku praksu još uvijek nije zaživjela u onoj mjeri koju takav pomak paradigmе zaslužuje.

PNEI danas jasno prepoznaće da kronični stres može promijeniti fiziološku vezu između mozga i bioloških sustava dovodeći do utjecaja dugotrajne loše adaptacije (alostatsko preopterećenje) na živčani, endokrini i imuni sustav, koji obuhvaća rezilijenciju na stres i zdravlje. Emocije i stres znatno utječu na zdravlje i otpornost na različite patogene. PNEI ujedinjuje znanje o biološkoj dinamici konvencionalne medicine i o potrebi promjena u životnom stilu u borbi protiv bolesti. To je uvođenje nove fiziologije u kliničku praksu s naglaskom na sveobuhvatni, personalizirani pristup radi postizanja harmonije u međusobnom djelovanju psihe i tijela.

Knjiga *Klinička psihoneuroendokrinoimunologija* prvič je u medicinskoj literaturi koja je dosadašnju, isključivo znanstvenu, disciplinu PNEI utjelovila u praksi te je, zahvaljujući njoj, postala živa i aktivna klinička disciplina. (M. L.)

CLINICAL PSYCHONEURO-ENDOCRINOIMUNOLOGY

The book *Clinical Psychoneuroendocrinoinmunology*, written by Full Academy Member Vida Demarin, Dr Sanja Toljan and associates and published by the Department of Medical Sciences and Orlando Medicus, was presented in the Revival Hall of the Croatian Academy of Sciences and Arts on 15 June 2021 by its reviewers, Full Academy Member Marko Pećina and Professor Robert Trotić, PhD, and the authors, Full Academy Member Vida Demarin and Dr Sanja Toljan.

Psychoneuroendocrinoinmunology (PNEI) is a scientific discipline established as a result of research of how stress affects health, emphasizing the connection and interaction between psyche, mind and body - organs and organic systems. The idea of their connection has been present in medicine for many years, and the results of basic research reconfirm it every day, but it still has not been translated into clinical practice as much as it deserves.

Today, PNEI clearly recognises that chronic stress can alter the physiological link between the brain and biological systems, where long-term poor adaptation (allostatic overload) affects the nervous, endocrine, and immune systems, including resilience to stress and health. Emotions and stress largely affect our health and resilience to various pathogens. PNEI combines the conventional medicine knowledge about biological dynamics with the need to change the lifestyle in order to fight the disease. It introduces new physiology into clinical practice with an emphasis on a comprehensive, personalized approach aimed at achieving harmonious interaction between the psyche and the body.

The book *Clinical Psychoneuroendocrinoinmunology* is the first one of this kind in medical literature as it turns purely scientific PNEI into practice, evolving it into a live and active clinical discipline.

ARHEOLOGIJA ŠPILJA NA ZADARSKOM PODRUČJU

U organizaciji Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, Speleološkog odsjeka *Liburnija* Planinarskog društva *Paklenica* Zadar i Komisije za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza, 16. rujna 2021. održan je znanstveni kolokvij *Arheologija špilja na zadarskom području – recentna istraživanja povodom 120 godina istraživanja speleoloških objekata na zadarskom području*. Dan nakon održavanja kolokvija, 17. rujna 2021., za sudionike skupa organiziran je izlet u špilju Modrič – geomorfološki spomenik prirode (Rovanska, Općina Jasenice). Znanstveni kolokvij održan je pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Povod održavanja znanstvenog kolokvija jest okrugla obljetnica, tj. 120 godina organiziranih istraživanja speleoloških objekata na zadarskom području. Tema je održanog kolokvija specijalistička i odnosi se na recentna istraživanja ostataka materijalne kulture u špiljama na zadarskom području, odnosno na širem području sjeverne Dalmacije.

Na skupu je sudjelovalo 25 predavača, izloženo je 12 tema i 5 postera. Izlaganjima su obrađene teme poput povijesti istraživanja špilja na zadarskom području od početka XX. stoljeća i špilja kao kulnih prostora u rimsko doba. Prezentirani su i rezultati istraživanja interdisciplinarnog karaktera brojnih nalazišta na južnom Velebitu, zatim Cerovačke špilje (Turakaljeve) Donje, špilje Modrič, Velike pećine u Kličevici (Raštević kod Benkovca) te Pećine na Zmorašnjem grebenu kod Silbe i brojnih podzemnih lokaliteta na Dugom otoku. Blok predavanja činili su rezultati istraživanja provedeni u pećini Vlakno na Dugom otoku.

U sekciji posteri obrađene su teme sa zadarsko-šibenskog područja poput istraživanja u Maloj pećini u kanjonu Kličevice kod Raštevića, zatim na otocima Kurba Vela, Gustac i Lavdara te na otoku Pašmanu, dok se na ličko područje odnose istraživanja Anine kaverne u Starom gradu Ogulinu te rezultati geoloških sondiranja u Cerovačkoj (Turkaljevoj) špilji Donjoj. (T. O.)

CAVE ARCHAEOLOGY IN ZADAR AREA

A scientific colloquium *Cave Archaeology in Zadar Area - Recent Research on the Occasion of 120th Anniversary of Speleological Research in Zadar Area*, organized by the Academy's Institute for Historical Sciences in Zadar, the Department of Archaeology of the University of Zadar, Speleology Department *Liburnija* of the Mountaineering Association *Paklenica*, Zadar and the Speleology Commission of the Croatian Mountaineering Association, was held on 16 September 2021. After the colloquium, on 17 September 2021, the attendees went on a field trip to Modrič Cave -geomorphological monument of nature (located in Rovanska, Jasenice Municipality). The scientific colloquium was held under the auspices of the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia.

The occasion for the colloquium was a jubilee, i.e. the 120th anniversary of organized speleological research in Zadar area. The specialised topic of the colloquium refers to recent research on the remains of material culture found in the caves in Zadar area and in the wider area of northern Dalmatia.

At the event, which gathered 25 lecturers, 12 topics were discussed and 5 posters were displayed. The presentations covered the topics such as the history of cave research in Zadar area from the beginning of the 20th century and caves as cult sites in the Roman era. The results of the interdisciplinary research of numerous sites on southern Velebit were also presented, as well as the Lower Cerovac Cave (Turkalj's Cave), Modrič Cave, Large Cave in Kličevica (Raštević near Benkovac), cave site Pećina at Zmorašnji Greben near Silba and numerous underground sites on Dugi Otok. A block

of lectures was focused on the results of the research conducted in Vlakno Cave on the island of Dugi Otok.

The posters section was dedicated to topics from Zadar and Šibenik area, such as research in the Small Cave in Kličevica Canyon near Raštević, on the islands of Kurba Vela, Gustac and Lavdara and on the island of Pašman, and in Lika the research of Ana's Cavern in the Old Town of Ogulin and the results of geological soundings in the Lower Cerovac Cave (Turkalj's Cave).

10. DANI RANKA MARINKOVIĆA

Od 10. do 12. rujna 2021. u Komiži na otoku Visu održani su 10. *Dani Ranka Marinkovića*. U organizaciji Grada Komiže i Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti *Dani Ranka Marinkovića* tradicionalno su otpočeli odlaskom na grob Ranka Marinkovića, a sudionici skupa položili su vijenac i na grob Jakše Fiamenga, književnika usko vezanog uz Komižu i Vis, poznavatelja i zagovornika Marinkovićeva stvaralaštva, dugogodišnjeg organizatora *Danā* i urednika zbornika radova sa skupa te uopće *dobroga duha Danā*. Krovna tema ovogodišnjih *Dana*, *Kolo oko Marinkovića*, također se odvijala u znaku tih dvaju književnika. Prvi dio skupa bio je posvećen stvaralaštву Ranka Marinkovića, a neke su od obrađenih tema povezanost *Kiklopa* i anglofone kulture s posebnim naglaskom na analizu prvoga cjelovitog prijevoda tog romana na engleski jezik, problematika ekonomije lika iz rakursa identifikacije s likom također u *Kiklopu*, specifičan položaj ženskih likova i udjel njihovih kazališnih interpretkinja u

praizvedbama drama *Albatros*, *Inspektorove spletke i Pustinja*, mostarska izvedba *Glorije* 1990. u režiji Rahima Burhana, scenografsko čitanje *Inspektorovih spletki* u svjetlu Spaćeve redateljske vizije Marinkovićeva djela, izgradnja dramskoga repertoara i prava redatelja na dramski eksperiment u izvođenju klasika te koreodramska izvedba Marinkovićeve *Glorije* u režiji Saše Božića. Drugi dio skupa, posvećen Jakši Fiamengu, započeo je Fiamengov kolega i prijatelj Pavao Pavličić upozorivši na stanovitu podvojenost Fiamengova lika i djela s obzirom na njegovo uže književno i tzv. primijenjeno stvaralaštvo te na premreženost tih dvaju područja, a u nastavku se skupa govorilo i o svetim mjestima i ljudima u pjesništvu Jakše Fiamenga, istaknutoj ulozi Komiže i autobiografskih elemenata u opusu Jakše Fiamenga te dalekosežnom utjecaju Fiamengove poznate krilatice „Dijete je Gradu festival“ na strukturu i duh *Međunarodnoga dječjeg festivala* u Šibeniku. U sklopu skupa predstavljen je i zbornik radova s 9. *Danā Ranka Marinkovića – Izazovi medija* te knjiga *Ranko Marinković autorica Mire i Vesne Muhoberac* iz edicije Hrvatski velikani, a program *Danā* kraju je priveo Milan Lakoš emotivnom pjesničkom večeri u čast Jakše Fiamenga. Unatoč nužnom i dobradošlom tematskom proširenju skupa, što je put kojim će se skup zaciјelo kretati i u budućnosti, Marinković i dalje ostaje neiscrpnom temom, odnosno biva poticajem istraživačima da se vraćaju u Komižu, *zaotočeni*, kao i Marinković, kako je u predgovoru prve zborniku radova s *Danā Ranka Marinkovića* naglasio Jakša Fiamengo, ne samo Marinkovićevim djelom već i energijom *Danā*. (M. P.)

10TH RANKO MARINKOVIĆ DAYS

The 10th Ranko Marinković Days were held in Komiža on the island of Vis from 10 to 12 September 2021. The event, organized by the town of Komiža and the Literature Department of the Croatian Academy of Sciences and Arts, traditionally began with a visit to Ranko Marinković's grave. The participants also laid a wreath at the grave of Jakša Fiamengo, a writer closely associated with Komiža and Vis, connoisseur and advocate of Marinković's work, long-time organizer of Ranko Marinković Days, edi-

tor of the proceedings and *the good spirit* of the event in general. This year's main theme, the Circle around Marinković, was also inspired by the two writers. The first part of the symposium was dedicated to Ranko Marinković's work, and some of the topics were the connection between *Cyclops* and the anglophone culture, with a special emphasis on the analysis of the first complete translation of the novel into English, character economy from the perspective of identification with the character, also in *Cyclops*, specific position of female characters and the share of their theatrical performers in the premières of the plays *Albatross*, *Inspector's Intrigues* and *the Desert*, the 1990 Mostar performance of *Gloria* directed by Rahim Burhan, scenographic reading of *Inspector's Intrigues* in the light of Spać's directorial vision of Marinković's work, the development of dramatic repertoire and a director's right to experiment with classic pieces, and a choreo-dramatic performance of Marinković's *Gloria* directed by Saša Božić. Fiamengo's colleague and friend Pavao Pavličić initiated the second part of the symposium dedicated to Jakša Fiamengo, emphasizing a certain dichotomy between Fiamengo's character and work with regard to his narrower literary and applied creative work, and explaining how the two areas are interlinked. The following topics included sacred places and people in Jakša Fiamengo's poetry, the prominent role of Komiža and autobiographical elements in his oeuvre, as well as the far-reaching influence of Fiamengo's famous motto “the Child is the City's Festival” on the structure and spirit of the International Children's Festival in Šibenik. The symposium proceedings from the 9th *Ranko Marinković Days - Media Challenges* were also presented, as well as the book *Ranko Marinković* by Mira and Vesna Muhoberac published in the Croatian Greats edition. The programme finished with Milan Lakoš's emotional poetry reading dedicated to Jakša Fiamengo. The thematic expansion of the conference, both necessary and welcome, has set its future path as Marinković remains an inexhaustible topic and an incentive for researchers to return to Komiža, *captured*, just like Marinković was, as Jakša Fiamengo highlighted in the preface to the first collection of papers from Ranko Marinković Days, not

only with Marinković's work but also with the energy of his Days.

OBNOVA POLJOPRIVREDE I RURALNOG PROSTORA NA POTRESOM POGOĐENOM PODRUČJU BANOVINE

Pod pokroviteljstvom Razreda za prirodne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u suradnji s Akademijom poljoprivrednih znanosti te Agronomskim i Rudarsko-geološko-naftnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu izrađena je studija *Obnova poljoprivrede i ruralnog prostora na potresom pogodjenom području Banovine* koja je predstavljena javnosti 10. rujna 2021. u Sunji.

Studijski rad okupio je 37 stručnjaka, tiskan je kao knjiga na 170 stranica, a u elektroničkom obliku dostupan je i na mrežnim stranicama svih ustanova sudionika. Studija je izrađena u suradnji sa stručnjacima i vlasnicima OPG-ova s područja pogodjenog potresom. Stoga kao geslo pod kojim je studija rađena autori navode rečenicu: „S oranica i staja Banovine na Markov trg i u stručnu i širu javnost.“ Voditelj izrade studijskog rada bio je prof. dr. sc. Ivica Kisić, dekan Agronomskog fakulteta. Studija pokriva širok raspon tema, od pedoloških značajki, gospodarenja tlima i fenomena ponikvi nastalih kao posljedica potresa urušavanjem pokrova u naseljima Mečenčani i Borojevići, što je obradio akademik Igor Vlahović, preko uzgoja bilja i domaćih životinja, razvoja ruralnog prostora i krajobraznih posebnosti do tržišta poljoprivrednih proizvoda i gospodarskog oporavka. Studija postavlja osnove za osiguranje gospodarske, socijalne i okolišne održivosti uzgoja bilja i stoke na potresom pogodjenom području Banovine. Kao osnove razvoja ističu se dobar geografski položaj, agroekološki uvjeti i mogućnost tržišta, pogotovo bližih urbanih

središta i grada Zagreba, trend rasta potražnje za lokalnim i izvornim proizvodima, povezanost poljoprivrede s različitim oblicima turizma te duga tradicija i postojanje želje za poduzetničkim projektima barem kod manjeg dijela mlađeg poljoprivrednog stanovništva.

Studijski rad predstavio je akademik Franjo Tomić, koordinator njegove izrade, koji je istaknuo da je ulagati u poljoprivrednu najdjelotvornije za gospodarsko-socijalni oporavak potresom pogodjenog područja Banovine, ostvarivanje uvjeta za opstanak postojećeg življa, zapošljavanje radne snage svih uzrasta i stvaranje uvjeta za povratak raseljenih. Tajnik Razreda za prirodne znanosti akademik Ferdo Bašić njavio je da HAZU planira održati savjetovanje o svim temama sadržanima u studijskom radu s kojeg bi se Hrvatskom saboru i izvršnoj vlasti poslali precizni zahtjevi što treba učiniti za razvoj Banovine, povratak njezinih stanovnika i privlačenje investicija. (M. L.)

RECOVERY OF AGRICULTURE AND RURAL AREAS IN EARTHQUAKE-STRUCK BANOVINA

The study *Recovery of Agriculture and Rural Areas in Earthquake-Struck Banovina*, developed under the auspices of the Croatian Academy Department of Natural Sciences, in collaboration with the Academy of Agricultural Sciences, the Faculty of Agriculture and the Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering of the University of Zagreb, was presented to the public on 10 September 2021 in Sunja.

The study brought together 37 experts and it was published as a 170-page book, available in electronic form at the websites of all participating institutions. It was drafted in cooperation with experts and owners of family farms located in the earthquake-struck area. As the motto of the study, the authors quote the following sentence: "From fields and barns in Banovina to St Mark's Square and the professional and general public". The study was led by Professor Ivica Kisić, PhD, Dean at the Faculty of Agriculture. It covers a wide range of topics, from pedological features and soil management, the phenomenon of cover-collapse sinkholes caused by earthquakes in Mečenčani

and Borojevići, which was covered by Full Academy Member Igor Vlahović, across plant cultivation and animal breeding, rural development and landscape specifics, to agricultural products marketing and economic recovery. The study lays the foundations for ensuring the economic, social and environmental sustainability of agriculture and livestock farming in the earthquake-affected area of Banovina. The basis for development includes good geographical location, agricultural and ecological conditions and market opportunities, especially in nearby urban centres and the city of Zagreb, growing demand for local and authentic products, linking agriculture with various forms of tourism, and long tradition and desire for entrepreneurial projects, at least in a small part of the younger agricultural population.

The study was presented by Full Academy Member Franjo Tomić, coordinator of its development, who pointed out that investing in agriculture is the most effective method for economic and social recovery of the earthquake-affected area of Banovina, as it creates conditions for the survival of the local population, for the employment of all age groups and for the return of displaced persons. Secretary of the Department of Natural Sciences, Full Academy Member Ferdo Bašić, announced that the Croatian Academy of Sciences and Arts plans to organize consultations on all topics included in the study, which would send precise demands to the Croatian Parliament and executive authorities regarding what is needed to develop Banovina, return its population and attract investments.

PREDAVANJE ŽELJKA IVEŽIĆA O OPSERVATORIJU VERA RUBIN

Razred za matematičke, fizičke i kemijske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti organizirao je predavanje dopisnog član HAZU prof. dr. sc. Željka Ivežića *Uloga američke Nacionalne akademije znanosti u prioritizaciji velikih znanstvenih projekata: primjer Opservatorija Vera Rubin* održano 21. rujna 2021. u dvorani Knjižnice HAZU.

Ivežić je profesor astrofizike na Sveučilištu Washington, a krajem 2021. imenovan je direktorom izgradnje najmoćnijeg opservatorija na svijetu nazvanog Vera Rubin.

Svaki deset godina američka Nacionalna akademija znanosti organizira povjerenstva za prioritizaciju ciljeva odabralih znanstvenih područja (npr. astronomija, biologija, geologija). Odabrana povjerenstva, koja uključuju vodeće znanstvenike, no ne nužno akademike, produciraju rangiranu listu potencijalnih projekata za financiranje. Rangirane liste projekata predstavljaju konsenzus prioriteta u određenom području te ih federalne vladine organizacije vjerno slijede u dodjeli sredstava. Nakon opisa tog procesa Ivezić je detaljno opisao izgradnju Opservatorija *Vera Rubin*, koji je bio prvi prioritet za astronomiju na Akademijinoj listi iz 2010. Prvi projekt opservatorija bit će *Large Survey of Space and Time* (LSST), najcjelovitije astronomsko optičko istraživanje neba ikad provedeno. S očekivanim početkom tijekom 2024. Opservatorij *Vera Rubin* snimat će panoramske slike cjelokupnog neba vidljivog sa svoje lokacije u Čileu svake vedre noći tijekom 10 godina. Rezultirajući skup slikovnih podataka (veličine 100.000 terabajta) predstavljat će digitalni film noćnog neba u boji te sadržavati blizu 40 milijardi zvijezda i galaksija. Ti podatci koristit će se za raznovrsna znanstvena istraživanja, od potrage za potencijalno opasnim asteroidima koji bi se mogli sudariti sa Zemljom do mjerjenja kozmoloskih karakteristika tajanstvene tamne materije i tamne energije. (M. L.)

ŽELJKO IVEZIĆ'S LECTURE ON VERA RUBIN OBSERVATORY

The Department of Mathematical, Physical and Chemical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts organized a lecture of the Corresponding Academy Member, Professor Željko Ivezić, PhD, entitled *The role of the American National Academy in large scientific projects prioritization: the example of the Vera Rubin Observatory*. The lecture was held on 21 September 2021 in the hall of the Academy Library.

Ivezić is an astrophysics professor at the University of Washington. Towards the end of 2021 he was appointed as the construction manager of the most powerful observatory in the world named *Vera Rubin*. Every ten years the American National Academy of Sciences organizes committees to prioritize objectives in selected scientific fields

(e.g., astronomy, biology, geology). The selected committees, which include leading scientists, but not necessarily academy members, produce ranking lists of potential projects eligible for financing. These lists of ranked projects represent a consensus of priorities in a particular field and are closely followed by federal government organizations in the allocation of funds. Having described that process, Ivezić gave a detailed description of the construction of the *Vera Rubin Observatory*, the first priority for astronomy on the Academy list from 2010. The first observatory project will be the *Large Survey of Space and Time* (LSST), the most comprehensive astronomical optical research of the sky ever conducted. With expected opening in 2024, the *Vera Rubin Observatory* will record panoramic images of the entire sky visible from its location in Chile on every clear night in the period of 10 years. The resulting collection of image data (whose size is 100,000 terabytes) will represent a digital film of the night sky in colour, and it will contain close to 40 billion stars and galaxies. The data will be used for various scientific research, from the search for potentially dangerous asteroids that could collide with the Earth, to measuring the cosmological characteristics of mysterious dark matter and dark energy.

NOVI ZBORNIK O BUGARSKO-HRVATSKIM ZNANSTVENIM, KULTURNIM I DUHOVnim VEZAMA

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 22. rujna 2021. predstavljen je zbornik o bugarsko-hrvatskim znanstvenim, kulturnim i duhovnim vezama vezama

Българо-хърватски научни, културни и духовни връзки / *Bulgarian-Croatian scientific, cultural and spiritual relations* (urednici Svetlozar Eldarov, Antoaneta Balčева, Irina Ognjanova, Ljudmila Mindova). Риеч је о зборнику радова с *Меджународне зnanstvene konferencije посвећене 150. годишнici оснутка Bugarske akademije znanosti* одржане у Софији, 17. и 18. липна 2019. Зборник је тискан у Софији 2021., а издавач је Bugarska akademija znanosti, односно нјезин Institut za balkanistiku s Centrom za trakologiju. Зборник обухваћа 21 рад bugarskih i hrvatskih autora (znanstvenih i kulturnih djelatnika) iz različitih akademskih i kulturnih ustanova iz Hrvatske i Bugarske), а резултат су рада на zajedničким пројектима Оdsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU i Instituta za balkanistiku s Centrom za trakologiju Bugarske akademije znanosti.

Уводну риеч одржао је предсједник HAZU академик Velimir Neidhardt, који је подсјетио на традицију добрих и пријателjskih односа Хрвата и Бугара и нђихових двију академија који су резултирали и сурадњом bugarskih i hrvatskih znanstvenika у континуираним истраживањима узјамних повезница двају народа. Зборник су представили dr. sc. Irina Ognjanova, dr. sc. Damir Karbić i dr. sc. Tihana Luetić. Радови у зборнику посвећени су хrvatsko-bugarskim znanstvenim, kulturnim i duhovnim односима у раздобљу од средnjega vijeka preko preporodnog razdoblja i vremena формирања грађanskог društva у XIX. stoljeću па до меđuratnog i ratnog периода све до сувремености. Rasvjetljavaju се разлиčita пitanja из подручја културне размјене те низ повјесних парalela обају народа преко умјетничко-књиževnih веза и religijsko-političkih односа до ширih kulturnih relacija Hrvata i Bugara. Objavlјivanjem tog зборника nastavljена је виšegodišња

uspješna povijesna i književnopovijesna suradnja hrvatskih i bugarskih znanstvenika, koja u kontinuitetu traje već više od 20 godina. (M. L.)

NEW COLLECTION OF PAPERS ON BULGARIAN-CROATIAN SCIENTIFIC, CULTURAL AND SPIRITUAL RELATIONS

The collection of papers Българо-хрватски научни, културни и духовни връзки / *Bulgarian-Croatian scientific, cultural and spiritual relations* (edited by Svetozar Eldarov, Antoaneta Balčeva, Irina Ognjanova, Ljudmila Mindova) was presented in the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts on 22 September 2021. These are proceedings from the International Scientific Conference organized to mark the 150th anniversary of the foundation of the Bulgarian Academy of Science and held in Sofia on 17 and 18 June 2019. The collection was printed in Sofia in 2021, and published by the Bulgarian Academy of Science, Institute of Balkan Studies with the Centre for Thracology. It includes 21 papers written by Bulgarian and Croatian authors (scientific and cultural professionals from various Croatian and Bulgarian academic and cultural institutions), the result of joint projects of the Department of Historical Sciences at the Croatian Academy Institute for Historical and Social Sciences, the Department for the History of Croatian Literature at the Croatian Academy Institute for the History of Croatian Literature, Theatre and Music and the Institute of Balkan Studies with the Centre for Thracology of the Bulgarian Academy of Sciences.

The introduction was given by the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt who recalled the tradition of good and friendly relations between Croats and Bulgarians and their respective academies, resulting in the collaboration between Bulgarian and Croatian scientists in their continued research of the connections between the two nations. The collection of papers was presented by Dr Irina Ognjanova, Dr Damir Karbić and Dr Tihana Luetić. The papers in the collection focus on Croatian-Bulgarian scientific, cultural and spiritual relations in the period ranging from the Middle Ages, the Renais-

sance, the period of formation of the civil society in the 19th century, to the interwar and war period and the present. Various issues are clarified in the field of cultural exchange and a number of historical parallels pertaining to both nations is drawn through artistic and literary ties, religious and political relations, to broader cultural relations between Croats and Bulgarians. This collection of papers continues the year-long successful historical and literary-historical collaboration of Croatian and Bulgarian researchers, which has continued for more than 20 years.

DANTE U DJELIMA SUVREMENIH HRVATSKIH UMJETNIKA

U Kabinetu grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 24. rujna 2021. otvorena je izložba *Dante u djelima suvremenih hrvatskih umjetnika* (Vatroslav Kuliš, Tomislav Buntak, Zlatko Keser, Igor Rončević, Antun Boris Švaljek i Kuzma Kovačić), autora Milana Bešlića, koju su organizirali Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Matica hrvatska u povodu 700. obljetnice Danteove smrti. Izložbu je otvorio talijanski veleposlanik u Hrvatskoj Pierfrancesco Sacco, koji je podsjetio da se 2021. diljem svijeta obilježava jubilej najvećega talijanskog književnika koji ne pripada samo Italiji jer je velikan svjetske kulture i civilizacije. „Iako je prošlo sedam stoljeća od njegove smrti, Dante nastavlja biti jedan od nas“, rekao je Sacco. Predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt podsjetio je da Dante u *Božanstvenoj komediji* spominje hodočasnika iz Hrvatske i na činjenicu da je Danteov praušnik Niccolo Alighieri krajem XIV. stoljeća u Zagrebu imao prvu ljekarnu, što svjedoči koliko je Zagreb i u to vrijeme bio kozmopolitski grad. Istaknuo je i dugotrajne veze Hrvatske s područjem Italije i obostranu kulturnu razmjenu u kojoj su ravноправno sudjelovali i hrvatski umjetnici. Predsjednik Matice hrvatske Stipe Botica rekao je da je ta izložba još jedan dokaz čvrstih veza Matice s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti, a za Danteovu *Božanstvenu komediju* da je neiscrpan izvor nadahnuća. Književni tajnik Matice hrvatske Božidar Petrač, koji je nedavno dovršio prijevod *Božanstvene komedije*, istaknuo je

da je to najpoznatije Dantovo djelo dosad devet puta prevedeno na hrvatski. „Dante i Hrvati su jedno. Dante je od početaka hrvatske autorske književnosti prisutan u Hrvata, a Marko Marulić preveo je prvo pjevanje *Pakla* na latinski“, rekao je Petrač. Milan Bešlić pojasnio je da je u povodu 700. obljetnice Danteove smrti šest suvremenih hrvatskih umjetnika, svaki sa svojeg motrišta, napravilo djela koja je on koncipirao kao likovni urednik budućeg izdanja *Božanstvene komedije* u prijevodu Božidara Petrača. „Svaki od autora imao je apsolutnu slobodu da Danteu, čitajući ga, pristupi sa svog motrišta, da nađe s njime dodirnu točku te je oblikuje i izrazi u svojem likovnom jeziku. Upravo su zato sva djela toliko različita, a ipak čine jednu povezanu cjelinu i otvaraju temu suvremenosti svevremenog Danteovog pjesništva“, istaknuo je Bešlić. Vatroslav Kuliš i Tomislav Buntak interpretirali su temu *Pakla*, Zlatko Keser i Igor Rončević Čistilišta, a Antun Boris Švaljek i Kuzma Kovačić temu *Raja*. Prema Bešlićevim riječima, Danteov jezik izuzetno je vizualan, a *Pakao*, Čistilište i *Raj* prostori su koji se raslojavaju sceničnim prizorima. Isto su tako vizualizirani i likovi, što je sve dobra uporišna točka za slikare. (M. L.)

DANTE IN THE WORKS OF CONTEMPORARY CROATIAN ARTISTS

The exhibition *Dante in the Works of Contemporary Croatian Artists* (Vatroslav Kuliš, Tomislav Buntak, Zlatko Keser, Igor Rončević, Antun Boris Švaljek and Kuzma Kovačić) was inaugurated on 24 September 2021 in the Graphic Art Cabinet of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The author of the exhibition is Milan Bešlić, and it was organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts and Matica hrvatska to

mark the 700th anniversary of Dante's death. The exhibition was inaugurated by the Italian Ambassador to Croatia Pierfrancesco Sacco, who said that 2021 was a jubilee year around the world to celebrate the greatest Italian writer who did not belong only to Italy as he was also a great figure in global culture and civilization. "Seven centuries after his death, Dante still continues to be one of us", Sacco said. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt recalled that Dante mentioned a pilgrim from Croatia in his *Divine Comedy*, and the fact that Dante's great-grandson Nicolo Alighieri established the first pharmacy in Zagreb at the end of the 14th century, a proof that Zagreb was a cosmopolitan city even back then. He highlighted long-lasting relations between Croatia and Italy and mutual cultural exchange in which Croatian artists participate as equals. The President of *Matica Hrvatska* Stipe Botica said that the exhibition confirmed strong links between *Matica* and the Croatian Academy of Sciences and Arts, stating that Dante's *Divine Comedy* was an inexhaustible source of inspiration. Literary secretary of *Matica hrvatska* Božidar Petrač, who recently completed his translation of *The Divine Comedy*, said that Dante's masterpiece had so far been translated in Croatian nine times. "Dante and Croats are one. Dante was present in Croatia from the beginnings of Croatian author literature, and Marko Marulić translated the first canto of *Hell* into Latin", said Petrač. Milan Bešlić explained that on the occasion of the 700th anniversary of Dante's death, six contemporary Croatian artists, each from his own perspective, created works of art that he conceptualized as art editor of the upcoming edition of *The Divine Comedy* translated by Božidar Petrač. "Each author had absolute freedom to read Dante from his own perspective, to find some common ground and to form and express it in his visual language. That's the reason why all the artworks are so different, and yet they create an inter-related whole, opening the topic of modernity of Dante's timeless poetry", Bešlić added. Vatroslav Kuliš and Tomislav Buntak interpreted themes from *Hell*, Zlatko Keser and Igor Rončević from *Purgatory*, and Antun Boris Švaljek and Kuzma Kovačić from *Paradise*. In Bešlić's words, Dante's language is exceptionally visual, and *Hell*, *Purgatory*

and *Paradise* are spaces layered into scenes. Characters are visualized in the same way, which is a good starting point for painters.

OD STROSSMAYERA DO DANAS – DEMOGRAFSKA SLIKA HRVATSKE

U organizaciji Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Đakovu, 28. rujna 2021. u prostorima Središnje fakultetske i nadbiskupijske knjižnice u Đakovu održan je znanstveni skup *Od Strossmayera do danas – demografska slika Hrvatske*.

„S obzirom na aktualnu demografsku krizu, sasvim se razumljivo nameće pitanje: Imamo konačno vlastitu državu Hrvatsku, hoćemo li za sto godina doista u njoj imati hrvatski narod?“, zapitao je na početku skupa upravitelj Zavoda u Đakovu prof. dr. sc. Pero Aračić, dok je pomoći đakovačko-osječki biskup Ivan Ćurić podsjetio na demografsku važnost obitelji, ali i na to da su se na lokalnoj i globalnoj razini promijenili kulurološko ozračje i odnos prema životu.

„Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku od 31. prosinca 2020., Hrvatska je imala 4.036.000 stanovnika, a demografske procjene govore da je već sada pala ispod 4 milijuna. Demografski rast u 30 godina, od 1960. do 1990., u Hrvatskoj je zamijenjen padom. Nema sumnje da će u tome padati i dalje“, rekao je demograf s Instituta *Ivo Pilar* u Vukovaru Dražen Živić. „Ako se dosadašnji demografski trendovi nastave, onda je budućnost Hrvatske zaista vrlo depresivna. Stoga se mora promijeniti čitav odnos prema demografskoj politici“, rekao je akademik Andelko Akrap upozorivši da su Hrvati među sedam najstarijih nacija na svijetu. „To nije od jučer, to se nastavlja od 60-ih. Kada gledamo do 2050. uz projekcije da će u Hrvatskoj do tada biti 30 posto stanovništva u dobi iznad 65 godina, to je ekonomski gotovo neodrživo. Stoga su radikalni demografski potezi naša neminovnost“, poručio je Akrap.

Marin Strmota s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu naglasio je da populacijska politika mora biti skup mjera i instrumenata te da mjere poput roditeljnih i roditeljskih naknada nisu dovoljne. Ocjienio je da puno toga iz dokumenata koje država piše na temu populacijske politike ostane mrtvo slovo na

papiru, da se tome pristupa površno. „Populacijska politika objedinjena u jedan dokument trebala bi obuhvatiti sva područja javne politike, a ne samo neke naknade poput roditeljnih, zadirati u sve pore društvenog života, od tržišta rada, stambene politike, obiteljske politike i dr.“, rekao je Strmota. Drago Iličić dao je osvrт na demografska kretanja u vrijeme biskupa Josipa Jurja Strossmayera kroz njegove okružnice i poslanice koje je slao župnicima. U njima Strossmayer ističe važnost kršćanskog braka i obitelji koji su tada izloženi europskim trendovima XIX. stoljeća. (M. L.)

FROM STROSSMAYER TO THE PRESENT DAY – DEMOGRAPHIC PICTURE OF CROATIA

The Academy Institute for Scientific and Artistic Work in Đakovo organized the symposium *From Strossmayer to the Present Day – Demographic Picture of Croatia*, which was held on 28 September 2021 in the Central Faculty and Archdiocese Library in Đakovo.

"Given the current demographic crisis, it is completely reasonable to ask this question: We finally have our own Croatian state, but will we still have Croatian people in it in one hundred years?", asked Professor Pero Aračić, PhD, Director of the Đakovo Institute. Auxiliary Bishop Ivan Ćurić reminded of the demographic importance of family, stating that cultural setting has changed both locally and globally, and so has the attitude towards life.

"According to the Croatian Bureau of Statistics, as of 31 December 2020, Croatia had a population of 4,036,000, but demographic estimates suggest it has already fallen below 4 million. Thirty years of demographic growth, from 1960 to 1990, have been replaced by demographic decline. There is no doubt that the decline will continue", said Dražen Živić, demographer at

the Ivo Pilar Institute in Vukovar. "If the current demographic trends continue, the future of Croatia will be very depressing. Therefore, we have to change our entire attitude towards demographic policy", said Full Academy Member Andelko Akrap, warning that Croats are among seven oldest nations in the world. "This did not happen yesterday, it has continued since the '60s. Looking at projections for 2050, Croatia will have 30 percent of the population over the age of 65 by then, which is economically almost unsustainable. Therefore, radical demographic moves are inevitable", Akrap added.

Marin Strmota from the Faculty of Economics in Zagreb emphasized that population policy had to comprise a set of measures and instruments, adding that measures such as maternity and parental benefits were insufficient. He concluded that many things written in documents regarding the population policy remain a dead letter, and they are treated superficially. "Population policy united in one document should include all public policy areas, and not just some benefits such as maternity benefits. It should penetrate into all spheres of social life, from the labour market to housing and family policies, etc", said Strmota. Drago Ilić gave an overview of demographic trends in the time of Bishop Josip Juraj Strossmayer through his circulars and epistles he sent to pastors. In those letters, Strossmayer emphasizes the importance of Christian marriage and family, exposed at the time to European trends of the 19th century.

30. PUT O BOLESTIMA DOJKE

U organizaciji Odbora za tumore Razreda za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Klinike za onkologiju i nuklearnu medicinu KBC-a Sestre milosrdnice, 30. rujna 2021. u Knjižnici HAZU i online održan je jubilarni 30. znanstveni sastanak *Bolesti dojke*. Riječ je o jednom od najuglednijih medicinskih skupova u Hrvatskoj na kojem vodeći znanstvenici i stručnjaci raspravljaju o novostima i mogućnostima u otkrivanju i liječenju raka dojke s ciljem unaprjeđenja zdravlja naših bolesnica. Rak dojke najčešća je zločudna bolest u žena, a broj bolesnica s rakom dojke u svijetu udvostručio se u posljednjih nekoliko desetljeća. Svake minute u svijetu od raka

dojke umre jedna žena, a porast broja oboljelih objašnjava se dužim očekivanim trajanjem života, urbanizacijom i načinom života te poboljšanjem tehnika probira i ranog otkrivanja raka dojke. Prema zadnjim dostupnim podatcima Registra za rak, godine 2018. dijagnosticirano je 2.845 slučajeva, što čini 24 posto svih slučajeva raka kod žena. Rak dojke treći je zločudni uzročnik smrti kod žena, sa 752 smrtna slučaja u 2019.

U zadnjih nekoliko desetljeća postignut je velik napredak u liječenju raka dojke koji je omogućio da bolesnice žive duže i kvalitetnije. Model tzv. personalizirane medicine općenito može se opisati kao modalitet liječenja u kojemu je, zahvaljujući korištenju najnovijih spoznaja molekularne medicine i dijagnostike, liječenje prilagođeno svakoj/om pojedinoj/om bolesnici/ku. U novije vrijeme svjedoci smo velikog napretka u razumijevanju molekularnih putova i signala koji su doveli do otkrića i razvoja tzv. ciljane ili biološke terapije. Napredovanjem molekularne onkologije omogućeno je genetičko profiliranje svakog pojedinog tumora, a kod raka dojke učinjeni su veliki klinički pomaci. (M. L.)

30TH EVENT ON BREAST DISEASES

The Tumour Committee of the Academy's Department of Medical Sciences and the Clinic for Oncology and Nuclear Medicine of the Sisters of Mercy University Hospital Centre organized the 30th Breast Disease Symposium which took place in the Academy Library on 30 September 2021. It is one of the most prestigious medical symposiums in Croatia where leading scientists and experts discuss novelties and opportunities in breast cancer diagnosis and treatment to improve patients' health.

Breast cancer is the most common malignant disease in women, and the number of women diagnosed with breast cancer globally has doubled in the last several decades.

Every minute one woman dies from breast cancer in the world, and the increase is explained by longer life expectancy, urbanization and lifestyle, and improved techniques for screening and early detection of breast cancer. According to the latest available data from the Cancer Registry, 2845 cases were diagnosed in 2018, which accounts for 24 per cent of all cancer incidences in women. Breast cancer is the third leading cause of death in women, with 752 deaths in 2019.

In the last few decades, great progress has been made in the treatment of breast cancer, which has enabled patients to live longer and better. The personalized medicine model can generally be described as a treatment modality which uses the latest findings in molecular medicine and diagnostics in order to adjust the treatment to each individual patient. In recent times we are witnessing great progress in understanding molecular pathways and signals, which has led to the discovery and development of targeted or biological therapy. Advances in molecular oncology have enabled genetic profiling of all tumours, and great clinical progress has been achieved in breast cancer treatment.

MARITIMNA KULTURA ZADARSKOG KRAJA

U prostorijama Multifunkcionalne dvorane Centra za kreativne industrije u Zadru dana 7. listopada 2021. održan je, u organizaciji Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru i Zadarske županije, Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, znanstveno-stručni skup pod nazivom *Maritimna kultura zadarskog kraja u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti*. Na skupu je sudjelovalo 27 istaknutih znanstvenika i stručnjaka iz zemlje i inozemstva s 18 predavanja, koji su razmjenom najnovijih znanstvenih spoznaja dali prilog boljem i potpunijem razumijevanju navedenih tema.

Cilj toga znanstveno-stručnog skupa jest promidžba zadarske maritimne kulture i upoznavanje šire javnosti s bogatom zadarskom tradicijom pomorstva. Raznovrsne teme na najbolji su način predstavile bogatstvo i značaj maritimne kulture za to područje. Obradile su se dvije cjeline, pomorstvo te ribarstvo i marikultura, a svaka je obuhvatila teme iz prošlosti i sadašnjosti,

odnosno perspektive razvoja u budućnosti – luke, pomorsku trgovinu, pomerstvo okoline Zadra i Zadarske županije, ribarstvo, akvakulturu, industriju prerade ribe i solane u Zadarskoj županiji.

Na otvaranju skupa nazočnima su se obratili akademik Nenad Cambi, voditelj Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, uime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a uime organizatora izv. prof. dr. sc. Tado Oršolić, upravitelj Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, te župan Zadarske županije Božidar Longin.(T. O.)

MARITIME CULTURE IN ZADAR AREA

On 7 October 2021 the Academy Institute for Historical Sciences in Zadar and Zadar County Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic organized a symposium *Maritime Culture in Zadar Area – Past, Present and Future* which took place in the multifunctional hall of the Creative Industry Centre in Zadar. The symposium gathered 27 renowned scientists and experts from Croatia and abroad who gave 18 lectures and exchanged the latest scientific findings to improve understanding and knowledge about these topics.

The objective of the symposium was to promote Zadar maritime culture and to present its rich maritime tradition to a wider audience. Presentation of various topics was the best way to show the richness and importance of maritime culture for this area. They were divided in two parts – maritime affairs and fisheries and mariculture. Each topic covered the past, present and future prospects for development – ports, maritime trade and maritime affairs in Zadar area and Zadar County, fisheries, aquaculture, fish processing industry and salt pans in Zadar County.

Full Academy Member Nenad Cambi, head of the Academy Institute for His-

torical Sciences in Zadar, gave a welcome speech on behalf of the Croatian Academy of Sciences and Arts, while Associate Professor Tado Oršolić, PhD, director of the Academy Institute for Historical Sciences in Zadar and Zadar County Prefect Božidar Longin addressed the audience on behalf of the organizer.

48. DANI HVARSKOGA KAZALIŠTA, 2021.

Već drugu godinu zaredom zbog pandemije izazvane koronavirusom s tradicionalnog termina u svibnju prebačeni za listopad, 48. *Dani hvarske kazalište* održali su se 13. – 16. listopada 2021. u gradu Hvaru, u organizaciji Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Književnog kruga Split, Grada Hvara i Hvarskog pučkog kazališta. Posljednjih desetak godina ne samo svjetsku nego i hrvatsku književnost i kazalište obilježava zamjетna produkcija biografskih i autobiografskih tekstova što privlače veliku pozornost publice, kritike i književne znanosti, pa je Odbor

Danā hvarske kazališta na čelu s akademikom Borisom Senkerom predložio kao temu znanstvenoga skupa *Biograficko i autobiograficko u hrvatskoj književnosti i kazalištu*. Tijekom tri radna dana svoje inovativne priloge izlagalo je tridesetak znanstvenika svih generacija iz različitih perspektiva sagledavajući različita biografska i autobiografska pisma te tako pridonijevši razumijevanju njihove tematske aktualnosti u kontekstu svjetske i hrvatske suvremene kulture.

Kako je već uobičajeno na *Danim Hvarske kazališta*, znanstvena izlaganja i rasprave uvijek prate kazališne predstave i večeri poezije. U autentičnim ambijentima grada Hvara održane su dvije večeri poezije: u kapelici na Venerandi održan je recital *Suprotiva (iz jazika ditinjstva u ditinjstvo jazika)* posvećen tridesetoj obljetnici

smrti velikoga hrvatskog pjesnika Tončija Petrasova Marovića (1934. – 1991.), čije je stihove odabralo i interpretirao Milan Lakoš, a u konobi Luviji glumac Zoran Kelava Žbore interpretirao je odabrane ulomke iz *Filozofije vina (vinske simfonije)* mađarskog književnika Béle Hamvasa. Monodrama *Klitemnestra* Marijana Matkovića, u režiji Petra Buljevića i produkciji Gradskoga kazališta *Mali princ* iz Omiša, izvedena je na pozornici Hvarske kazališta. U programu skupa predstavljen je i zbornik radova s 47. *Danā hvarske kazališta*. (A. L.)

48TH HVAR THEATRE DAYS 2021

For the second consecutive year, due to the coronavirus pandemic, the traditional date of Hvar Theatre Days was postponed from May to October. The 48th Hvar Theatre Days, organized by the Department of Literature of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Split Literary Circle, the Town of Hvar and the Hvar Folk Theatre, were held from 13 to 16 October 2021 in the town of Hvar. In the last ten years, both global and Croatian literature and theatre have been characterized by a noticeable production of biographical and autobiographical texts that attract great attention of the audience, critics and literary science. Therefore, the Board of Hvar Theatre Days, led by Full Academy Member Boris Senker, suggested a symposium topic named *Biographical and Autobiographical in Croatian Literature and Theatre*. During three working days, thirty scholars of all generations presented their innovative contributions, analysing various biographical and autobiographical letters from different perspectives and thus contributing to the understanding of their thematic relevance in the context of global and Croatian contemporary culture.

As tradition requires, lectures and discussions held during Hvar Theatre Days are always accompanied by theatrical plays and poetry evenings. Two poetry evenings were held in the authentic ambience of the town of Hvar: the recital *Suprotiva (from the language of childhood to the childhood of language)*, held in the chapel on Veneranda, marked the thirtieth anniversary of the death of the great Croatian poet Tonči Petrasov Marović (1934 – 1991), whose verses

were selected and interpreted by Milan Lakoš, while in Luvija tavern actor Zoran Kelava Žbore interpreted selected passages from *Wine Philosophy (Wine Symphony)* by Hungarian writer Béla Hamvas. Marijan Matković's monodrama *Clytemnestra*, directed by Petar Buljević and produced by the Civic Theatre *Little Prince* from Omiš, was performed on the Hvar Theatre stage. The proceedings from the 47th Hvar Theatre Days were also presented.

IZLOŽBA KRAJOLICI I SPOMENICI ZADARSKOG PODRUČJA

U suorganizaciji Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Arheološkog muzeja Zadar, Arheološkog muzeja u Splitu i Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, 15. listopada 2021. otvorena je tematska izložba *Krajolici i spomenici zadarskog područja koncem 19. i početkom 20. st. u istraživanjima prof. dr. Luke Jelića* autorā dr. sc. Martine Dubolnić Glavan, Roberta Maršića, prof., i mr. sc. Majde Dadić. Izložba je upriličena u okviru znanstvenog skupa *Salona između Sredozemlja i Panonije – Dani hrvatske arheologije u Splitu i Solinu* kojim je obilježeno 200 godina od osnutka Arheološkog muzeja u Splitu i 200. obljetnica početka sustavnih arheoloških istraživanja u Saloni.

Izložba je otvorena u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, gdje je gostovala do 29. siječnja 2022. Popraćena je katalogom *Krajolici i spomenici zadarskog područja koncem 19. i početkom 20. st. u istraživanjima prof. dr. Luke Jelića* autorā Martine Dubolnić Glavan i Roberta Maršića. (T. O.)

EXHIBITION LANDSCAPES AND MONUMENTS OF ZADAR AREA

The Institute for Historical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zadar, the Archaeological Museum in Zadar, the Archaeological Museum in Split and the Museum of Croatian Archaeological Monuments in Split co-organized a thematic exhibition *Landscapes and Monuments of Zadar Area in the Late 19th and Early 20th Century in the Research of Professor Luka Jelić*

which was inaugurated on 15 October 2021. The authors are Dr Martina Dubolnić Glavan, Robert Maršić and Majda Dadić. The exhibition was organized as part of the symposium *Salona between the Mediterranean and Pannonia, Days of Croatian Archeology in Split and Solin*, which marked the 200th anniversary of the Archaeological Museum in Split and the 200th anniversary of systematic archaeological research in Salona.

The exhibition was inaugurated in the Museum of Croatian Archaeological Monuments in Split and it was open until 29 January 2022. It was accompanied by the catalogue of the same title, *Landscapes and Monuments of Zadar Area in the Late 19th and Early 20th Century in the Research of Professor Luka Jelić*, whose authors are Martina Dubolnić Glavan and Robert Maršić.

ZNANSTVENI SKUP O SLAVKU JEŽIĆU

Pod pokroviteljstvom Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u Zagrebu i Zadru u razdoblju 7. – 9. listopada 2021. održan je *Znanstveni skup o Slavku Ježiću* (osamnaesti u nizu *Hrvatski književni povjesničari*), što ga je organizirao Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s brojnim hrvatskim sveučilišnim ustanovama. Predsjednik Organizacionoga odbora skupa bio je prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, a članovi su bili: prof. dr. sc. R. Bacalja, prof. dr. sc. S. Botica, prof. dr. sc. V. Delbianco, akademkinja D. Fališevac, mr. sc. E. Fišer, prof. dr. sc. V. Franić Tomić, akademik M. Ježić, prof. dr. sc. Ružica Pšihistal, prof. dr. sc. D. Vican te prof. dr. sc. S. Vulić.

Znanstveni skup okupio je tridesetak znanstvenika iz Hrvatske i inozemstva koji su predstavili svoja istraživanja o Slavku Ježiću (Dubrava kraj Čazme, 1895. – Stubičke Toplice, 1969.), zaslužnom hrvatskom književniku, književnom povjesničaru i

prevoditelju, autoru prve cjelovite povijesti hrvatske književnosti *Hrvatska književnost od početaka do danas: 1100–1941* (Zagreb, 1944.), čija je recepcija u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata bila određena politikantskim, a ne znanstvenim analizama i prosudbama, čime je autoru nanesena duboka nepravda. U demokratskom ozračju Republike Hrvatske njegovo je znanstveno i književno stvaralaštvo i navedenim skupom doživjelo zaslужenu znanstvenu rehabilitaciju.

Iznesena znanstvena i stručna priopćenja pokazala su širinu pristupa Ježićevu stvaralačkom opusu, ponavljaju kroz književnopovijesni i književnoteorijski diskurs unutar znanosti o književnosti. Pristupajući kritičkim sudom u prosuđivanju Ježićeva književno-kritičkog opusa, primjerenim modernim znanostima, autori su se kroz nužnu kontekstualizaciju njegova rada složili u jednomu, a to je da je Slavko Ježić postavio nezaobilazan prinos izgradnji moderne hrvatske književne historiografije. Na skupu je o važnijim Ježićevim književnopovijesnim djelima i njegovu cjelokupnom stvaralačkom opusu u brojnim prilozima govorenog na interdisciplinarni način, pa su tako, uz historiografske, filološke, komparatističke i jezikoslovne prijene, predočeni i prilozi o Ježićevu radu u području kazališne umjetnosti, s nizom vrijednih znanstvenih i stručnih promišljanja o liku i djelu toga važnoga hrvatskog književnog povjesničara i kritičara. S pravom se stoga očekuje da će *Zbornik o Slavku Ježiću*, koji se priprema za tisak u prvoj polovici 2022., postati nezaobilazna literatura znanstvenika različitih znanstvenih usmjerenja u dalnjim istraživanjima Ježićeva opusa i hrvatske književne historiografije prve polovice XX. stoljeća. (A. S. K.)

SYMPOSIUM ON SLAVKO JEŽIĆ

The Symposium on Slavko Ježić (18th in the series *Croatian Literary Historians*), organized by the University of Zagreb Faculty of Croatian Studies and numerous other Croatian higher education institutions, was held in Zagreb and Zadar from 7 to 9 October 2021, under the auspices of the Department of Literature of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The President of the Organizational Board was Professor Ti-homil Maštrović, PhD, and the members were: Professor R. Bacalja, PhD, Professor S. Botica, PhD, Professor V. Delbianco, PhD, Full Academy Member D. Fališevac, E. Fišer, Professor V. Franić Tomić, PhD, Full Academy Member M. Ježić, Professor Ružica Pšihistal, PhD, Professor D. Vican, PhD, and Professor S. Vulić, PhD.

The symposium gathered thirty experts from Croatia and abroad who presented their research on Slavko Ježić (Dubrava kraj Čazme, 1895 – Stubičke Toplice, 1969), meritorious Croatian writer, literary historian and translator, author of the first comprehensive history of Croatian literature *Hrvatska književnost od početaka do danas: 1100–1941* (Zagreb, 1944) whose reception in the post-World War II period was determined by pseudo-political rather than scientific analysis and judgment, which caused deep injustice to the author. In the democratic atmosphere of the Republic of Croatia, his scientific and literary work underwent a well-deserved scientific rehabilitation, also thanks to this symposium.

Researchers' and experts' presentations demonstrated the breadth of approach to Ježić's creative work, mostly through literary-historical and literary-theoretical discourse within literary research. With a critical approach to Ježić's literary work and literary criticism, appropriate to modern sciences, the authors applied the necessary contextualization of his work and unanimously agreed that Slavko Ježić gave an undeniable contribution to the development of modern Croatian literary historiography. Numerous speakers at the symposium ensured an interdisciplinary approach to Ježić's major literary-historical works and his entire oeuvre. In addition to historiographical, philological, comparative and linguis-

tic contributions, Ježić's work in the field of theatrical arts was also presented, with valuable scientific and professional reflections on the character and work of this important Croatian literary historian and critic. It is therefore rightly expected that the *Collection of Papers on Slavko Ježić*, which is to be prepared for publication in the first quarter of 2022, will become indispensable literature for scholars of various scientific orientations in their further research of Ježić's work and Croatian literary historiography in the first half of the 20th century.

CENTAR ZA EDUKACIJU I MULTIMEDIJALNU PREZENTACIJU ARBORETUMA HAZU U TRSTENOME

U Arboretumu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Trstenome 16. listopada 2021. svečano je otvoren Centar za edukaciju i multimedijalnu prezentaciju Arboretuma, izgrađen u sklopu projekta *Povijesni vrtovi dubrovačkog područja* koji se počeo provoditi 2018. unutar poziva *Promicanje održivog razvoja prirodne baštine* te je finansiran sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Centar su otvorili glavni tajnik HAZU akademik Dario Vretenar i gradonačelnik Grada Dubrovnika Mato Franković.

Centar će pridonijeti interpretaciji prirodne baštine i povećanju turističke atraktivnosti Arboretuma HAZU u Trstenome te razvoju lokalnog gospodarstva. U Centru će se provoditi edukacije i radionice za lokalno stanovništvo, turiste i posjetitelje svih uzrasta na temu tradicijskog uzgoja maslina i vinove loze, primjene ljekovitog i aromatičnog bilja, na teme ornitofaune i entomofaune Arboretuma te uloge šuma u melioraciji negativnih okolišnih promjena. U sklopu projekta uređena je i tematsko-poučna staza u maslinicima Arboretuma. Centar je izgrađen primjenom kriterija zelene, odnosno održive nabave, što je prikazano u korištenju autohtonih materijala i proizvoda, poput drvene stolarije (prozori i vrata), završne obrade pročelja kamenom, drvenim konstrukcijama pergola na terasama i sl.

Druga glavna aktivnost projekta jest nabava broda te otvaranje nove brodske liniije koja će povezivati Arboretum Trsteno i otok Lokrum. Cilj projekta jest očuvanje

bioraznolikosti, održivo korištenje prirodnoga naslijeđa i njegovih kulturno-povijesnih vrijednosti te upravljanje prostorom pomoću interpretacije i prezentacije zaštićene prirodne baštine, čime se pridonosi održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini. Taj projekt iznimno je važan za turistički razvoj i ponudu šireg dubrovačkog područja, ali i za rasterećenje ionako prenapučene dubrovačke povjesne jezgre.

Cjelokupna vrijednost projekta iznosi 18.289.422,37 kuna, a odobrena bespovratna sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj, kojima su se aktivnosti sufinancirale, iznose 10.932.344,70 kuna.

Uz korisnika projekta, Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, u projektu sudjeluju Javna ustanova Rezervat Lokrum, Turistička zajednica grada Dubrovnik i Dubrovačka art udruga bez granica (DART). (M. L.)

EDUCATION AND MULTIMEDIA PRESENTATION CENTRE OF THE CROATIAN ACADEMY ARBORETUM IN TRSTENO

The Centre for Education and Multimedia Presentation of the Croatian Academy Arboretum in Trsteno was inaugurated on 16 October 2021. It was built under the project *Historical Gardens in Dubrovnik Area*, initiated in 2018 under the call *Promotion of Sustainable Development of Natural Heritage*, financed from the European Regional Development Fund. The Centre was opened by the Secretary General of the Croatian Academy Dario Vretenar and the Mayor of Dubrovnik Mato Franković.

It will facilitate the interpretation of natural heritage, increase tourist appeal of the Academy Arboretum in Trsteno and boost local economy. The Centre will organize trainings and workshops for the local community, tourists and visitors of all age groups, focused on traditional olive and vine

growing, medicinal and aromatic plants, the arboretum ornithofauna and entomofauna, and the role of forests in the amelioration of negative environmental changes. As part of the project, a thematic-educational trail was arranged in the olive groves of the Arboretum. Green, i.e., sustainable procurement criteria were applied in the construction of the Centre. This is evident in the use of traditional materials and products, such as wooden joinery (windows and doors), stone finishing on façades, wooden terrace pergolas, etc.

The second main activity was the purchase of a vessel and the launch of a new boat line connecting the Trsteno Arboretum with the island of Lokrum. The project aims to preserve biodiversity, to promote sustainable use of natural heritage and its cultural and historical values, and to ensure good governance through interpretation and presentation of protected natural heritage, thus contributing to sustainable development at local and regional level. This project is exceptionally valuable for the development of tourist offer in wider Dubrovnik area and it will help liberate the overcrowded historical core of Dubrovnik.

The project is worth 18,289,422.37 HRK in total, and the value of grants received from the European Regional Development Fund to co-finance the activities amounts to 10,932,344.70 HRK.

In addition to the beneficiary, the Croatian Academy of Sciences and Arts, other participating institutions are the Lokrum Reserve Public Institution, the City of Dubrovnik Tourist Board and Dubrovnik art association DART.

NORMA HRVATSKOG STANDARDNOG JEZIKA U DVADESET I PRVOM STOLJEĆU

U organizaciji Odbora za normu hrvatskog standardnog jezika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Knjižnici HAZU 18. i 19. listopada 2021. održana je konferencija *Norma hrvatskog standardnog jezika u dvadeset i prvom stoljeću*, na kojoj su sudjelovali jezikoslovci različitih teorijskih pogleda o hrvatskom standardnom jeziku i njegovoj normi. Među ostalim, raspravljali su o ulozi norme i normiranja hrvatskoga standardnog jezika, o tome postoje li insti-

tucije koje bi se trebale baviti normiranjem i njegovanjem norme hrvatskoga standardnog jezika, a izmijenjena su i stajališta o pitanjima postoje li elementi hrvatskog jezika koji nisu normirani i na koji bi ih način trebalo normirati te kako uskladiti potrebu za normiranjem standardnoga jezika i neizbjježne jezične promjene.

Dotaknuta su i pitanja postoji li „ideologija standardnog jezika“ i jesu li njezine posljedice društveno štetne te je li potreban zakon o hrvatskom standardnom jeziku i njegovoj javnoj uporabi i što bi taj zakon trebao sadržavati.

Konferenciju je otvorio predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je istaknuo da je jedna je od najvažnijih zadaća Akademije, kao najvažnije kulturne i znanstvene ustanove svakog naroda, skrb o položaju, statusu i razvitu nacionalnoga standardnoga jezika, koji ne postoji bez svoje norme koja određuje što je u jeziku standardno, a što nije. Zbog toga je i Hrvatska akademija 2020. osnovala svoj Odbor za normu hrvatskog standardnog jezika koji je zamjenio nekadašnje Vijeće za normu hrvatskog jezika ukinuto 2012. odlukom tadašnjeg ministra znanosti i obrazovanja. Akademik Neidhardt podsjetio je na zasluge nekadašnjih članova Akademije za standardizaciju hrvatskog jezika, poput Tome Maretića, Bogoslava Šuleka, Dalibora Brozovića, Stjepana Babića, Radoslava Katičića i Milana Moguša, a spomenuo je i monumentalni višesvečani Akademijin rječnik, čije je izdavanje trajalo stotinjak godina.

„Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i njezini članovi već su dakle mnogo učinili za znanstveni opis, standardizaciju i probitak hrvatskoga standardnog jezika i nastaviti će to činiti i dalje, u novim povjesnim okolnostima u kojima hrvatski ne samo da je međunarodno priznat jezik, već je i jedan od službenih jezika Europske Unije, što pred njega, u globaliziranom svijetu, postavlja nove izazove“, poručio je akademik Neidhardt.

Marko Alerić istaknuo je da razlog nedovoljnog ovladavanja hrvatskom standardnojezičnom normom, odnosno odstupanja/pogrešaka do kojih dolazi u njezinoj primjeni, može biti i njezin nepotpun ili nejasan opis u normativnim priručnicima. Dijelovi standardnojezične norme mogu se smatrati nejasnima, zbumujućima, protur-

ječima i kao posljedicu mogu imati češća odstupanja u govorenju i pisanoj primjeni standardnojezične norme te njezino relativiziranje (slabljenje).

Mate Kapović iznio je svoj pristup pitanjima norme i standardizacije koji se, kako je rekao, nasuprot preskriptivističkom, temelji na osnovnim spoznajama znanosti o jeziku, ali koji je istodobno i otvoreno ideo-loški, uz zastupanje progresivnih vrijednosti kao što su demokratičnost i egalitarnost nasuprot konzervativnim vrijednostima autokratičnosti i hijerarhičnosti. Prema Kapovićevim riječima, nije potrebno mijenjati jezični standard nego odnos prema njemu; upozorio je i na primjere netoleriranja lokalnih i regionalnih govora. Kapović smatra da su lektori vrlo često jezični cenzori, a kritički je govorio i o „svjetodavljenju“. Andel Starčević istaknuo je da bi, umjesto zakona koji bi propisivao upotrebu neke rigidne verzije standardnog dijalekta, bilo bolje promisliti o načinima na koje se može smanjivati jezična diskriminacija i promicati jezična raznolikost.

U izlaganju akademika Drage Štambuka bilo je riječi o *Zlatnoj formuli* hrvatskog jezika ča-kaj-što koja je od 2019. zaštićeno kulturno dobro. „Sa što opsežnijim jezičnim zahvatom pokriti nam je što više hrvatskog ozemlja, dijagnosticirati povjesne jezične i teritorijalne gubitke, i gdje je moguće – ispraviti ih, slobodnim i demokratskim načinima; obrambeno se postaviti prema nasilnim, presižućim politikama o zajedničkome jeziku, jer hrvatski jedino preko štokavske dionice može se staviti pod kapu zajedničkoga jezika, dok s distinktnima: čakavicom i kajkavicom ukuže na svoje leksičko bogatstvo i blistavu pričuvu, kao i na značajne književnosti u podređenim idiomima koje *Zlatna formula* reafirmira, ali ne tako da bi ništila iznimno potvrđeni štokavski standard, već ga bogatila na uravnotežen i mudar način, dodajući, a ne oduzimajući ništa od njegove

primjerne ostvarenosti“, poručio je akademik Štambuk. (M. L.)

STANDARD CROATIAN LANGUAGE NORM IN THE 21ST CENTURY

The conference *Standard Croatian Language Norm in the 21st Century*, organized by the Academy Committee for the Norm of the Standard Croatian Language, was held in the Academy Library on 18 and 19 October 2021, gathering linguists with different theoretical views of the standard Croatian language and its norm. Among other topics, they discussed the role of norms and Croatian language standardization and whether there are institutions that should deal with standardization and cultivation of the standard Croatian language, exchanging views on whether there are elements of the Croatian language that are not standardized, how to standardize them, and how to reconcile the need for standardization of language and the inevitable language change.

The question of whether there is a “standard language ideology” and whether its consequences are socially harmful was also touched upon, as well as the question of whether a law on the standard Croatian language and its public use is needed and what that law should contain.

The conference was opened by the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt who said that one of the main tasks of the Academy, as the most important cultural and scientific institution of each nation, was to take care of the position, status and development of the standard national language which does not exist without its norm that defines standard and non-standard language use. For this reason, in 2020 the Croatian Academy established its Committee for the Norm of the Standard Croatian Language which replaced the former Council for the Croatian Language Norm abolished in 2012 with a decision made by the then minister of science and education. Full Academy Member Neidhardt recalled the merits of previous Academy members regarding the Croatian language standardization, such as Tomo Maretic, Bogoslav Šulek, Dalibor Brozović, Stjepan Babić, Radoslav Katičić

and Milan Moguš, and he also mentioned the monumental Academy's multi-volume dictionary published in course of almost an entire century.

“The Croatian Academy of Sciences and Arts and its members have already done a great deal for the scientific description, standardization and benefit of the standard Croatian language and they will continue to do so in the new historical circumstances in which Croatian is not only an internationally recognized language, but is also one of the official languages of the European Union, which poses new challenges to it in the globalized world”, Neidhardt said.

Marko Alerić said that the reason for insufficient knowledge of the standard Croatian language norm, i.e. for deviations/mistakes that occur in its application, could also be found in incomplete or unclear descriptions in norm manuals. Certain parts of the standard language norm could be considered vague, confusing or contradictory, resulting in more frequent deviations in the spoken and written application of the standard language norm and in its relativization (weakening).

Mate Kapović presented his approach to the issues of norm and standardization, which, as he said, is not based on prescriptivism but on the fundamental knowledge of linguistics, while at the same time being openly ideological, with progressive values such as democracy and egalitarianism versus conservative values of autocracy and hierarchy. According to Kapović, it is not necessary to change the language standard, but the approach towards it. He warned about examples of intolerance of local and regional dialects. Kapović said that proof-readers very often turned into linguistic censors, and he spoke critically about the excessive advice syndrome. Andel Starčević said that instead of a law prescribing the use of a rigid version of the standard dialect, it would be better to consider the ways to reduce language discrimination and promote linguistic diversity.

Full Academy Member Drago Štambuk's presentation focused on the golden ča-kaj-što formula of the Croatian language, which was protected as cultural property in 2019. “We have to cover as much Croatian territory as possible with an extensive linguistic intervention to diagnose historical linguis-

tic and territorial losses, and, where possible, correct them, in free and democratic ways; we have to defend our language from violent, overbearing policies focused on a common language, because Croatian can only be placed under the cap of a common language through the stokavian dialect, while with the distinctive ones, chakavian and kaykavian, it demonstrates its lexical richness and brilliant linguistic reserve, as well as significant literature written in subordinate idioms reaffirmed by the *Golden Formula*, but not in such a way as to nullify the extremely confirmed stokavian standard, but to enrich it in a balanced and wise manner, adding and not subtracting anything from its exemplary realization”, Štambuk concluded.

MARIJANI RADMILOVIĆ NAGRADA DRAGUTINA TADIJANOVIĆA

Hrvatska pjesnikinja Marijana Radmilović primila je 4. studenoga 2021. Nagradu Dragutina Tadijanovića koju joj je dodjelila Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Nagrada joj je uručena za zbirku pjesama *Putovanje oko tijela* (Zagreb: Meandar Media, 2019.) u Slavonskome Brodu u Spomen-domu Dragutina Tadijanovića u sklopu manifestacije *Tadijine jeseni*, na 116. rođendan tog istaknutog hrvatskog pjesnika, a uručio ju je predsjednik Upravnog odbora Zaklade HAZU akademik Zvonko Kusić. On je u svojem govoru podsjetio na povezanost najviše hrvatske znanstvene i umjetničke institucije sa Slavonijom počevši od utemeljitelja Akademije Osječanina Josipa Jurja Strossmayera. Govoreći o Dragutinu Tadijanoviću, akademik Kusić istaknuo je da je bio član Akademije čak 54 godine i da je 20 godina bio direktor Akademijina Instituta za književnost. „Bio je zaštitni znak Hrvatske akademije, hodači spomenik pjesništva i kulture. Njegov

zaštitni znak bio je slobodan stih, jedinstvena i originalna jednostavnost. Osim što je bio značajan kao pjesnik, bio je i urednik književnih izdanja, kao i prevoditelj“, rekao je akademik Kusić. Akademik Dragutin Tadijanović (1905. – 2007.) bio je jedan od donatora Zaklade HAZU i prema njegovoj želji od 2008. svake se godine iz posebnog fonda dodjeljuje jedna pjesnička nagrada te stipendije ponajboljim studentima književnosti iz Brodsko-posavske i Ličko-senjske županije. (M. L.)

MARIJANA RADMILOVIĆ RECEIVES DRAGUTIN TADIJANOVIĆ AWARD

On 4 November 2021 the Foundation of the Croatian Academy of Sciences and Arts awarded the Croatian poet Marijana Radmilović with Dragutin Tadijanović Award. She received the award for her poetry collection *Putovanje oko tijela* (Zagreb: MeandarMedia, 2019) in Slavonski Brod at the Dragutin Tadijanović Memorial Centre. The award ceremony was part of the manifestation *Tadijine jeseni* organized to mark the 116th anniversary of the poet's birth. The award was presented by the President of the Academy Foundation Management Board Zvonko Kusić. In his speech, Kusić recalled the connection between the Croatian Academy of Sciences and Arts and Slavonia, starting with the Academy founder Josip Juraj Strossmayer who was born in Osijek. Talking about Dragutin Tadijanović, Kusić pointed out that he was a member of the Academy for 54 years and director of the Academy Institute for Literature for 20 years. “He was a symbol of the Croatian Academy, a walking monument to poetry and culture. Free verse and unique and original simplicity were his trademarks. In addition to being an important poet, he edited and translated many literary publications” said Kusić. Full Academy member Dragutin Tadijanović (1905 – 2007) was one of the Foundation's donors and according to his wishes, each year, starting from 2008, a poetry award is assigned from a special fond and scholarships are given to the best literature students from Brod-Posavina and Ličko-Senj counties.

PETAR ZRINSKI I FRAN KRSTO FRANKOPAN U HRVATSKOJ I EUROPSKOJ POVIJESTI

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zaklade Marija i Mirjan Damaška i Hrvatskog instituta za povijest, 2. i 3. prosinca 2021. održan je dvodnevni znanstveni skup *Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan u hrvatskoj i europskoj povijesti (u povodu 350. obljetnice kaznenog postupka)*, središnje hrvatsko obilježavanje 350. obljetnice procesa i pogubljenja Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana i 400. godišnjice rođenja Petra Zrinskog. Skup se zbog epidemioloških mjera održavao virtualno, a otvorio ga je predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je istaknuo da je malo povijesnih događaja koji su toliko snažno utisnuti u kolektivni identitet hrvatskog naroda kao što je pobuna Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana protiv pogubne politike bečkoga dvora. „Njezinim ugušenjem u krvi nije samo okrutno obračunato s dva istaknuta pojedinca koji su je vodili, nego su razvlašteni i osuđeni na utruňuće i njihovi plemićki rodovi, rodovi koji su našu prošlost zadužili na vojnom polju, na vodećim pozicijama u javnom životu, u kulturnoj i umjetničkoj sferi“, rekao je akademik Neidhardt podsjetivši da su 1919. posmrtni ostaci Zrinskog i Frankopana iz Bečkog Novog Mjesta prebačeni upravo u palaču Akademije u Zagrebu, odakle su, nakon dvodnevnog mimohoda naroda, u pogreboj povorci preneseni u katedralu. „Upravo je s Akademijom pred 150 godina počelo proučavanje ove važne teme i ona je utkana u prioritete Akademije već u prvom desetogodišnjem razdoblju njena djelovanja“, dodao je akademik Neidhardt podsjetivši da je 1871. ondašnji predsjednik Akademije Franjo Rački priredio, a Akademija 1873. objavila kapitalnu zbirku dokumenata o pobuni Zrinskog, Frankopana i drugih velikaša, o procesu koji je protiv njih vođen, o diplomatskim odjecima u inozemstvu i mučnom stradanju vođa. „Knjiga, objavljena uz izdašnu potporu biskupa Strossmayera, do današnjeg je dana ostala temeljna zbirka izvora za proučavanje ovog važnog razdoblja domovinske povijesti. I Akademija u cjelini i pojedini njezini članovi, kao i zaposlenici u Akademijinim znanstvenim zavodima

nastavljali su i nakon toga proučavati ovu kapitalnu temu hrvatske povijesti otkrivajući nepoznate dokumente i nudeći nova tumačenja. Na to Akademija može biti itekako ponosna. Pa i ove godine, na 350. obljetnici strašne pogibije Zrinskog i Frankopana, način na koji se pristupilo obilježavanju u najboljoj je Akademijinoj tradiciji: sjećanje na taj povijesni trenutak postala je inspiracija za nova promišljanja, potaknuta su nova istraživanja i ponuđene nove interpretacije. Ne samo riječi u počast žrtve Zrinskog i Frankopana, nego i djelatno obilježavanje godišnjice ovim skupom pokazuje da Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti itekako mari za svoju ulogu čuvarice baštine hrvatskog naroda, ali gledajući na tu baštinu kao na živu povijesnu tvar koja je predmet znanstvenih proučavanja i tumačenja“, rekao je akademik Neidhardt.

Na skupu je predstavljeno 26 priopćenja znanstvenica i znanstvenika iz Hrvatske, Mađarske i Njemačke, od kojih se izdvajaju inovativna priopćenja o raznim aspektima procesa Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankopanu. (M. L.)

PETAR ZRINSKI AND FRAN KRSTO FRANKOPAN IN CROATIAN AND EUROPEAN HISTORY

A two-day symposium *Petar Zrinski and Fran Krsto Frankopan in Croatian and European history (on the occasion of the 350th anniversary of the criminal proceedings)*, organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Marija and Mirjan Damaška Foundation and the Croatian Institute of History, was held on 2 and 3 December 2021. It was the central Croatian commemoration of the 350th anniversary of the trial and execution of Petar Zrinski and Fran Krsto Frankopan and the 400th anniversary of Petar Zrinski's birth. Due to epidemiological measures, the symposium was held virtually. It was opened by

the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt, who said that few historical events are so strongly imprinted in the collective identity of the Croatian people as is the case with Petar Zrinski's and Fran Krsto Frankopan's rebellion against the disastrous policy of the Viennese court. "The rebellion was suffocated in blood, which not only cruelly ended the lives of two prominent individuals who led it, but their noble families were also disinherited and doomed to extinction, families that indebted our past in the military field, who had leading positions in the public life, culture and art", said Neidhardt, adding that in 1919 the remains of Zrinski and Frankopan were transferred from Wiener Neustadt to the Academy Palace in Zagreb, from where they were taken to the cathedral after a two-day funeral procession. "The study of this important topic began with the Academy 150 years ago, and it was deeply rooted in the Academy priorities in the first ten years of its operation", Neidhardt continued, recalling that in 1871 Franjo Rački, the then President of the Academy, compiled a capital collection of documents on the rebellion of Zrinski, Frankopan and other noblemen, on the process that was initiated against them, on diplomatic repercussions abroad and on the painful suffering of the leaders. The Academy published it in 1873. "The book, published with Bishop Strossmayer's generous support, is still considered a fundamental collection of sources for the studies of this important period in Croatian history. The Academy as a whole and some of its members, as well as experts employed in the Academy's scientific institutes, have continued to explore this capital topic of the Croatian history, discovering unknown documents and offering new interpretations. The Academy has every reason to be quite proud of this work. Therefore, this year, marking the 350th anniversary of Zrinski's and Frankopan's terrible death, the Academy decided to commemorate them according to its tradition: the memory of that historic moment became an inspiration for new reflections, new research and new interpretations. Words honouring the sacrifice of Zrinski and Frankopan, and this symposium for the commemoration of their anniversary, show that the Croatian Academy of Sciences and Arts really cares about its role

of the custodian of Croatian heritage, while treating that heritage as live historical matter, subject of research and interpretation", Neidhardt concluded.

Researchers from Croatia, Hungary and Germany gave 26 presentations, among which innovative presentations on various aspects of the process against Petar Zrinski and Fran Krsto Frankopan stand out.

MUZIKOLOŠKA KONFERENCIJA *CROMUSCODEX70* *I EUROPSKI KONTEKST*

Pod pokroviteljstvom Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju HAZU 4. prosince 2021. u virtualnom je obliku održana međunarodna muzikološka konferencija *Cromuscodex70 i europski kontekst*. Riječ je o završnoj konferenciji interdisciplinarnog projekta HAZU i Hrvatske zaklade za znanost *Hrvatski glazbeni i liturgijski kodeksi srednjeg vijeka: Interdisciplinarna obrada* voditeljice prof. dr. Hane Breko Kustura, članice suradnice HAZU. Pozdravnu riječ sudionicima konferencije uime Razreda održala je akademkinja Koraljka Kos naglasivši važnost i metodološku ispravnost tako interdisciplinarno i međunarodno postavljenog istraživanja glazbenih izvora hrvatskih regija u srednjem vijeku. Konferencija je predstavila relevantne rezultate znanstvenog istraživanja izvora za glazbu povijesnih hrvatskih zemalja u srednjem vijeku, s posebnim fokusom na kontekstualizaciju projekta u usporedbi sa sličnim istraživanjima europskih i američkih muzikologa medievista. Osim voditeljice projekta Hane Breko Kustura, izlaganja su održali prof. dr. sc. Thomas Forrest Kelly, sa Sveučilišta Harvard, jedan od najvećih autoriteta za glazbu srednjega vijeka u svijetu. On je govorio o odnosu periferija – centar u glazbi srednjeg vijeka naglasivši upravo važnost dalmatinskih glazbenih izvora u pogledu shvaćanja partikularnosti beneventanskoga pjevanja s juga Italije. Prof. dr. sc. Andreas Haug sa Sveučilišta Julius-Maximiliana iz Würzburga, voditelj projekta digitalne obrade srednjovjekovnih glazbenih kodeksa *Corpus monodicum*, predstavio je suradnju s hrvatskim projektom *Cromuscodex70* na primjernu digitalne obrade sekvencijara kodeksa iz XV. stoljeća koji je pohranjen u Arhivu HAZU, kao gradual III. d. 182, a koji

se odnosi na rukopis iz vremena Oswalda Thuza. Predstavio je način obrade njegovih napjeva uz pomoć programa umjetne inteligencije *MonoDi plus 2.0*, zajedno s kolegom Alexanderom Harteltom. Na konferenciji je kao pozvani gost predavač sudjelova i svjetski poznati interpret rane glazbe, katalonski bariton i dirigent, prof. Josep Cabré (Konzervatorij u Perpignanu i San Sebastian). On je sa suradnikom, mladim zagrebačkim muzikologom i čembalistom Dariom Poljakom i renomiranom muzikologinjom i pjevačicom Katarinom Livljanić predstavio program *Dalmatinsko zrcalo* koji će predstavljati novu interpretaciju repertoara rane glazbe na istočnoj obali Jadrana. Voditeljica projekta Hana Breko Kustura napisljetu je sumirala i pokazala najvažnija otkrića nepoznatih glazbenih rukopisa istaknuvši gotovo detektivska traganja za izgubljenim i ponovo pronađenim glazbenim rukopisima s najvećima gregorijanskoga pjevanja. (H. B. K.)

MUSICOLOGY CONFERENCE *CROMUSCODEX70 AND THE EUROPEAN CONTEXT*

The international musicology conference *Cromuscodex70 and the European Context* was held in virtual format on 4 December 2021 under the auspices of the Croatian Academy Department of Music and Musicology. It was the final conference of an interdisciplinary project of the Croatian Academy and the Croatian Science Foundation called *Croatian Musical and Liturgical Codexes in the Middle Ages: Interdisciplinary Analysis*, led by Professor Hana Breko Kustura, PhD, Associate Member of the Croatian Academy. Full Academy Member Koraljka Kos welcomed the participants on behalf of the Department, emphasizing the importance and methodological exactness of such interdisciplinary and international research of the musical sources of Croatian regions in the Middle Ages. The conference presented relevant results of the scientific research of

musical sources in historical Croatian lands in the Middle Ages, with a special focus on project contextualization in comparison with similar research conducted by European and American mediaeval musicologists. In addition to the project manager Hana Breko Kustura, presentations were given by Professor Thomas Forrest Kelly, PhD, from Harvard University, one of the leading experts in mediaeval music. He spoke about the periphery-centre relationship in medieval music, emphasizing the importance of Dalmatian musical sources in understanding the particularity of the Beneventan chant in southern Italy. Professor Andreas Haug, PhD, from Julius-Maximilian University of Würzburg, head of the *Corpus monodicum* project focused on the digital processing of mediaeval music codices, presented the cooperation with the Croatian project *Cromus-codex70* on the example of digital processing of the 15th century codex sequence, kept in the Academy Archives as gradual III. d. 182, which refers to a manuscript from the era of Oswald Thuz. Haug and his colleague Alexander Hartelt presented how Thuz's chants are processed with the assistance of the artificial intelligence programme *MonoDi Plus 2.0*. A guest lecturer at the conference was a world-famous early music interpreter, Catalan baritone and conductor, Professor Josep Cabré (the Conservatory in Perpignan and San Sebastian). He and his collaborator, young Zagreb musicologist and harpsichordist Dario Poljak, and renowned musicologist and singer Katarina Livljanić, presented the *Dalmatian Mirror* programme, which will represent a new interpretation of the early music repertoire on the eastern Adriatic coast. At the end of the conference, Hana Breko Kustura summarized and demonstrated the most important discoveries of unknown musical manuscripts, highlighting almost detective searches for lost and rediscovered manuscripts of Gregorian chants.

ZBORNIK O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU

Dana 6. prosinca 2021. u Narodnoj knjižnici i čitaonici u Topuskom javnosti je predstavljen *Zbornik o Ljubomiru Marakoviću*, sedamnaesti zbornik u ediciji *Hrvatski književni povjesničari*, u kojem su objavljeni radovi sa Znanstvenog skupa o Ljubomi-

ru Marakoviću, održanog 25. i 26. travnja 2019. u Zagrebu i Topuskom u organizaciji Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i brojnih drugih hrvatskih sveučilišnih ustanova, a pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

O *Zborniku* je govorio glavni urednik prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, suradnica na projektu *Hrvatski književni povjesničari* Lidija Bogović, mag. croatol., Tomislav Vodička, prof., tajnik, te Ivica Kuzmić, načelnik Općine Topusko.

Ljubomir Maraković (Topusko, 1887. – Zagreb, 1959.) istaknuti je hrvatski književni i kazališni kritičar i povjesničar. Studij slavistike i germanistike završio je u Beču, gdje je 1909. doktorirao temom o *Vili Slovinku* J. Barakovića. Kao pristaša hrvatskoga katoličkoga pokreta, u Beču je četiri godine uređivao katolički časopis *Luč*. Kao gimnaziski profesor službovao je u Banjoj Luci i Zagrebu, dva je desetljeća uređivao *Hrvatsku prosvjetu*, od 1941. urednik je za film, poredbenu književnost i teoriju književnosti u *Hrvatskoj enciklopediji*. Godine 1944. postao je profesor na Visokoj pedagoškoj školi u Zagrebu, ali je 1945. bio suspendiran kao profesor sa svih državnih učilišta, 1947. osuđen i zatvoren s dvogodišnjim gubitkom političkih prava. Važnija su mu djela: *Nov život* (1910.), *Novi pripovjedači: kritičke studije i minijature* (1929.), *Pučka pozornica: bit i uspjesi nestručne pozornice* (1929.), *Hrvatska književnost 1860–1935: stilsko-razvojni pregled* (1936.). Danas su njegov lik i njegovo književno i znanstveno stvaralaštvo izvučeni iz neopravdanog i nepravednog zaborava.

U nizu rasprava objavljenih u *Zborniku* utvrđeno je da je Maraković bio jedan od najutjecajnijih hrvatskih književnih i kazališnih kritičara između dvaju svjetskih ratova, a i jedan od prvih hrvatskih filmskih kritičara. Objavljivao je i veće sintetske prikaze, od kojih su osobito važne njegove studije o književnom stvaralaštvu 1930-ih. Zagovarao je književnost kršćanskoga katoličkog nadahnuća tražeći u književnosti jedinstvo etičkih i estetskih načela. Upućen u zbijanja u svjetskoj literaturi, isticao je vrijednost katoličkih pisaca, ali je objektivno prosuđivao i djela drugih pisaca. *Zbornik o Ljubomiru Marakoviću* vraća uglednog književnog povjesničara i kritičara u javnu svijest i znanje. (A. S. K.)

COLLECTION OF PAPERS ON LJUBOMIR MARAKOVIĆ

The Collection of Papers on Ljubomir Maraković was presented in the Public Library and Reading Room in Topusko on 6 December 2021. It is the 17th collection in the edition *Croatian Literary Historians* which contains published papers from the Ljubomir Marković Symposium held on 25 and 26 April 2019 in Zagreb and Topusko, organized by the University of Zagreb Faculty of Croatian Studies and numerous other Croatian higher education institutions, under the auspices of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

The Collection was presented by editor-in-chief, Professor Tihomil Maštrović, PhD, *Croatian Literary Historians* project associate Lidija Bogović, Tomislav Vodička, secretary and Ivica Kuzmić, head of Topusko municipality.

Ljubomir Maraković (Topusko, 1887 – Zagreb, 1959) was a distinguished Croatian literary and theatre critic and historian. He graduated in German and Slavic languages in Vienna where he earned his doctoral degree in 1909 with a dissertation on Baraković's *Vila Slovinka*. As a supporter of the Croatian Catholic movement, he edited the Catholic magazine *Luč* in Vienna for four years. He taught in grammar schools in Banja Luka and Zagreb, and he was the editor of *Hrvatska prosvjeta* (*Croatian Education*) for two decades. In 1941 he became the editor for film, comparative literature and literary theory in *Hrvatska enciklopedija* (*Croatian Encyclopaedia*). In 1944 he started his professorial work at the Higher Pedagogical School in Zagreb, but in 1945 he was suspended from all state education institutions. In 1947 he was convicted and imprisoned, and deprived of his political rights for two years. His more significant works include: *Nov život* (1910), *Novi pripovjedači: kritičke studije i minijature* (1929), *Pučka*

pozornica: bit i uspjesi nestručne pozornice (1929), *Hrvatska književnost 1860–1935: stilsko-razvojni pregled* (1936). Today, Maraković's biography and his literary and scientific work are saved from unjustified and unjust oblivion.

A series of discussions published in the *Collection* demonstrate that Maraković was one of the most influential Croatian literary and theatre critics between two world wars, and that he was also one of the first Croatian film critics. He also published larger synthetic reviews, and his studies on literary creation in the 1930s are particularly significant. He was an advocate of literature inspired by Christian Catholicism, seeking the unity of ethical and aesthetic principles in literature. Aware of developments in world literature, he emphasized the value of Catholic writers, but he also assessed the works of other writers objectively. *The Collection of Papers on Ljubomir Maraković* has reminded the public of this eminent literary historian and critic.

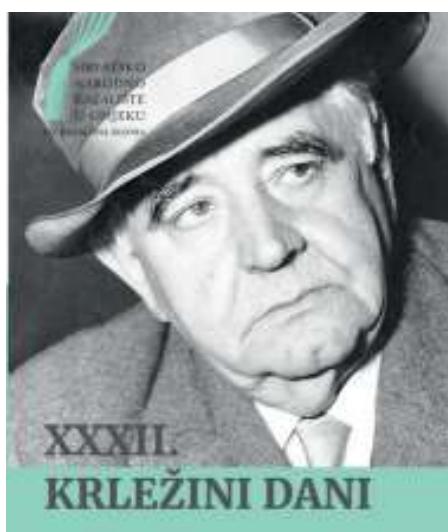
KRLEŽINI DANI U OSIJEKU 2021.

Od 7. do 10. prosinca 2021. u Osijeku su, u organizaciji Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta HAZU, Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku i Filozofskoga fakulteta u Osijeku održani 32. *Krležini dani u Osijeku*. Nadovezujući se na novopokrenuti istraživački ciklus *Krležinih dana* posvećen proučavanju recentnije povijesti hrvatske dramske književnosti i kazališta, skup pod naslovom *Devedesete u hrvatskoj dramskoj književnosti i kazalištu, drugi dio* nastavio se baviti osvjetljavanjem mnogostrukih i raznovrsnih vidova dramske i glumišne aktivnosti u posljednjem desetljeću XX. stoljeća. Dio izlaganja bio je usmjeren na analizu suvremenoga hrvatskog dramskog pisma u devedesetima te njegovih tematskih i formalnih obilježja, kao i njegovih kazališnih uprizorenja, ali i refleksa devedesetih u hrvatskome dramskom pismu mlađe generacije dramskih autora. Istraživačku pozornost zaokupile su i teme glazbeno-scenskih festivala, baletnih i plesnih produkcija te performansa i projekata nezavisne izvedbene scene o kojima se dosad sporadično pisalo te čine dragocjeno svjedočanstvo o pluralitetu hrvatskih kazališnih devedesetih. Mnogolikosti pogleda na

kazališne devedesete pridonijele su i analize ambijentalnoga teatra, važnih redateljskih i glumačkih poetika, prevodenja i recepcije strane književnosti u hrvatskome kazalištu te radovi usmjereni na proučavanje fenomena glume, dramaturgije glazbe, diskursa kazališne kritike i lutkarske periodike, a svojevršnu dodanu vrijednost zbornika čine izlaganja kazališnih praktičara o vlastitim umjetničkim projektima i opusima. U okviru skupa predstavljen je zbornik s prethodnih *Danā* te nekoliko novijih teatroloških izdanja (monografija o opernoj prvakinja Mirjani Bohanec Vidović, *Vukovarsko kazalište u vukovarskoj kulturi 1884. – 1941*. Antonije Boger Šaban, tematski broj časopisa *Kretanja* posvećen Margariti Froman, *Istina i laži o kanonu Sanje Nikčević*), u fokusu osječkoga HNK otvorena je izložba o kostimografinji Iki Škomrlj, predstavljena je radna skupina za digitalizaciju kazališne građe THEATRALIA, te su izvedene dvije kazališne predstave, *Zmajevi koji ne lete* Ivane Šojat i *Viđenje Isusa Krista u kasarni V. P. 2507* Ive Brešana. *Krležinim danima u Osijeku 2021*. nakratko je zaokruženo, barem zasad, razmatranje kazališnih devedesetih, a pozornost *Danā* polako se preusmjerava prema prvome desetljeću novoga stoljeća. (M. P.)

KRLEŽA DAYS IN OSIJEK 2021

The 32nd Krleža Days in Osijek, organized by the Division for the History of Croatian Theatre of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Croatian National Theatre in Osijek and the Faculty of Hu-

manities and Social Sciences in Osijek, were held from 7 to 10 December 2021. Following the new Krleža Days research cycle dedicated to the study of more recent history of the Croatian drama and theatre, the symposium *The 1990s in the Croatian Drama and Theatre, Part Two*, continued to illuminate the multiple and various kinds of drama and theatre activities in the last decade of the 20th century. A part of the presentation was focused on the analysis of the contemporary Croatian drama in the 1990s, its thematic and formal features and its theatrical performances, but also on the reflections of the 1990s in Croatian plays written by the younger generation of playwrights. Researchers' attention was also occupied by topics such as music and stage festivals, ballet and dance productions, as well as performances and independent performance scene projects, which rarely appear as a research topic, but nonetheless offer a valuable testimony to the plurality of Croatian theatre in the 1990s. A diversity of views with regard to the theatrical 1990s was reflected in analyses of ambience theatre, important directorial and acting poetics, translation and reception of foreign literature in Croatian theatre and works aimed at studying the phenomenon of acting, dramaturgy of music, theatre criticism discourse and puppetry periodicals. Theatre practitioners' presentations about their own art projects and opuses added additional value to the collection. The proceedings from previous Days were presented as part of the conference, as well as several recent theatrical editions (monograph on the opera singer Mirjana Bohanec Vidović, *Vukovar Theatre in Vukovar Culture 1884 – 1941* by Antonija Boger Šaban, themed issue of the magazine *Kretanja* (*Movements*) dedicated to Margarita Froman, *Istina i laži o kanonu* (*Truth and Lies about Canon*) by Sanja Nikčević). An exhibition about costume designer Ika Škomrlj was opened in the foyer of the Croatian National Theatre in Osijek, the working group for THEATRALIA for digitization of theatre-related content was presented and two plays were performed, *Zmajevi koji ne lete* (*Dragons Who do not Fly*) by Ivana Šojat and *Viđenje Isusa Krista u kasarni V. P. 2507* (*Vision of Jesus Christ in Barracks V. P. 2057*) by Ivo Brešan. Krleža Days in Osijek 2021 rounded off, at least for

now, the overview of the theatrical 1990s, and their attention is gradually shifting towards the first decade of the new century.

DRAGO IBLER – ARHITEKTURA KAO IDEJA ŽIVOTA

U organizaciji Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU, 9. prosinca 2021. održan je međunarodni znanstveni skup *Drago Ibler – arhitektura kao ideja života* u povodu stote obljetnice početka djelovanja arhitekta Drage Iblera. Na skupu je s izlaganjima sudjelovalo 16 međunarodnih znanstvenih istraživača iz Zagreba, Budimpešte, Ženeve, Essena, Ljubljane, Beograda i Mostara. Izlaganjima su predstavljene stvaralačke, pedagoške i strukovne pozicije arhitekta Drage Iblera te su razmotrene refleksije njegova djelovanja na daljnji tijek hrvatske arhitekture i sadašnji trenutak, a opus je revaloriziran i pozicioniran u međunarodni kontekst.

Skup je otvorio predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, koji je kazao da ime Drage Iblera predstavlja paradigm jednog vremena u kojem je stvarana moderna arhitektura te da je prvi unio nove europske postavke arhitektonске misli, i to ne kopirajući nego stvarajući u skladu s tim načelima na europskoj razini. „U Hrvatskoj s otprilike četiri milijuna stanovnika između dvaju svjetskih ratova djelovalo je više od šezdeset arhitekata sljedbenika internacionalnog stila. Najmanja skupina, jedva petina, no iznimnih arhitekata, bili su studenti arhitekture na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Internacionalni stil u Akademijinu školu arhitekture dolazi 1926. s novoimenovanim profesorom Dragom Iblerom. On počinje s klasicizmom, da bi zatim dvadesetih i tridesetih godina krug oko svoje škole arhitekture internacionalno usmjerio prema avangardnosti, s kojom između dvaju ratova prednjači na jugoistoku Europe. Njegova će škola kreativnim djelovanjem znatno utjecati i na poslijeratna arhitektonska zbivanja“, rekao je akademik Neidhardt. Istaknuo je da se za krug oko Iblera veže termin Zagrebačka škola arhitekture te da su on i njegovi studenti i suradnici (Kauzarić, Horvat, Planić, Bon, Požgaj, Galić, Šegvić i drugi) uspostavili likovno i ideološki progresivan krug arhitektonskih protagonisti. „U toj otvorenosti prema svijetu treba promatrati

i grad Zagreb, koji uspijeva 1930. plansku regulaciju svojega razvitka razriješiti međunarodnim natječajem, čiji će se europski rezultati pretopiti u najveću zagrebačku urbanističku ideju XX. stoljeća. Nažalost, danas se ta vizionarska ostavština zaboravlja i oskrvruje“, napomenuo je akademik Neidhardt. (M. L.)

DRAGO IBLER – ARCHITECTURE AS THE IDEA OF LIFE

The international symposium *Drago Ibler – Architecture as the Idea of Life*, organized by the Croatian Museum of Architecture of the Croatian Academy of Sciences and Arts, was held on 9 December 2021 to celebrate the 100th anniversary of the architect's work. The symposium gathered 16 international researchers from Zagreb, Budapest, Geneva, Essen, Ljubljana, Belgrade and Mostar. The presentations focused on the creative, pedagogical and professional positions of the architect Drago Ibler, considered the reflections of his work on the further course of the Croatian architecture and on the present moment, while his work was revalued and placed in an international context.

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt opened the symposium, stating that Drago Ibler's name represented a paradigm of the era in which modern architecture was created as he was the first one to introduce the foundations of the new European architectural thought, not by coping, but rather by creating according to those principles at the European level. “More than 60 architects who followed the international style worked in Croatia, a country with around four million people, between the two wars. The smallest group, barely a fifth, consisted of exceptional architects who studied architecture at the Academy of Fine Arts in Zagreb. The international style arrived at the Academy School of Architecture in 1926, with

the newly-appointed Professor Drago Ibler. He began with Classicism and during the 1920s and '30s he directed the circle around his school of architecture internationally towards the avant-garde in which he excelled in south-eastern Europe between the two wars. The creative work of his school had a significant impact on post-war architectural events”, Neidhardt explained. He reminded that the term Zagreb School of Architecture was associated with the circle around Ibler, and that Ibler and his students and colleagues (Kauzarić, Horvat, Planić, Bon, Požgaj, Galić, Šegvić and others) established an artistically and ideologically progressive circle of architects. “Zagreb should be observed in the light of its openness to the world. In 1930 the city managed to resolve the planned regulation of its development with an international competition whose European results were transformed into Zagreb's greatest urban idea of the 20th century. Unfortunately, this visionary legacy is being forgotten and desecrated”, said Neidhardt.

VIRTUALNA IZLOŽBA MARITIMNA KULTURA ZADARSKE ŽUPANIJE

Predstavljanje kataloga i virtualne izložbe *Maritimna kultura Zadarske županije u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti* održano je dana 17. prosinca 2021. u Velikoj vijećnici Doma Zadarske županije. Izložba je nastala u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za povijesne znanosti u Zadru, Zadarske županije, Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet u suradnji s Odjelom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru.

Izložbu su predstavili: izv. prof. dr. sc. Tado Oršolić, upravitelj Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Krešimir Laštro, dipl. iur., pročelnik Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, doc. dr. sc. Luka Grbić, pročelnik Pomorskog odjela Sveučilišta u Zadru, i dr. sc. Ljiljana Peričin, pomoćnica pročelnika Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, koja je ujedno i jedna od autorica izložbe.

Izložba je podijeljena u dvije cjeline: pomorstvo zadarског kraja te ribarstvo i akvakultura. Građu za izradu ove izložbe i kataloga dale su na korištenje institucije, tvrtke

i partneri koji su svojim djelovanjem vezani za pomorstvo zadarskoga kraja, a izabrana je ona vrsta gradiva koje na najbolji način predstavlja bogatstvo i značaj maritimne kulture za to područje.

Autorice su kataloga i izložbe dr. sc. Ljiljana Peričin (Zadarska županija) i Nikolina Peša Pavlović (Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru), a nositelji izložbe Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Zadru i Zadarska županija, Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet. Izdavači su kataloga izložbe Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru i Zadarska županija, Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet, a urednici: Tado Oršolić, Krešimir Laštro, Grozdana Franov-Živković i Ljiljana Peričin.

Izložba je dostupna na mrežnoj stranici Zadarske županije: <https://www.zadarska-zupanija.hr/pomerstvo-izlozba/>. (T. O.)

VIRTUAL EXHIBITION MARITIME CULTURE IN ZADAR COUNTY

On 17 December 2021 in Zadar County Great Hall virtual exhibition *Maritime Culture in Zadar Area – Past, Present and Future* and exhibition catalogue were presented. The exhibition was organized by the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar and by Zadar County Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic, in collaboration with University of Zadar Information Sciences Department.

The exhibition was inaugurated by Associate Professor Tado Oršolić, PhD, director of the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar, Krešimir Laštro, head of the Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic, Assistant Professor Luka Grbić, PhD, head of the

University of Zadar Maritime Department and Dr Ljiljana Peričin, assistant head of the Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic who is also one of the authors of the exhibition.

The exhibition was divided in two parts: maritime affairs in Zadar area and fisheries and aquaculture. The exhibits were made available by institutions, companies and partners whose activities are associated with maritime affairs in Zadar area, and they were selected based on how well they represented the richness and importance of maritime culture for this area.

The authors of both the catalogue and the exhibition are Dr Ljiljana Peričin (Zadar County) and Nikolina Peša Pavlović (University of Zadar Information Sciences Department), and the organizers of the exhibition are the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar and Zadar County Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic. The catalogue was published by the Croatian Academy Institute for Historical Sciences in Zadar and Zadar County Administrative Department for Maritime Domain, Sea and Traffic. The editors of the catalogue are Tado Oršolić, Krešimir Laštro, Grozdana Franov-Živković and Ljiljana Peričin.

The exhibition is available at Zadar County website <https://www.zadarska-zupanija.hr/pomerstvo-izlozba/>

BOŽIĆNI KONCERT 2021.

U atriju palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 22. prosinca 2021. održan je 11. *Božićni koncert*, uz izravan prijenos na Hrvatskoj televiziji. Nastupili su pijanistica Martina Filjak, koja je izvela *Suitu u g-molu* Georga Friedricha Händela te djelo Giovannija Palestrina i Franza Liszta *Miserere*, kao i Komorni zbor *Ivan Filipović* pod ravnjanjem dirigenta Gorana Jerkovića. Zbor je izveo Palestrinino djelo *Alma Redemptoris Mater* te skladbe Johna Henryja Hopkinsa *We three kings* i Angel band Shawna Kirchnera, hrvatske božićne pjesme *Oj, djetešće moje drago* Igora Kuljerića i *Veselje ti navješćujem* Tomislava Uhlika te božićne pjesme *The twelve days of Christmas* i *We wish you a merry Christmas*. Prije početka koncerta televizijskim gledateljima obratio se predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt,

koji je kazao da Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti svoj tradicionalni *Božićni koncert* u palači HAZU, u suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom, održava već 11. put, i to slaveći svoju 160. obljetnicu osnutka, u smiraju „uistinu naporne godine, ispunjene globalnom pandemijom i lokalnom neizvjesnošću poslijepotresne obnove“.

„Zaželimo si ugodnije slike suživota sa zemljinom prirodom i svemirom, u znaku biblijske repatice, svetih kraljeva i snoviđenja ideala boljega svijeta. Uz zahvalu svim umjetnicima i Hrvatskoj radioteleviziji na ostvarenju ovoga koncerta, u ozračju radosnoga slavlja želimo diljem Hrvatske i širom svijeta čestit Božić i da svima na tom mlađom ljetu bude svega obilje“, zaključio je akademik Neidhardt. (M. L.)

CHRISTMAS CONCERT 2021

The 11th Christmas Concert, directly broadcast by the Croatian Television, was held on 22 December 2021 in the atrium of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The pianist Martina Filjak played the *G Minor Suite* by Georg Friedrich Händel and *Miserere* by Giovanni Palestrina and Franz Liszt. The chamber choir *Ivan Filipović*, conducted by Goran Jerković, sang Palestrina's *Alma Redemptoris Mater*, *We three kings* by John Henry Hopkins and *Angel Band* by Shawn Kirchner, followed by Croatian Christmas carols *Oj, djetešće moje drago* by Igor Kuljerić and *Veselje ti navješćujem* by Tomislav Uhlik, and Christmas carols *The twelve days of Christmas* and *We wish you a merry Christmas*.

The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt addressed the viewers before the concert and said that the Croatian Academy, in collaboration with the Croatian Television, had organized its traditional Christmas Concert in the Academy Palace for the 11th time, this

time to celebrate the 160th anniversary of its foundation, at the end of "a truly hard year, filled with the global pandemic and local uncertainty of reconstruction after the earthquakes."

"Let's wish each other more pleasant images of coexistence with the earth's nature and the universe, in the sign of the biblical shooting star, the wise kings and dreams of a better world. We thank the performers and the Croatian Radio and Television for the realization of this concert and in the spirit of festive celebration we wish everyone in Croatia and around the world a merry Christmas and an abundant new year" Neidhardt concluded.

PREMINUĆA

U godini 2020. napustili su nas redoviti članovi HAZU: akademik Dubravko Jelčić (6. studenoga 1930. – 28. veljače 2020.), akademik Božidar Liščić (17. siječnja 1929. – 19. travnja 2020.), akademkinja Antica Menac (11. srpnja 1922. – 24. travnja 2020.), akademik Tomislav Raukar (29. prosinca 1933. – 2. srpnja 2020.), akademik Tonko Maroević (22. listopada 1941. – 11. kolovoza 2020.), akademik Ivan Kožarić (10. lipnja 1921. – 15. studenoga 2020.) i akademik Stanko Popović (26. rujna 1938. – 17. prosinca 2020.); dopisni članovi HAZU: prof. dr. sc. Josip Matešić (4. rujna 1927. – 25. ožujka 2020.), dr. sc. France Bernik (13. svibnja 1927. – 27. travnja 2020.), prof. dr. sc. Ivo Banac (1. ožujka 1947. – 30. lipnja 2020.), prof. dr. sc. István Nyomárkay (17. ožujka 1937. – 6. kolovoza 2020.), prof. dr. sc. Rudolf Zahradník (20. listopada 1928. – 31. listopada 1920.), prof. dr. sc. Andro Mikelić (2. listopada 1956. – 28. studenog 2020.), prof. dr. sc. Akito Arima (13. rujna 1930. – 7. prosinca 2020.) i prof. dr. sc. Jean Aubouin (5. svibnja 1928. – 21. prosinca 2020.) te član suradnik HAZU prof. dr. sc. Dragomir Vojnić (31. prosinca 1924. – 23. prosinca 2020.).

U godini 2021. napustili su nas redoviti članovi HAZU: akademik Goran Filipi (18. siječnja 1954. – 8. siječnja 2021.), akademik Leo Klasinc (20. svibnja 1937. – 9. veljače 2021.), akademik Josip Božičević (17. ožujka 1929. – 13. ožujka 2021.), akademik Slavko Matić (20. siječnja 1938. – 30. ožujka 2021.), akademik Ruben Radica (19. svibnja 1931. – 28. srpnja 2021.), akademik Nenad Trinajstić (26. listopada 1936. – 27. kolovoza 2021.), akademik Stjepan Babić (29. studenog 1925. – 27. kolovoza 2021.), akademik Branko Sokač (27. svibnja 1933. – 8. rujna 2021.), akademik Vladimir Bermanec (8. kolovoza 1955. – 13. rujna 2021.) i akademik Pavle Dešpalj (18. lipnja 1934. – 16. prosinca 2021.); dopisni članovi HAZU: dr. sc. Bernard Lown (7. lipnja 1921. – 16. veljače 2021.), Irena Vrkljan (21. kolovoza 1930. – 23. ožujka 2021.), prof. dr. sc. Miha Tišler (18. rujna 1926. – 25. ožujka 2021.), prof. dr. sc. Hans Rothe (5. svibnja 1928. – 31. ožujka 2021.), prof. dr. sc. Krešimir Krnjević (7. rujna 1927. – 16. travnja 2021.), dr. sc. Ján Janković (21. srpnja 1943. – 12. lipnja 2021.), prof. dr. sc. Paul Garde (18. prosinca 1926. – 27. srpnja 2021.), prof. dr. sc. Sante Graciotti (1. prosinca 1923. – 17. listopada 2021.) i prof. dr. sc. Wiesław Boryś (4. siječnja 1939. – 29. studenoga 2021.).

Život i djelo svakoga od njih trajno su utkani u Akademijinu povjesnicu.

DECEASED MEMBERS

In 2020 the following Full Members of the Croatian Academy of Sciences and Arts died: Dubravko Jelčić (6 November 1928 – 28 February 2020), Božidar Liščić (17 January 1929 – 19 April 2020) Antica Menac (11 July 1922 – 24 April 2020), Tomislav Raukar (29 December 1933. – 2 July 2020), Tonko Maroević (22 October 1941 – 11 August 2020), Ivan Kožarić (10 June 1921 – 15 November 2020) and Stanko Popović (26 September 1938 – 17 December 2020). In 2020 also died Cor-

responding Members of the Croatian Academy Professor Josip Matešić, PhD (4 September 1927 – 25 March 2020), France Bernik, PhD (13 May 1927 – 27 April 2020), Professor Ivo Banac, PhD (1 March 1947 – 30 June 2020), Professor István Nyomárkay, PhD (17 March 1937 – 6 August 2020), Professor Rudolf Zahradník (20 October 1928 – 31 October 1920), Professor Andro Mikelić, PhD (2 October 1956 – 28 November 2020), Professor Akito Arima, PhD (13 September 1930 – 7 December 2020) and Professor Jean Aubouin, PhD (5 May 1928 – 21 December 2020); and Associate Member Professor Dragomir Vojnić, PhD (31 December 1924 – 23 December 2020).

In 2021 the following Full Members of the Croatian Academy of Sciences and Arts died: Goran Filipi (18 January 1954 – 8 January 2021), Leo Klasinc (20 May 1937 – 9 February 2021), Josip Božičević (17 March 1929 – 13 March 2021), Slavko Matić (20 January 1938 – 30 March 2021), Ruben Radica (19 May 1931 – 28 July 2021), Nenad Trinajstić (26. 1936 – 27 August 2021), Stjepan Babić (29 November 1925 – 27 August 2021), Branko Sokač (27 May 1933 – 8 September 2021), Vladimir Bermanec (8 August 1955 – 13 September 2021) and Pavle Dešpalj (18 June 1934 – 16 December 2021). In 2020 also died Corresponding Members of the Croatian Academy: Bernard Lown, PhD (7 June 1921 – 16 February 2021), Irena Vrkljan (21 August 1930 – 23 March 2021), Professor Miha Tišler, PhD (18 September 1926 – 25 March 2021), Professor Hans Rothe (5 May 1928 – 31 March 2021), Professor Krešimir Krnjević, PhD (7 September 1927 – 16 April 2021), Ján Janković, PhD (21 July 1943 – 12 June 2021), Professor Paul Garde, PhD (18 December 1926 – 27 July 2021), Professor Sante Graciotti, PhD (1 December 1923 – 17 October 2021) and Professor Wiesław Boryś, PhD (4 January 1939 – 29 November 2021).

Their life and work will be remembered.

SURADNICI U OVOM BROJU / CONTRIBUTORS IN THIS ISSUE

- Nikola Albaneža**, viši kustos, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb (preminuo 3. siječnja 2022.)
- Doc. dr. sc. **Hana Breko Kustura**, članica suradnica HAZU, znanstvena savjetnica, Odsjek za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, Zagreb
- Izv. prof. dr. sc. **Krunoslav Capak**, ravnatelj Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Rockefellerova 7, 10000 Zagreb
- Zlatko Đurić**, dipl. ing., bivši tajnik Znanstvenog vijeća za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku
- Akademik **Ivan Gušić**, prof. emer., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb
- Izv. prof. dr. sc. **Zdenka Janečović Römer**, viša znanstvena savjetnica, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Lapadski put 6
- Dr. sc. **Ana Lederer**, viša znanstvena suradnica, Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb
- Marijan Lipovac**, prof., Ured za odnose s javnošću i medije HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb
- Prof. dr. sc. **Aleksa Markotić**, ravnateljica Klinike za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, Mirogojska 8, 10000 Zagreb
- Prof. dr. sc. **Tihomil Maštrović**, redoviti profesor u trajnom zvanju, Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Jordanovac 110, 10000 Zagreb
- Akademik **Velimir Neidhardt**, prof. emer., predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

POPIS LIKOVNIH PRILOGA / FIGURES AND TABLES

- Str. 2.** Predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt
- Str. 4.** Oštećenja od potresa u atriju palače HAZU
- Str. 6.** Slike iz Strossmayerove galerije skinute sa zida nakon potresa
- Str. 7.** Saloni palače HAZU nakon potresa; Slike iz Strossmayerove galerije skinute sa zida nakon potresa
- Str. 8.** Oštećenja od potresa na Knjižici HAZU, obnovljeni dimnjak u dvorištu palače Vranczany-Dobrinović
- Str. 9.** Oštećenja od potresa na drugom katu palače HAZU; Saloni palače HAZU nakon potresa; Slike iz Strossmayerove galerije skinute sa zida nakon potresa; Oštećenja od potresa u velikoj dvorani palače HAZU; Oštećenja od potresa na stubištu palače HAZU
- Str. 10.** Atrij palače HAZU sa zaštitnim skelom
- Str. 11.** Drugi kat palače HAZU nakon potresa
- Str. 16.** Pripadnici Hrvatske vojske postavljaju privremeni šator za bolesnike s COVID-19 evakuirane nakon potresa u Zagrebu
- Str. 20. i 22.** JANAF-terminal Omisalj
- Str. 24.** Vjetroelektrane na Pagu
- Str. 26.** Brojevi časopisa Poredbeno pomorsko pravo
- Str. 30.** Mali Lošinj
- Str. 31.** Broj časopisa Poredbeno pomorsko pravo
- Str. 32.** Artur Schneider kraj kapele svetoj Jurja u Lijevim Štefankima
- Str. 34.** Dokumentiranje reljefa u dvorištu Nove crkve u Šibeniku
- Str. 35.** Unutrašnjost crkve svete Marije Magdalene u Selima kraj Siska; unutrašnjost nekadašnje crkve svetog Ivana Nepomuka u Glini
- Str. 36.** Artur Schneider i Duro Griesbach iznad Roškog slapa, crkva Uzvišenja svetog Križa u Kravarskom
- Str. 37.** Izložba Tragom baštine - Schneiderov fotografiski arhiv
- Str. 38.** Otvorenie Dubrovačkih ljetnih igara
- Str. 40. i 41.** Motivi iz Dubrovnika
- Str. 42.** Tkonski zbornik
- Str. 44.** Ulaz u samostan sveti Kuzme i Damjana kod Tkona na otoku Pašmanu (XI. stoljeće), posljednji aktivni samostan benediktinaca u Hrvatskoj
- Str. 45.** Samostan sveti Kuzme i Damjana kod Tkona na otoku Pašmanu
- Str. 46.** Pročelje katedrale svete Stosije u Zadru
- Str. 47. i 49.** Naslovnica Radova Zavoda za povijesne znanosti u Zadru
- Str. 50.** Oštećenja u velikoj dvorani palače HAZU nekoliko sati nakon potresa 22. ožujka 2020.
- Str. 52.** Slika Mlada patricijka, autora Vlahe Bukovca
- Str. 55.** Palača Vranczany-Dobrinović u Hebrangovoj 1 u Zagrebu
- Str. 56.** Detalj Baščanske ploče
- Str. 57.** Ilustracija koronavirusa
- Str. 67.** Spomenik Josipu Jurju Strossmayeru pored palače HAZU
- Str. 68. i 69.** Portreti redovitih članova HAZU izabralih 2020.
- Str. 72.** Predstavljanje knjige Veliki rimski graditelj / The Great Roman Constructor Imperator Diocletianus Dalmata u Knjižnici HAZU 6. veljače 2020.
- Str. 73.** Simpozij Novi koronavirus iz Kine: biosigurnosna prijetnja i izazov za zdravstvene djelatnike u palači HAZU 14. veljače 2020.; Akademik Goran Filipi tijekom predavanja Istrorumunjski jučer, danas, sutra u Knjižnici HAZU 3. ožujka 2020.
- Str. 75.** 5. hrvatski vaskularni dan: Angiologija 2020 (CROVASCULAR 2020) u Preporodnoj dvorani HAZU 6. ožujka 2020.; Koncert Zagrebačkih solista u palači HAZU 7. lipnja 2020.
- Str. 76.** Otvorenie 47. Dana hrvatskoga kazališta 21. listopada 2020.
- Str. 77.** Znanstveni skup Hrvatska kultura i sveti Jeronim u Knjižnici HAZU 3. studenog 2020.
- Str. 78.** Okrugli stol Ustavne promjene i političke nagodbe – Republika Hrvatska između ustavne demokracije i populizma 8. prosinca 2020.
- Str. 79.** Međunarodna konferencija Naslijede mira – 25 godina Daytonsko-pariskog mirovnog sporazuma 15. prosinca 2020.
- Str. 80.** 10. Božićni koncert u palači HAZU 22. prosinca 2020.
- Str. 81.** Plakat izložbe Sjat će ti ime za velike čine
- Str. 82.** Predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt i bugarska veleposlanica Genka Georgieva 18. siječnja 2021.
- Str. 83.** Predavanje o potresima kod Zagreba i Petrinje 5. veljače 2021.
- Str. 84.** Plakat 31. Krležinih dana u Osijeku
- Str. 85.** Donatoriški koncert za kulturne institucije Siska, Petrinje i Gline u palači HAZU 4. svibnja 2021.
- Str. 86.** Znanstveni skup Identitet Hrvata Boke kotorske 6. svibnja 2021.
- Str. 87.** Znanstveno-stručna konferencija Obnova povjesnog središta Zagreba nakon potresa u palači HAZU 2021.
- Str. 88.** Predstavljanje Crtackog dnevnika Ede Murtića u Kabinetu grafike HAZU 31. svibnja 2021.
- Str. 89.** Predstavljanje knjige Klinička psihoneuroendokrinoimmunologija u Preporodnoj dvorani HAZU 15. lipnja 2021.; Znanstveni skup o špiljama na području 16. rujna 2021.
- Str. 90.** Plakat 10. Dana Ranka Marinkovića
- Str. 91.** Predstavljanje studije Obnova poljoprivrede i ruralnog prostora na potresom pogodenom području Banovine u Sunji 10. rujna 2021.
- Str. 92.** Predavanje Željka Ivezića u Knjižnici HAZU 21. rujna 2021.; Predstavljanje zbornika o bugarsko-hrvatskim vezama u Knjižnici HAZU 22. rujna 2021.
- Str. 93.** Otvorene izložbe Dante u djelima suvremenih hrvatskih umjetnika u Kabinetu grafike HAZU 24. rujna 2021.
- Str. 94.** Znanstveni skup Od Strossmayera do danas – demografska slika Hrvatske 28. rujna 2021.
- Str. 95.** 30. znanstveni sastanak Bolesti dojke u Knjižnici HAZU 30. rujna 2021.
- Str. 96.** Znanstveno-stručni skup Maritimna kultura zadarskog kraja u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti 7. listopada 2021., Gradsko kazalište u Hvaru
- Str. 97.** Otvorene izložbe Krajolici i spomenici zadarskog područja 15. listopada 2021.; Polaganje vijenca kod poprsja Slavka Ježića u Dubravi
- Str. 98.** Otvorene Centra za edukaciju i multimedijalnu prezentaciju Arboretuza HAZU u Trstenome 16. listopada 2021.
- Str. 99.** Konferencija Norma hrvatskog standardnog jezika u dvadeset i prvom stoljeću u Knjižnici HAZU 18. listopada 2021.
- Str. 100.** Dodjela Nagrade Dragutina Tadijanovića Marijani Radmilović 4. studenog 2021.
- Str. 101.** Znanstveni skup Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan u hrvatskoj i europskoj povijesti 2. prosinca 2021.
- Str. 102.** Međunarodna muzikološka konferencija Cromuscodex70 i europski kontekst 4. prosinca 2021.
- Str. 103.** Naslovnica Zbornika o Ljubomiru Marakoviću
- Str. 104.** Plakat 32. Krležinih dana u Osijeku
- Str. 105.** Međunarodni znanstveni skup Drago Ibler – arhitektura kao ideja života 9. prosinca 2021.
- Str. 106.** Predstavljanje kataloga i virtualne izložbe Maritimna kultura Zadarske županije u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti 17. prosinca 2021.; 11. Božićni koncert u palači HAZU 22. prosinca 2021.

Na prednjim koricama: Oštećenja od potresa u atriju palače HAZU;

Predlist: Oštećenja od potresa u palači HAZU

Na poledini korica: Oštećenja od potresa u palači HAZU;

Zalist: Staklena piramida u Knjižnici HAZU nakon potresa i nakon obnove

ISSN 1849-4838

9 771849 483002